

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ 4' (90) – ΤΕΥΧΟΣ 8 – ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2013
ΑΘΗΝΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Αρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδος Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ κ. Κύριλλος

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Κωνσταντῖνος Χολέβας

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΔΟΚΙΜΙΩΝ: Κωνσταντῖνος Χολέβας, Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Βασίλειος Τζέροπος, Δρ Θ.

ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ: Χρ. Κωβαῖος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα. Τηλ.: 210-8160127 – Fax 210-8160128.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ: Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ. Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251
<http://www.ecclesia.gr> e-mail: periodika@ecclesia.gr

Γιά τήν ἀποστολή ἀνακοινώσεων καί εἰδήσεων ἀπευθύνεσθε:

- γιά τό περιοδικό ΕΚΚΛΗΣΙΑ: periodika@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ: efimerios@ecclesia.gr
- γιά τό περιοδικό ΘΕΟΛΟΓΙΑ: theologia@ecclesia.gr

Περιεχόμενα

ΤΕΥΧΟΣ – 8,
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ -
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2013

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ	532
ΠΙΝΑΞ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ	533
ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ	
Συγκρότησις τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου 157ης Συνοδικῆς Περιόδου	534
ΜΗΝΥΜΑΤΑ	
<i>Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου,</i> Πρὸς τὸ Συνέδριον Ὁρθοδόξου Πνευματικότητος στό Bose Ἰταλίας.....	537
ΟΜΙΛΙΑΙ	
<i>Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως κ. Ἱερεμία,</i> Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὡς Ἱεροκήρυξ καί ὡς Ὁρθόδοξος Οἰκουμενιστής	538
<i>Τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Θεσσαλονικῶν κ. Ἰωάννου,</i> Ὁμιλία στὸν Πανηγυρικὸ Ἑσπερινὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου	542
ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ	
<i>Τοῦ π. Βασιλείου Ἰ. Καλλιακμάνη,</i> Ἡ Συμβολικὴ Γλώσσα τῆς Ἐκκλησίας.....	546
<i>Τῆς Ἑλένης Βλαχοπούλου-Καραμπίνα,</i> Ἡ ὕφαντουργία καί ἡ κεντητικὴ ὡς σύγχρονες ἐκκλησιαστικὲς τέχνες.....	553
ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ	
<i>Τοῦ Θεοδώρου Δ. Παπαγεωργίου,</i> «Ἐπειδὴ καί ἡ Μητρόπολις εἶναι κτῆμα τῆς Διοικήσεως...»	566
ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	571
ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ	579
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ	584
ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ	600

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟΝ

Καλή Νέα Ἐκκλησιαστική Χρονιά!

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ Αὐγούστου - Σεπτεμβρίου τοῦ περιοδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ θά βρεῖτε τήν σύνθεση τῶν Συνοδικῶν Συνδέσμων, τῶν Συνοδικῶν Δικαστηρίων καί τῶν Ὑπηρεσιακῶν Συμβουλίων ὅπως διαμορφώθηκαν μέ τήν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς 157ης Συνοδικῆς Περιόδου. Θά διαβάσετε ἐπίσης τό Μήνυμα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου πρὸς τό Συνέδριο τῆς ἰταλικῆς Μονῆς Bose γιά τήν Ὁρθόδοξη Πνευματικότητα.

Στή στήλη τῶν Ὁμιλιῶν δημοσιεύουμε τίς σχετικές πανηγυρικές ὁμιλίες τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως κ. Ἱερεμία καί τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Θερμοπυλῶν κ. Ἰωάννου κατά τόν Πανηγυρικό Συνοδικό Ἐορτασμό τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Στήν ἐνότητα τῶν Συνοδικῶν Ἀναλέκτων δημοσιεύουμε τήν εἰσήγηση τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Βασιλείου Καλλιακμάνη στό ΙΓ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο (Σεπτέμβριος 2011) καί τῆς κ. Ἑλένης Βλαχοπούλου - Καραμπίνα, Δρος Ἀρχαιολογίας, στό ΙΔ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο (Σεπτ. 2012), τά ὅποια διοργάνωσε ἡ Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή Λειτουργικῆς Ἀναγεννήσεως.

Στίς Γνωμοδοτήσεις μπορεῖτε νά διαβάσετε τή μελέτη τοῦ κ. Θεοδώρου Παπαγεωργίου, Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπό τόν τίτλο: «Ἐπειδή καί ἡ Μητρόπολις εἶναι κτῆμα τῆς Διοικήσεως».

Ἡ ὕλη τοῦ τεύχους συμπληρώνεται μέ τά ὑπηρεσιακά κείμενα τοῦ Πίνακος Ὑποψηφίων πρὸς Ἀρχιερατεῖαν, τῶν Κανονισμῶν καί τῶν Προκηρύξεων, καθὼς καί μέ τίς εἰδησεογραφικές στήλες τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Χρονικῶν καί τῶν Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν.

ΠΙΝΑΞ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ

Τελικός Πίναξ Υποψηφίων προς Αρχιερατείαν

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πρωτ. 3456
 Αριθμ. Αθήνησι 4η Σεπτεμβρίου 2013
 Διεκλ. 1556

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 21 παρ. 1 τοῦ Νόμου 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τοὺς διὰ τῶν ὑπ' ἀριθμ. 521/253/8.2.2013 καὶ 1411/679/2.4.2013 Συνοδικῶν Ἐγγράφων δημοσιευθέντας «Προκαταρκτικὸν Πίνακα» καὶ «Συμπληρωματικὸν Πίνακα» τῶν ὑποψηφίων Κληρικῶν πρὸς ἐγγραφήν εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατείαν ἐκλογίμων, δημοσιεύομεν κατωτέρω τὸν καταρτισθέντα ὑπὸ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐν τῇ Συνεδρίᾳ τῆς 31.8.2013, Τελικὸν «Πίνακα τῶν Ὑποψηφίων Κληρικῶν», τῶν ἐχόντων τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου καὶ τῶν Ἱερῶν Κανόνων ὀριζόμενα τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα διὰ τὴν ἐγγραφήν αὐτῶν εἰς τὸν Κατάλογον τῶν πρὸς Ἀρχιερατείαν Ἐκλογίμων.

ΤΕΛΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ
 ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΓ' ΕΓΓΡΑΦΗΝ
 ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΝ
 ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΙΑΝ ΕΚΛΟΓΙΜΩΝ

1. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης κ. Βαρθολομαῖος Ἀστεριάδης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου, Ὁρεστιάδος καὶ Σουφλίου.
2. Ἀρχιμανδρίτης κ. Πάμφιλος Γιαπιτζάκης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης.
3. Ἀρχιμανδρίτης κ. Νικηφόρος Ζαμπουνίδης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Διδυμοτείχου, Ὁρεστιάδος καὶ Σουφλίου.
4. Ἀρχιμανδρίτης κ. Μωσῆς Καψάλης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαντινείας καὶ Κυνουρίας.
5. Ἀρχιμανδρίτης κ. Κύριλλος Κεχαγιόγλου, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης.
6. Ἀρχιμανδρίτης κ. Μεθόδιος Κολοβός, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων.
7. Ἀρχιμανδρίτης κ. Πορφύριος Κονίδης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης.
8. Ἀρχιμανδρίτης κ. Κύριλλος Κουκόσιας, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων.
9. Ἀρχιμανδρίτης κ. Χριστόφορος Κωλέτης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡλείας.
10. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἰουστίνος Κωνσταντᾶς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κερκύρας καὶ Παξῶν.
11. Ὁ Ἀρχιμανδρίτης κ. Νεκτάριος Μουλατσιώτης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φωκίδος.
12. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀνδρέας Μπολοβίνος, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μάνης.
13. Ἀρχιμανδρίτης Παῖσιος Παπαδόπουλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας
14. Ἀρχιμανδρίτης κ. Χρυσόστομος Ξενιτόπουλος, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας.
15. Ἀρχιμανδρίτης κ. Ἀριστόβουλος Πολίτης, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης.
16. Ἀρχιμανδρίτης κ. Εὐσέβιος Σπανός, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας.
17. Ἀρχιμανδρίτης κ. Εἰρηναῖος Σωτηρόπουλος, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν.
18. Ἀρχιμανδρίτης κ. Πολύκαρπος Τσιμιστός, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν.
19. Ἀρχιμανδρίτης κ. Θεοδόσιος Τσιτσιβός, τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν.

Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιεραμαματεύς

† Ὁ Διαυλείας Γαβριήλ

ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

Συγκρότησις τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου
 Συνοδική Περίοδος 157η
 (1.9.2013 - 31.8.2014)

ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ ΣΥΝΔΕΣΜΩΝ

157ης Συνοδικῆς Περιόδου

1) *Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῆς Ἀρχιεραμματείας*: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νέας Κρήνης καί Καλαμαριᾶς κ. Προκόπιος.

2) *Συνοδική Ἐπιτροπή Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης καί Μουσικῆς*: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Παραμυθίας, Φιλιατῶν καί Γηρομερίου κ. Τίτος.

3) *Συνοδική Ἐπιτροπή Θείας Λατρείας καί Ποιμαντικοῦ Ἔργου*: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θηβῶν καί Λεβαδείας κ. Γεώργιος.

4) *Συνοδική Ἐπιτροπή Δογματικῶν καί Νομοκανονικῶν Ζητημάτων*: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθιμος.

5) *Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τοῦ Μοναχικοῦ Βίου*: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Παροναξίας κ. Καλλίνικος.

6) *Συνοδική Ἐπιτροπή Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τῆς Νεότητος*: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Διονύσιος.

7) *Συνοδική Ἐπιτροπή Διορθοδόξων καί Διαχριστιανικῶν Σχέσεων*: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κίτρους καί Κατερίνης κ. Ἀγαθόνικος.

8) *Συνοδική Ἐπιτροπή Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαίδευσως καί Ἐπιμορφώσεως Ἐφημεριακοῦ Κλήρου*: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὁρωποῦ κ. Κύριλλος.

9) *Συνοδική Ἐπιτροπή Τύπου καί Δημοσίων Σχέσεων*: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἰλίου, Ἀχαρνῶν καί Πετρουπόλεως κ. Ἀθηναγόρας.

10) *Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῶν Αἱρέσεων*: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Χρυσόστομος.

11) *Συνοδική Ἐπιτροπή Κοινωνικῆς Προνοίας καί Ευποίας*: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γρεβενῶν κ. Σέργιος.

12) *Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῶν Οἰκονομικῶν*: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρυστίας καί Σκύρου κ. Σεραφεῖμ.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ

ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ

1. Α.Υ.Σ.Ε.

1. Ἄρθρον 42 παράγρ. 5 τοῦ Νόμου 590/1977.

2. Ἄρθρον 2 παράγρ. 1 τοῦ Κανονισμοῦ 3/1977.

3. Ἄρθρον 5 τοῦ Κανονισμοῦ 5/1978.

4. Ἄρθρα 2 καί 3 τοῦ Κανονισμοῦ 6/1979.

5. Ἄρθρον 1 τοῦ Κανονισμοῦ 38/1988.

6. Ἄρθρον 1 τοῦ ὑπ ἀριθμ. 167/2005 Κανονισμοῦ, ὡς ἀντικατεστάθη διά τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ ὑπ ἀριθμ. 182/2008 Κανονισμοῦ.

7. Ἄρθρον 14 παρ. 2 τοῦ Ν. 3149/2003 ἐν συνδυασμῷ πρός τό ἄρθρον 2 παρ. 2 τοῦ Ν. 2993/2002

Πρόεδρος: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρυστίας καί Σκύρου κ. Σεραφεῖμ.

Ἀναπληρωτής: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθιμος.

Μέλη: 1. Θεοφ. Ἐπίσκοπος Διαυλείας κ. Γαβριήλ, Ἀρχιεραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

2. Θεοφ. Ἐπίσκοπος Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

3. Θεοφ. Ἐπίσκοπος Σαλῶνων κ. Ἀντώνιος, Γενικός Διευθυντής Ε.Κ.Υ.Ο.

4. Πανσο. Ἀρχιμ. κ. Χερουβεῖμ Βελέτζας, Διευθυντής τῆς Διευθύνσεως Προσωπικοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

5. Ἐντιμ. κ. Γεώργιος Κούρτης, Πρόεδρος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἔ.τ.

6. Ἄξιот. κ. Χρήστος Παπακώστας, Ὑπάλληλος Ἱεραῶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ἀναπληρωταί: 1. Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Κλήμης Κοτσομύτης, Α΄ Γραμματεὺς τῆς Ἱεραῶς Συνόδου.

2. Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Κάλλιστος Ροδόπουλος, Διευθυντὴς παρὰ τῇ Γενικῇ Διευθύνσει τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

3. κ. Διονύσιος Σταθουλόπουλος, Διευθυντὴς Δ/σεως Ε.Κ.Υ.Ο.

4. κ. Κωνσταντῖνος Καζάκος, Ὑπάλληλος Ἱεραῶς Συνόδου.

5. κ. Ἐντιμ. κ. Χαράλαμπος Κότσιφας, Ἐπίτ. Πρόεδρος Ἐφετῶν.

6. κ. Ἰωάννης Ρεπάσος, Ὑπάλληλος Ἱεραῶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Γραμματεὺς: κ. Βασίλειος Τζέρεπος, Ὑπάλληλος Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.

Ἀναπληρωτῆς Γραμματεὺς: κ. Γεώργιος Τσοῦτσος, Ὑπάλληλος Ἱεραῶς Συνόδου.

2. ΤΡΙΜΕΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΥΠΑΓΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ
ΚΩΔΙΚΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ
(Κ.Ε.Υ.)

ΗΤΟΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

(Διορίζεται προσωρινῶς καὶ μέχρι τῆς συγκροτήσεως Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις).

1. Ἄρθρα 2, 3, 4 τοῦ Κανονισμοῦ 5/1978.

2. Ἄρθρον 1 παράγρ. 2, 3 τοῦ Κανονισμοῦ 23/1982.

Πρόεδρος: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθιμος.

Ἀναπληρωτῆς: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καὶ Ὁρωποῦ κ. Κύριλλος

Μέλη: 1. Αἰδεσιμολογιώτατος Πρωτοπρεσβύτερος κ. Λεωνίδης Ψαριανός, Ὑπάλληλος Ἀποστολικῆς Διακονίας.

2. κ. Εὐαγγελία Χατζηφώτη, Ὑπάλληλος τῆς Ἱεραῶς Συνόδου.

Ἀναπληρωταί: 1. κ. Σεβαστιανός Κουσοῦτης, Ὑπάλληλος Ἱεραῶς Συνόδου.

2. κ. Παναγιώτης Γιαννόπουλος, Ὑπάλληλος Ἱεραῶς Συνόδου.

Γραμματεὺς: Πανσο. Ἀρχιμ. κ. Φιλόθεος Κολιόπουλος, Γραμματεὺς Ἱεραῶς Συνόδου.

Ἀναπληρωτῆς Γραμματεὺς: κ. Γεώργιος Σώρρας, Ὑπάλληλος Ἱεραῶς Συνόδου.

3. ΤΡΙΜΕΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ

(Διορίζεται προσωρινῶς καὶ μέχρι τῆς συγκροτήσεως Ὑπηρεσιακοῦ Συμβουλίου κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις).

1. Ἄρθρα 2, 3, 4 τοῦ Κανονισμοῦ 5/1978.

2. Ἄρθρον 2 τοῦ Κανονισμοῦ 23/1982.

Πρόεδρος: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Διονύσιος.

Ἀναπληρωτῆς: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καὶ Ὁρωποῦ κ. Κύριλλος

Μέλη: 1. κ. Δημήτριος Τίκας, Ὑπάλληλος Ε.Κ.Υ.Ο.

2. κ. Ἀντώνιος Κουσαθανᾶς, Ὑπάλληλος Ἱ. Μ. Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς.

Ἀναπληρωταί: 1. κ. Ἰωάννης Βιδάλης, Ὑπάλληλος τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

2. κ. Ἰωάννης Τσέλιος, Ὑπάλληλος τῆς Ἱ. Μ. Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ.

Γραμματεὺς: Πανσο. Ἀρχιμ. κ. Σπυρίδων Κατραμάδος, Γραμματεὺς Ἱεραῶς Συνόδου.

Ἀναπληρωτῆς Γραμματεὺς: κ. Βασίλειος Σώρρας, Ὑπάλληλος τῆς Ἱεραῶς Συνόδου.

ΥΠΟΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΠΤΥΧΩΝ (2014)
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Πρόεδρος: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Παροναξίας κ. Καλλίνικος.

Ἀναπληρωτῆς: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἰλίου, Ἀχαρνῶν καὶ Πετρουπόλεως κ. Ἀθηναγόρας.

Μέλη: 1. Πανσο. Ἀρχιμ. κ. Βαρνάβας Θεοχάρης. 2. Πανσο. Ἀρχιμ. κ. Μάξιμος Ματθαῖος. 3. Ἐλλογιμ. κ. Γρηγόριος Στάθης. 4. Ἀξιότιμος κ. Εὐάγγελος Καρακοβούνης.

Ἐπιμεληταί «ΔΙΠΤΥΧΩΝ»: Πανσο. Ἀρχιμ. κ. Πλάτων Κρικρῆς (Γραμματεὺς). κ. Διονύσιος Μπιλάλης - Ἀνατολικιώτης (γεν. ἐπιμέλεια).

ΕΦΟΡΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

Άρθρον 2 τοῦ Κανονισμοῦ 31/1971.

Πρόεδρος: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἰλίου, Ἀχαρνῶν καί Πετρουπόλεως κ. Ἀθηναγόρας.

Μέλη: 1. Θεοφ. Ἐπίσκοπος Διαυλείας κ. Γαβριήλ, Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱεραῆς Συνόδου. 2. Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Κλήμης Κοτσομύτης, Ἀ΄ Γραμματεὺς τῆς Ἱεραῆς Συνόδου. 3. Ἀξιότιμ. κ. Σεβαστιανός Ἀνδρεάδης. 4. Ἐντιμ. κ. Θεόδωρος Παπαγεωργίου.

Εἰσηγητής: Ἀξιότιμ. κ. Ἐμμανουήλ Μελινός.

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

(Διορίζονται 2 Συνοδικοί ἐπὶ ἐνιαυσία θητεία, μετ' ἰσαριθμῶν Ἀναπληρωματικῶν Μελῶν).

Άρθρον 4 παραγρ. 1 τοῦ Ν. 976/46 (Φ.Ε.Κ. 58 τεῦχος Α΄ 21.2.1996).

Τακτικά Μέλη: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γρεβενῶν κ. Σέργιος, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἰλίου, Ἀχαρνῶν καί Πετρουπόλεως κ. Ἀθηναγόρας.

Ἀναπληρωματικά Μέλη: Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Χρυσόστομος, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὠρωποῦ κ. Κύριλλος.

Μόνιμα Τακτικά Μέλη: Ἐλλογιμ. Καθηγητής κ. Βλάσιος Φειδᾶς, Ἐλλογιμ. Καθηγητής κ. Ἐμμανουήλ Κωνσταντινίδης

Ἀναπληρωματικά Μέλη: Ἐλλογιμ. Καθηγητής κ. Γεώργιος Πατρῶνος, Ἐλλογιμ. Καθηγητής κ. Σπυρίδων Κοντογιάννης

ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΙΣ
ΣΥΝΟΔΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ
διὰ Προσβυτέρους, Διακόνους καί Μοναχοῦς.

Συνοδική Περίοδος 157η
(ἀπό 1.9.2013 ἕως 31.8.2014)

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ
Συνοδικόν Δικαστήριον

Πρόεδρος: Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρυστίας καί Σκύρου κ. Σεραφεῖμ.

Τακτικά Μέλη: 1. Νέας Κρήνης καί Καλαμαριάς κ. Προκόπιος. 2. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Ἀνθιμος. 3. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Χρυσόστομος. 4. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κίτρους καί Κατερίνης κ. Ἀγαθόνικος.

Ἀναπληρωματικό Μέλος: Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὠρωποῦ κ. Κύριλλος.

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟΝ
Συνοδικόν Δικαστήριον.

Πρόεδρος: Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος.

Τακτικά Μέλη: 1. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Παραμυθίας, Φιλιατῶν καί Γηρομερίου κ. Τίτος. 2. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γρεβενῶν κ. Σέργιος. 3. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θηβῶν καί Λεβαδείας κ. Γεώργιος. 4. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Παροναξίας κ. Καλίνικος. 5. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἰλίου, Ἀχαρνῶν καί Πετρουπόλεως κ. Ἀθηναγόρας. 6. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Διονύσιος.

Ἀναπληρωματικόν Μέλος: Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καί Ὠρωποῦ κ. Κύριλλος.

ΜΗΝΥΜΑΤΑ

Τά στάδια τῆς πνευματικῆς ζωῆς

Τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου

(21ο Διεθνές Συνέδριο ἐπί τῆς Ὁρθοδόξου Πνευματικότητος,
Μονή τοῦ Bose, 4-7 Σεπτεμβρίου 2013)

Πανοσιολογιώτατε κ. Καθηγούμενε
τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Bose,
Ἑλλογιμώτατοι κύριοι Καθηγητές
καί Ἀξιότιμοι κύριοι Σύεδροι,
Ἀγαπητοί ἀδελφοί,

Χαίρομαι ιδιαίτερος, γιατί δίδεται ἡ ἀγαθὴ εὐκαιρία στήν πολύτιμη θεολογική σας συνάντηση, νά πραγματευθεῖ, σέ ἐξαιρετικά δυσχεμέρους καιρούς, ἓνα σπουδαῖο θεολογικό ζήτημα. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ παρουσία ἐκλεκτῶν ὁμιλητῶν, οἱ ἐπισταμένες εἰσηγήσεις καί ἡ γόνιμη συζήτηση θά συντελέσουν πολύ ὥστε νά φωτίσουμε τό πολύπτυχο αὐτό θέμα.

Διανύουμε δύσκολη περίοδο, κατά τήν ὁποία τόσο ἡ χώρα μας, ὅσο καί πολλές ἄλλες χῶρες ἀνά τόν κόσμο, τραυματίζονται ἀπό μίαν οἰκονομική καί πνευματική κρίση μέ παραμέτρους ἠθικές καί κοινωνικές. Τό γεγονός ὅτι ἡ κρίση αὐτή ἔχει βαθιά πνευματικά αἷτια τό ἔχουμε ἐπισημάνει κατ' ἐπανάληψιν τόσον ἐμεῖς προσωπικῶς, ὅσο καί πολλοί ἄλλοι ἀδελφοί Ἱεράρχες, θεολόγοι καί διανοητές κατά τό παρελθόν. Καθώς ὁ σημερινός κόσμος βρῖσκεται ἀντιμέτωπος μέ τήν ἀπειλή αὐτῶν τῶν τραγικῶν συνθηκῶν, ἀναδύεται ἡ πνευματική ἔνδεια καί ὅλες ἐκεῖνες οἱ προβληματικές πτυχές πού ὁδήγησαν σέ κρίση τήν σύγχρονη κοινωνία μας.

Εἶναι γεγονός ὅτι ὁ Χριστιανισμός ἔδωσε νέα ὄθηση στήν πορεία τοῦ πνεύματος καί ταυτόχρονα πραγματοποίησε ἓνα νέο μεγάλο ἄλμα πρὸς τήν ἀποκάλυψη τῆς πνευματικῆς ὑπόστασης τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι μία στοχαστική ἢ διανοητική λειτουργία, ἀλλά εἶναι κυρίως ἐμπειρία πνευματική. Αὐτὴ τήν κοινὴ

ἐμπειρία ἀποτύπωσαν οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μέσα στά γραπτά τους καί μέσα ἀπὸ τήν ζωὴ τους: οἱ Γρηγόριος Νύσσης, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, Μέγας Βασίλειος, Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος, Γρηγόριος Παλαμᾶς καί τόσοι ἄλλοι ἀσκητικοὶ Πατέρες, σέ Δύση καί Ἀνατολή.

Ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ «ἔχει ὡς ἀφετηρία τόν Θεό Πατέρα, κατέρχεται διὰ τοῦ Υἱοῦ καί τελειοῦται ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι» («ἐκ Πατρὸς ἀφορμᾶται καί διὰ τοῦ Υἱοῦ προέισι καί ἐν τῷ Πνεύματι τῷ Ἀγίῳ τελειοῦται»), γράφει ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης, καί «γεννᾶ καί πλάθει πνευματικά τόν ἄνθρωπο», συμπληρώνει ὁ ἱερός Καβάσιλας. Ὁ Χριστός μᾶς παρέχει πλουσίως τήν Χάρη Του. Ἐμεῖς ὁμως τὴ διαφυλάττουμε; Αὐτό εἶναι τό μεγάλο ἐρώτημα. Πράγματι, εἶναι θέμα προσωπικοῦ ἀγῶνα, ἀθλήματος ψυχῆς τοῦ καθενός νά διατηρήσει στήν ὑπαρξή του τήν ἄμεση σχέση μέ τήν θεία Χάρη.

Μελέτη, σκέψη, διάλογος, ταπεινότητα, θάρρος, προσευχή καί πνεῦμα μαθητείας πρὸς αὐτούς τούς ἁγίους Πατέρες θά δώσουν σωστικές ἀπαντήσεις ἐπ αὐτοῦ, ὥστε νά καρποφορήσει ὁ λόγος τους καί στήν ἐποχή μας. Θά ἤθελα νά χαιρετίσω ἐν ἀγάπῃ Χριστοῦ τούς ἐκλεκτούς συνέδρους καί συντελεστές αὐτῆς τῆς πολύτιμης συνάντησης, ἀναμένοντας μέ ἐνδιαφέρον τά πορίσματά της. Εὐχόμαι, μέ τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, οἱ ἐργασίες της νά διευρύνουν γόνιμα καί ἐποικοδομητικά τὴ μελέτη καί τήν ἀποτίμηση τῶν σταδίων τῆς πνευματικῆς ζωῆς, προσφέροντας νέα πνοή καί ἐφόδια στήν διακονία μας πρὸς τόν σύγχρονο δοκιμαζόμενο ἄνθρωπο.

Μετ' ἐγκαρδίων εὐχῶν

† Ὁ Ἀθηνῶν Ἱερώνυμος

ΟΜΙΛΙΑΙ

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὡς Ἱεροκῆρυξ καί ὡς Ὁρθόδοξος Οἰκουμενιστής

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γόρτυνος καί Μεγαλοπόλεως κ. Ἱερεμίας

(Ὁμιλία κατά τή Συνοδική Θεία Λειτουργία στόν Ἱ. Ν. Ἀγ. Παύλου
ὁδοῦ Ψαρῶν, Ἀθήναι, 29.6.2013)

Μακαριώτατε Δέσποτα,
Σεβασμιώτατοι Πατέρες,
καί ἀγαπητοί ἀδελφοί χριστιανοί,

1. Σήμερα ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία ἔχει ἐορτή καί πανήγυρη μεγάλη. Σήμερα ἐορτάζουμε τήν μνήμη τῶν πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων, τοῦ Πέτρου καί τοῦ Παύλου. Ἰδιαίτερα ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες εὐλαβούμεστε πολύ τόν ἀπόστολο Παῦλο καί εἴμαστε εὐγνώμονες σ' αὐτόν, γιατί μέ κόπο πολύ, ἀκόμη δέ καί μέ κίνδυνο, ἤρθε στήν πατρίδα μας καί κήρυξε σ' αὐτήν τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ, ἰδρύνοντας συγχρόνως καί Ἐκκλησίες σέ διάφορες πόλεις. Εἶναι ὁ ἰδρυτής τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἀγαπητοί μου, ἦταν «μανιακός ἐραστής» τοῦ Χριστοῦ, ὅπως λέγει ὁ Χρυσόστομος¹, καί, κινούμενος ἀπό αὐτόν τόν θεῖο ἔρωτα, πῆγε παντοῦ γιά τό κήρυγμα τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Καταγόταν ἀπό τήν φυλή Βενιαμίν (Ρωμ. 11,1) καί ταιριάζει γι' αὐτόν ὁ χαρακτηρισμός τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ, ὅταν εὐλογοῦσε τόν υἱόν του Βενιαμίν. Τοῦ εἶπε προφητικά: «Βενιαμίν, εἶσαι ἕνας ἄγριος λύκος, πού τό πρωί βγαίνει γιά νά ἀρπάξει καί τό βράδυ μοιράζεται τό θήραμα». Αὐτός ἦταν ὁ Παῦλος, ἀγαπητοί μου, μέ μεταφορική ἔννοια. Ἦταν δυνατός λέοντας καί «λέοντος παντός θρασύτερος», κατά τόν ἱερό Χρυσόστομο², ὁ ὁποῖος ὅλη τήν ἡμέρα, ἀπό τό πρωί «ἐβγαίνει γιά νά ἀρπάσει» τά λάφυρα τοῦ ἐχθροῦ καί νά τά δώσει στόν Χριστό καί τήν νύχτα κατέστρωνε τό σχέδιο ἐργασίας γιά τήν ἄλλη ἡμέρα!

Στό ταπεινό μου καί σύντομο αὐτό κήρυγμα, τό ὁποῖο θά κάνω μέ τήν ἐντολή καί εὐλογία τοῦ Μακαριωπάτου Ἀρχιεπισκόπου μας καί τῆς Ἱερῆς

Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας, θέλω νά παρουσιάσω τόν μέγα Ἀπόστολο πού ἐορτάζουμε σήμερα, τόν ἀπόστολο Παῦλο, ὡς κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ ὁποῖος πρέπει νά γίνει πρότυπο καί παράδειγμα γιά ὅλους τούς ἱεροκῆρυκες.

2. Κατά πρόωτον, ἀγαπητοί μου, θέλω νά πῶ ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἶχε τίς προϋποθέσεις ἐκεῖνες, πού τόν κατέστησαν ἄξιο καί πετυχημένο κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου. Εἶχε τήν θεία κλήση γιά τό ἔργο αὐτό. Δέν ἦταν αὐτόκλητος, ἀλλά ἦταν θεόκλητος. Ἦταν ὅπως οἱ προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οἱ ὁποῖοι, πρῖν ἀναλάβουν τό προφητικό τους ἔργο, εἶχαν θεοπτία καί ἄκουαν τήν φωνή τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος τούς καλοῦσε νά γίνουν κήρυκες τοῦ λόγου Του στόν λαό. Ἔτσι καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος πορευόμενος σέ διωγμό ἐναντίον τῶν χριστιανῶν ἄκουσε τήν φωνή τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία τοῦ ἔλεγε νά σταματήσει τό καταστροφικό αὐτό γιά τόν ἑαυτό του ἔργο, γιατί «εἶναι σκληρό πράγμα νά κτυπᾶ κανεῖς τά καρφιά μέ γυμνά τά πόδια» (Πράξ. 9,5. 26,14)! Δεύτερον, ὁ ἀπόστολος Παῦλος πρῖν ἀπό τήν θεία κλήση του ἀπέκτησε μόρφωση μεγάλη, ἀναγκαῖα καί αὐτή γιά τό κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Εἶχε πλούσια παιδεία καί μάλιστα ἑλληνική παιδεία, πού τήν ἔλαβε ἀπό νεαρός στήν Ταρσό τῆς Κιλικίας ἀπό ὅπου καταγόταν. «Εἰμί Ταρσεύς οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης», ἔλεγε ὁ ἴδιος μέ καύχηση (Πράξ. 21,39). Ἡ Ταρσός συναγωνιζόταν τήν Ἀλεξάνδρεια καί αὐτήν τήν Ἀθήνα γιά τά πρωτεῖα στήν μόρφωση. Ἀκόμη ὁ ἀπόστολος, σάν Ἑβραῖος, εἶχε καί θεολογική γνώση, γιατί σπούδασε πολύ καλά τήν Παλαιά Διαθήκη στά πόδια τοῦ μεγάλου νομοδιδασκάλου

Γαμαλιήλ (Πράξ. 22,3), έγγονοῦ τοῦ περιφήμου Χιλέλ. Τρίτον, ὡς ἀναγκαία προϋπόθεση γιά τό θεῖο κήρυγμα, ὁ Ἀπόστολος πέρασε ἀπό τό σχολεῖο τοῦ ἡσυχασμοῦ. Γιατί μετά τήν κλήση του δέν πῆγε στήν πρωτεύουσα, τά Ἱεροσόλυμα, δέν συναναστράφηκε μέ ἀνθρώπους, ἀλλά πῆγε στήν Ἀραβία γιά προσευχή, γιά περισυλλογή καί γιά μελέτη. Ἐκεῖ στήν Ἀραβία, ὅπως λέγουν οἱ ἐρμηνευτές, ὁ Παῦλος μελέτησε χριστολογικά τήν Παλαιά Διαθήκη, ἀναθεωρώντας τά ὅσα ἔμαθε μέχρι τότε ἀπό τήν ἰουδαϊκή ἐρμηνεία, κατά τήν ὁποία ὁ ἐρχόμενος Μεσσίας θά εἶναι ἕνα κοσμικός ἡγέτης, γιά νά ξαναφέρει τήν πεσμένη δόξα τοῦ οἴκου τοῦ Δαυίδ. Καί τήν χριστολογική αὐτή ἐρμηνεία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πού ἔκανε κατά μόνος μέ τό φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκεῖ στήν ἔρημο τῆς Ἀραβίας ὁ Παῦλος, τήν βλέπουμε διάχυτη στά ἱερά του γράμματα.

3. Ἔρχομαι τώρα, ἀγαπητοί μου, σ' αὐτό τό κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Τό κήρυγμά του, ὅπως φαίνεται ἀπό τίς περιοδεῖες του, εἶχε δύο τύπους, ἀνάλογα μέ τό ἀκροατήριό του. Ὁ ἕνας τύπος τοῦ κηρύγματός του ἦταν γιά εἰδωλολατρικό ἀκροατήριό καί ὁ ἄλλος τύπος ἦταν γιά ἰουδαϊκό ἀκροατήριό. Καί στά δύο ὁμοῦ κηρύγματά του κέντρο εἶχε τόν Χριστό, στόν ἐσταυρωμένο καί ἀναστημένο Χριστό, πού εἶναι ὁ μόνος Σωτήρας καί Λυτρωτής. Αὐτό εἶναι τό Εὐαγγέλιο τοῦ Παύλου, ἀγαπητοί μου. Ὅμως ἦταν ντροπή, καί γιά τήν τότε ἐποχή κυρίως, νά κηρύττεις γιά Θεό καί Σωτήρα ἕναν κρεμασμένο στό ξύλο τοῦ Σταυροῦ. Ἀλλά ὁ Παῦλος δέν ντροπόταν αὐτό τό κήρυγμα, γι' αὐτό καί ἔλεγε: «*Οὐκ ἐπαισχύνομαι τό Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ*» (Ρωμ. 1,16), τό κήρυγμα δηλαδή γιά τόν Ἐσταυρωμένο Χριστό. Τέτοιο κήρυγμα γιά μέν τούς εἰδωλολάτρεις ἦταν «μωρία», ἀνοησία, γιά δέ τούς Ἰουδαίους ἦταν «σκάνδαλο» (Α' Κορ. 1,23)· ἦταν κήρυγμα περίεργο, γιατί παρουσίαζε ἕναν Μεσσία, πού φαινόταν ἀδύνατος, ἀφοῦ ἦταν καρφωμένος στόν Σταυρό. Ὁ Παῦλος ὁμως, ἀντίθετα καί πρός τούς δύο, ἔλεγε ἀποφασιστικά: «*Δέν θέλω νά κηρύττω τίποτε ἄλλο, παρὰ τόν Ἰησοῦ Χριστό καί αὐτόν Ἐσταυρωμένο*» (Α' Κορ. 2,2). Αὐτό τό κήρυγμα ὁ Ἀπόστολος τό πίστευε γιά «*Θεοῦ δύναμη*» καί «*Θεοῦ σοφία*» (Α' Κορ. 1,24). Δέν κήρυττε ὁ Παῦλος μέ «*φτιασι-*

δόματα» ἀπό τήν ἀνθρώπινη σοφία, γιά νά μήν χάσει τήν σημασία του ὁ σταυρικός θάνατος τοῦ Χριστοῦ. Δέν κήρυττε «*κουτσουρεμένο*» Εὐαγγέλιο. «*Εὐαγγελίζομαι –ἔλεγε– οὐκ ἐν σοφία λόγου, ἵνα μή κενωθῇ ὁ σταυρός τοῦ Χριστοῦ*» (Α' Κορ. 1,17)! Γιά τήν ἀλήθεια τοῦ κηρύγματός του ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔδωσε μάχες, σκληρές μάχες, γιατί οἱ ἰουδαῖζοντες χριστιανοί ὑποστήριζαν, μέ δύναμη καί αὐτοί, ὅτι δέν ἀρκεῖ μόνο ἡ Θυσία τοῦ Χριστοῦ, ἀλλά, μαζί μέ αὐτήν, ἀπαιτεῖται καί ἡ ἐφαρμογή τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Τό θέμα ἦταν σοβαρό, γιατί αὐτό τό κήρυγμα τῶν ἰουδαῖζόντων παρουσίαζε ὡς ἀδύναμο γιά τήν σωτηρία τόν σταυρικό θάνατο τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Παῦλος πῆγε τό θέμα στήν Σύνοδο, τήν Ἀποστολική Σύνοδο, στήν ὁποία καί νίκησε, γιατί ἀναγνωρίστηκε ἀπό ὅλους τό δικό του κήρυγμα (Πράξ. 15, 2.19.24 ἔξ. 28-29). Καί μάλιστα στήν συνέχεια ἐπιστατοῦσε ὁ ἴδιος, γιά νά διαπιστώσει ἄν ἐφαρμόζονται οἱ ἀποφάσεις τῆς Συνόδου αὐτῆς (βλ. Γαλ. κεφ. 2). Ἀγωνιοῦσε νά μή νοθευτεῖ ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου. Μέ τό κήρυγμά του αὐτό, ἀγαπητοί μου, ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς διδάσκει ὅτι καί τό δικό μας κήρυγμα πρέπει νά ἔχει τό ἴδιο περιεχόμενο. Στόν σημερινό κόσμο, πού χάνεται καί πνίγεται ἀπό τήν ἁμαρτία, ἡ ὁποία «*κέχυται*» ἐπί τῆς γῆς, κατά τόν προφήτη (Ψα. 4,4), γιά τήν σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἀπό τόν πνιγμό αὐτόν πρέπει νά κηρύττουμε τό ἀπλό ἀλλά δυνατό κήρυγμα, ὅτι ὁ Χριστός σταυρώθηκε γιά μᾶς. Ὅτι τό Αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ πλένει καί σβήνει τά ἁμαρτήματά μας. Στό ἐναγώνιο ἐρώτημα τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου ἐμεῖς νά λέμε τό σωτήριο κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «*Πίστευσον ἐπί τόν Κύριον Ἰησοῦν καί σωθήσῃ σύ καί ὁ οἶκός σου*» (Πράξ. 16,31).

4. Γιά τόν εὐαγγελισμό τῶν ἀνθρώπων ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐκουράζετο πολύ, νύχτα καί ἡμέρα, γιατί δέν ἦταν εὐκολες οἱ περιοδεῖες του. Ἀλλά γιά τόν «*ἐραστή*» αὐτόν τοῦ Χριστοῦ», πού ἤθελε νά κάνει πολλούς νά πιστέψουν στόν Χριστό, τίποτε δέν ἦταν δύσκολο. Αὐτός, ἀπό ἀγάπη γιά τό κήρυγμα, τόλμησε νά περάσει μέ ταλαιπωρία δύο - τριῶν μηνῶν καί τόν Ταῦρο, τό φοβερό αὐτό βουνό. Τόν Ταῦρο μόνον οἱ ἔμποροι, ἀπό τήν μανία τοῦ κέρδους, μόνον οἱ ληστές, ἀπό τό ληστρικό πάθος τους καί μόνον ὁ Παῦλος τόν πέρα-

σε, από τόν πόθο του και τό πάθος του νά κηρύξει τόν Χριστό στους κατοικοῦντας πέρα από τό βουνό ἀνθρώπους τῆς Γαλατίας. Τί ἔτρωγε, ποῦ κοιμόταν, ποῦ ξεκουραζόταν; Πέρα ὅμως ἀπό τίς δυσκολίες αὐτές, τῆς τότε ἐποχῆς ἰδιαίτερα, τό κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου εἶχε καί τήν πολεμική τῶν ψευδαδέλφων. Αὐτοί κήρυτταν ἕνα ἀντι-Εὐαγγέλιο, ἕνα ἀντ-Ὁρθόδοξο κήρυγμα, ὅπως θά λέγαμε σήμερα, κήρυγμα ὅμως «καρνευμένο» μέ ἀνθρώπινα σοφίσματα, γι' αὐτό καί ἔπιανε. Ἐναντίον αὐτῶν ὁ Παῦλος ἐπιτίθεται μέ δριμύτητα καί ὅπου στίς ἐπιστολές του γράφει γιά τήν ἀλλοίωση τοῦ ὀρθοῦ κηρύγματος ἀπό αὐτούς τοὺς ψευδαποστόλους καί ψευδοπροφήτες βροντᾶει καί ἀστράφτει. «Καί ἄν ἀκόμη –γράφει στους Γαλάτες– ἄγγελος ἀπό τόν οὐρανό σᾶς κηρύττει διαφορετικό Εὐαγγέλιο ἀπό αὐτό πού σᾶς κήρυξα, νά εἶναι ἀναθεματισμένος!» Καί ἀμέσως παρακάτω γράφει: «Αὐτό πού σᾶς εἶπα («ὄ προεῖρηκα»): Ὅποιοι σᾶς κηρύττει Εὐαγγέλιο διαφορετικό ἀπό αὐτό πού σᾶς κήρυξα, νά εἶναι ἀναθεματισμένος» (Γαλ. 1,8-9)!

* * *

Δέν ἦταν ἄνετες λοιπόν οἱ περιοδεῖες τοῦ ἀποστόλου Παύλου γιά τό κήρυγμα, ἀλλά αὐτό τό κήρυγμά του, τό πορευόμενο διά τόσων δυσκολιῶν, εὐλογεῖτο ἀπό τόν Θεό, γιατί ἦταν ὀρθό καί σωστό κήρυγμα. Εἶναι παρατηρημένο, ἀδελφοί μου, ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη ἀκόμη καί ἀπό ὅλη τήν ἐκκλησιαστική ἱστορία ἔπειτα, ὅτι τό ὀρθό κήρυγμα δέν πορεύεται μέ ἄνεση, ἀλλά διώκεται. Καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος τό εἶπε καθαρά: «Κήρυγμα ὀδεῦον διά πάσης ἀνέσεως, οὐκ ἔστι κήρυγμα!» Γι' αὐτό καί τό σωστό καί ἀπερίτμητο κήρυγμα, ὅπως λέγει πάλι ὁ Χρυσόστομος, «δεῖται ἀνδρός γενναίου, φερεπόνου καί ἐτοίμου πρὸς θάνατον». Τέτοιοι ἦταν ὁ ἀπόστολος Παῦλος: Γενναῖος, φερέπονος καί πρόθυμος νά πεθάνει γιά τόν Χριστό καί τό Εὐαγγέλιό Του.

5. Τέλος, θέλω νά παρουσιάσω τόν ἀπόστολο Παῦλο ὡς οἰκουμενιστή, ὀρθόδοξο οἰκουμενιστή καί πρότυπο γιά μᾶς, γιά νά κηρύττουμε καί ἐμεῖς ἕναν Οἰκουμενισμό σάν τόν ἰδικό του. Αὐτός ὁ «μανιακός ἐραστής» τοῦ Χριστοῦ καί τοῦ Εὐαγγελίου, ἀγαπητοί μου, κινούμενος ἀπό θεῖο ἔρωτα

ἔγινε «ὑπόπτερος τήν οἰκουμένην περιτρέχων ἅπασαν», κατὰ τόν ἱερό Χρυσόστομο³. Ἦταν δέ ὁ τότε κόσμος ἀνθρώποι Ἐθνικοί καί Ἰουδαῖοι. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος πῆγαινε καί στους δυό καί μάλιστα πῆγαινε στους λατρευτικούς τόπους τους, γιατί ἐκεῖ θά τοὺς ἔβλεπε συγκεντρωμένους. Στους τόπους ὅμως αὐτούς πῆγαινε γιά νά τοὺς μιλῆσει γιά τό ψέμα τους καί γιά τήν πλάνη τους καί νά τοὺς κηρύξει καθαρά τήν ἀλήθεια: Τήν ἀλήθεια, ὅτι τήν λύτρωση πού ζητοῦν θά τήν βροῦν μόνο στόν Ἐσταυρωμένο καί Ἀναστάνα Χριστό. Θά τήν βροῦν μόνο στίς Ἐκκλησίες πού αὐτός καί οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι ἰδρύνουν, δηλαδή στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ὅπως μᾶς λέγουν σχετικά χωρία ἀπό τά ἱερά κείμενα, καί οἱ Ἐθνικοί καί οἱ Ἰουδαῖοι ἔδιωχναν μέ φωνές καί μέ κραυγές, ἀκόμη δέ καί μέ δαρμούς, τόν ἀπόστολο Παῦλο ἀπό ἀνάμεσα τους, γι' αὐτά πού τοὺς ἔλεγε (Πράξ. 13,45. 14,14 ἔξ.). Ἀλλά τί μέ τοῦτο; Ὁ Παῦλος εἶχε τήν χαρά ὅτι κήρυξε καί στους μακρὰν τό σωστό Εὐαγγέλιο, χωρίς νά τό νοθεύσει καί νά τό παραλλάξει ἢ καί νά τό ἀποκρύψει. Αὐτός, ἀγαπητοί μου, εἶναι ὁ Ὁρθόδοξος Οἰκουμενισμός. Γι' αὐτό καί ὁ Παῦλος εὐλογήθηκε πλούσια ἀπό τόν Θεό σ' αὐτά τά κινήματά του καί τά ἄλματά του πρὸς τοὺς ἔξω ἀπό τήν Ἐκκλησία εὐρισκομένους. Ἔγινε ὁ ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν. Αὐτός πραγματικά ἔνωσε Ἀνατολή καί Δύση καί πραγματοποιήθηκε μ' αὐτόν ἡ προφητεία τοῦ Κυρίου: «Πολλοί θά ἔρθουν ἀπό Ἀνατολᾶς καί Δυσμᾶς καί θά ἀνακληθοῦν μετὰ Ἀβραάμ, Ἰσαάκ καί Ἰακώβ στήν Βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 8,11)! Αὐτόν τόν Οἰκουμενισμό δέχεται ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μας καί γιά ἕναν τέτοιο Οἰκουμενισμό προσευχόμαστε στήν θεία μας λατρεία λέγοντες «ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως»! Τά ἄλλου εἶδους οἰκουμενιστικά κινήματα, τό νά προσεγγίζουμε δηλαδή τοὺς αἵρετικούς Παπικούς καί τοὺς ἄλλους ὀπαδούς τῶν ἔξω ἀπό τήν Ὁρθόδοξη πίστη μας θρησκευμάτων, χωρίς νά τοὺς λέγουμε καθαρά ὅτι εἶναι αἵρετικοί καί πλανεμένοι, ἀλλά ἀντίθετα καί νά τοὺς ἀγκαλιάζουμε μέ περισσή ἀγάπη καί νά συμπροσευχόμαστε μαζί τους καί μάλιστα νά τοὺς λέγουμε καί «ἀγιωπάτους», ἐνῶ ἡ ἀγιότητα μόνο στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀνθεῖ, αὐτά τά κινήματα, λέγω, δέν δημιουργοῦν ἐνότητα, ἀλλά φέρουν

διχασμό και ταραχή στον Οἶκο μας. Τόν Οἶκο μας, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ζῶντος Θεοῦ, «στύλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας», ὅπως ὠραῖα μᾶς τό λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Α΄ Τιμ. 3,15), ὁ ἰδρυτής τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας μας, τόν

ὁποῖο ἐορτάζουμε σήμερα. Ὡς ἅγιε ἀπόστολε Παῦλε, εἶσαι τόσο μεγάλος, εἶσαι οὐρανοβάμων, ποιός μπορεῖ νά σέ φτάσει! Σέ παρακαλοῦμε ὁμως νά παρακαλέσεις τόν Χριστό νά σοῦ μοιάσουμε, ἔστω καί σέ μικρό βαθμό. Ἀμήν.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ὁμιλία του *Εἰς τόν Ναόν τῆς Ἁγίας Εἰρήνης*, ΑΑΠ 20,352C.
2. Ὁμιλία εἰς μαρτύριον Παλαιᾶς Πέτρας, ΑΑΠ 20,229B.
3. *Εἰς τήν Γένεσιν*, Ὁμιλία ΛΔ΄, ΑΑΠ 46,347B.

Ὁμιλία στόν Πανηγυρικό Ἐσπερινό τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου

Τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Θερομυλῶν κ. Ἰωάννου

(Ἄρειος Πάγος, 29.6.2013)

Πρᾶξις εὐχαριστίας καί εὐγνωμοσύνης ἡ σημερινή ἑορτή πρός τό πρόσωπον τοῦ Ἁπ. Παύλου. Εὐγνωμοσύνη τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τοῦ Γένους τῶν Ἑλλήνων καί τῆς Εὐρώπης ὁλοκλήρου. Διότι ἐτόλμησε νά ἀνταποκριθῆ στήν πρόσκληση τοῦ Μακεδόνοσ «διαβάσ εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν». Τό πέρασμά του στήν ἑλληνική γῆ τῆς Μακεδονίας εἶναι ἡ ἀπαρχή τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Εὐρώπης. Εὐγνωμοσύνης πρᾶξις, Μακαριώτατε Δέσποτα, εἶναι καί ἐκ μέρους τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν καί τῶν πολιτῶν τῆς, διότι ἔφθασε μέχρις ἐδῶ, στόν τόπο τοῦτο ἀκριβῶς ὅπου σήμερα ἰστάμεθα ἄρχοντες καί λαός ὡς Ἐκκλησία, γιά νά κηρύξῃ δικαιοσύνη, λύτρωση καί σωτηρία.

Ἡ ἀναμφισβήτητη συνάντησή του μέ τόν Ἰησοῦν Χριστόν εἰς τήν περίχωρον τῆς Δαμασκοῦ ἐνῶ ἐτοιμάζεται νά εἰσέλθῃ στήν πόλη πρός ἐπέλευση τῶν κακοποιῶν του σχεδίων τῆς συλλήψεως καί ἐξοντώσεως τῶν Χριστιανῶν, ἐδόνησε ἰσχυρότατα τήν προσωπικότητά του καί συνετάραξε τό πνεῦμα του ἔτσι, ὥστε νά γίνῃ αὐτή ἡ ριζική ἀλλαγὴ καί ὁ ἀπηνής διώκτης νά μεταλλαγῆ στόν ἑνθερμό ἱεραπόστολο καί κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἀσφαλῶς τό θεολογικό καί πνευματικό του ὑπόβαθρο βασισμένο στήν Παλαιά Διαθήκη, ἀλλά καί σέ ὅ,τι καλό, προοδευτικό καί χρήσιμο μπορούσε νά τοῦ προσφέρει ἡ ἑλληνική παιδεία του, ἦταν τό ὑλικό πού ἄμεσα ἀξιοποίησε τό ζωηρό του πνεῦμα, γιά νά θεμελιωθῆ καί νά ἐξελιχθῆ ἡ βεβαιότητα τῆς πίστεως εἰς τό πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Διαμορφώνεται πλέον ὡς κέντρον τῆς ζωῆς καί τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεώς του ὁ Χριστός, ὁ

Σταυρός, ἡ Ἀνάστασή Του καί ὁ θρίαμβος τῆς Βασιλείας Του.

Τώρα κατανοεῖ καί ἐμπεδώνεται στήν ψυχὴ καί τῆ σκέψη του αὐτό πού ἐγνώριζε μέν ἀπό τήν Π. Διαθήκη ὡς διήγησι καί ἱστορική περιγραφή, πραγματοποιεῖται ὁμως διά Ἰησοῦ Χριστοῦ: δηλ. τό μυστήριο τῆς θείας οἰκονομίας στή Δημιουργία καί τήν Ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ἐντελῶς ἐπιγραμματικά θά μπορούσαμε νά δοῦμε πῶς οἰκοδομεῖται στή σκέψη του καί ἐκφράζεται στό κήρυγμά του αὐτό πού ὡς πίστις τόν ἐνδυναμώνει καί τόν ἐνθαρρύνει νά κηρύξῃ εἰς «πάντα τά ἔθνη».

Διά τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὡς θυσία ὑπέρ ὅλου του κόσμου καί ἀπέβη ὁ Σταυρός Του πηγὴ ἰλασμοῦ καί δικαιοσύνης: «δικαιοσύνη Θεοῦ διά πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας καί ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας» γράφει πρός τήν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης (Ρωμ. 3,22).

Ὁ λόγος του περί δικαιοσύνης τοῦ ἀνθρώπου, διά τῆς δυνάμεως τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου, φθάνει μερικὲς φορές νά δημιουργῆ τήν παρεξηγημένη ἐντύπωση ὅτι παραθεωροῦνται τά προσωπικά καλά καί χρηστά ἔργα ὡς παράγων δικαιοσύνης «ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ» (Ρωμ. 3,20). Τοῦτο ὁμως λέγεται ἀπό τόν Ἅγιο Ἀπόστολο γιά νά ἀπομακρύνῃ τόν κίνδυνο τῆς ἀντιθέτου μονομεροῦς ἀπόψεως, ὅτι ὁ Μωσαϊκός νόμος καί κάθε ἠθικός κώδικας δημιουργούμενος καί διαδιδόμενος κατὰ καιρούς, σφῆζει τόν ἄνθρωπο αὐτομάτως μέ τήν ἐφαρμογὴ του. Τήν προσωπικὴ του ἐμπειρία καταθέτει εἰς τήν «πρὸς Γαλάτας» (2,19-21) ἐπιστολή του καί

ταυτόχρονα διατυπώνεται ἡ ἔμφασις μέ τήν ὁποία βιώνει τό γεγονός τῆς Σταυρικῆς Θυσίας τοῦ Χριστοῦ. «*Εγώ διά νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα Θεῶ ζήσω. Χριστῶ συνεσταύρωμαι· ζῶ δέ σὺκέτι ἐγώ, ζῆ δέ ἐν ἐμοί Χριστός· ὁ δέ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῆ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καί παραδόντος ἑαυτόν ὑπέρ ἐμοῦ*».

Αἰσθάνεται μεγάλη εὐγνωμοσύνη γιά τήν εὐεργεσία τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖνο ὅμως τό ὁποῖον στερεώνει τήν ἐλπίδα τῆς νίκης κατά τῶν δοκιμασιῶν καί τοῦ θανάτου καί πού παρέχει τήν διαβεβαίωση τῆς ἀθανασίας καί τῆς αἰωνίας ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἡ Ἀνάστασις.

Ὁ Σταυρός βεβαιώνεται ὡς ἀπολυτρωτική δύναμις διά τῆς Ἀναστάσεως. Χωρίς τήν Ἀνάστασι καταρρέει ὅλο τό οἰκοδόμημα τῆς πίστεως εἰς τό πρόσωπον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. «*Εἰ δέ Χριστός οὐκ ἐγήγερται, κενόν ἄρα τό κήρυγμα ἡμῶν, κενή καί ἡ πίστις ἡμῶν*».

Στήν βεβαιότητα τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου γιά τήν Ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ θεμελιώνεται ἡ ἀνθρωπολογία τοῦ κηρύγματός του.

«*Νυνί δέ Χριστός ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν ἀπαρχή τῶν κεκοιμημένων· ἐπειδή γάρ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καί δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν*» (Α' Κορ. 15,20). Ἡ θεολογική σκέψις τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὅπως διατυπώνεται στίς ἐπιστολές του, προσφέρει διόδους προσεγγίσεως τοῦ μυστηρίου

τοῦ θεανδρικοῦ προσώπου τοῦ Κυρίου: «*Θεός ἐφανερώθη ἐν σαρκί*» (Α' Τιμ. 4,16). «*Εἷς γάρ Θεός, εἷς καί μεσίτης Θεοῦ καί ἀνθρώπων, ἀνθρωπος Χριστός Ἰησοῦς*» (Α' Τιμ. 2, 5-6).

Μέ αὐτές τίς προϋποθέσεις ἐπιδίδεται σέ ἕνα ἀγῶνα γιά τόν εὐαγγελισμό τῶν ἀνθρώπων ἀδιακρίτως καί διά τή διάδοσι τῆς ἀληθείας στά πέρατα τοῦ κόσμου μέ πολύ κόπο, μέ κινδύνους καί ἀπειλές τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς του, ὅπως διηγείται τά παθήματά του εἰς τήν Β' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολήν (11, 23-28).

Σ' αὐτή του τήν ἐπαφή μέ ἕνα ἐντελῶς νέο κόσμο, τόν ἑλληνικό, τόν δυτικό ἐν γένει γιά τήν ἐποχή ἐκεῖνη, συναντᾶ θρησκευτικά καί πολιτιστικά στοιχεῖα, τά ὁποῖα σέβεται καί ἀξιοποιεῖ. Ἀπόλυτα βέβαιος γιά ὅ,τι διδάσκει, προσπαθεῖ νά προσεγγίσῃ τίς δοξασίες καί παραδόσεις πού προὔπαρχουν γιά νά δώσῃ μία νέα ἐρμηνεία γιά τόν κόσμο, τόν ἄνθρωπο καί τή σωτηρία του.

Ἡ κίνησις αὐτή νά διαβῆ τά σύνορα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καί ἐν γένει τῆς Ἀνατολῆς, δέν ἐσήμαινε καθόλου, ὅτι προδίδει τήν ἰουδαϊκή καταγωγή του, δημιουργεῖ ὅμως μέ τό κήρυγμά του τόν «νέον Ἰσραήλ». Κατορθώνει μάλιστα νά ἀποφυγῇ τόν κίνδυνο τοῦ συγκρητισμοῦ μέ διάφορα θρησκευτικά ρεύματα κυρίως τῆς Ἀνατολῆς ἀλλά καί τήν νόθευσι τοῦ κηρύγματος τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπό ἐντυπωσιακές φιλοσοφικές ἰδέες τοῦ νέου γεω-

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Γερῶνυμος χοροστάτησε στόν Πανηγυρικό Ἐσπερινό τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στόν Ἄρειο Πάγο (29.6.2013).

γραφικοῦ χώρου στόν ὁποῖον ἐπεκτείνεται καί τελικῶς κατακτᾷ πνευματικά.

Ὁ ἐρχομός του στήν πόλη τῶν Ἀθηνῶν καί ἡ ὁμιλία του ἐδῶ στόν Ἄρειο Πάγο ἀπεικονίζει μέ τόν πλέον ἐντυπωσιακό τρόπο, τήν ἱστορική συνάντηση τοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου μέ τόν ἑλληνιστικό πνευματικό κόσμο καί ἀκτινοβολεῖ στό λόγο του ἡ δύναμις τοῦ ἀναστημένου Χριστοῦ ὅταν ἀναφέρεται μέ ἀπλότητα καί φυσικότητα μέν, στόν «ἄγνωστο Θεό» καί σέ ἄλλες διαδεδομένες φιλοσοφικές ἀπόψεις γιά τή δημιουργία, τόν κόσμο καί τόν ἄνθρωπο, ἀλλά καί μέ παρρησία καί σαφήνεια ὁμιλεῖ γιά τήν ἀνάσταση νεκρῶν, τήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ καί τή μέλλουσα κρίση (Πράξ. 17, 30-31).

Ἡ τόλμη καί ὁ δυναμισμός τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου νά συναντηθῆ καί νά διαλεχθῆ μέ ὅ,τι καλύτερο καί ἀντιπροσωπευτικό διέθετε ἡ διάνοηση ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, θέτει τά θεμέλια της παγκόσμιας, οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ συνεχῆς αἴσθηση, σύμφωνα μέ τίς μαρτυρίες τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ἀλλά καί τοῦ ἰδίου τοῦ Ἀποστόλου Παύλου μέσα στίς ἐπιστολές του, ὅτι τά βήματά του καθοδηγοῦνται καί κατευθύνονται ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα, εἶναι πού τοῦ δίδει τό θάρρος καί τήν δύναμη νά συνεχίξῃ τό ἱεραποστολικό του ἔργον ἀλλά καί τό κῦρος νά ἰδρῆ τίς τοπικές ἐκκλησιαστικές κοινότητες καί νά τίς ποιμαίνει.

Ἡ ποιμαντική του φροντίδα δέν ἦταν ἀπλῶς μία παιδαγωγική καί διδακτική μέριμνα. Εἶχε τήν αἴσθηση ὅτι εἶναι πατέρας τῶν Χριστιανῶν. «Ἐάν γάρ μυρίους παιδαγωγούς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλούς πατέρας· ἐν γάρ Χριστῷ Ἰησοῦ διά τοῦ Εὐαγγελίου ἐγώ ὑμᾶς ἐγέννησα» (Α΄ Κορ. 4,15).

Εἶναι τόσον ἀπόλυτος καί αὐστηρός στήν προσωπική του ζωή ὥστε νά ἔχη τήν παρρησία νά προτρέπει τούς Χριστιανούς «παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς μιμηταί μου γίνεσθε» (Α΄ Κορ. 4,16). Καί γράφων πρὸς τούς Θεσσαλονικεῖς διαπιστώνει: «ὕμεις μιμηταί ἡμῶν ἐγενήθητε καί τοῦ Κυρίου» (Α΄ Θεσ. 1, 6).

Ἡ πνευματικότητά του καί τό ἦθος του στηρίζονται στήν ἀπολύτρωση ἀπό τήν ἁμαρτία διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οὐσιαστικά ὁ Χριστιανός ὄχι μόνον μιμεῖται τόν Χριστόν, ἀλλά ἐνδύεται τόν Χριστόν: «Ὅσοι εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε Χριστόν ἐνεδύσασθε» (Γαλ. 3, 27).

Αὐτή ἡ διαπίστωση, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καί τήν ποιμαντική βάση γιά τόν Ἄπ. Παῦλον, ἔχει συνέπειες στή ζωή κάθε Χριστιανοῦ. «Τό λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστίν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλή, ὅσα εὐφημα, εἰ τίς ἀρετή καί εἰ τίς ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε» (Φιλ. 4, 8), ἔννοιες τίς ὁποῖες μπορεῖ νά βρῆ κάποιος καί σέ ἄλλους συγγραφείς ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ὅμως ἐδῶ παίρνουν ἄλλο νόημα ἐφ' ὅσον αὐτοί πού τά δέχονται

Ὁ ὁμιλητής
Μητροπολίτης
Θεσσαλονικῶν
κ. Ἰωάννης.

βιώνουν τήν «ἐν Χριστῷ» νέα ζωή καί τό «ἐν καινότητι ζωῆς περιπατεῖν».

Ἡ ἐσωτερική ἀναγέννησις καί μεταμόρφωσις τῶν ἀνθρώπων πού ἐπιτυγχάνονται μέ τήν προσωπική προσπάθεια καί τόν φωτισμό τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἐκδηλώνονται πλέον σέ ἔργα ἀγάπης καί δικαιοσύνης πρὸς ὅλους.

Ἡ ἀγάπη κατά τόν Ἀπόστολο Παῦλο ἐξασφαλίζει τήν κοινωνική πρόοδο καί τήν εὐημερία. Ἡ ἀνεγκτικότητα, ἡ ὑπομονή καί τό θυσιαστικόν φρόνημα παράγουν καί συντηροῦν τήν εἰρήνη ὅχι μόνο ἐντός τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά στό κοινωνικό σύνολο. Ἀντίθετα, ὅταν ἡ ἀγάπη ἀπουσιάζει ἀπό τίς κοινωνίες τῶν ἀνθρώπων, δοκιμάζεται ἡ κοινωνική συνοχή: «*Εἰ δέ ἀλλήλους δάκνυτε καί κατεσθίετε, βλέπετε μή ὑπό ἀλλήλων ἀναλωθεῖτε*», γράφει πρὸς τοὺς Γαλάτας (5, 15).

Δέν παύει νά ὑπενθυμίζει τοὺς Χριστιανούς τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, τίς ὁποῖες ἴδρυν, τήν ἀποφυγή κάθε μορφῆς ἔχθρας στίς ἀνθρώπινες σχέσεις, τίς διχοστασίες καί τίς μικροπρεπεῖς κακίες, καθώς καί τίς ἀδικίες, προκειμένου νά οἰκοδομηθῇ ἡ εἰρηνική συνύπαρξη μέσα στήν ἐκκλησιαστική κοινότητα.

Ἡ ἀγάπη δέν περιορίζεται μόνον πρὸς τοὺς πιστούς, ἀλλά ἀνεξαιρέτως πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Γράφει πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς (Α΄ Θεσ. 3, 12): «*Πλεονᾶσαι καί περισσεῦσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καί εἰς πάντας*». Συνιστᾷ τοὺς πιστοὺς νά μετέχουν στή χαρά, στόν πόνο καί τή λύπη τῶν ἄλλων. Γράφει γιά καλοσύνη, ἀνεξικακία καί συγχώρηση. Προτρέπει: «*χαίρειν μετά χαιρόντων καί κλαίειν μετά κλαιόντων... ἐάν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν, ἐάν διψᾷ πότιζε αὐτόν*» (Ρωμ. 12, 15-21).

Ἡ ἀγία ψυχή τοῦ Ἀποστόλου ἀσφαλῶς εὐφραίνεται, ὅταν σήμερα τοὺς δύσκολους αὐτοὺς καιροὺς, κατά τοὺς ὁποίους δοκιμάζεται δεινῶς ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν τήν ὁποία ἴδρυνε, ἀνταποκρίνεται στό προσκλητήριο τῆς ἀγάπης σάν Σῶμα, «*Σῶμα Χριστοῦ*» (ὄρος τόν ὁποῖον ὁ Ἁπ. Παῦλος εἰσάγει στή θεολογία) μέ ἕνα δυναμικό τρόπο, ὥστε νά ὑπερνικηθῇ ὁ πειρασμός τῆς δυστυχίας, στόν ὁποῖον ἔχει περιπέσει.

Οἱ προτροπές καί οἱ νουθεσίες τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου βρῆκαν γόνιμο ἔδαφος καί ἐκαρ-

ποφόρησαν κατά τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας καί μαζί μέ τήν ἐφαρμοσμένη πρακτική τῆς ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων ὅπως διηγοῦνται οἱ «*Πράξεις τῶν Ἀποστόλων*» (4, 33) «*ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά*», ἀναμφισβήτητα ἐπηρεάσαν τό νομοθετικό σύστημα τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους στόν κοινωνικό τομέα καί ἐν συνέχειᾳ τήν σύγχρονη κοινωνική κρατική μέριμνα.

*

Τόν τελευταῖο καιρό ἡ Εὐρώπη βασανίζεται ἀπό τήν γνωστή οικονομική, ἀλλά καί βαθύτερη ἠθική καί κοινωνική κρίση.

Ὅταν πρὶν μερικά χρόνια γινόταν ἡ ἀπόπειρα γιά τήν κατάρτιση ἑνός συνταγματίου γιά τήν Ἐνωμένη Εὐρώπη, μετά δαιμονικῆς ἐπιμονῆς ἀρνήθηκαν οἱ ὑπεύθυνοι νά θέσουν μόνον μία λέξη, ἡ ὁποία νά δηλώνει ὅτι τό χριστιανικό μήνυμα συνετέλεσε στή θεμελίωση τοῦ πολιτισμοῦ καί τῶν κοινωνιῶν τῆς Εὐρώπης. Ἀγνόησαν παντελῶς τά βήματα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ὁ ὁποῖος ἀπό τοὺς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας ὤργωσε τή γνωστή τότε Εὐρώπη μέχρι τή Ρώμη, γιά νά φέρῃ τό μήνυμα τῆς σωτηρίας καί τῆς λυτρώσεως, τῆς ἀγάπης, τῆς δικαιοσύνης καί τῆς εἰρήνης τοὺς λαοὺς τῆς.

Μακαριώτατε,

Ἴσως δίδεται πλέον μία εὐκαιρία: Ἐν μετανοία καί μέ βαθειά ταπείνωση, ἡ χριστιανική Εὐρώπη νά σκύψῃ στόν κόπο, τίς θυσίες καί τίς νουθεσίες τοῦ Ἁπ. Παύλου καί νά χαράξῃ νέες κατευθύνσεις στήν κοινωνική τῆς πολιτική, ὅχι μόνο γιά τοὺς πολῖτες τῆς, ἀλλά καί γιά ὅσους προσκάλεσε ἢ ἀνέχθηκε νά τήν κατοικοῦν καί περιμένουν μία συμπεριφορά χριστιανική, ἐναρμονισμένη μέ τήν ἱστορία τῆς, μέ τίς ἀξίες πού καλλιέργησε ἀνά τοὺς αἰῶνες, ἀνάμεσα στίς ὁποῖες ἦσαν πάντοτε καί οἱ καρποὶ πού ἐβλάστησαν ἀπό τήν πνευματική σπορά τοῦ Ἁπ. Παύλου.

Ἴσως εἶναι καί αὐτός ὁ ρόλος τῆς ὀρθοδόξου Ἑλλάδος καί τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων χωρῶν, οἱ ὁποῖες μετέχουν τήν Ἐνωμένη Εὐρωπαϊκὴ Κοινότητα, νά ὑπενθυμίζουν συνεχῶς τά αἰώνια καί ἀφθαρτα μηνύματα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου τοὺς ὑπολοίπους χριστιανικοὺς λαοὺς, μέ τοὺς ὁποίους συνεργάζονται καί νομοθετοῦν.

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Ἡ Συμβολική Γλώσσα τῆς Ἐκκλησίας

Τοῦ π. Βασιλείου Ἰ. Καλλιακιάνη,
Καθηγητοῦ Θεολογίας Α.Π.Θ.

(Εἰσήγηση στό ἸΓ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο
Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, Τήνος, 19-21.9.2011)

1. Ἡ συμβολική γλώσσα τῆς Ἐκκλησίας

Ἡ γλώσσα τῆς Ἐκκλησίας ἔχει κατεξοχήν συμβολικό χαρακτήρα. Ὁ χαρακτήρας αὐτός φανερώνεται στά ἱερά κείμενά της, τίς ἱερές ἀκολουθίες καί κυρίως στίς λειτουργικές τέχνες. Στά Ἀρεοπαγιτικά Συγγράμματα, λ.χ., ἀναφέρεται ὅτι οἱ ἱερές ὠδές τῶν λογίων καί τά ἀναγνώσματα τῆς θείας Λειτουργίας παραδίδουν τή διδασκαλία γιά ἀποκάθαρση τῆς φθοροποιοῦ κακίας, ἐνῶ «ἡ θειοστάτη τοῦ ἐνός καί ταυτοῦ καί ἄρτου καί ποτηρίου κοινή καί εἰρηναία μετάδοσις ὁμοτροπία ἀντοῖς ἐνθεοῦ ὡς ὁμοτρόφοις νομοθετεῖ, καί τοῦ θειοτάτου δεῖπνου καί ἀρχισυμβόλου τῶν τελουμένων εἰς μνήμην ἱεράν ἄγει»¹. Ὡς ἀρχισύμβολο ἐννοεῖται ἐδῶ ὁ μυστικός δεῖπνος.

Σεβασμώτατοι, σεβαστοί πατέρες καί ἀδελφοί, σεβαστοί Ὁμότιμοι καθηγητές, ἀγαπητοί συνάδελφοι πανεπιστημιακοί καθηγητές καί καθηγήτριες, «οἱ ἀνθρώπινοι λόγοι δέν εἶναι παρά σημεῖα», γράφει ὁ π. Γ. Φλορόφσκυ, καί συνεχίζει, «ἡ μαρτυρία τοῦ Πνεύματος ἀναζωπυροῖ τοὺς γραπτούς λόγους. Δέν ἐννοοῦμε τήν κατά καιροῦς φώτισιν ὀρισμένων ἀτόμων ἀπό τό Ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλά πρωτίστως τήν μόνιμον βοήθειαν τοῦ Πνεύματος πρός τήν Ἐκκλησίαν. Αἱ Γραφαί ἀπαιτοῦν ἐρμηνείαν. Ὅχι ἡ φρασεολογία, ἀλλά τό μήνυμα ἀποτελεῖ τόν πυρήνα, ἡ δέ Ἐκκλησία εἶναι ὁ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐντεταλμένος καί μόνιμος μάρτυς τῆς ἀπολύτου ἀληθείας καί τῆς πλήρους ἐννοίας τοῦ μηνύματος τούτου... Ἡ Ἐκκλησία ἴσταται χάρις εἰς τήν μαρτυρίαν της, ἀλλά ἡ μαρτυρία αὐτή δέν ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἀναφοράν εἰς τό παρελθόν,

οὔτε μόνον ἀνάμνησιν, ἀλλά μᾶλλον συνεχῆ ἐκ νέου ἀνακάλυψιν τοῦ μηνύματος, τοῦ ἅπαξ ἀποκαλυφθέντος εἰς τοὺς ἀγίους»². Ἐπομένως, ὅπως ἔχει ἐπισημανθεῖ, στή θεία Εὐχαριστία «τοποθετοῦμε τά γεγονότα καί τά πρόσωπα τοῦ παρελθόντος καί τοῦ παρόντος στό πλαίσιο τῆς Βασιλείας πού θά ἔλθει, καί τοῦτο μέ σκοπό νά δώσουμε σέ αὐτά ὑπόσταση, ὥστε νά ζήσουν αἰώνια»³.

2. Ὁ συμβολικός λόγος τοῦ Χριστοῦ

Ὁ Χριστός μιλοῦσε συχνά στό λαό μέ παραβολές, ἐνῶ ἄλλοτε ἔκανε χρήση τύπων καί συμβόλων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τούς μαθητές ὁμως, τοὺς μυσταγωγοῦσε στά θεία μυστήρια. Ἀπευθυνόμενος πρός αὐτούς ἔλεγε: «Ἐγὼ δέδοται γινῶναι τά μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἐκεῖνοις δέ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς τά πάντα γίνεται, ἵνα βλέποντες βλέπωσι καί μή ἴδωσι, καί ἀκούοντες ἀκούωσι καί μή συνῶσι»⁴. Οἱ παραβολές φανερώνουν, ἐνῶ ταυτόχρονα ἀποκρύπτουν τό ὑπέρλογον καί ἐννοια μυστήριο. Τό μυστήριο τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας συστέλλεται καί διαστέλλεται ἀνάλογα μέ τήν προαίρεση καί τήν πνευματική κατάσταση τῶν ἀνθρώπων.

Παράλληλα ὁ Χριστός ἐπικαλοῦνταν προτυπώσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καί εἰκόνες ἀπό τήν καθημερινή ζωή τῶν ἀνθρώπων, προκειμένου νά ὑπομιαστοῦν οἱ συνομιλητές του γιά τό εὔρος τῆς ἀλήθειας πού κόμιζε. Ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι ἄρχοντες, μετά τήν ἐκδίωξη τῶν ἐμπόρων ἀπό τόν ναό, ζήτησαν ἀπό Αὐτόν νά τοὺς ὑποδείξει κάποιον θαυμαστό γεγονός, πού νά φανερώνει ὅτι ἔχει αὐτό τό

δικαίωμα, εκείνος απάντησε: «*Λύσατε τόν ναόν τουττον, καί ἐν τρισίν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν*»⁵. Ὁ Χριστός προμήνυε τήν τριήμερη Ἀνάστασή του, ἐνῶ ἐκεῖνοι κατανοῦσαν κυριολεκτικά τά λόγια του καί ἔκαναν λόγο γιά τόν χειροποίητο ναό.

Στό δρόμο πρός τήν Ἐμμαοῦς ἐρμήνευε στούς φοβισμένους μαθητές καί ἄνοιγε τό νοῦ τους «*τοῦ συνιέναι τάς Γραφάς*» κι ἐκεῖνοι τόν ἀναγνώριζαν «*ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου*»⁶, δηλαδή στήν Εὐχαριστία.

Στά εὐαγγέλια ὁ Χριστός παρομοιάζεται μέ σποριά καί μέ ἀμπέλι. Ἀμπελοργός εἶναι ὁ οὐράνιος Πατέρας. Λέει ὁ Χριστός: «*Ἐγώ εἶμαι ἡ ἀμπελος, ἐσεῖς οἱ κληματόβεργες. Ὅποιος μένει ἐνωμένος μέ ἐμένα κι ἐγώ μ αὐτόν, αὐτός κάνει ἄφθονο καρπό· διαφορετικά, χωρισμένοι ἀπό μένα, δέν θά μπορέσετε νά κάμετε κανένα καρπό*». Ἡ ἐκκλησιολογική διάσταση τοῦ συμβολισμοῦ εἶναι ἐμφανής.

3. Ὁ συμβολικός λόγος στήν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη

Μπορεῖ ἡ Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη νά μὴν περιλαμβάνεται στά βιβλικά ἀναγνώσματα τῆς λατρείας, -ἂν καί οἱ ἔρευνες τοῦ Π. Σκαλποῦ ἀποδεικνύουν ὅτι ὑπῆρχαν ἐποχές πού διαβαζόταν ἡ Ἀποκάλυψη στή λατρεία-, ἀλλά μέ τό συμβολικό της λόγο ἔχει ἐπηρεάσει σέ μεγάλο βαθμό τή λατρευτική ἀτμόσφαιρα καί τό διάκοσμο τῶν χριστιανικῶν ναῶν. Οἱ ἀναφορές στήν ἡμέρα τῆς Κυριακῆς, στό αἷμα τοῦ Χριστοῦ, στό ἐσφαγμένο Ἄρνιο, στό θρόνο, στούς πρεσβυτέρους τοῦς «*περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς*»⁸, στό δεῖπνο, στό λευκασμό τῶν στολῶν τῶν ἁγίων, στούς χορούς τῶν ἀγγέλων, στούς λατρευτικούς συμβολισμούς καί τήν ἐσχατολογική προσδοκία ἀπηχοῦν λειτουργικές σκηνές⁹. Παράλληλα φανερώνουν τήν ἐπίδραση τοῦ ἀποκαλυπτικοῦ αὐτοῦ βιβλίου στή θεία λατρεία, ἀλλά καί τόν ἔντονα συμβολικό χαρακτήρα της.

4. Συμβολισμοί γιά τόν Χριστό

Στην Παλαιά Διαθήκη ἡ Ἐκκλησία ἀναγνώρισε πολλές προτυπώσεις καί συμβολικές εἰκόνες γιά τό πρόσωπο τοῦ Σαρκωθέντος Υἱοῦ καί Λόγου.

Ἰδιαίτερα τά λειτουργικά κείμενα εἶναι ἐμπλουτισμένα μέ ἀνάλογους παλαιδιαθηκικούς συμβολισμούς, οἱ ὁποῖοι συμπληρώνονται στή συνέχεια μέ εἰκόνες τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἄς ἀναφερθεῖ ἓνα παράδειγμα ἀπό τήν Ἀκολουθία τῆς Προθέσεως: «*Ὡς πρόβατον ἐπί σφαγῆν ἤχθη. Καί ὡς Ἄμνος ἄμωμος, ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτόν ἄφωμος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τό στόμα αὐτοῦ. Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη. Τήν δέ γενεάν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; Ὅτι αἴρεται ἀπό τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. Θύεται ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τήν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, ὑπέρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς καί σωτηρίας*»¹⁰.

Τά λόγια αὐτά τοῦ Ἡσαΐα ἐπαναλαμβάνει ὁ λειτουργός ἱερεὺς, ὅταν προετοιμάζει τά δῶρα γιά τή θεία Εὐχαριστία. Εἶναι ὁμως ἀμφίβολο, ἐάν συνειδητοποιεῖ τό εὖρος τοῦ συμβολισμοῦ γιά τό μυστήριό τῆς θείας συγκαταβάσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ. Μπορεῖ οἱ λέξεις νά εἶναι ἀπλές καί οἱ ἔννοιες ὑποτίθεται κατανοητές. Οἱ προεκτάσεις ὁμως τῶν προφητικῶν λόγων εἶναι ἀσύλληπτες γιά τόν πεπερασμένο ἀνθρώπινο νοῦ. Ὅσοι συνειδητοποιοῦν τό μέγεθος τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρός τόν κόσμο καί ἀγωνίζονται γιά ἐμπειρική βίωση τοῦ μυστηρίου τῆς θείας κενώσεως, ἴσως πῶς εὐκόλα μυοῦνται στή συμβολική τῶν κειμένων καί τό νοηματικό τους βάθος.

Ἀπό τήν ἄλλη, ὁ ἐν λόγω συμβολισμός δέν μπορεῖ νά κυριολεκτεῖται. Ὁ Χριστός εἶναι ἱστορικό πρόσωπο καί δέν εἶναι δυνατὸν νά ταυτίζεται μέ ὁποιοδήποτε φυσικό ἢ φανταστικό σύμβολο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ὁ 82^{ος} κανόνας τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὁποῖος ἀπαγορεύει νά εἰκονογραφεῖται ὁ Χριστός ὡς ἄμνος πού δεικνύεται ἀπό τόν Ἰωάννη τόν Πρόδρομο. Ἡ ἀπαγόρευση αὐτή αἰτιολογεῖται ὡς ἐξῆς: «*Τοῦς οὖν παλαιούς τύπους, καί τάς σκιάς, ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολα τε καί προχαράγματα, τῇ Ἐκκλησίᾳ παραδεδομένους κατασπαζόμενοι, τήν χάριν προτιμῶμεν καί τήν ἀλήθειαν, ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι*»¹¹.

Ἄλλά ἄς ἐπανέλθουμε στό λειτουργικό κείμενο. Ὁ λειτουργός συνεχίζει τήν Ἀκολουθία τῆς Προθέσεως μέ τά λόγια τοῦ εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη: «*Εἶς τῶν στρατιωτῶν λόγῃ τήν πλευράν αὐτοῦ ἔνυξε, καί εὐθέως ἐξῆλθεν Αἷμα καί ὕδωρ· καί ὁ ἔωρα-*

κώς μεμαρτύρηκε και ἀληθινή ἐστίν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ»¹², ἐνῶ ταυτόχρονα ἐκχέει οἶνο καὶ ὕδωρ στό Ἅγιοπότηρο, τό ὁποῖο μέ τή Χάρη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θά γίνει Αἷμα Χριστοῦ.

Στή σύναξη τῆς Ἐκκλησίας μέ τήν ἔλευση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κάθε σταγόνα καθαγιασμένου οἴνου γίνεται αἷμα Χριστοῦ. Ὅπως καί κάθε ἀπειροελάχιστο τεμάχιο τοῦ καθαγιασμένου ἄρτου καθίσταται Σῶμα Χριστοῦ. Σέ κάθε ἐπιμέρους μέρος τοῦ καθαγιασμένου ἄρτου καί οἴνου βρίσκεται ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος «μερίζεται ἀμερίστως ἐν μεριστοῖς» καί παρέχεται πλουσιοπάροχα γιά νά τραφεῖ, νά ξεδιψάσει καί νά ζήσει πνευματικά ὁ κόσμος. Σέ ὅσους δωρήθηκε ἡ ἐνδιάθετη πίστη, καί δέν ἀποδέχονται ἐγκεφαλικά τίς θεῖες ἀλήθειες, ὅλα αὐτά δέν εἶναι ἀπλῶς συμβολικά, ἀλλά πραγματικά γεγονότα, μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, διαρκές καί ἐπαναλαμβανόμενο θαῦμα.

5. Ψήγματα πατερικῶν ἀναφορῶν

Ἀλλά, ἐάν κάποιος θέλει νά ἐντυφώσει στήν πατερική παράδοση καί νά μυηθεῖ εἰδικά στόν συμβολικό πλοῦτο τῆς θεῖας λατρείας, δέν ἔχει παρά νά ἀνατρέξει στά Ἀρεοπαγιτικά Συγγράμματα καί εἰδικότερα στό *Περί ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, στή Μυσταγωγία τοῦ ἁγίου Μαξίμου, στή Ἐκκλησιαστική ἱστορία καί μυστική θεωρία* τοῦ Γερμανοῦ Κωνσταντινουπόλεως, στούς Θεόδωρο Ἀνδίδων, Σωφρόνιο Ἱεροσολύμων, Νικόλαο Καβάσιλα, Συμεών Θεσσαλονίκης, Μάρκο Εὐγενικό καί ἄλλους.

Ἐπιλέγω ἓνα χαρακτηριστικό ἀπόσπασμα ἀπό τό Γερμανό Κωνσταντινουπόλεως πού ἀναφέρεται στήν Ἐκκλησία: «Ἐκκλησία ἐστίν ἐπίγειος οὐρανός, ἐν ἧ ὁ ἐπουράνιος Θεός ἐνοικεῖ καί ἐμπεριπατεῖ, ἀντιτυπούσα τήν σταύρωσιν καί τήν ταφήν καί τήν ἀνάστασιν Χριστοῦ... ἐν Πατριάρχαις προτυπωθεῖσα, ... ἐν προφήταις προκηρυχθεῖσα, ... οἶκος θεϊκός, ἔνθα ἡ μυστική ζωοθυσία γέγονε, καί ἔνδον τοῦ ἱερατείου, καί ἅγιον σπήλαιον. Ἐνθα ὁ τάφος καί ἡ τράπεζα ἡ ψυχοτρόφος καί ζωοποιός· καί οἱ ἐν αὐτῇ μαργαῖται, τά θεῖα δόγματα τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου πρὸς τούς μαθητάς αὐτοῦ»¹³.

Γενικά ὁ ἐρμηγευτής τοῦ συμβόλου προσπαθεῖ νά ἐμβαθύνει στό κρυπτόμενο καί σημαίνόμενο

ἀπό τό σύμβολο νόημα καί δέν ἐνοχλεῖται ἀπό ἄλλους συμβολισμούς, συμπληρωματικούς ἢ καί ἀντίθετους. Μᾶλλον χαίρεται μέ τήν ἁρμονία τῆς ποικιλίας καί ψάχνει νά βρεῖ ὅλο καί περισσότερα σημαίνόμενα¹⁴. Αὐτό φαίνεται στήν ὑμνολογία καί γενικότερα στήν ἐκκλησιαστική τέχνη. Κάθε ἐποχή ἀναδεικνύει τά δικά της σύμβολα.

6. Ἡ γλώσσα τῆς καταφατικῆς καί ἀποφατικῆς θεολογίας

Τά περί Θεοῦ ὀνόματα καθὼς καί ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, τῶν προφητῶν καί τῶν ἀποστόλων πού ἐνσωματώνονται στή λατρεία τῆς Ἐκκλησίας, δέν ἀποβλέπουν στή λογική γνώση τῆς οὐσίας καί τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Θεοῦ. Καί οἱ θεῖες ἐνέργειες δέν ἀνήκουν, ὅπως ὑποστηρίζουν ὀρισμένοι, στήν καταφατική θεολογία, διότι καί αὐτές δέν εἶναι εὐκόλα κατανοητές καί προσιτές.

Τά θεῖα ὀνόματα προετοιμάζουν πνευματικά τούς χριστιανούς γιά τήν κοινωνία μέ τό Θεό, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει κάθε ἀνθρώπινη νόηση καί γνώση¹⁵. Ἡ ἀποφατική θεολογία συμπληρώνεται ἀπό τήν καταφατική.

Ἔχει γραφεῖ, καί μᾶλλον αὐτό ἰσχύει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος πού δημιούργησε τή γλώσσα μέ τήν ὁποία ἐπικοινωνεῖ μέ τόν συνάνθρωπό του. Θεϊκή γλώσσα δέν ὑπάρχει. Ὁ Θεός δέν ἔχει τή δική του γλώσσα, πού ἔδωσε στόν ἄνθρωπο, οὔτε ὁ Θεός ἐπικοινωνεῖ μέ τόν ἄνθρωπο μέ κάποια ἰδιαίτερη γλώσσα, πού τή δίνει σέ ὅσους ἐπικοινωνεῖ μαζί τους. Ἡ γλώσσα εἶναι ἀποτέλεσμα ἀνθρωπίνων ἀναγκῶν. Οἱ αἱρετικοί πίστευαν ὅτι ὑπάρχει μία θεῖα γλώσσα, τήν ὁποία ὁ Θεός ἀποκάλυψε στούς προφήτες καί ἔλεγε ὅτι τά ὀνόματα τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι ἡ οὐσία τοῦ Θεοῦ καί φορεῖς νοημάτων, πού ἀντιστοιχοῦν πρὸς τήν πραγματικότητα, πού εἶναι ὁ Θεός¹⁶.

Ὅμως, οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀπορρίπτοντας τήν ἀντίληψη αὐτή, χρησιμοποιοῦν ταυτόχρονα ἀντίθετες ἐννοιες, πού ἔρχονται σέ σύγκρουση μέ τήν κοινή λογική. Ὁ Συμεών Νέος Θεολόγος χαρακτηρίζει τόν Θεό ὡς ἀνύπαρκτη ὑπαρξη, ἀγέννητη γέννηση, ἀνυπόστατη ὑπόσταση, καί ὑπερούσια οὐσίωση¹⁷. Πρὶν ἀπό αὐτόν ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, μιλώντας γιά τή γνώση τοῦ

Θεοῦ, τονίζει ὅτι ὁ Θεός «ἐκ πάντων τῶν ὄντων κατονομάζεται, καί ἐκ τῶν ἐναντίων· οἷον φωτός καί σκότους, ὕδατος καί πυρός· ἵνα γνῶμεν, ὅτι οὐ ταῦτα κατ' οὐσίαν ἐστίν· ἀλλ' ἔστι μὲν ὑπερούσιος καί ἀκατονόμαστος· ὡς δὲ πάντων τῶν ὄντων αἴτιος, ἐκ πάντων τῶν αἰτιατῶν ὀνομάζεται»¹⁸.

Οἱ καταφατικές ἐκφράσεις θυμίζουν, ὅτι τό μυστήριον τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύπτεται στήν κτίση καί τήν ἱστορία, ἐνῶ ὁ ἀποφατισμός τονίζοντας τή διαφορὰ μεταξύ κτιστοῦ καί ἀκτίστου, προτρέπει νά ἀποφύγουμε τούς μεταφυσικούς μετεωρισμούς τοῦ νοῦ γιά τήν ἀναγωγή στόν Θεό, καί νά στραφοῦμε στίς θεοφάνειες, πού συντελοῦνται κι αὐτές στήν κτίση καί τήν ἱστορία, σ' αὐτά τά μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Ὑπάρχει μία ἐνιαία ποικιλία τῶν μέσων προσπέλασης καί οἰκειώσης τῆς ἀλήθειας: ὄραση, λόγος, πράξη, εἰκόνες, τύποι καί σύμβολα λειτουργοῦν σέ μία πειθαρχημένη ἱεράρχηση καί ἀξιοποιοῦν ὅλες τίς δυνάμεις τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξης¹⁹, τόν ὅλο ἄνθρωπο. Ἀλλά καί αὐτή ἡ προσπέλαση εἶναι μερική καί ἀποσπασματική.

7. Ὁ συμβολισμός στήν ἐκκλησιαστική τέχνη

Ἡ τέχνη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τέχνη λειτουργική. Εἰσάγει καί μυσταγωγεῖ τόν χριστιανό στίς θεῖες ἀλήθειες. Ἡ ναοδομία, ἡ ἀγιογραφία, ἡ μικροτεχνία, ἡ ξυλογλυπτική, τό κέντημα καί ἡ μουσική ὑπουργοῦν τό μυστήριον τῆς πίστεως. Ἡ τέχνη τῆς Ἐκκλησίας ἔχει συμβολικό καί ἀναγωγικό χαρακτήρα. Αὐτό δὲ σημαίνει ὅτι πρωτίστως ἡ ἀνέγερση ἐνός ναοῦ δέν καλύπτει πρακτικές λειτουργικές ἀνάγκες. Ἀλλά ὁ τρόπος ἀνέγερσης, ὁ προσανατολισμός, ἡ διακόσμηση, ἡ ὀργάνωση τοῦ χώρου, ὁ φωτισμός, οἱ ἀγιογραφίες δέν μπορεῖ νά γίνονται αὐθαίρετα. Ὑπάρχουν κάποιες βασικές θεολογικές προϋποθέσεις πού ἰσορροποῦν ἀνάμεσα στίς πρακτικές ἀνάγκες καί τίς ἀναγωγές τῶν συμβόλων.

8. Συμβολική γλώσσα, θεία Εὐχαριστία καί ἀμνηχανία στό παρόν

Καί μπορεῖ ὅλα αὐτά νά θεωροῦνται αὐτονόητα, ἀλλά ποῖο νόημα καί ποιά δυναμική ἔχει ὁ συμβολισμός τοῦ Χριστοῦ ὡς ἀμνοῦ στή σύγχρονη κοινωνία; Τί σημαίνει γιά τούς νεοέλληνες, ὅταν

ἀκοῦνε λ.χ. ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ὁ ἀμνός τοῦ Θεοῦ πού σηκώνει τίς ἁμαρτίες τοῦ κόσμου; (Ἡ κυριαρχοῦσα εἰκόνα εἶναι, ὅταν παραμονές τῆς Μ. Ἑβδομάδας ἀκοῦνε γιά τίς τιμές τῶν ἀμνοερίων). Ἐάν ὑπῆρχε ἡ βιβλική ἀντίληψη τοῦ πασχάλιου ἀμνοῦ, δέ θά χρειάζοταν καμιά ἐρμηνεία.

Οἱ προσλαμβάνουσες παραστάσεις τῶν σύγχρονων ἀνθρώπων εἶναι ἐντελῶς διαφορετικές ἀπό ἐκεῖνες τοῦ πολιτιστικοῦ πλαισίου τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Τί σημαίνει λ.χ. Σῶμα καί αἷμα Χριστοῦ γιά ὅσους διαθέτουν μία ἐπιφανειακή καί ἐθιμική καί ὄχι ἐνδιάθετη πίστη; Ἡ τί σημαίνουν αὐτά γιά τά παιδιά μας πού βλέπουν ταινίες τρόμου;

Θά ἤθελα νά ἀναφέρω τό ἐξῆς περιστατικό, πού θεωρῶ ὅτι ἔχει ποιμαντικό ἐνδιαφέρον. Ἐνα κοριτσάκι τῶν τελευταίων τάξεων τοῦ Δημοτικοῦ (11-12 ἐτῶν) φέτος, παραμονές τοῦ Πάσχα, εἶχε πάει στήν ἐκκλησία μέ τό σχολεῖο. Μόλις βρέθηκε μπροστά στή θεία κοινωνία στή σειρά μέ τά ἄλλα παιδιά, ἄρχισε νά κλαίει. Ἀρνοῦνταν ἐπίμονα νά μεταλάβει, παρὰ τήν παράκληση τῆς δασκάλας καί τή διακριτική παραίνεση τοῦ λειτουργοῦ. Στήν ἐρώτηση τοῦ ἱερέα, γιατί κλαίει, ἐκεῖνο ὀλοφυρόμενο ἀπάντησε: Δέ θέλω νά πιῶ αἷμα! Ὁ ἱερέας συγκλονίσθηκε καί ἔμεινε ἀμήχανος. Τό γεγονός αὐτό πρώτη φορά τό ἄκουγε στά 30 χρόνια τῆς ἱερατικῆς του διακονίας. Συνειδητοποίησε ὅμως, ὅτι οἱ ἐντυπώσεις πού δημιουργοῦν πολλοί ἄνθρωποι γιά τά ἱερά καί ἅγια τῆς πίστεως μας, ἔστω καί μέσῳ τῶν συμβόλων εἶναι στρεβλή καί ὅτι πολλά ἀπό αὐτά ἔχουν χάσει τό νόημα καί τή δυναμική πού εἶχαν σέ ἄλλες ἐποχές.

Καί τό ἐρώτημα πού προκύπτει εἶναι: Χρειαζόμαστε νέα σύμβολα; Ἴσως. Ἄρκεῖ ἡ ἀνανομηματοδότηση τῶν παλαιῶν; Ἄλλοι θά ποῦν: Μπορεῖ. Ἄλλοι, ὅτι εἶναι ἄκρως ἀπαραίτητη. Μήπως ὅμως ἡ προσπάθεια αὐτή εἶναι ἐκ τῶν πραγμάτων ἀτελέσφορη; Μήπως, δηλαδή, ὅταν τά σύμβολα χρειάζονται ἐρμηνεία καί ἐκ νέου νοηματοδότηση, ἔχουν χάσει τή δυναμική τους;

Πῶς νοοῦνται σήμερα οἱ στίχοι τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου πού προσκομίζουν πλῆθος συμβολισμῶν γιά τήν Παναγία; Λ.χ. «Δάμαλις τόν μόσχον ἡ τεκοῦσα τόν ἄμωμον» ἢ «χαῖρε ἀμνάς κήσασα, Θεοῦ ἀμνόν τόν αἶροντα τήν ἁμαρτίαν κ.λπ.». Ἡ πῶς νοεῖται ὅτι οἱ Ἀπόστολοι εἶναι ἵπποι καί τό ἔργο

τους ίπασια; Ἐάν δέν γνωρίζουμε ὅτι ἡ δ' ὠδή των κανόνων ἔχει τήν ἀρχή της στό βιβλίο τοῦ Ἀβακούμ²⁰, ὅπου ὑπάρχουν ἀνάλογες ἐκφράσεις, ὁ συμβολισμός εἶναι ἀκατανόητος.

«Εἶναι γεγονός», γράφει ὁ μακαριστός Ἰ. Φουντούλης, πώς πολλά σύμβολα, ἄλλοτε αὐτονόητα, σήμερα εἶναι προβληματικά ἢ τουλάχιστον ἔχασαν τή βαρύτητα καί τήν ἀμεσότητα πού εἶχαν στόν καιρό τῆς γενέσεως καί τῆς χρήσεώς τους. Παράδειγμα: σύμβολα καί εἰκόνες ἀπό τήν πολεμική τέχνη ἔχουν σήμερα ἀτονήσει ἢ καί λησμονηθεῖ, ὅπως τό τεῖχος, ἡ πύλη, ἡ ἔπαλξη, τό βέλος, τό πεφυρωμένο βέλος, ἡ ἀσπίδα, ὁ θώρακας, ἡ περικεφαλαία, ἔχουν χάσει τόν φορτισμό πού εἶχαν τότε. Εἶναι μουσειακά εἶδη, γνωστά ἔμμεσα ἀπό μελέτες καί ἱστορικές ἀναδιηγήσεις... Ὁ ἄρτος δέν εἶναι πιά τό κεντρικό στοιχεῖο τῆς διατροφῆς, τό ἔλαιο δέν εἶναι πιά τό κύριο θεραπευτικό μέσο». Καί καταλήγει: «Παρόλα αὐτά καί τίς ὑπερβολές τοῦ συμβολισμοῦ ... δέν εἶναι κἄν νοητό νά παρακάμπεται ἢ τελείως νά ἀγνοεῖται ὡς τρόπος κατανοήσεως τῆς λατρείας καί ἀναγωγῆς ἐκ τῶν τύπων στήν ἀλήθεια, ἐκ τῶν ἱερῶν συμβόλων σά σημερινόμενα»²¹.

Ἐξ ἄλλου, τίς δυσκολίες ἐσωτερικῆς καί πνευματικῆς κατανόησης τῶν Γραφῶν γνώριζαν οἱ συγγραφεῖς τῆς θείας Λειτουργίας, γι' αὐτό καί πρῖν τά Εὐαγγελικά ἀναγνώσματα προηγείται ἀνάλογη εὐχή πού ζητεῖ θεῖο φωτισμό, πνευματική ἐτοιμότητα καί συμφωνία πίστεως καί ζωῆς, δόγματος καί ἡθους. «Καί φρονούντες καί πράττοντες», σημειώνεται σχετικά.

Δέν πρέπει νά λησμονεῖται βέβαια, ὅτι σύμφωνα μέ τή βιβλική καί πατερική παράδοση ὑπάρχουν διάφορες τάξεις ἀνθρώπων πού ἀντιλαμβάνονται μέ διαφορετικό τρόπο τά ἱερά λόγια. Πρῶτον οἱ βλέποντες καί μή νοούντες, δεύτερον ἐκεῖνοι πού γνωρίζουν τά μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καί τρίτον ὅσοι ἔχουν ἄμεση ἐμπειρία διά τῆς κοινωνίας μέ τόν Θεό.

Ἡ ἀποκάλυψη τῶν θείων μυστηρίων καί ἀληθειῶν εἶναι ἀνάλογη μέ τή δεκτική ἰκανότητα, τήν διαύγεια τοῦ νοός καί τήν εὐδοκία τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτό καί στό τέλος τῆς διδασκαλίας του ὁ Χριστός συχνά ἐπαναλάμβανε: «Ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω»²².

8. Προτάσεις συμβολικῆς γλώσσας στός νεώτερους χρόνους

Χαρισματικοί Γέροντες τῶν καιρῶν μας μέ τήν ποιμαντική εὐαισθησία πού τούς διέκρινε, χρησιμοποιοῦν ἄνετα νέα σύμβολα. Ὁ Γέρον Παῖσιος λ.χ. «ἐξομολογοῦσε τόν κῆπο του», «μιλοῦσε μέ ἀσύρματο στό Θεό» καί περιέγραφε τήν ὑπερφάνεια ὡς τό «Γενικό ἐπιτελεῖο τῶν παθῶν». Ἐκεῖνο, ὅμως, πού ἐντυπωσιάζει εἶναι οἱ σκέψεις του γιά τά γλυκῆχα γυρίσματα τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς. Τά ὅποια, θά συμπληρώναμε, μοιάζουν μέ τούς κουμπέδες καί τούς στρογγυλούς θόλους τῶν ἐκκλησιῶν μας. Γράφει εὐστοχα: «Καί τί γλυκά γυρίσματα ἔχει ἡ βυζαντινή μουσική!... Ἄλλα λεπτά σάν τό ἀηδόνι, ἄλλα σάν ἀπαλό κυματάκι, ἄλλα δίνουν μία μεγαλοπρέπεια. Ὅλα ἀποδίδουν, τονίζουν τά θεῖα νοήματα. Ὅμως σπάνια νά ἀκούσει αὐτά τά ὄμορφα γυρίσματα. Οἱ περισσότεροι πού ψέλνουν τά λένε λειψά, κουτσουρεμένα, καλουπωμένα. Ἀφήνουν κενά, τρύπες! Καί τό κυριότερο, τά λένε χωρίς τόνο. Ἀπορῶ: δέν ἔχουν ὀξεῖες τά βιβλία τους; ... Ὅλα τά πάνε ἴσια, λές καί πέρασε ὁδοστρωτήρας καί τά ἰσοπέδωσε ὅλα! «πα-νη-ζω, πα-νη-ζω», πανίζουν-πανίζουν τό φοῦρνο καί ψωμί δέ βγάζουν! Ἄλλοι πάλι τονίζουν χωρίς καρδιά καί τσιρίζουν. Ἄλλοι τά τονίζουν ὅλα δυνατά, τά λένε κι ὅλα ἴσια, ὅλα καρφωτά, καί νομίζεις ὅτι χτυποῦν καρφιά μέ τό σκεπάρνι»²³.

Μέ ἀφορμή τά λόγια τοῦ χαρισματικοῦ Γέροντα στό σημεῖο αὐτό θά ἤθελα νά ἀναφέρω ὅτι, ἡ κοινωνική βία δέν ἔχει ἀφήσει ἀνέπαφη καμιά ἐκδήλωση τῆς κοινωνικῆς, ἀλλά, δυστυχῶς καί τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Ἀλήθεια, οἱ δυνατοί προβολεῖς πού ἀντικατέστησαν τό ἱλαρό φῶς τῶν καντηλιῶν στούς ναούς μας δέν ἔχουν βία; Τά ἐκκωφαντικά μεγάφωνα δέν ἔχουν βία; Ὁ κηρυγματικός μας λόγος μήπως εἶναι βίαιος κι ὄχι αὖρα λεπτῆ; Οἱ συγγραφές μας, μήπως ἀναπαράγουν τή βία, ἀφοῦ συνήθως «ἀλλήλους δάκνωμεν καί κατεσθίωμεν»²⁴ θέλοντας νά ἐπιβάλουμε τήν ἀποψή μας στούς ἄλλους;

Τελευταῖο παράδειγμα ἀπό τόν Γέροντα Σωφρόνιο Σαχάρωφ. Στήν ἀφεληῖ ἐρώτηση ἑνός παιδιοῦ, πού ἔπαιζε μέ τά αὐτοκινητάκια του, ἄν ὑπάρχουν

αὐτοκίνητα σὸν οὐρανό, ἡ Ἀδελφὴ Μαγδαληνὴ ἀπάντησε ἀρνητικὰ καὶ ὅτι ὁ οὐρανός εἶναι γιὰ τίς ἀόρατες ψυχές, τὸν Θεό καὶ τοὺς ἀγγέλους. Παρ' ὅτι ἡ ἀπάντηση εἶναι σωστή, ὁ τρόπος ἀπάντησης θεωρήθηκε ἀπὸ τὸ Γέροντα Σωφρόνιο «σοβαρὸ λάθος, ἐπειδὴ θὰ μπορούσε νὰ ἐλαττώσει τὴ λαχτῆρα τοῦ παιδιοῦ γιὰ τὸν οὐρανὸ καὶ τὸν Παράδεισο. Πρότεινε, πὼς ἡ καταλληλότερη ἀπάντηση γιὰ μιὰ ομάδα μικρῶν ἀγοριῶν θὰ ἦταν νὰ εἰπωθεῖ μέ δέος: Δέν ἔχετε ἀκούσει γιὰ τὸ πύρινο ἄρωμα τοῦ Ἡλίου;» Ἡ ἀπάντηση τοῦ Γέροντος Σωφρονίου δέν περιεῖχε καμιὰ ψεύτικη ὑπόσχεση, ὁμολογεῖ ἡ Ἀδ. Μαγδαληνὴ, ἐνῶ ἡ δική της ἐπιφυλακτικὴ ἀκριβολογία στὴν πραγματικότητα παρουσίασε πολὺ φτωχὸ τὸν οὐρανὸ σ' ἐκεῖνα τὰ παιδιὰ²⁵.

9. Συμπερασματικά

Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ καὶ οἱ σχέσεις τίς ὁποῖες δημιουργεῖ στηρίζονται σέ συμβολισμούς. Τὰ σύμβολα χρησιμοποιοῦνται σέ ὅλες τίς μορφές

τῆς κοινωνικῆς, πολιτικῆς, πολιτιστικῆς, οικονομικῆς καὶ θρησκευτικῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Ἡ ἀρχικὴ ἔννοια τοῦ συμβόλου ἀνάγει στὴ σύνδεση δύο πραγμάτων, προκειμένου νὰ ἀναγνωρισθεῖ ἡ ἀλήθεια. Εἰδικότερα τὰ σύμβολα στὴ θεία λατρεία ἔχουν ἀναγωγικὸ, παιδαγωγικὸ καὶ μυσταγωγικὸ χαρακτήρα. Στὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση ἀπαντᾶ μιὰ ἄρρητη ἰσορροπία συμβολισμοῦ καὶ ρεαλισμοῦ, ἱστορίας καὶ ἐσχατολογίας, πράξεως καὶ θεωρίας. Ἡ ἰσορροπία αὐτὴ εἶναι ἀναγκαία σέ κάθε περίπτωση, διότι στὴν προσπάθεια νὰ νοηματοδοτηθοῦν συμβολικὰ ὅσα τελοῦνται στὴ λατρεία λησμονεῖται ἡ ἀφετηρία τους, πού εἶναι χρηστικὴ ἀλλὰ καὶ ποιμαντικὴ.

Ἐάν πιστεύουμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι μουσειακὸς χῶρος γιὰ τὴ διαφύλαξη σπουδαίων καὶ ἀκριβῶν κειμηλίων, -ὅπως μᾶς θέλει ἡ πολιτικὴ σκέψη τῆς νεωτερικότητος-, ἀλλὰ χῶρος φανερώσεως τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία τὰ πάντα καινίζει, τότε χρειάζεται νὰ ἀφήσουμε τὸ θέμα τῶν συμβολισμῶν ἀνοιχτὸ γιὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. *Περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας*, PG 3, 428B.
2. Γ. Φλορόφσκν: *Ἁγία Γραφή, ἐκκλησία, παράδοσις*, μετ. Δ. Τσάμη, ἐκδ. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 22.
3. Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννη, «*Εὐχαριστία καὶ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ*», *Σύναξη* 51, (Ἰούλ. - Σεπτ. 1994) 94.
4. *Μάρκ.* 4,11, πρβλ. *Λουκ.* 8,10.
5. *Ἰωάν.* 2,19.
6. Βλ. *Λουκ.* 24,35.
7. Βλ. *Ἰωάν.* 15, 5.
8. *Ἀποκ.* 4,4.
9. Βλ. π. Ἰωάννη Σκιαδαρέση: *Λειτουργικὲς σκηνές καὶ ὕμνοι στὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη*, ἐκδ. Πουρναρᾶ, Θεσσαλονίκη 1999, σ. 377 κ.έ.
10. «*Ἀκολουθία τῆς Προθέσεως*», *Ἱερατικόν*, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήνα 2004⁵, σ. 98-99. Βλ. *Ἠσ.* 53, 7 κ.έ.

11. Ἀγαπίου Ἱερομονάχου-Νικοδήμου Ἀγιορείτου, *Πηδάλιον*, σ. 292.
12. Βλ. Ἰωάν., 19,34-35.
13. *Ἐκκλησιαστική ἱστορία, καί μυστική θεωρία*, PG 98, 384B-385A.
14. Φουντούλη Ἰ., «Ἡ συμβολική γλώσσα τῆς θείας λατρείας», στή *Πρακτικά* τοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας μέ τίτλο, *Σύμβολα καί Συμβολισμοί τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, Δράμα 1991, σ. 62.
15. Βλ. Πρωτ. Ἱ. Ρωμανίδου, *Δογματική καί Συμβολική Θεολογία τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας Α΄*, ἐκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1981, σ. 77-78.
16. Βλ. Πρωτ. Ρωμανίδου Ἱ.: *Πατερική θεολογία*, ἐκδ. Παρακαταθήκη, Θεσσαλονίκη 2004, σ. 82-83.
17. Συμεών Ν. Θεολόγου, *Θεολογικός* 1, 65-68, 79-81, ἐκδ. J. Darrouzes, «Sources Chretiennes», τόμ. 122, Paris 1966, σ. 100-101.
18. *Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως* 1, 12 PG 94, 845C.
19. Ματσούκα Νίκου: *Ἱστορία τῆς βυζαντινῆς φιλοσοφίας*, ἐκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1994, σ. 289-290.
20. Ἀβακ. 3, 8· 15.
21. Φουντούλη Ἰ.: *ὁ.π.*, σ. 67-69.
22. *Ματθ.* 13,43· *Λουκ.* 8,8.
23. Γέροντος Παΐσιου Ἀγιορείτου, *Λόγοι Α΄*, *Μέ πόνο καί ἀγάπη γιά τό σύγχρονο ἄνθρωπο*, ἐκδ. Ἱερόν Ἡσυχαστήριον «Εὐαγγελιστής Ἰωάννης ὁ Θεολόγος», Σουρωτή Θεσσαλονίκης 1998, σ. 354-355.
24. Βλ. Γαλ. 5,15.
25. Μαγδαληνῆς Ἀδ.: *Συνομιλίες μέ παιδιά - Μεταδίδοντας τήν πίστη*, ἐκδ. Ἱερά Πατριαρχική καί Σταυροπηγιακή Μονή Τιμίου Προδρόμου, Ἦσσεξ Ἀγγλίας 2007, σ. 271.

Ἡ ὑφαντουργία καί ἡ κεντητική ὡς σύγχρονες ἐκκλησιαστικές τέχνες

Τῆς Ἑλένης Βλαχοπούλου-Καραμπίνα
Δρος Ἀρχαιολογίας

(Εἰσήγηση στό ΙΔ΄ Πανελλήνιο Λειτουργικό Συμπόσιο
Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, Πάτραι, 17-19.9.2012)

Α. Ἱστορικά

Ἡ ἀναβίωση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑφαντουργίας καί κεντητικῆς στή σύγχρονη Ἑλλάδα ἀποτελεῖ ἓνα φαινόμενο πού ἄρχισε νά συντελεῖται σιγά σιγά στή διάρκεια κυρίως τοῦ τελευταίου τετάρτου τοῦ 20^{ου} αἰῶνα, μέσα σέ μοναστικές, κυρίως, κοινότητες, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀκμῆς τοῦ μοναχισμοῦ, ἀλλά καί ἀπό μεμονωμένους ἰδιῶτες καλλιτέχνες.

Σκοπός τῆς μελέτης αὐτῆς εἶναι, ὡς μία πρώτη προσέγγιση, νά ἀναδείξει τίς σύγχρονες μεθόδους ἐκτέλεσης τῶν καλλιτεχνημάτων αὐτῶν, σέ σύγκριση μέ τίς παλαιές, ὥστε νά γίνουν καλύτερα κατανοητές οἱ διαφορές τοῦ σήμερα καί τοῦ χθές, ἀλλά καί τά κοινά μεταξύ τους σημεία. Καί τοῦτο, διότι, παρά, τή μεγάλη παραγωγή ἔργων, ἐλάχιστα ἔχουν γραφεῖ γι' αὐτό¹, καθώς ἡ ἔρευνα βρῖσκεται σέ ἀρχικό στάδιο, ἀκόμη καί γιά τά βυζαντινά καί μεταβυζαντινά ἐκκλησιαστικά ὑφάσματα μέσα ἀπό τίς μαρτυρίες πού προσφέρουν οἱ γραπτές πηγές, οἱ ἀπεικονίσεις στήν τέχνη, ἀλλά καί τά ἴδια τά ἀντικείμενα, πού σώζονται μέχρι σήμερα.

Ὡς ἐκκλησιαστικά ὑφάσματα ὀρίζονται ἀπό τούς βυζαντινούς συγγραφεῖς καί ποιητές τῆς ἐκκλησιαστικῆς καί τῆς θύραθεν γραμματείας, τά ἐπονομαζόμενα μέ τούς γενικούς ὄρους «ἄμφια» καί «πέπλα». Στήν ἐκκλησιαστική γλώσσα «ἄμφια» εἶναι τά ἐπί τῆς Ἁγίας Τραπέζης καλύμματα (ἐνδυτή, ἀντιμήνσιο, ἐπιτάφιος, ἀήρ, δίσκο/ποτηροκαλύμματα), ὀνομαζόμενα καί «λειτουργικά ἄμφια» ἢ «λειτουργικά πέπλα» ἢ «ἐπάμ-

φια», ἀλλά καί τά «ιερατικά» ἢ «ιερά ἄμφια» (σάκκος, φαιλόνιο, ὠμοφόριο, ἐπιτραχήλιο, ὄραριο, ἐπιμανίκια, ἐπιγονάτιο μανδύας, μίτρα)³. Στά ὑπόλοιπα, τά ὁποῖα χρησιμεύουν γιά νά στολιστοῦν μέρη τοῦ ναοῦ (πύλες, ποδέες, σκέπες, εἰκόνες, λάβαρα) ἔχει δοθεῖ ὁ ὄρος «διακοσμητικά πέπλα»⁴, μετά τήν ὀριστική τους διαμόρφωση ἀπό τά τέλη τοῦ 12^{ου} αἰῶνα καί ἐξῆς⁵, πού σώζονται καί τά παλαιότερα δείγματα, ὡς καί τούς πρώτους μετά τήν Ἄλωση αἰῶνες⁷.

Μετά τή θέσπιση τῆς ἐλεύθερης ἀσκησης τῆς χριστιανικῆς λατρείας στό ρωμαϊκό κράτος, ὑπῆρξε συνήθεια διάφοροι βασιλεῖς καί μέλη τῆς ἀριστοκρατίας νά ἀφιερώνουν πολύτιμα ὑφάσματα γιά τόν καλλωπισμό τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου, «διάλιθα χρυσοφῆ ἀπλώματα τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου», σύμφωνα μέ τόν Πασχάλιο Χρονικό (L. Dindorf, *Chronicon Paschale*, τόμ. Α΄-Β΄, [CSHB], Bonn 1832, τόμ. Β΄, σ. 544-545). Καί τοῦτο παρά τό γεγονός, ὅτι στήν ἀρχή κοσμήθηκε μέ κάποια πέπλα, ἀπλά, κυρίως λευκά λινά, ὡς σύμβολο ἀγνότητας, ὅπως ὄριζε ἡ Διδαχή τῶν Ἀποστόλων (*Constitutiones Apostolorum*, II, 57, 3ff).

Παράλληλα, ἡ ἐξέλιξη τῆς ναοδομίας καί ἡ τάση γιά ὄλο καί πολυτελέστερη διακόσμηση μέσα στόν ναό, μετά τόν 5^ο αἰῶνα, δημιουργοῦν ἀνάγκες γιά ποικίλα διακοσμητικά ὑφάσματα, πού φέρουν συχνά ἱστορημένο διάκοσμο, χωρίς ὅμως συμβολικό χαρακτήρα, ὅπως πύλες, καλύμματα τῶν μεσοκονίων διαστημάτων καί τοίχων, ποδέες κ.ἄ. Καί αὐτό παρά τό ὅτι οἱ πρῶτοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐπιζητοῦσαν ἀπλότητα καί ἀσκητικότητα βί-

ου και ήταν αντίθετοι με τη χρήση των πολυτελών μεταξωτών ένδυμάτων και βήλων, ιδιαίτερα των διακοσμημένων με άγιολογικές παραστάσεις.

Επειδή ίσως η Όρθόδοξη πρακτική δεν είχε υιοθετήσει τη χρήση τους μέσα στη λειτουργία, τα σωζόμενα με άγιολογικές παραστάσεις παραδείγματα της εποχής αυτής είναι πολύ λίγα. Λ.χ. τα δύο περίφημα μεταξωτά του Μουσείου του Βατικανού, που η προέλευσή τους τοποθετείται από τους περισσότερους έρευνητές στις περιοχές της Συρίας και της Αιγύπτου, παρά του Βυζαντίου φέρουν ένυφασμένες παραστάσεις του Ευαγγελισμού και της Γεννήσεως μέσα σε μετάλλια και χρονολογούνται από τον 6^ο μέχρι και τον 9^ο αιώνα, καθώς και κάποια λινά κοπτικά ύφασματα του 5^{ου}-7^{ου} αιώνα, τα οποία φέρουν κεντημένες με μεταξωτά νήματα τις σκηνές της Γεννήσεως, της Προσκύνησης των Μάγων, του Ευαγγελισμού και της Επίσκεψης της Θεοτόκου στην Έλισάβετ.

Κατά την περίοδο της Εικονομαχίας τα ιστορημένα ύφασματα του Θυσιαστηρίου έξαφανίζονται, ενώ στο διάστημα της σύντομης αναστήλωσης των εικόνων, είναι τα πρώτα που διακοσμούνται και πάλι με ιερά θέματα (Mansi, τόμ. XIII, σ. 377). Στη Ρώμη όμως, η οποία δεν ήταν στη σφαίρα επιρροής της Κωνσταντινούπολης, οι μαρτυρίες για παπικές δωρεές ιστορημένων πέπλων είναι άφθονες, όπως μας πληροφορεί και πάλι το Liber Pontificalis. Μετά τον θρίαμβο των εικόνων το 843, τα πολυτελή πέπλα του θυσιαστηρίου, κυρίως η ένδυτή, είναι τα μόνα εκκλησιαστικά ύφασματα που κοσμήθηκαν άμέσως μετά με ιερές παραστάσεις, σύμφωνα με μαρτυρίες των πηγών της εποχής⁸. Αντίθετα, αναφορές σχετικές με άπλως διακοσμημένα ιερατικά άμφια είναι σπάνιες και εμφανίζονται μόνον κατά τον 9^ο αιώνα⁹. Από τον 12^ο όμως αιώνα και έξης, τα σωζόμενα εκκλησιαστικά ύφασματα μαρτυρούν την αποκλειστική σχεδόν κυριαρχία του ιστορημένου διακόσμου, που είναι στα περισσότερα χρυσοκέντητος, αν και παράλληλα χρησιμοποιείται και ο άνεικονικός, τον οποίο αναφέρουν σποραδικά οι πηγές, αλλά προτιμά συστηματικά στις απεικονίσεις της ή βυζαντινή τέχνη, που δείχνει μία έφεση σε πιο άρχαϊκά πρότυπα.

B. Ύφαντός Διακόσμος:

Πρίν τον 12^ο αιώνα, κυρίαρχος τύπος διακόσμου είναι ο ύφαντός, που απαντάται περισσότερο σε βαριά μεταξωτά ύφασματα και λιγότερο σε λινά, μάλλινα ή βαμβακερά. Τα ιστορημένα αυτά μεταξωτά ανήκουν στην κατηγορία χρυσοϋφαντων πορφυροβαφών, των «κεκωλυμένων», «σκρικων» (κινέζικη λέξη, ser=μεταξοσκώληκας) με τα ένυφασμένα ή κεντημένα με χρυσά και άργυρά μοτίβα, η αξία των οποίων ήταν «όμοια του χρυσίου»¹⁰. Λόγω του ύψηλού τους κόστους και των ποικίλων συμβολισμών τους χρησιμοποιούνταν κυρίως από τον αυτοκράτορα (πορφυρογέννητος, -η, βασιλική πορφύρα) και σε μικρότερη αναλογία από την αυτοκρατορική αυλή και την Έκκλησία, η οποία τα υιοθέτησε σταδιακά και στη συνέχεια τα διακόσμησε με άγιολογικού περιεχομένου σκηνές.

Η παραγωγή τους, τουλάχιστον μέχρι τα μέσα του 11ου αιώνα, γινόταν στην Κωνσταντινούπολη μέσα σε ειδικά έργαστήρια, προσαρτημένα στο Ίερό Παλάτιο, στα «γυναίκεια» ή «βασιλικά έργοδοσία» ή «δημόσια σώματα»¹¹, κάτω από αυστηρή αυτοκρατορική επίβλεψη. Οι υπάλληλοι που απασχολούνταν σε αυτά είχαν επικεφαλής τους «άρχοντες των έργοδοσιών» και ήταν οργανωμένοι κατά ειδικότητες¹². Για την εκτέλεση των διαφόρων σχεδίων τους με πολύτιμα μεταλλικά νήματα και ποικιλόχρωμα μετάξια, που αποτελούν και την πολυτελέστερη διακόσμηση των βυζαντινών ύφασμάτων, πρέπει να χρησιμοποιούσαν άργαλειούς άνελκύσεως, πιο πολύπλοκους σε σχέση με τους όρθιους, και όριζόντιους, οι οποίοι έδιναν τη δυνατότητα της αυτόματης και γρήγορης επανάληψης των διακοσμητικών μοτίβων σε όλη την επιφάνεια του ύφασματος.

Αυτό δεχόταν τό σχέδιο, που είχε γίνει πρώτα σε χαρτί, για να μεταφερθεί στη συνέχεια στο ύφασμα, αφού πρώτα ο υπεύθυνος ίστουργός (ύφαντής) έδινε τις κατάλληλες οδηγίες στους βοηθούς του, ώστε να απομονώνουν και να άνασηκώνουν σωστά τις διάφορες ομάδες νημάτων σε κάθε πέραςμα της σαΐτας.

Μετά την Άλωση ή γοητεία των πολύτιμων χρυσοϋφαντων ύφασμάτων δεν παραμένει άτελέσφορη, αλλά αξιοποιείται δημιουργικά στα χρόνια

πού θα ακολουθήσουν. Τό κέντρο τῆς μεταξουργίας στήν Ἀνατολή (ἄν καί ἀπαντᾶται, παράλληλα, σέ αἰγαιοπελαγίτικα νησιά, ὅπως ἡ Χίος¹³) μετατίθεται στήν Προῦσα, ἡ ὁποία ἐξελισσεται σταδιακά σέ ἀπέραντη βιοτεχνία μεταξωτῶν ὑφασμάτων, μετά τήν κατάκτησή της ἀπό τοὺς Ὀθωμανοὺς τό 1326, πού τήν ἐπέλεξαν καί ὡς πρώτη πρωτεύουσα τους¹⁴.

Τά αὐτοκρατορικά της ἐργαστήρια, συγκροτημένα πάνω στά βυζαντινά πρότυπα, ζοῦν τήν ἀκμή τοὺς τόν 16^ο αἰώνα, παράγοντας μεγάλη ποικιλία μεταξωτῶν, ἀνάμεσα στά ὁποία χρυσοῦφαντα μπροκάρο, βαρυτίμοι καμουχάδες καί ἀπλάζια μέ χρυσοκλωστές καί ἀσημοκλωστές ἐξαιρετικῆς ποιότητος, ἀλλά καί ὑφάσματα μέ χριστιανικό διακοσμο¹⁵. Τό ἴδιο ἀνθηρές καί μέ μεγαλύτερες ἀνταγωνιστικῆς δυνατότητες, λόγω τῆς ἀνάπτυξης τῆς τεχνολογίας¹⁶ καί τοῦ ἐμπορίου, ἐν γένει, ἐμφανίζονται ἀπό τόν 14^ο αἰώνα διάφορες πόλεις τῆς Ἰσπανίας¹⁷, τῆς Ἰταλίας¹⁸, λ.χ. ἡ Βενετία¹⁹ καί ἡ Φλωρεντία²⁰, καί ἀπό τόν 16^ο αἰώνα καί ἐξῆς ἡ Λυών²¹ κ.ἄ., πού κατορθώνουν νά ὑποσκελίσουν τελικά τήν Προῦσα²².

Σύγχρονη Ἐκκλησιαστική Ὑφαντική

Ἡ ἐκκλησιαστική ὑφαντουργία, μετά ἀπό σιγή αἰώνων καί ἀφοῦ κατέληξε στοὺς ἀλλόθρησκους ὑφαντές της Προῦσας καί στά δυτικότερα ὑφάσματα, ξαναπερνᾷ στά ὀρθόδοξα χέρια ξαναγεννημένη ἀπό τίς στάχτες της μέσα σέ μοναστικῆς γυναικεῖες κοινότητες, οἱ ὁποῖες γνωρίζοντας καλά τίς τεχνικῆς τῆς πατροπαράδοτης ὑφαντικῆς, πού ποτέ δέν ἔπαψε νά ἀσκεῖται καθ' ὅλη τή διάρκεια τῆς Τουρκοκρατίας, ἄλλοτε σέ οἰκιακό καί ἄλλοτε σέ βιοτεχνικό περιβάλλον, ἄρχισαν καί πάλι δειλά δειλά νά φτιάχνουν λειτουργικά ἄμφια καί πέπλα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἀπλά στιχάρια, πολυσταύρια φελώνια καί σάκκους, ἀλλά καί ἄμφια καί πέπλα μέ ἔντονο διακοσμητικό χαρακτήρα (εἰκ.1).

Ὡς πρῶτοι πυρῆνες τῆς ἀναγέννησης αὐτῆς ὑπῆρξαν δύο μονές τῆς Πελοποννήσου, ἡ μονή τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἐλένης στήν Καλαμάτα καί ἡ μονή τοῦ Προφήτη Ἡλία στήν Πάτρα, ὅπου μαθήτευσαν σπουδαῖες ὑφάντρες, ὅπως ἡ

Γερόντισσα Εὐσεβία, ἡ ὁποία στή συνέχεια δημιουργήσε τήν ἀδελφότητα τῆς μονῆς Βυτουμᾶ στά Τρίκαλα, ἀλλά καί ἡ Γερόντισσα Φιλοθέη, 78 ἐτῶν σήμερα, ἀκόμη ἐν ἐνεργεία, πού μετά τό πέρασμά της ἀπό τά δύο αὐτά μοναστήρια, δημιούργησε τή μικρή, ἀλλά σημαντική ἀδελφότητα τῆς Μ. Κασιρίτσης στά Ἰωάννινα. Ἡ τέχνη τους μεταλαμπαδεύτηκε καί σέ ἄλλες ἀδελφότητες, πού δημιουργήθηκαν στή συνέχεια, ὅπως στή μονή Κορμπούβου στά Τρίκαλα, στήν Ὁρμύλια Χαλκιδικῆς, στή μονή Ἐλευθερώτριας στό Πανόραμα Θεσσαλονίκης, στό Ἀκριτοχώρι στίς Σέρρες κ.λπ.

Οἱ ἀργαλειοί πού ὑφαίνουν λέγονται «ἀρμένικοι», εἶναι χειροκίνητοι καί τό μέγεθός τους ποικίλλει, ἀνάλογα μέ τό πλάτος τοῦ ὑφάσματος πού θέλουν νά ὑφάνουν ἀπό 2,15μ. ἕως 1,50. Τά ὑλικά πού χρησιμοποιοῦν εἶναι μερσεριζέ βαμβακερό γιά τό στημόνι, φυτικό μετάξι, χρυσοκλωστή ἢ ἀσημοκλωστή γιά τό ὑφάδι καί κλωστές Cotton Perlé γιά τό κέντημα. Ἡ βασική λειτουργία τοῦ ἀργαλειοῦ εἶναι ἡ ἐξῆς:

Ἀριθμός νημάτων τοποθετεῖται κάθετα πρός τή θέση τοῦ ὑφαντή, ὁ ὁποῖος ἐπιχειρεῖ, χρησιμοποιώντας ἓνα ξύλινο, βασικά, ἀτρακτοειδές ὄργανο, «ἄτρακτος ἢ βέργα ἢ ὀξίγκλα» νά διασταυρώσει τά νήματα αὐτά μέ ἄλλα, τά ὁποῖα νά ἔχουν παράλληλη διεύθυνση μ' αὐτόν. Τά κάθετα νήματα ὀνομάζονται «στήμονες», ἐνῶ τά ὀριζόντια «κρόκες ἢ ὑφάδια». Μόλις ἓνα παράλληλο νήμα μέσα ἀπό τό μασοῦρι τῆς «σαῖτας» διατρέξει ὅλη τή σειρά τῶν στημόνων, μέ τρόπο τέτοιο, ὥστε οἱ στήμονες νά τοποθετηθοῦν ἐναλλάξ καί ἀπό κάθε πλευρά του, ὁ ὑφαντής σπρώχνει αὐτό, ὥστε νά ἔρθει σέ στενή ἐπαφή μέ τό προηγούμενο παράλληλο νήμα, χρησιμοποιώντας ἓνα κατάλληλο γιά αὐτήν τή δουλειά ἐργαλεῖο, «τό κτένι».

Μ' αὐτόν τόν τρόπο πετυχαίνουμε τή δημιουργία ἑνός συμπαγοῦς καί στερεοῦ πλέγματος νημάτων, τοῦ ὑφάσματος. Ἄλλα ἐξαρτήματα εἶναι τά «ἀντία», ἓνα πίσω γιά τό στημόνι (τό πίσω ἀντί) καί ἓνα μπροστά γιά τό ὑφάσμα (τό μπρός ἀντί), ἀλλά καί τά «μιτάρια», ἐξάρτημα τοῦ ἀργαλειοῦ κατασκευασμένο μέ χοντρά νήματα στηριγμένα σέ δύο παράλληλες βέργες γιά νά περνᾷ τό στημόνι καί οἱ «πατήθρες», ὅπου πατᾷ ἡ ὑφάντρα καί ἀνε-

βοκατεβαίνουν τά μιτάρια για νά διασταυρώνεται τό στημόνι μέ τό ύφάδι²³.

Στή συνέχεια ύφαίνονται τά «γαλόνια», ἄν πρόκειται για ἱερατική στολή, χωριστά, ἐνῶ ὅταν τό ύφασμα βγεῖ ἀπό τόν ἀργαλειό ζεματίζεται μέ καυτό νερό καί σαποῦνι. Ἔπειτα, τό ύφασμένο κομμάτι ράβεται σέ βαμβακερή φόδρα, τό ἀστάρι, καί μετά στήν κανονική του για νά πάρει τήν τελειωτική του μορφή. Τά κρόσσια τους εἶναι χειροποίητα, «μακρομέ».

Χαρακτηριστικά: Τά ύφαντά ἄμφια ξεχωρίζουν για τήν ἀπλότητα, τήν ὁμορφιά καί τή λαμπρότητα τους, στοιχεῖα πού τά φέρουν πιό κοντά στήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, σύμφωνα μέ τά παραδείγματα πού μᾶς παρέχουν τά ἔργα τῆς Βυζαντινῆς καί Μεταβυζαντινῆς ζωγραφικῆς. Φυσικά ἀπό ἐργαστήριο σέ ἐργαστήριο (μιλάμε πάντοτε για τά χειροποίητα ύφασματα) ὑπάρχουν διαφορές, ὅσον ἀφορᾷ στό πάχος τοῦ ύφασματος (χονδρό, μεσαῖο, λεπτό), στή χρήση, ἀναλογικά χρυσῆς ἢ ἀργυρῆς κλωστής, ὡς ύφάδι, στό στημόνι καί στό κτένι πού χρησιμοποιοῦν.

Ἀλλά δέν παύει δυστυχῶς καί ἐδῶ σέ κάποιες περιπτώσεις νά παρατηρεῖται μία ἀταξία (μέ τά ἴδια μοτίβα καί διάκοσμο νά εἶναι φτιαγμένες καί ὅλες ἀνεξαιρέτως, μερικές φορές, οἱ ἐνδυμασίες καί τῶν τριῶν βαθμῶν τῆς ἱερωσύνης) καί μία μείξη ἐτερόκλητων στοιχείων, ὅσον ἀφορᾷ στό διακοσμητικά σχέδια, ὄχι βέβαια στό βαθμό πού θά δοῦμε στό χρυσοκεντήματα.

Ὅποσδήποτε ὅμως τά ἔργα αὐτά, τά ὅποια εἶναι καί χρονοβόρα (40 ὥρες δουλειᾶς για ἕνα δύσκολο ἐπιτραχήλιο) καί ὡς ἐκ τούτου πιό ἀκριβά, δέν μποροῦν νά συγκριθοῦν μέ ἐκεῖνα τῶν ἠλεκτρονικῶν ἀργαλειῶν, πού εἶναι μέν πιό φθηνά, ἀλλά ἔχουν μικρότερη ποικιλία σχεδίων, κυρίως τετραγωνισμένων για νά κόβεται εὐκόλα ἢ κλωστή, τό ύφασμά τους δέν κάνει τή διχρωμία τοῦ χειροκίνητου ἀργαλειοῦ, δέν φαίνεται ἡ ἀνάποδη καί τό χρυσό τους, ἄν καί πιό φανταχτερό, δέν πλένεται καί χαλαίει.

Γ. Χρυσοκέντητος Διάκοσμος

Ἀπλούστερος τεχνικά ὁ χρυσοκέντητος διάκοσμος, ἄν καί γνωστός ἀπό τά ἀρχαῖα χρόνια, δια-

δέχτηκε τόν πολυδάπανο ὑφαντό, ιδιαίτερα στήν ἐποχή τῶν Παλαιολόγων, ὡς ἐναλλακτική πλέον λύση, λόγω τῶν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν τοῦ κράτους. Τότε ἀπέκτησε σημαντική ἀξία, ἄν καί οἱ χρυσοκεντητές, «χρυσοκλαβάριοι» ἢ «βαρβαρικάριοι», κατεῖχαν ἐξέχουσα θέση μέσα στό δημόσια σώματα, πού ἀσχολοῦνταν μέ τήν παραγωγή καί τόν διάκοσμο τῶν πολύτιμων μεταξωτῶν ύφασμάτων καί ἐργάζονταν στό «χρυσόκλαβον» τοῦ Ἱεροῦ Παλατίου.

Ἡ χρυσοκεντητική εἶναι κλάδος τῆς μικροτεχνίας, πού υἰοθετήθηκε, σταδιακά, κατά τή βυζαντινή περίοδο καί ἐξῆς ἀπό τήν Ἐκκλησία για νά προσδώσει λάμψη καί κῦρος στίς τελετές της καί νά διακοσμήσει τά ποικίλα ύφασματά της μέ τήν ἀρχαία τέχνη τῆς βελόνας. Εἶναι μία ἀλλαγὴ στή διακόσμηση τοῦ βυζαντινοῦ μεταξωτοῦ, λόγω τῶν ποικίλων οἰκονομικῶν δυσχερειῶν τοῦ κράτους, καθὼς τό ἐντυπωσιακό ἐνυφασμένο κόσμημα, για τό ὅποιο ἀπαιτοῦνταν πολύπλοκοι ἀργαλειοὶ καί ἱκανός ἀριθμὸς ἐργατῶν, ἔδωσε τή θέση του, ὡς ἐναλλακτική λύση ἀπέναντι στό πολυδάπανο πλέον ύφαντά²⁴, στόν ἀπλούστερο χρυσοκέντητο διάκοσμο. Αὐτή, ἢ πιό ἀπλοποιημένη τεχνική ἰδιαιτερότητα τῆς χρυσοκεντητικῆς, πού στηριζόταν μόνο στήν προμήθεια τῶν ὑλικῶν καί στόν ἐξειδικευμένο τεχνίτη - χρυσοκεντητή (πού μποροῦσε νά εἶναι ἐλεύθερος μικροεπαγγελματίας ἢ ἀκόμη καί μέλος μίας τοπικῆς βασιλικῆς οἰκογένειας)²⁵, ἔδωσε τή δυνατότητα, ἀκόμα καί στίς διαφορές ἐπαρχιακές αὐλές νά δημιουργήσουν θαυμάσια ἔργα τέχνης.

Τά εἶδη τοῦ βυζαντινοῦ χρυσοκεντήματος εἶναι τά ἐξῆς: α) *κλαπωτά*²⁶ (κλαπωτά, τερζήδικα κεντήματα)- τεχνική τοῦ καρφώματος τῶν χονδρῶν μεταλλικῶν ἢ μεταξωτῶν ἢ βαμβακερῶν κορδονιῶν, καί β) *χρυσοκλαβαρικά* (ἀπό τό λατινικό *clavus*=καρφί, «χρυσοκλαβαρικά» ἢ «συρματέινα» ἢ «συρματηρά» ἢ «συρμάτινα» *συρμακέσικα* κεντήματα²⁷) ὅπου τά πολύτιμα ὑλικά διευθετοῦνται μόνο στήν κύρια ὄψη τοῦ ύφασματος, χωρὶς νά τό διαπερνοῦν²⁸. Ὁ τελευταῖος τρόπος συναντᾶται σέ ὅλα σχεδόν τά ἐκκλησιαστικά ύφασματα, ὅπου μποροῦσε νά δημιουργεῖ ἕνα ἔντονο ζωγραφικὸ ἀποτέλεσμα, λόγω τῆς ἀντίθεσης τοῦ μεταξωτοῦ

βάθους - συνήθως σκούρου κόκκινου ή σκούρου μπλέ - μέ τό ἐλαφρῶς ἀνάγλυφο χρυσό. Τά ὑλικά στερεώνονταν ἀπ' εὐθείας πάνω στό ὕφασμα ἢ πάνω σέ γέμισμα ἀπό μαλακό βαμβακερό νῆμα, τήν «οὐτρά - χόντρος» ἢ χαρτόνι ἀργότερα (19^{ος} αἰώνας), γιά πιά ἀνάγλυφο ἀποτελεσμα.

Οἱ τρόποι στερέωσής τους, ὅπως αὐτοί ἀποτυπώθηκαν ἀπό τήν ἀείμνηστη Ἀγγελική Χατζημιχάλη, χάρις στή μελέτη τῶν «συρματέινων - συρματέσιων» κεντημάτων τῆς παραδοσιακῆς φορεσιᾶς, εἶναι δύο²⁹: α) *Τό καβαλίκι ἢ καρφωτό*, σύμφωνα μέ τό ὁποῖο ἡ μεταξωτή κλωστή καβαλικεύει, ἀδιάκοπα τά ὑλικά τοῦ κεντήματος, ἀπό ἓνα μέχρι καί δώδεκα κλωνιά, δίνοντας στή μία καί μοναδική ρίζα διάφορες μορφές, καί β) *Τήν κρυφή ἢ τό κρυφό*, ὅπου τό ὑλικό στερεώνεται μέ τέτοιο τρόπο, ὥστε νά δίνει τήν ἐντύπωση, ὅτι συνεχίζεται καί ἀπό τήν ἀνάποδὴ του κεντήματος, παρ' ὅλο πού δέν διαπερνᾷ τό ὕφασμα. Στό κρυφό αὐτό στερέωμα ἀνάγονται οἱ πιά ὁμορφες ρίζες, ὅπως ἡ ὀρθή, ἡ ἴσια σπασμένη, ἡ πλάγια ἢ λοξή, ἡ βερέρικη, οἱ καμάρες, τά καμαράκια, τά μπακλαδωτά, τό ἀμύγδαλο, τά κοτσάκια καί τό κοτσάκι³⁰.

* * *

Ἡ βυζαντινὴ ἐκκλησιαστικὴ χρυσοκεντητικὴ ἀντλεῖ τά πρότυπά της ἀπὸ ἔργα τῆς μνημειακῆς ζωγραφικῆς, τῆς μεταλλοτεχνίας, ἀπὸ τά εἰκονογραφημένα χειρόγραφα καί δέχεται ἐπιδράσεις ἀπὸ τὴν κοσμικὴ διακοσμητικὴ τῆς ἐποχῆς. Ἡ σχέση της ὅμως εἶναι στενότερη μέ τὴ ζωγραφικὴ, διότι ὅπως καί ἐκεῖνη, ἀπαιτεῖ σχεδιαστικὲς γνώσεις, ἰκανότητα σύνθεσης καί προσαρμογῆς τῶν θεμάτων σέ χώρους περιορισμένων διαστάσεων, σωστά περιγράμματα καί σωματικὲς ἀναλογίες, ἄρμονικὴ διευθέτησις τοῦ φωτός καί τῶν χρωμάτων.

Τά ἄμφια, ὡς ἀναπόσπαστο τμήμα τῆς Θείας Λατρείας, περιεβλήθησαν ἀπὸ πολὺ νωρὸς μέ διάφορους θεολογικοὺς συμβολισμούς³¹. Οἱ συμβολισμοὶ διαμορφώθηκαν παρὰλληλα μέ τὶς θεολογικὲς τάσεις τῆς κάθε ἐποχῆς καί συνέβαλαν ἀποφασιστικὰ στὴν ἀποκρυστάλλωσι τῆς εἰκονογραφίας τους, ἀποβλέποντας στὴν αὐξήσι τῆς ἱερατικότητας καί τῆς δογματικῆς τους μαρτυρίας. Εἶναι οἱ ἑξῆς: Ὁ ἠθικὸς συμβολισμός³², πού ἔχει σχέση μέ τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος

τῶν ἱερουργῶν, Ὁ τυποδογματικὸς συμβολισμός³³, ὅπου ἡ Θεία Ἐνσάρκωσις, ἡ ἔνωσις τῶν δύο Φύσεων τοῦ Κυρίου, ἡ σχέση αὐτῶν μεταξύ τους, τό Ὁμοούσιον καί Ἀχώριστον τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀποτελοῦν θέματα τοῦ συμβολισμοῦ τῶν ἀμφίων (Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων), Ὁ συμβολισμὸς τοῦ Θείου Πάθους³⁴, ὅπου τά ἄμφια συμβολίζουν στοιχεῖα τοῦ Μαρτυρίου (Γερμανὸς Κωνσταντινουπόλεως) καί Ὁ ἀλληγορικὸς συμβολισμὸς ἢ «ἀλληγορία»³⁵, ὅπου τά ἄμφια παραβάλλονται μέ τά ὄπλα τοῦ ἀγῶνα κατὰ τοῦ Πονηροῦ, τό ὁποῖο ἀντιμάχεται ὁ ἱερουργός.

Ἐτοὶ τά ἱερατικὰ ἄμφια, κυρίως ὁμοφόρια, ἐπιτραχήλια, ἐπιμανίκια καί ἀργότερα οἱ σάκκοι μᾶς δίνουν ποικιλία παραστάσεων, πού συνδέονται μέ βασικά δόγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ καί ἐμφοροῦνται ἀπὸ ἔντονο χριστολογικὸ χαρακτήρα, ὅπως λ.χ. οἱ σκηνές τοῦ Δωδεκαῶρου. Στά ἐπιτραχήλια συναντῶνται ἐπίσης μεμονωμένες μορφές ἁγίων, προφητῶν, εὐαγγελιστῶν καί ἀποστόλων καί στά ὀράρια ἀγγέλων. Τά λειτουργικὰ πέπλα διακοσμοῦνται, συνήθως, μέ συναφοῦς περιεχομένου σκηνές, ὅπως λ.χ. ἡ Μετάδοσις καί ἡ Μετάληψις τῶν Ἀποστόλων στοὺς ἄερες, παραστάσεις τοῦ Σταυροῦ περιβεβλημένου ἀπὸ τά ὄργανα τοῦ πάθους στὰ ἀντιμήνια καί ἡ συμβολικὴ εἰκόνα τοῦ νεκροῦ Ἰησοῦ στὸν μεγάλο ἀέρα - ἐπιτάφιο, δορυφορούμενου ἀρχικὰ ἀπὸ τὶς ἀγγελικὲς δυνάμεις καί ἀργότερα ἀπὸ τά σύμβολα τῶν εὐαγγελιστῶν.

Ἡ χρυσοκεντητικὴ δέν γνωρίζει διάσπασι συνέχειας στοὺς μετὰ τὴν Ἄλωσι χρόνους, μᾶς καί ὁ ὀρθόδοξος κληρὸς διατηρεῖ ὅλα τά προνόμιά του, καί σηματοδοτεῖται ἀπὸ περιόδους ἀνανέωσης σέ διάφορες περιοχὲς μέχρι καί τὴν τελικὴ παρακμὴ της στὰ τέλη τοῦ 19^{ου} αἰῶνα³⁶.

Σύγχρονη Ἐκκλησιαστικὴ Χρυσοκεντητικὴ

Ἡ τέχνη ἀρχίζει καί πάλι νά ξαναζεῖ πρὸς τὰ τέλη τοῦ 20^{ου} αἰῶνα καί νά εὐδοκίμει μέ ποικίλες μορφές μέσα σέ κοσμικὰ καί κυρίως μοναστικὰ ἐργαστήρια, ὅπως λ.χ. ἡ μονὴ Ὁρμύλιας στὴ Χαλκιδική³⁷, ἡ μονὴ Ἐλευθερώτριας Πανοράματος στὴ Θεσ/νικῆ, τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Μακρυνοῦ στὰ Μέγαρα³⁸, τῆς Χρυσοπηγῆς στὰ Χανιά³⁹ κ.ἄ.,

σπανιότερα εκτελεσμένη με τό χέρι και συχνότερα με τή βοήθεια σύγχρονων τεχνικών μέσων.

Τό παλαιού τύπου χρυσοκέντημα δέν συναντάται εύκολα, εἶναι ιδιαίτερα δύσκολο, ασύμφορο χρονικά και ποσοτικά και ἐπιπλέον δέν πληρώνεται. Ἀμιγῶς χειροποίητα χρυσοκεντήματα γίνονται σέ ἐξαιρετες περιπτώσεις. Χάριν εύκολίας και οἰκονομίας χρόνου, προτιμῶνται εἴτε τά *μηχανοποιημένα*, τά ὁποῖα ἐκτελοῦνται, ἀφοῦ στερεοποιηθοῦν σέ τελάρια διαφόρων μεγεθῶν (τά ὁποῖα, πολλές φορές φτιάχνονται ἀπό τούς ἴδιους τούς τεχνίτες), με τή βοήθεια τῶν ποδοκινήτων ραπτομηχανῶν «Σίνγκερ», εἴτε τά *σύνθετα*, ὅπου τά τμήματα τῆς σάρκας γίνονται στό χέρι, ἐνῶ οἱ μεγάλες ἐπιφάνειες τῶν ἔργων, τά διάφορα διακοσμητικά μέρη κ.λπ. με τή βοήθεια τῆς μηχανῆς.

Διαδικασία κεντήματος

Ἡ διαδικασία τοῦ μηχανοποίητου ἢ σύνθετου χρυσοκεντήματος εἶναι, περίπου, ἡ ἴδια στά περισσότερα ἐργαστήρια (κυρίως μοναστικά). Ἀρχικά ξεσηκώνεται και σκαλίζεται, ὅπως και στό παρελθόν, με διαφορετικό ὁμως τρόπο, τό σχέδιο. Σύμφωνα με τή μαρτυρία τῶν μοναζουσῶν τῶν γυναικείων μονῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Μακρυνοῦ στά Μέγαρο⁴⁰, τῆς Χρυσοπηγῆς στά Χανιά⁴¹ και τῆς Ἐλευθερώτριας Πανοράματος⁴² αὐτό ἀποτυπώνεται σέ εἰδικό ριζόχαρτο, ἀφοῦ ὑπάρξει ἐκ τῶν προτέρων συνεργασία τῆς υπεύθυνης τοῦ ἐργαστηρίου με μία ἀδελφή ἀγιογράφου.

Προετοιμασία κεντήματος

1. Τό ἔτοιμο ἀπό τίς ἀγιογράφους σχέδιο ἀποτυπώνεται στήν πίσω ὄψη τοῦ ὑφάσματος, τό ὁποῖο θά κεντηθεῖ, με ἐλαφρύ μαῦρο καρμπόν.
2. Ὑπάρχει καραμελόχαρτο ἔτοιμο, σέ ἀνάλογες τοῦ ὑφάσματος διαστάσεις.
3. Ἀποτυπώνεται ἐπίσης τό σχέδιο στό διάφανο καραμελόχαρτο.
4. Αὐτό, τό καραμελόχαρτο, τό καρφιτσώνουν στήν ἀνάποδη πλευρά τοῦ ὑφάσματος.
5. Τρυπώνουν τό σχέδιο με βαμβακερή κλωστή –καστοράκι– πού σπάει εύκολα.
6. Ἀφαιροῦν τίς καρφίτσες και περνοῦν τό σχεδιασμένο ὑφασμα με τό καραμελόχαρτο στό τελά-

ρο, τό ὁποῖο βρίσκεται ἀπό πάνω και ἄρα ἡ πίσω ὄψη τοῦ ὑφάσματος κάτω ἀπό αὐτό, και, «τελαριά-τελαριά» γαζώνουν τό περίγραμμα τοῦ σχεδίου και τίς λεπτομέρειες. Ἔτσι τό κέντημα αὐτό περνεῖται και στήν μπροστινή ὄψη τοῦ ὑφάσματος.

7. Ἀφαιρεῖται τό καραμελόχαρτο και «τελαριά-τελαριά» πάλι περνοῦν στήν διαδικασία τοῦ καθεαυτοῦ κεντήματος.

Ὅσον ἀφορᾷ στά πρόσωπα και στίς σκηνές, και, ἐδῶ ἔγκειται ἡ διαφορά τῆς παλαιᾶς με τή σύγχρονη χρυσοκεντητική, στήν παλαιά κεντοῦσαν ἀπ' εὐθείας στό ὑφασμα τῆς παραγγελίας, ἐνῶ σήμερα, κεντοῦν τά πρόσωπα και τίς σκηνές και παραστάσεις σέ ὑφασμα βαμβακερό χασέ και κατόπιν τό βαμβακερό, μεταφέρεται στό ὑφασμα τῆς παραγγελίας, τό ὁποῖο εἶναι συνήθως βελούδο ἢ μεταξωτό.

Διαδικασία κεντητικῆς προσώπων - σκηνῶν - παραστάσεων σέ βαμβακερό ὑφασμα και μεταφορά του στό ὑφασμα παραγγελίας

1. Πέρασμα τοῦ βαμβακεροῦ ὑφάσματος στό τελάριο και ἀποτύπωση τοῦ σχεδίου πάνω στό τελαρωμένο ὑφασμα με τήν βοήθεια τοῦ καρμπόν.
2. Χειροποίητο κέντημα τῶν προσώπων, δηλαδή, τῶν χαρακτηριστικῶν, τῶν σαρκωμάτων, τῶν μαλλιῶν και τῶν γενειάδων, ἂν ὑπάρχουν.
3. Μόλις ὀλοκληρωθεῖ αὐτή ἡ ἐργασία κεντιῶνται τά ὑπόλοιπα (ἐνδύματα, φόντο κ.λπ.) στήν μηχανή.
4. Ὅταν τελειώσει τό κέντημα, και ἐνῶ εἶναι ἀκόμα τελαρωμένο, πρῖν ἀφαιρεθοῦν τά περιττά ὑφάσματα, οἱ κεντήστρες περνοῦν ἓνα χέρι κόλλα ἀτλακόλ ἀπό τήν πίσω πλευρά και τήν ἀφήνουν νά στεγνώσει πολύ καλά ὅλη τή νύχτα. Αὐτή ἡ ἐργασία πραγματοποιεῖται γιά νά ἀποκτήσει σταθερότητα τό ὑφασμα.
5. Τήν ἐπόμενη μέρα κόβεται τό ὑφασμα προσεκτικά με ψαλίδι στά σημεῖα πού θά ἐνωθεῖ με τό κανονικό ὑφασμα και γιά νά μήν ξεφτίσει στίς ἄκρες του, οἱ κεντήστρες τίς περνοῦν πάλι με «ἀτλακόλ» προσεκτικά και κατόπιν ἀφήνεται ἐπίσης μερικῆς ὥρες νά στεγνώσει. Σέ αὐτήν τήν φάση δέν χρειάζεται νά παραμείνει ὅλη τή νύχτα.

6. Στην συνέχεια περνούν μέ τό πινέλο σέ αυτές τίς ἄκρες χρώμα, πού εἶναι ἴδιο μέ τό χρώμα τοῦ κανονικοῦ ὑφάσματος.

7. Κατόπιν περνούν πάλι ἓνα χέρι ἀτλακόλ σέ ὅλη τήν πίσω πλευρά καί τό κολλοῦν ἀμέσως πάνω στό κανονικό ὑφασμα.

8. Τέλος, ὅταν στεγνώσει, τό γαζώνουν γύρω γύρω, ἐκεῖ πού ἐνώνεται μέ τό κανονικό ὑφασμα. Ἐπίσης, γαζώνουν καί μέσα στήν παράσταση σέ κάποια σημεία καί, ὅλο αὐτό τό τελευταῖο βήμα πραγματοποιεῖται γιά νά τοῦ προσδώσουν μεγαλύτερη ἀντοχή, σέ περίπτωση πού ἡ κόλλα ἀποδυναμωθεῖ.

Σέ αὐτό τό σημείο πρέπει νά ἀναφερθεῖ, ὅτι ὅταν πρόκειται γιά πολύ μεγάλη παράσταση, πού χρειάζεται παραπάνω ἀπό ἓνα κομμάτι ὑφάσματος, κεντιέται τμηματικά καί ἐνώνεται ὅπου ὑπάρχει κάποια σκιά ἢ κάποιο κτίριο ἢ γενικά κάποια περιοχή ὅχι μεγάλης σημασίας γιά τήν παράσταση.

Βελονιές

Οἱ βελονιές τῆς σύγχρονης χρυσοκεντητικῆς εἶναι:

βελονιές χρυσοκλωστή

Εἶναι ὅλες οἱ βελονιές πού γίνονται μέ χρυσοκλωστές καί ἀφοροῦν, μαζί μέ τούς διακοσμητικούς λίθους, τήν καθεαυτοῦ χρυσοκεντητική. Γιά τό λόγο αὐτό γίνεται προσπάθεια μηχανικῆς ἀπόδοσης τῶν συρμακέσιων βελονιῶν γιά ἓνα καλύτερο αἰσθητικά ἀποτέλεσμα, μέ μία χρωματική εὐρύτητα τεχνητῶν χρυσοσημάτων καί ἀργυροσημάτων, ἐγχώριων ἢ εἰσαγωγῆς, ἀπό τά πιό ἀνοιχτά ὡς τά πιό σκούρα.

κλωστές-γαζί

Εἶναι ἡ τεχνική μέ τήν ὁποία οἱ χρυσοκεντηστρες κατασκευάζουν τήν ἀγιογραφία μέ κλωστές. Πρόκειται γιά τήν τεχνική, κατά τήν ὁποία ἐκτελοῦνται ἔργα χρυσοκεντητικῆς μέ διαφόρων χρωμάτων νήματα καί καθόλου χρυσοκλωστές καί τό ἀποτέλεσμα εἶναι ἐντυπωσιακό, ἐπειδή φαίνεται σάν ἀγιογραφημένη εἰκόνα, μέ τούς προπλάσμούς, τίς σκιές καί τά φωτίσματα.

μεικτή τεχνική

Εἶναι ἡ τεχνική πού περιλαμβάνει τίς δύο προηγούμενες μαζί σέ ἓνα ἔργο⁴⁴.

Διακοσμητικές Βελονιές

Σέ ὅλα τά ἐργόχειρα χρησιμοποιοῦν τό λεγόμενο «ἀνεβατό» σέ διάφορες παραλλαγές. Χρησιμοποιοῦν κάθε εἶδους διακοσμητικῆς βελονιάς πού ἔχουν μάθει μέσα ἀπό τίς ἔρευνές τους, μέ τούς τρόπους πού ἀναφέραμε παραπάνω, βελονιές ὅπως τό «ἄπλό γαζί», τήν «ψάθα», τήν «καμάρα», τά «καμαράκια», τήν «ρίζα», τό «μπακλαβωτό», τήν «μακροβελονιά» καί ἄλλες.

Γυμνά μέλη - πρόσωπα

Μέ μεταξωτές κλωστές, ἀλλά καί μέ συνθετικές «φλός» ἢ βαμβακερές, ἀποδίδονται τά πρόσωπα, οἱ κομμώσεις, τά γένια καί τά γυμνά μέλη. Ἐδῶ οἱ χρυσοκεντηστρες χρησιμοποιοῦν τήν «σπαστή» βελονιά, πού γίνεται μέ τό χέρι καί ὁ τρόπος εἶναι ὁ ἀκόλουθος: ἡ κλωστή εἶναι καρφωμένη ἀπό πρῖν πάνω στό ἐργόχειρο, σπάζουν τή βελονιά στήν μέση καί κάνουν τήν ἐπόμενη καί μέ αὐτό τόν τρόπο συνεχίζουν, ὥσπου νά τελειώσει τό πρόσωπο.

Τέλος, τά χρυσοκεντήματα τά στέλνουν στό ἱερορραφεῖο γιά νά ἐκτελεστοῦν ἐκεῖ καί οἱ ὑπόλοιπες ἐργασίες μέχρι τήν ὀλοκλήρωσή τους, ὅπως εἶναι τά τελειώματα, τά κλεισίματα καί οἱ φόδρες, ἀφοῦ γιά ἓνα χρυσοκέντημα δουλεύουν, ἐκτός ἀπό τίς κεντηστρες, οἱ ἀγιογράφοι καί οἱ ἱερογράπτοι τῆς μονῆς.

Χαρακτηριστικά: τό μηχανοποιημένο ἢ σύνθετο κέντημα, ἄν καί ἀρκετά ἐντυπωσιακό, σέ σημείο πού νά μοιάζει μέ ἀγιογραφία, παραμένει ἐπίπεδο καί σέ καμία περίπτωση δέν μπορεῖ νά φθάσει τήν πολυδιάστατη μορφή καί τόν ὄγκο τῶν βυζαντινῶν καί μεταβυζαντινῶν χειροκέντητων ἔργων. Ἐπιπλέον, στά γυναικεῖα, κυρίως, μοναστικά ἐργαστήρια παρατηρεῖται γενικότερη διάθεση ἀπομίμησης τῆς ἀγιογραφίας μέ τή χρήση ποικίλων ζωγραφικῶν φωτοσκιάσεων στή σάρκα, πού τείνει νά καθιερωθεῖ ὡς ἡ ἐπικρατοῦσα σύγχρονη «σχολή». Τό στοιχεῖο αὐτό ἀποτελεῖ, σύμφωνα μέ τήν ἀποψη τους, κατάκτηση καί τελειοποίηση τῆς σύγχρονης ἐκκλησιαστικῆς χρυσοκεντητικῆς. Ξεφεύγει ὁμως ἀρκετά ἀπό τά παλαιά πρότυπα, ὅπου τό βάρος δινόταν στήν κατεύθυνση τῆς βελονιάς, πού ἀναδείκνυε τούς μυϊκοῦς ὄγκους, χαρίζοντας λιτότητα καί ἱεροπρέπεια στό κέντημα, καί

ὄχι στίς περίτεχνες χρωματικές διαβαθμίσεις τῶν προπλασμῶν.

Τόν διάκοσμο συμπληρώνει ἀφθονία ἀσημόχρυσων κορδονιῶν, τριτριῶν, χανδρῶν, ποικιλόχρωμων γυάλινων λίθων καί τεχνητῶν μαργαριταριῶν, πού πολλές φορές κουράζουν τό βλέμμα καί ἀποπροσανατολίζουν ἀπό τό δογματικό καί λειτουργικό χαρακτήρα τῶν ἀμφίων. Σπάνια συναντᾶ κανεῖς ἀληθινά χρυσομήματα ἢ ἀργυρομήματα, τά ὁποῖα εἶναι καί πανάκριβα καί δυσεύρετα. Πολύτιμοι ἢ ἡμιπολύτιμοι λίθοι καί ἀληθινά μαργαριτάρια χρησιμοποιοῦνται σέ εἰδικές περιπτώσεις, καί πολλά ὑλικά, ὅπως χρυσό καί ἀργυρό κορδόνι, φοῦντες, κρόσσια κ.ἄ. φτιάχνονται μέσα στά ἴδια τά ἐργαστήρια, τά ὁποῖα, πολλές φορές ἐπεξεργάζονται κατ' ἴδιαν καί τίς βαφές τῶν μεταξωτῶν νημάτων.

Τά πρότυπά τους ἀντλοῦνται ἀπό ἔργα τῆς μνημειακῆς ζωγραφικῆς, ἀπό παλαιότερα ἄμφια καί τελευταῖα ἀπό εἰδικά προγράμματα τοῦ ἠλεκτρονικοῦ ὑπολογιστή, ὁ ὁποῖος στίς κεντητικές «κομπιούτερ» μηχανές ἔχει ἀναλάβει καί τό ρόλο τοῦ χρυσοκεντητή, δημιουργώντας κατώτερης ποιότητας ἀποτέλεσμα, πού κάθε ἄλλο παρά προάγει τήν τέχνη⁴⁵. Ἀνάμεσά τους, κυριαρχοῦν οἱ κληματίδες, τά σάχρα, τά ρόδα, πολύπλοκα συμπλέγματα γραμμικῶν σχεδίων καί λουλουδιῶν, τά ὁποῖα φθάνουν συχνά τήν ἐκζήτηση καί τήν ὑπερβολή, πομπώδη καί ἀκαλαίσθητα πολλές φορές, διακοσμητικά, πού σέ κεντήματα τοῦ σπιτιοῦ παραπέμπουν, παρά σέ ἄμφια: ἕνα συνονθύλευμα δηλαδή ἀπό ἑτερόκλητα στοιχεῖα, χωρίς νά ὑπάρχει εὐκρινῆς καί ἐνιαία διέπουσα ἀρχή, ὅπως στό παρελθόν.

Ἐκτός ἀπό τά λιγοστά μοναστηριακά ἐργαστήρια, αὐτοί πού ἐφαρμόζουν τήν τεχνική τῶν παλαιῶν συρμακέσθων, εἶναι ἐλάχιστοι, δέν μποροῦν νά παράγουν πολλά κεντήματα καί ὡς ἐκ τούτου νά ἔχουν εὐκολο καί μεγάλο κέρδος ἀπό τή δουλειά τους. Ἔτσι, ἀδυνατοῦν νά βροῦν μαθητές νά τούς βοηθοῦν καί νά τούς μεταδώσουν στή συνέχεια τά ὅσα γνωρίζουν, ὅπως ἀνέφερε ἕνας καταξιωμένος τεχνίτης, πού ἀπεβίωσε τόν Σεπτέμβρη τοῦ 2007, ὁ Γρηγόρης Παπαδάτος. Ὁ ἴδιος ἀκολουθοῦσε σέ πολλά σημεῖα τῆς τῆ διαδικασίας

τῶν παλαιῶν μαστόρων καί ὄριζε τήν τεχνική του (σύμφωνα μέ τό ἰδιόγραφο κείμενο πού μου ἀπέστειλε), εἴτε ὡς «βυζαντινή» (γιά τά ἐπίπεδα καί μέ ποικίλες βελονιές κεντήματα), εἴτε ὡς «μεταβυζαντινή» (γιά τά πιό ἀπλά, ἀλλά ἀνάγλυφα)⁴⁶.

Παράλληλα, τά τελευταῖα χρόνια, ἡ ἀγορά τῆς Ἑλλάδος ἔχει κατακλυσθεῖ ἀπό συρματηρά ἄμφια καί πέπλα, πού κατασκευάζονται στή μακρινή Ἰνδία, στό Πακιστάν καί σέ ἄλλες χώρες τῆς Ἄνω Ἀνατολῆς, ὅπου ὑπάρχουν πολλά καί φθινά ἐργατικά χέρια. Ἐκεῖ, παράγονται χειροκίνητα μέν, ἀκαλαίσθητα δέ δημιουργήματα καί κατ' ἄλλους τερατουργήματα, ἰδίως στήν ἀπόδοση τῶν μορφῶν, γεγονός πού θεωρεῖται ὡς «θεία δίκη» γιά ὅσους παρέπεμψαν τήν ἐκτέλεση τῶν ἱερῶν προσώπων καί τῶν εὐαγγελικῶν σκηνῶν σέ ἀλλόθρησκα χέρια.

Δ. Συμπεράσματα

Γιά νά περιοριστοῦν τά κακῶς κείμενα στή σύγχρονη ἐκκλησιαστική ὑφαντική καί χρυσοκεντητική, ἐάν θέλουμε τελικά νά κανχόμαστε γιά μία οὐσιαστική καί εὐρείας κλίμακας ἀναβίωση, πρέπει νά ἀντλήσουμε ἔμπνευση, μέ πνεῦμα βέβαια διάκρισης, ἀπό τά προϋπάρχοντα πολυπληθῆ παραδείγματα, πού προσφέρουν οἱ διάφορες μορφές τῆς βυζαντινῆς καί μεταβυζαντινῆς τέχνης, καθώς καί τά ἴδια τά σωζόμενα παλαιά ἄμφια, πλούσια κληρονομιά ὄλων τῶν σπουδαίων βυζαντινῶν καί μεταβυζαντινῶν ἐργαστηρίων.

Παράλληλα, ἡ Ἐκκλησία μπορεῖ νά μῆσει ἐνδελεχῶς τούς ἱερωμένους τῆς στή σωστή λειτουργική ἀμφίεση (φτιαγμένη ἀπό ἀπλά ὑφάσματα)⁴⁷, μέ βάση πάντα τίς ἱερές πηγές καί ἰδιαίτερα τά πατερικά λειτουργικά ὑπομνήματα, τά ὁποῖα προσφέρουν πλῆθος πληροφοριῶν, δίνοντας παράλληλα, μέσῳ ἐγκυκλίων, τίς σχετικές ὁδηγίες στά διάφορα κοσμικά καί μοναστικά ἐργαστήρια καί ἱερορραφεῖα.

Αὐτό θά ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα οἱ δύο αὐτές περιοπτες τέχνες νά τεθοῦν, ὅπως πρὶν ἀπό πολλούς αἰῶνες, στήν ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ τέχνη τους νά χρησιμεύσει ὡς ἕνα ἀκόμη μέσον τῆς εἰκαστικῆς μετάδοσης τῶν δογμάτων τῆς χριστιανικῆς πίστεως, χάρις στή λειτουργική χρήση τῶν ἀμφίων

καί πέπλων, στήν άμεση δηλαδή σύνδεσή τους μέ τή Θεία Λατρεία. Καί τοῦτο, παράλληλα μέ τά άλλα άντικείμενά της (εἰκόνες, ἱερά σκεύη, ἅγια λείψανα), στοιχεῖο πού ἔχει χαθεῖ ἀπό τά «λαμπρά», ἀλλά χωρίς δογματικό καί συμβολικό ὑπό-

βαθρο, βιομηχανοποιημένα σύγχρονα παραδείγματα, ἐκφράζοντας ἐμφαντικά καί διαμέσου τῶν συμβόλων ὅτι «ὁ Λόγος σάοξ ἐγένετο καί ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν καί ἐθεασάμεθα τήν δόξαν αὐτοῦ» (Ἰωάν. 1,14).

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Κάποιες μικρές ἐργασίες (στήν πλειονότητά τους προπτυχιακές) ἀσχολοῦνται κυρίως μέ τήν ἱεροραπτική καί τά ἐργαστήριά της.
2. Ἐτυμολογικά ἡ λέξι «ἄμφιον ἢ ἄμφιον» σημαίνει τό ἄμφιεσμα, δηλ τό ἔνδυμα, ἀπό τό ρῆμα «ἄμφιέννυμι» καί ἡ λέξι «πέπλος, πληθ. πέπλα» κάθε ὕφασμα - σινδόνα, ἐφάπλωμα, παραπέτασμα, καλύπτρα - πού χρησιμεύει γιά νά καλύψει κάτι. Βλ. Liddell-Scott, *Λεξικόν τῆς Ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσης*, τόμ. Γ', σ. 525. Πρβλ. καί Βλαχοπούλου-Καραμπίνα Ἑλένης: *Ἐκκλησιαστικά χρυσοκέντητα βυζαντινοῦ τύπου στόν ἑλλαδικό χῶρο (16^{ος}-19^{ος} αἰῶνας). Τό ἐργαστήριο τῆς Μ. Βαυλαάμ Μετεώρων*, ἔκδ. Ν. καί Σ. Μπατσιούλας, Ἀθήνα 2009, σσ. 26-27, σμμ. 8.
3. Θεοχάρη Μαριάς: *Ἐκκλησιαστικά Χρυσοκέντητα*, ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1986, σ. 14.
4. Βλαχοπούλου - Καραμπίνα Ἑλένης: *Ἱερά Μονή Ἰβήρων: Χρυσοκέντητα Ἄμφια καί Πέπλα*, Ἅγιον Ὄρος 1998, σσ. 119-132.
5. Nicol Thierry, "Le costume episcopale byzantin du IXe au XIIIe siècle d'après les peintures datées", *Revue des Etudes Byzantines* 24 (1966), σσ. 308-315.
6. Τά μοναδικά σωζόμενα κομμάτια ἀπό τήν ἐποχή αὐτή εἶναι: α) τά δύο ποτηροκαλύμματα τοῦ Halberstadt, μέ τίς παραστάσεις τῆς Μετάληψης καί Μετάδοσης τῶν Ἀποστόλων, ἀντίστοιχα, χρονολογημένα στά τέλη τοῦ 12ου αἰῶνα (Johnstone Pauline, *The Byzantine Tradition in Church Embroidery*, Λονδίνο 1967, πίν. 85-86, Κατερίνα Ζωγράφου-Κορρέ, *Μεταβυζαντινή - Νεοελληνική Ἐκκλησιαστική Χρυσοκεντητική*, Ἀθήνα 1985, σ. 90), β) ἡ ποδέα τῆς Σταυρώσεως ἀπό τό Novgorod καί ἕνα ζευγος ἐπιμανικίων μέ παράσταση Δεήσεως, ὅλα χρονολογημένα στά τέλη τοῦ 12^{ου} αἰῶνα (Mayasova N. A., *Medieval Pictorial Embroidery: Byzantium, Balkans, Russia*, "Catalogue of the Exhibition XVIIIth International Congress of Byzantinists", Moscow, August 8-15, 1991, σσ. 21, 23), καί γ) ἡ «ἐνδυτή» τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῶν ἀρχῶν τοῦ 13^{ου} αἰῶνα (Θεοχάρη Μαριάς: «Ἡ ἐνδυτή τοῦ Ἁγίου Μάρκου», *Ἐπετηρίς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν* 29 (1959) 193-202).
7. Ἡ πλήρης διαμόρφωση τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἐνδύματος συντελεῖται στούς χρόνους μετά τήν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλης, τό 1453, ὅποτε υἰοθετοῦνται εὐρέως τά παλαιά διάσημα τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐξουσίας, ὅπως εἶναι ὁ σάκκος, ὁ μανδύας καί ἡ μίτρα, λόγω καί τῆς κοσμικῆς, πλέον, διάστασης τοῦ ρόλου τοῦ Πατριάρχου, μέσα στόν τουρκοκρατούμενο Ἑλληνισμό, καί τῶν γενικότερων προνομίων τοῦ Πατριαρχείου. Βλ. Pantazopoulos N. J., *Church and Law in the Balkan Peninsula during the Ottoman Rule*, Thessaloniki 1967, σσ. 18-26, Κούγκου Ε. Ἑλένης: *Διαμόρφωσις τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας κατά τήν Τουρκοκρατία, Α' Τά Προνόμια τοῦ Πατριαρχείου καί ἡ Φαναριωτική Κοινωνία*, Ἀθήνα 1971, σσ. 46-57, ὅπου ἀναλύεται τό περιεχόμενο τῶν προνομίων, καί Θεοχάρη, *Ἐκκλησιαστικά Χρυσοκέντητα*, ὁ.π., σ. 5.
8. «Καί προσεκύνησε (ὁ Λέων ὁ Χάζαρος) τήν ἐνδυτήν τήν ἔχουσαν τήν Ἁγίαν Γέννησιν τοῦ Κυρίου» (Θεοφάνους Συνεχιστής, ἔκδ. I. Bekker, *Theophanes Continuatus*, τόμ. Ε' (CSHB) Bonnae 1838, σ. 439).

9. Α.χ. ένδεικτικά στοιχεία σε συνοδευτική επιστολή της εποχής με δώρα από τον πατριάρχη Νικηφόρο προς τον πάπα Λέοντα τον Γ': «Στιχάριον λευκόν και φαλιόνιον καστανόν ἄρραφα, ἐπιτραχήλιον και ἐγγχείριον, πεποι- κιλμένα χρυσα» (PG. 100, σ. 200).
10. Είναι τά ύφάσματα πού χρησιμοποιούσε, κυρίως, ὁ βασιλεύς και σε μικρότερη ἀναλογία ἡ αὐλή και ἡ ἐκκλη- σία. Ἦταν βαμμένα με ἰώδους ἀπόχρωσης πολύτιμη βαφή, πού προέρχονταν ἀπό τήν ἐπεξεργασία ἑνός θα- λάσσιου ὀστράκου, τοῦ *murex brandaris*, ἀπό τό ὁποῖο ἀπαιτοῦνταν 12.000 τεμάχια γιά τήν ἐξαγωγή 1,4 γρ. μό- νον πορφυρῆς βαφῆς, ἱκανῆς νά βάψει τήν παρυφή ἑνός μόνον ἐνδύματος. Ἀπό τίς γραπτές πηγές και τά ἀρχαιολογικά δεδομένα γνωρίζουμε ὅτι τά ὀστρακα αὐτά μαζεύονταν με τό χέρι ἢ με τή βοήθεια καλάθων γιά δολώματα, κατά μήκος τῶν ἀκτῶν τῆς Πελοποννήσου, τῶν νησιῶν τοῦ Αἰγαίου, τῆς Κρήτης, τῆς Ἀνατολῆς και τῆς νότιας Ἰταλίας. Τό πολύ ὑψηλό κόστος και ἡ ὠραιότητα τοῦ ἀποτελέσματος, ἀπό τό βαθύ κόκκινο, μενεξε- δί, πορφυρό ὡς τό βαθύ μπλέ, συνέδεσαν τά προϊόντα τῆς βαφῆς αὐτῆς με τή θεικότητα και τόν αὐτοκράτορα (πορφυρογέννητος, -η, βασιλική πορφύρα). Γιά τήν πορφύρα και τά πορφυροβαφή ύφάσματα, βλ. Κουκουλές Φ.: *Βυζαντινῶν βίος και πολιτισμός, Περί τά βυζαντινά φορέματα*, τόμ. Β', Ἀθήνα 1948, σσ. 38-40, Ἄννη Ἀπο- στολάκη, «Βαφική. Βαφικαί ύλαι και χρήσης αὐτῶν», Λαογραφία ΙΔ' (1952), σσ. 71-124, ἰδιαίτερα, σσ. 80-94, Lopez R. S., «Silk Industry in the Byzantine Empire», *Speculum*, τ. Κ' (1945), σσ. 1-45, ἰδιαίτερα σσ. 4-8, Irmischer J.- John R., *Purpur*, «*Lexikon der Antike*», Leipzig 1987, σσ. 481-482, Koutava-Delivoria Barbara, *Les Ὁξέα et les fonctionnaires nommes τῶν Ὁξέων: «Les sceaux et les etoffes pourpres de soie apres le 9e siecle»*, *Byzantische Zeitschrift* 82 [1989], σσ. 177-190, *The Oxford Dictionary of Byzantium*, III, New York Oxford 1991, λήμ. *Purple*, σσ. 1759-1760, Jacoby D., «Silk in Western Byzantium before the the Fourth Crucade», *Byzantische Zeitschrift* 84, τ. Β(1991/92), σσ. 452-500, ἰδιαίτερα σσ. 455-58, De Maffei Fernada, «*La seta a Bisanzio, La seta e la sua vita*», ed. Maria Teresa Ludici, Roma 1994, σσ. 89-98, Muthesius Anna, *Byzantine Silk Weaving AD 400 to AD 1200*, Βιέννη 1997, σσ. 2-60, Carile Ant., *Produzione e usi della porpora nell' impero bizantino*, «*La Porpora, Realita e immaginario di un colore simbolico*, Atti del Convegno di Studio», Venezia, 24 e 25 Ottobre 1996, Venezia 1998, σσ. 243-269, ἰδιαίτερα σσ. 243-248 και Βλαχοπούλου-Καραμπίνα Ἐλένης: «Ἡ γοητεία τῶν πολυτελῶν χρυσούφαντων και χρυσοκέντητων μεταξωτῶν ύφασμάτων τοῦ Βυζαντίου, ἄλλοτε και τώρα», *Δωδώνη*, τόμ. 35ος, Ἰωάννινα 2006, σσ. 235-276, ἰδιαίτερα σσ. 235-242.
11. Παράλληλα με τά δημόσια σώματα ὑπῆρχαν και οἱ συντεχνίες ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας ἢ ἀπλῶς σώματα. Σ' αὐτούς ἀνήκαν, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ τό *Βιβλίον τοῦ Ἐπάρχου (Τό Ἐπαρχικόν Βιβλίον*, ἔκδ. Koder J., *Das Eparchenbuch Leons des Weisen*, Einfuhrung Edition, Ubersetzung und Indices, (CFHB), Wien 1991, τόμ. ΛΓ, VIII, σ. 11), οἱ ἔμποροι τῆς ἀκατέργαστης μέταξας, οἱ μεταξοπράτες, οἱ ύφαντές τῶν μεταξωτῶν, οἱ καταρτά- ριοι, οἱ ἐπεξεργαστές και βαφεῖς τῶν μεταξωτῶν ύφασμάτων, οἱ βεσσιοπράται, οἱ ἔμποροι τῶν ύφασμάτων οἰκιακῆς κατανάλωσης και οἱ πρानδιοπράτες, οἱ ἔμποροι τῶν εἰσαγόμενων ύφασμάτων. Τά προϊόντα τους θε- ωροῦνταν δεύτερης ποιότητας, σε σχέση με αὐτά τῶν αὐτοκρατορικῶν και γιά τό λόγο αὐτό ἦταν διαθέσιμα στό κοινό και πωλοῦνταν μαζί με ἄλλα ἀντικείμενα ἀξίας, σε μαγαζιά, πού βρισκονταν στήν ἀγορά (Forum), κο- ντά στόν Ἰππόδρομο και στά περίχωρα τοῦ παλατιοῦ. Βλ. Lopez, *Silk industry*, ὁ.π., σ. 8, σημ. 3, ὅπου και ἡ πα- λαίωτερη βιβλιογραφία.
12. Διαχωρίζονταν, ἀνάλογα με τήν ἐπεξεργασία και τήν παραγωγή: στούς ἐπεξεργαστές τοῦ μεταξωτοῦ ύφάσμα- τος («γυναικιάριους», ἰστουργούς, ράπτες), στούς χρυσοκεντητές (χρυσοκλαβάριους ἢ βαρβαρικάριους) και στούς βαφεῖς τῆς πορφύρας (κογγυλευτᾶς ἢ ὄξυβαφεῖς), πού ἐργάζονταν κοντά στίς θέρμες τοῦ Ζευξίππου. Βλ. Lopez, *Silk industry*, ὁ.π., σ. 4.
13. Ἡ γενονατική κατοχή τῆς νήσου Χίου (1346-1566) δημιούργησε ἕνα ἰδιαίτερα εὐνοϊκό κλίμα γιά τήν ἀνάπτυ- ξη ὅλων τῶν σταδίων τῆς σηροτροφίας και τῆς μεταξουργίας, ἀπό τή μουριά ὡς τό ύφασμα, κυρίως μετᾶ τήν ἔλευση γενονατῶν τεχνιτῶν. Ἔτσι, στό νησί παράγονται πολλές ποικιλίες μεταξωτῶν ύφασμάτων, ὅπως ταφτά- δες (σαντάλια), μουαρέδες (ταμπί), βελουδα (καπιρέδες ἐξάμιτοι), γενονατικῶν τύπου δαμασκηνά (καμουχά- δες), μπροκάρ χρυσοῦφη και ἀργυροῦφη βενετικῶν τύπου και μουσελίνες. Μετᾶ ὁμως τήν κατάληψη τῆς ἀπό τούς Τούρκους, ἡ χιώτικη μεταξοβιομηχανία βιώνει βαθιά κρίση, ἀναβιώνει γιά λίγο κατά τόν 18^ο αἰῶνα και παρακμάζει ὀριστικά κατά τόν 19^ο. Βλ. Χατζηϊωάννου Μαρία-Χριστίνα: *Σχέσεις ἑλληνικῆς και εὐρωπαϊκῆς μεταξουργίας*, «Τό Μετάξι στή Δύση και στήν Ἀνατολή», Ἀθήνα, Μουσείο Ἑλληνικῆς Λαϊκῆς Τέχνης, 22-23 Μαΐου 1991, Ἀθήνα 1993, σσ. 66-70, ἰδιαίτερα σσ. 69-70, σημ. 12, 13, 20.
14. Λίλα Ντέ Τσάβες: *Μεταξωτά βελουδα τῆς Προύσας*, «Τό Μετάξι στή Δύση και στήν Ἀνατολή», ὁ.π., σσ. 47- 54, ἰδιαίτερα σσ. 47 και I. P. E. C, *The Crescent and the Rose, Imperial ottoman silks and velvets*, ἔκδ. Thames and Hadson, London 2001, σσ. 155-175, ὅπου περιγράφεται διεξοδικά ἡ ὀθωμανική μεταξοβιομηχανία.

15. Μπόζη Σούλα: *Αυλικά έργαστήρια τῆς Προύσας*, «Τό Μετάξι στή Δύση καί στήν Ἀνατολή», ὅ.π., σσ. 39-46, ιδιαίτερα σ. 39, εἰκ. 1-5.
16. Ἡ ἐμφάνιση τοῦ ὕδροκίνητου μύλου μεταξύιου, τύπου *Bolognese*, εἶναι μία νέα τεχνολογική ἐξέλιξη, πού σημειώνεται στήν ὁμώνυμη πόλη τῆς Β. Ἰταλίας, ὅπου εἶχε περάσει τό μετάξι ἀπό τήν ἀραβική Σικελία, παράλληλα μέ τήν Λούκα, τήν Πίζα, τήν Γένουα καί τήν Φλωρεντία. Βλ. Χατζηϊωάννου: *Σχέσεις ἑλληνικῆς καί εὐρωπαϊκῆς μεταξουργίας*, «Τό Μετάξι στή Δύση καί στήν Ἀνατολή», ὅ.π., σ. 67.
17. Hennezel H. D., *Pour comprendre les tissus art*, Paris, 1930, σσ. 117-123.
18. Migeon G., *Les d'arts du tissu*, Paris 1929, σσ. 69-79, Hennezel, *Pour comprendre les tissus d'art*, ὅ.π., σσ. 85-116.
19. Doretta Davanzo Poli - Stefania Moronato, *Le stoffe dei Veneziani*, Venezia 1994, σσ. 42-61, Ἡ Ἰδία, *Seta & Oro. La collezione tessile di Mariano Fortuny*, Venezia 1997, σσ. 13-14, ἀρ. κατ. 7-8 (15ος αἰ).
20. Poli, *Seta & Oro*, ὅ.π., σσ. 4-8, 15-17, ἀρ. κατ. 2-4, 9-11 (15^{ος} αἰ), σσ. 24-29, ἀρ. κατ. 17,18, 20 (16^{ος} αἰ).
21. Migeon, *Les arts du tissu*, ὅ.π., σσ. 83-94, Hennezel, *Pour comprendre les tissus d'art*, ὅ.π., σσ. 127-158, Algoud H., «*La soie*», *Art et histoire*, ἐκδ. La manufacture, Paris 1986, σσ. 57-83 καί Χατζηϊωάννου, *Σχέσεις ἑλληνικῆς καί εὐρωπαϊκῆς μεταξουργίας*, «Τό Μετάξι στή Δύση καί στήν Ἀνατολή», ὅ.π., σσ. 67-68.
22. Χρυσοβέργης Γ.: *Ἡ βιομηχανία τοῦ μεταξύιού στήν Προύσα* (16^{ος} -18^{ος} αἰώνας), «Τό Μετάξι στή Δύση καί στήν Ἀνατολή», ὅ.π., σσ. 61-65, ιδιαίτερα σσ. 63-64, Μπόζη, *Αυλικά έργαστήρια τῆς Προύσας*, «Τό Μετάξι στή Δύση καί στήν Ἀνατολή», σ. 46 καί I. P. E. C, *The Crescent and the Rose*, ὅ.π., σσ. 182-190 (ἀναφέρεται ἡ παρακμή τῶν ἐργαστηρίων τῆς Προύσας καί ἡ εἰσβολή τῶν ἰταλικῶν κυρίως μεταξωτῶν στήν ὀθωμανική ἀγορά).
23. Ὅταν θέλουμε (σύμφωνα μέ τήν ἀφήγηση τῶν ἀδελφῶν) νά κάνουμε σκέτο, πατᾶμε 2 καί 2 πατηθρες, ἐνῶ ὅταν κεντοῦμε πατᾶμε 1 καί ἀφήνουμε 3 πατηθρες. Ἀφοῦ δέ περάσουμε τό σχέδιο ρίχνουμε δύο σκέτες (εἰκ. 2).
24. Johnstone, *Church Embroidery*, ὅ.π., σ. 10.
25. Παραδείγματα ἀντιπροσωπευτικά γιά τήν περίπτωση αὐτή μπορεῖ νά θεωρηθοῦν: α) ὁ περίφημος ἐπιτάφιος τῆς Πούτνα, ἔργο τῆς Εὐφημίας, χήρας του δεσπότη τῆς Σερβίας, Ugljes καί τῆς Εὐπραξίας, κόρης τῆς βασιλισσας τῆς Σερβίας· χρονολογεῖται λίγο μετά τή μάχη στό Κόσοβο, ὅποτε ἡ Εὐφημία καί ἡ Milica, χήρα του πρίγκηπα Λαζάρου, στήν αὐλή τοῦ ὁποίου εἶχε καταφύγει ἡ Εὐφημία, ἀποσύρθηκαν στό μοναστήρι τοῦ Ljubostinje στήν κεντρική Σερβία, καί β) ἡ περίφημη πύλη τῆς μονῆς Χιλανδαρίου, ἔργο πάλι τῆς Εὐφημίας, τοῦ 1399. Γιά περισσότερα βλ. καί Millet G., *Broderies religieuses de style byzantine*, avec la collaboration de Heléne des Ylouses, πίν. Paris 1916, κείμενο Paris 1947, σσ. 99-101, πίν. CLXXXIV, σσ. 76-78, πίν. CLIX-CLXI καί Johnstone, *Church Embroidery*, ὅ.π., σ. 58, 120, πίν. 97.
26. Γι' αὐτό καί ἡ τέχνη τους ὀνομάζονταν κλαπωτή, ὑποδηλώνοντας τήν τεχνική τοῦ καρφώματος τῶν μεταλλικῶν ἢ μεταξωτῶν ἢ βαμβακερῶν κορδονιῶν ὑλικῶν, πού ἀντιστοιχεῖ μέ αὐτή τῶν τερζήδων ἢ χρυσορραπτῶν τῆς Τουρκοκρατίας. Γιά περισσότερα βλ. Θεοχάρη, *Ἐκκλησιαστικά Χρυσοκέντητα*, σ. 31.
27. Εἶναι ἡ ὀνομασία πού καθιερώθηκε στή διάρκεια τῆς τουρκοκρατίας καί προέρχεται ἀπό τή βυζαντινή λέξη σύρμα καί τήν τουρκική κές, τό ὁποῖο σημαίνει κόβω καί συνεκδοχικά κεντῶ. Γιά περισσότερα βλ. Θεοχάρη, *Ἐκκλησιαστικά Χρυσοκέντητα*, σ. 31.
28. Σέ ἀντίθεση μέ τά βυζαντινά, τά ἀντίστοιχα δυτικά διαφέρουν στόν τρόπο καρφώματος τοῦ χρυσοῦ σύρματος, τό ὁποῖο, μέ τή βοήθεια τοῦ μεταξύιου νήματος, διαπερνᾷ τό ὕφασμα, σχηματίζοντας στήν ἀνάποδη μικρές θηλίστες, ἐνῶ στήν ἐπιφάνεια δημιουργεῖ μικροσκοπικά βαθουλώματα, χαρακτηριστικά στοιχεῖα τῆς βελονιάς, «opus anglicanum». Γιά περισσότερα βλ. Young Bonnie, «*Opus Anglicanum*», *Bulletin of Metropolitan Museum of Art*, 29 (1970/71), σσ. 291-299 καί Johnstone, *Church Embroidery*, ὅ.π., σ. 66, πίν. g. -j.
29. Χατζημιχάλη Ἀγγελική, «Τά χρυσοκλαβαρικά, συρματέινα, συρμακέσινα, κεντήματα», *Mélanges O. et M. Merlier*, τόμ. Β', Ἀθήνα 1956, σ. 447 κ. ἐξ καί εἰδικότερα σσ. 492-498, ὅπου ἀναλύονται διεξοδικά οἱ τρόποι καρφώματος τῶν ὑλικῶν καί οἱ διάφορες βελονιές. Πρβλ. καί Βλαχοπούλου - Καραμπίνα, *Ἰερά Μονή Ἰβήρων: Χρυσοκέντητα Ἄμφια καί Πέπλα*, ὅ.π., σ. 14, σ. 139, σχ. 1-11.
30. Βλ. Θεοχάρη, *Ἐκκλησιαστικά Χρυσοκέντητα*, ὅ.π., σ. 13.
31. Ἡ λέξη σύμβολο προέρχεται ἀπό τό ρῆμα συμβάλλω, πού σημαίνει βάζω μαζί, συνενώνω δύο πράγματα γιά ν' ἀποδείξω μέ τή φανέρωση αὐτή μία ἀλήθεια ἢ μία πραγματικότητα. Ἔτσι, στή συγκεκριμένη περίπτωση γίνεται προσπάθεια νά προβληθοῦν μέ τρόπο ἀπτό οἱ δογματικές ἀλήθειες τῆς χριστιανικῆς πίστεως καί ὁ πιστός ν' ἀναχθεῖ ἀπό τά αἰσθητά στά νοητά, ἀπό τίς εἰκόνες καί τά ἀπομμήματα στό ἀρχέτυπο καί ἄρρητο θεῖον κάλλος (Π. Σκαλτσῆς, Ἡ τῶν συμβόλων ἀλήθεια [Φαινομενολογική καί θεολογική προσέγγιση], Σύμβολα καί Συμ-

- βολισμοί της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας: Χρονικόν, Εἰσηγήσεις, Πορίσματα Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας, 1991, σσ. 21-50, ἰδιαίτερα σ. 24 καί Ἱ. Μ. Φουντούλης, Ἡ συμβολική γλῶσσα τῆς Θείας Λατρείας, «Πορίσματα Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Δράμας», ὁ.π., σσ. 51-90, ἰδιαίτερα σ. 54), Μαρία Σ. Θεοχάρη, Ἡ κεντητική στήν τέχνη τῆς Ὁρθοδοξίας, “Ὁ Θεσαυρός τῆς Ὁρθοδοξίας, 2000 χρόνια: Ἱστορία. Μνημεῖα”. Τέχνη, Α΄ τόμος, Ἀθήνα 2000, σσ. 475-486, ἰδιαίτερα σσ. 475-476, Βλαχοπούλου-Καραμπίνα, Ἐκκλησιαστικά χρυσοκέντητα..., ὁ.π., σσ. 27-28, σμμ. 11 καί Ἄρχ. Γ. Χρυσοστόμου - Ἑλένη Βλαχοπούλου, *Τά Ἄμφια τῆς Ἐλληνορθοδόξου Ἐκκλησίας, Στρατηγικές Ἐκδόσεις*, Ἀθήνα 2012, σσ. 20-23, ὅπου καί οἱ διάφοροι τύποι τῶν συμβολισμῶν.
32. Σύμφωνα μέ αὐτόν τά ἄμφια συμβολίζουν τήν ἀρετή, τήν ἀγνότητα τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος, στοιχεῖα πού πρέπει νά διαθέτει αὐτός πού ἱεραουργεῖ. Οἱ πατέρες τῆς περιόδου αὐτῆς πού περιέλαβαν στά ἔργα τούς τά ἄμφια, ἄλλος λιγότερο καί ἄλλος περισσότερο, εἶναι: ὁ *Εὐσέβιος στήν Ἐκκλησιαστική Ἱστορία* (PG 20, Βιβλ. Α΄, 68B-76B), ὁ *Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης στίς Ἐπιστολές του* (PG 78, 177A-1645D), ὁ *Κύριλλος Ἱεροσολύμων στίς Κατηχήσεις του* (PG 33, 331A-366A), ὁ *Ἐπιφάνιος Κύπρου στό Κατά Αἰρέσεων ἔργο του* (PG 41, 176 κ. ἔξ.), ὁ *Γρηγόριος ὁ Θεολόγος στόν Ἰ΄ Λόγο του* (PG 35, 829D-832B), ὁ *Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης στό Περί Ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας* (PG 3, 372A-584D), ὁ *Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας* (PG 28, 251A-282A), ὁ *Ἐρμᾶς στό ἔργο του Ποιμῆν* (PG 2, 819A-1008B) καί ὁ *Ψευδο-Χρυσόστομος* στήν ὁμιλία του *Εἰς τήν παραβολήν περὶ τοῦ Ἀσώτου* (PG 59, 516-521). Κατά τόν 1^ο αἰ. ἔχουμε ἕναν ἐπαναπροσανατολισμό τοῦ ἠθικοῦ συμβολισμοῦ ἀπό τόν *Συμεών τόν Νέο Θεολόγο* (†1042), ὁ ὁποῖος βασίστηκε ἀρκετά πάνω στίς θεωρίες τοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου τοῦ 5^{ου} αἰ.
33. Τά ἄμφια ἀναφέρονται στό πρόσωπο τοῦ Κυρίου ὡς ἀρχιερέως, «εἰς τύπον καί τόπον» τοῦ ὁποῦ βρίσκεται ὁ ἐνδύμενος αὐτά ἐπίσκοπος ἢ ἱερεύς: Ἡ Θεία Ἐνσάρκωση, ἡ ἔνωση τῶν δύο φύσεων τοῦ Κυρίου, ἡ σχέση αὐτῶν μεταξύ τους, τό Ὁμοούσιον καί Ἀχώριστον τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀποτελοῦν θέματα τοῦ συμβολισμοῦ τῶν ἄμφιων. Κύριος ἀντιπρόσωπος τοῦ τύπου αὐτοῦ μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Σωφρόνιος (†638) μέ τό ἔργο του «*Περί Ἱερῶν*» (PG 873, 3201-3364). Ἀναβίωση τοῦ τύπου αὐτοῦ διακρίνουμε κατά τόν 1^ο αἰ. ἀπό τούς δύο μεγάλους κανονολόγους Θεόδωρο Βαλασαμῶνα καί Ζωναρά, πού προσπάθησαν νά ἐρμηνεύσουν καί ὀρισμένα μοτίβα τοῦ διακόσμου τῶν ἄμφιων (PG 119, 1176B, 972B-C, PG 138, 989A καί Γ. Α. Ράλλης-Μ. Ποτλῆς, *Σύνταγμα τῶν θείων καί ἱερῶν κανόνων τῶν τέ ἀγίων καί πανευφήμων Ἀποστόλων καί τῶν ἱερῶν οἰκουμενικῶν καί τοπικῶν συνόδων καί τῶν κατά μέρος ἁγίων Πατέρων*, Δ, Ἀθήνα 1854, σσ. 447-496).
34. Εἰσάγεται στόν 8^ο αἰ μέ τόν Ἅγιο Γερμανό, Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως (715-730), σύμφωνα μέ τόν ὁποῖο ὁ ἀκάνθινος στέφανος, ὁ χιτών, ὁ κάλαμος, τό φακεώλιον, καθώς καί ἄλλα ἀντικείμενα τοῦ μαρτυρίου συμβολίζονται ἀπό ἀνάλογα ἄμφια ἢ ἐμβλήματα. Βλ. P.G. 98, 384A -453B.
35. Τά ἄμφια παραβάλλονται μέ τά ὄπλα τοῦ ἀγῶνα κατά τοῦ Πονηροῦ, τό ὁποῖο μάχεται ὁ ἱερέας. Σπουδαία γιά τούς τύπους αὐτούς τοῦ συμβολισμοῦ εἶναι τά ἔργα τοῦ Νικολάου Καβάσιλα (†1371), τοῦ μεγάλου μυστικοῦ θεολόγου, ὅπως τά «*Περί τῆς ἐν Χριστῷ Ζωῆς*» καί «*Ἐρμηνεῖα τῆς Θείας Λειτουργίας*» (PG 150, 355 κ. ἔξ.), ὅπου καί δίνεται συμβολική ἐρμηνεῖα τῶν λειτουργικῶν πράξεων καί εὐχῶν.
36. Χατζηδάκη-Βέη, *Ἐκκλησιαστικά κεντήματα*, ὁ.π., σ. κβ΄, Ζωγράφου-Κορρέ, *Ἐκκλησιαστική Χρυσοκεντητική*, ὁ.π., σ. 125 καί Θεοχάρη, Ἡ κεντητική στήν τέχνη τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁ.π., σ. 476.
37. Κίσσας Σ. , *Καλλιτεχνική χειροτεχνία*, στόν τόμο ΟΡΜΥΛΙΑ, Ἀθήνα 1992, σσ. 129-158, ἰδιαίτερα σσ. 146-158, εἰκ. 70, 71, 74-79 καί Λυδάκη Ἄννα: «*Μοναχικός Βίος καί Ἐκκλησιαστική Τέχνη*», Ὁρμύλια, ἔκδ. Ἰνδικτος, 2003, σσ. 267-291.
38. Προσωπική ἐμπειρία.
39. Προσωπική ἐμπειρία.
40. Θά ἤθελα ἀπό τή θέση αὐτή νά εὐχαριστήσω θερμᾶ τή Γερόντισσα καί τίς ἀδελφές τῆς Ἱ. Μ. Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Μακρυνοῦ γιά τήν ἀοκνη βοήθειά τους στή διάρκεια τῆς ἐπίσκεψής μου στό Μοναστήρι καί ἰδιαίτερα στό ἐργαστήριό τῆς χρυσοκεντητικῆς, ὅπου καί φωτογράφισα μέ τή βοήθειά τους διάφορα ἔργα σέ ποικίλες φάσεις τῆς ἐργασίας τους, καθώς καί γιά τίς σημαντικές πληροφορίες πού μου ἔδωσαν σχετικά μέ τό σύνθετο χρυσοκέντημα.
41. Αἰσθάνομαι τήν ἀνάγκη νά ἐκφράσω, ἐπίσης, τίς θερμές μου εὐχαριστίες πρὸς τή Γερόντισσα καί τίς ἀδελφές τῆς Ἱ. Μ. Χρυσοπηγῆς καί ἰδιαίτερα πρὸς τήν ἀδελφή Θεοσέμνη, γιά τίς πολύτιμες πληροφορίες πού μοῦ ἔδωσαν γιά τό χρυσοκέντημα μέ χειροκίνητη μηχανή καί τίς φωτογραφίες τῶν ἔργων τῆς Μονῆς.
42. Ἰδιαίτερη ὑποχρέωση, ἀλλά καί βαθύτατη ἀνάγκη νά ἐκφράσω, ἐπίσης, τίς θερμές μου εὐχαριστίες πρὸς τή Γερόντισσα καί τίς ἀδελφές τῆς Ἱ. Μ. Ἐλευθερώτριας Πανοράματος Θεσσαλονίκης καί ἰδιαίτερα πρὸς τήν ἀδελ-

φή Αναστασία για τις πολύτιμες πληροφορίες πού μου έδωσαν για τό χρυσοκέντημα μέ χειροκίνητη μηχανή καί τίς φωτογραφίες τῶν ἔργων τῆς Μονῆς, ἀλλά καί γιά τά μαθήματα πού μου προσέφεραν ἀγγύγιστα καί μέ ὑπομονή, ὥστε νά μνηθῶ καί ἡ ἴδια, ὡς ἕνα σημεῖο, στό σύγχρονο ἐκκλησιαστικό χρυσοκέντημα.

43. Οἱ πραγματικές χρυσές ἢ ἀργυρές κλωστές δέν δουλεύονται στή μηχανή, ὅπως καί οἱ ὀλομέταξες, γιατί κόβονται.
44. Πρόκειται γιά καινοτομία τοῦ ἐργαστηρίου τῆς μονῆς Ἐλευθερώτριας Πανοράματος Θεσσαλονίκης (προσωπική ἐκτίμηση).
45. Ἡ διαφορὰ ποιότητας πού ὑπάρχει μεταξύ τους μπορεῖ, κατά τήν ἄποψή μας, νά παραλληλιστεῖ μέ αὐτή λ. χ. τῶν χειροποίητων τσεβρέδων καί τραπεζομάντιλων, φτιαγμένων μέ ὀλομέταξες κλωστές, ἰδιαίτερα ἀκριβῶν, αὐτῶν πού γίνονται μέ τίς ποδοκίνητες μηχανές, ἀρκετά καί πάλι δαπανηρῶν, λόγω τοῦ χρόνου κατασκευῆς τους, πού πολλές φορές ξεγελοῦν τό μάτι, ὅταν εἶναι καλοφτιαγμένα καί δέν φαίνεται ἡ ἀνάποδη πλευρά τους, ὅπου διακρίνονται οἱ λευκές κλωστές τῆς μηχανῆς, καί τέλος αὐτῶν πού φτιάχνονται μέ τίς αὐτόματες κομπιούτερ μηχανές, μέ κέντημα σαφέστερα κατώτερο καί πολύ πύο φθηνό, ὥστε νά πωλοῦνται κατά κόρον ἀκόμα καί στίς ὑπαίθριες λαϊκές ἀγορές. Διατίθενται βέβαια τελευταῖα καί τά ἀσιατικῆς προέλευσης χειροποίητα ἔργα, ὄχι ἰδιαίτερα ἀκριβά, στά ὁποῖα χρησιμοποιοῦνται πλαστικές κλωστές χρυσοῦ ἢ ἀργυροῦ χρώματος καί τό τριτίρι, πού κατά κόρον χρησιμοποιεῖται, κόβεται σέ τεράστια κομμάτια, πού κρεμοῦν κάποια στιγμή ἢ στερεώνονται στό ἐνδιάμεσο μέ χοντροβελονιές.
46. Σύμφωνα μέ δική του μαρτυρία, ἕνας σταυρός ἐπιτραχηλίου μέ βυζαντινὴ τεχνική θά κεντηθεῖ σέ 20 ἢ 30 ὥρες, ἐνῶ ὁ ἴδιος σταυρός μέ τήν μεταβυζαντινὴ τεχνική θά κεντηθεῖ σέ 5-8 ὥρες. Γιά ἕνα ἐπιγονάτιο, ὅπως λ.χ. αὐτό μέ τήν Εἰς Ἄδου Κάθοδο, πού βρῖσκεται σήμερα στό Μουσεῖο τῆς Ἱ. Μ. Κύκκου, χρειάσθηκαν γιά νά κεντηθεῖ 1. 204 ὥρες (εἰκ. 4). Σημειωτέον, ὅτι γιά ἕνα σύνθετο χρυσοκέντημα κέντημα, ὅπως ἡ Σύναξη τῶν Ἀρχαγγέλων (εἰκ. 3) ἔχουν δαπανηθεῖ γύρω στίς 200 ὥρες δουλειᾶς.
47. Χαρακτηριστική εἶναι ἡ παρατήρηση τοῦ Μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Χριστοδούλου στή διάρκεια τῆς ὁμιλίας του στήν ἡμερίδα τῆς 4.10.2001 στήν Ἀρχιεπισκοπή μέ θέμα: Τά Ἱερά Ἄμφια καί ἡ ἐξωτερική περιβολή τοῦ Ὁρθοδόξου Κλήρου: «Τά ἄμφιά μας δέν εἶναι ἰδιωτική ἐνδυμασία μας. Δέν εἶναι ὅπως τό ἄντερί μας, τό ὁποῖο μποροῦμε νά τό κατασκευάσουμε χρησιμοποιοῦντες οἰοδήποτε ὕφασμα ἑνός βεβαίως συγκεκριμένου χρώματος. Τά ἱερά ἄμφια εἶναι ἄμφια λειτουργικά, ἀνήκουν στήν Ἐκκλησία καί τήν Παράδοσή μας. Αὐτά ὅλα πού σᾶς λέγω εἶμαι βέβαιος ὅτι οἱ περισσότεροι τά ἀγνοοῦν. Ἀγνοοῦν ὅτι δέν ὑπάρχει τέτοια ἐλευθερία ἐπιλογῆς χρωμάτων καί σχημάτων, τά ὁποῖα πολλές φορές προέρχονται ἀπό τίς ἑτερόδοξες Ἐκκλησίες...».

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

«Ἐπειδή καί ἡ Μητρόπολις εἶναι κτῆμα τῆς Διοικήσεως...»

*Τοῦ Θεοδώρου Δ. Παπαγεωργίου, Δικηγόρου LL.M. -
Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*

Τίς ἡμέρες αὐτές (τό κείμενο ἐγράφη τόν Ἰούλιο 2013) πού ἡ γενική εἰδησεογραφία, ἀνάμεσα στίς ἐπικαιρες ὁδύνες τῆς χώρας, θυμᾶται τήν ἐπέτειο τοῦ πραξικοπήματος στήν Κύπρο συμπληρώνονται 180 χρόνια ἀπό ἕνα ἄλλο πραξικόπημα, πού διέπραξε ἡ ἑλληνική Πολιτεία στό Ναύπλιο. Στίς 23 Ἰουλίου 1833 (κατά τό Ἰουλιανό ἡμερολόγιο) ἐκδόθηκε «ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως» ἀπό τά μέλη τῆς βαυαρικῆς Ἀντιβασιλείας τό ἀπό 23.7/4.8.1833 βασιλικό διάταγμα ὑπό τίτλο «Διακήρυξις τῆς Ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας» (ΦΕΚ 23/1-13.8.1833). Ἀνακηρύχθηκε ὡς ἀνεξάρτητος, ἀλλά στήν πραγματικότητα ἰδρύθηκε, ἀπό τήν βαυαρική Ἀντιβασιλεία ἡ «Ἑλληνική Ἐκκλησία», ὅπως ἀναφέρει ὁ τίτλος τοῦ διατάγματος, ὄχι ἡ «Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος» ἢ «ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία», ἀλλά ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἑλλήνων, μία λεκτική ἐπιλογή διόλου τυχαία, γιά νά ἐξάρα τόν ἐθνοφυλετικό (καί ὄχι ἀπλῶς τοπικό) χαρακτήρα τῆς Ἐκκλησίας.

Στόχος τῶν κατωτέρω γραμμῶν δέν εἶναι νά διατυπωθῇ κάποια θέση στό πολυσυζητημένο, ἄλλωστε, ζήτημα τοῦ θεμελίου καί τῆς ἐκτάσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς Αὐτοκεφαλίας στήν Ἑλλάδα ἔναντι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἡ ἐπίλυση τῶν ἐκφάνσεων του ἀνήκει, εἰκότως, στήν θεσμική καί ποιμαντική εὐθύνη τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ἐδῶ ἀπασχολεῖ ἡ ἀνάδειξη τῶν ἀντιλήψεων τοῦ νεοελληνικοῦ Κράτους γιά τήν «Ἀνεξαρτησία» τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖες συνδέονταν καί ἀπέρρεαν ἀπό τήν σύλληψη τῆς Αὐτοκεφαλίας, ὄχι ὡς ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος σέ ἐπίπεδο διατοπικῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁργανώσεως, ἀλλά ὡς πράξεως ὀλοκληρώσεως τῆς πολιτικῆς ἀποσχίσεως ἀπό τήν Ὑψηλή Πύλη μέσῳ τῆς συστάσεως ἑνός ἐθνικοῦ θεσμοῦ (καί) στόν τομέα τῆς «θρησκείας». Σχολιάζονται δηλαδή μερικά χα-

ρακτηριστικά παραδείγματα τῶν περὶ Ἐκκλησίας ἀξεπέραστων ἕως τώρα ἀντιλήψεων τοῦ νεοελληνικοῦ Κράτους.

Εἰσήχθη τότε, καί ἐπίσημα, στήν ἱστορία τῶν ἑλληνικῶν νομικῶν ἀνακαλύψεων ἡ θεολογικά ἀποσυνάγωγη διάκριση μεταξὺ δογματικῆς καί διοικητικῆς τάξεως, πού ἀκόμα ταλαιπωρεῖ ἀπό τά ἐκκλησιαστικά πράγματα μέχρι τήν νομολογία τῶν δικαστηρίων. Κατά τό κείμενο τοῦ διατάγματος ἡ νέα «Ὁρθόδοξος Ἀνατολική Ἀποστολική Ἐκκλησία τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος» (σάν νά λέμε, ὑπό σημερινούς ὄρους, ἡ Ἐκκλησία τῆς «Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας») πνευματικῶς («ἐν Πνεύματι») εἶχε κεφαλή τόν «Κύριον καί Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν», κατὰ δέ τό «διοικητικόν μέρος» εἶχε ἀρχηγό ἕνα πολιτικό ὄργανο, τόν (ρωμαιοκαθολικό) Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος (ἄρθρο 1), ἦταν αὐτοκέφαλος καί ἀνεξάρτητος ἀπό πάσης ἄλλης ἐξουσίας «φυλαττομένης ὁμως ἀπαρχαράκτου της δογματικῆς ἐνότητος» (ὄχι ὁμως καί τῆς «κανονικῆς ἐνότητος» μέ τήν Μητέρα τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία).

Ἡ πομπώδης διακήρυξη περὶ ἀνεξαρτησίας ἀπό πάσης ἄλλης ἐξουσίας διαφευδῶταν ἀπό τίς ἐπόμενες προβλέψεις τοῦ κειμένου τοῦ διατάγματος: ὁ Βασιλέας ἐπέλεγε τούς πέντε Ἐπισκόπους, πού θά συγκροτοῦσαν τήν Ἱερά Σύνοδο, οἱ συνεδριάσεις τῆς Ἱεραῆς Συνόδου δέν εἶχαν νόμιμη ἰσχὺ χωρὶς τήν παρουσία τοῦ Βασιλικοῦ Ἐπιτρόπου. Πραγματικό μνημεῖο ἀντιφάσεως καί τό ἄρθρο 9 τοῦ διατάγματος:

«Εἰς ὅλα τά ἐντός τῆς Ἐκκλησίας ἐνεργεῖ ἡ Σύνοδος ἀνεξαρτήτως ἀπό πάσης ἄλλης ἐξουσίας. Ἐπειδή ὁμως εἰς τήν ὑπερτάτην ἐξουσίαν τοῦ Κράτους ἀνήκει ἡ κυριαρχική ἐποπτεία ἐφ' ὄλων τῶν ἐντός τοῦ Κράτους γινομένων πράξεων, συμβεβηκότων καί σχέσεων, ἔχει ἡ Κυβέρνησις τό δικαίωμα τοῦ νά λαμβάνη

γνώσιν τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαπραγματεύσεως, καί ἐπομένως, πρὶν ζητηθῆ ἢ ἔγκρισις (τό: ἐνεκρίθη) τῆς Κυβερνήσεως, δέν ἠμπορεῖ νά κοινοποιηθῆ οὐδέ νά ἐκτελεσθῆ καμμία συνοδική ἀπόφασις...».

Τίς ἐπόμενες δεκαετίες, πρὶν καί μετὰ τὴν ἔκδοσι τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τῆς 29ης Ἰουνίου 1850, δύο σημαντικὲς προσωπικότητες τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης καί ὁ Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων διασταύρωσαν τίς γραφίδες τους σέ πολυσέλιδες πραγματεῖες, πού τάσσονταν ὑπὲρ καί κατὰ τῆς καταστάσεως καί τῶν ζητημάτων, πού ἀνέκυπταν ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ ἐνός νομοθετικοῦ κείμενου ὡς θεμελίου λίθου τῆς αὐτοκεφαλῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἑλλάδα, πού εἶχε ἐκδοθεῖ χωρὶς τίς κανονικὲς προϋποθέσεις καί χωρὶς σεβασμὸν στὰ δικαιώματα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς πρὸς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν.

Φυσικὰ ὁ ἄνωθεν νομοθετικὸς αἰφνιδιασμός τοῦ 1833 δέν ἀρκοῦσε γιὰ νά ἐξηγήσῃ τὸ γεγονός τῆς ἐν τοῖς πράγμασιν ἀποδοχῆς ἢ τουλάχιστον ἀνοχῆς τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς ἑλλαδικῆς κοινωνίας, κατὰ τίς ἐπόμενες δεκαετίες, ἀπέναντι στόν κρατικὸ παρεμβατισμὸν στὴ διοίκησιν καί διαχειρίσιν τῆς Ἐκκλησίας. Σημαντικὰ τεκμήρια ἀπόκεινται ἤδη στὰ Ἀρχεῖα Ἐθνικῆς Παιλιγενεσίας, ὅπου σέ κείμενα τῆς ἐπαναστατικῆς διοικήσεως προδίδεται ἐνίοτε ἀνεπίγνωστα μία ἀντίληψη κρατικοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ τῶν πολιτικῶν ἐκπροσώπων τοῦ ἔθνους, παραπλήσια μὲ αὐτὴν, πού εὐγλωττα ἐκτίθεται παραπάνω στὸ ἄρθρο 9 τοῦ β.δ. τῆς 23.7/4.8.1833 («... εἰς τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν τοῦ Κράτους ἀνήκει ἡ κυριαρχικὴ ἐποπτεία ἐφ' ὅλων τῶν ἐντὸς τοῦ Κράτους γινομένων πράξεων, συμβεβηκότων καί σχέσεων, ...»).

Ἀπὸ τὴν σταχυολόγησιν τῶν Ἀρχείων ἀξίζει τὸ παρακάτω ἀπόσπασμα ὡς ἐξόχως παραστατικόν: Στίς 7.10.1822 οἱ διορισμένοι ἀρμοστές τῶν νήσων τῶν Κυκλάδων ἀλληλογραφώντας πρὸς τὸν Ἐπαρχο τῆς Νάξου τοῦ δίδουν, σέ σχέσιν μὲ τὸν τόπο ἐγκαταστάσεώς του, τὴν κατωτέρω ἐντολή, ἀπολύτως ἐνδεικτικὴ τῶν ἀντιλήψεων τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν τοῦ νέου κράτους: «Ἐπειδὴ καί ἡ Μητρόπολις εἶναι κτῆμα τῆς Διοικήσεως, περάσετε λοιπὸν ἐκεῖ διὰ νά ἔχη καί ἡ Διοίκησις κέρδος τὸ ἐνοίκιον, καί διὰ νά ἔχητε καί ὑμεῖς ἀνάπαυσιν» (ΑΕΠ τ.15αβ, σελ. 178 ὅ 111). Πλεῖστα τέτοια παραδείγματα θά ἀνεύρη κανεὶς στὰ

ἀρχεῖα, πού ἀποδεικνύουν σαφεῖς διαθέσεις, ἰδιοτελεῖς καί μὴ, τῶν τοπικῶν προεστώτων καί ἐκπροσώπων τοῦ ἔθνους στὰ νομοθετικά, ἐκτελεστικά σώματα καί στίς Ἐθνοσυνελεύσεις γιὰ πλήρη εἰσβολὴ τῆς νεοπαγοῦς Πολιτείας στὴν ἐκκλησιαστικὴ διοίκησιν καί διαχειρίσιν. Παράλληλα, ὅμως, τὰ ἐπαναστατικὰ Συντάγματα δέν παραλείπουν νά διακηρύξουν ὅτι ἐκδίδονται «εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας καί ὁμοουσίου καί ἀδιαίρετου Τριάδος».

Θά μποροῦσε νά ἀντιταχθῆ ἀσφαλῶς ὅτι ἡμᾶσταν σέ μία ἐποχὴ, πού ἡ θεωρία τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων καί τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἔναντι τοῦ κράτους δέν ἔχει κἄν ἀποκρυσταλλωθεῖ στόν ἑλληνικὸ νομικὸ πολιτισμὸ, ἀφοῦ προεῖχε τὸ αἶτημα τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τότε (καί ἀργότερα ἢ συνταγματικὴ ὀργάνωσις τοῦ κράτους ὡς αἶτημα περιστολῆς τῆς ἀπόλυτης μοναρχίας), ὅποτε ἡ ἀφομοίωσις καί ἀποδοχὴ ἀπὸ τὸ Κράτος ὡς δεδομένου τοῦ δικαιώματος τῆς ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας στὴν αὐτοδιοίκησιν τῶν ὑποθέσεών Της δέν ἦταν τότε ἀναμενόμενη. Ἡ ἀντίρρηση ὅμως αὐτὴ δέν ἐξηγεῖ γιὰτί, σήμερα πλέον, πού ἔχει ὠριμάσει στὴν χώρα, ἀρκετὰ ἱκανοποιητικά, ἡ συνταγματικὴ θεώρησις καί ἐφαρμογὴ τῶν δικαιωμάτων λατρείας, αὐτοδιοικήσεως κ.λπ. γιὰ ὅλες τίς ἄλλες θρησκείες καί δόγματα ὡς στοιχεῖα τῆς θρησκευτικῆς τῆς ἐλευθερίας, ἡ ἑλληνικὴ Πολιτεία δέν δείχνει ἀπόλυτα ἔτοιμη νά τὴν ἀποδεχθεῖ εἰδικὰ προκειμένου γιὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Πρόσφατο, ἐνδεικτικὸν παράδειγμα ὁ νόμος 4170/2013 (Α' 163, ἄρθρο 69), ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει στὰ νομικά πρόσωπα τῆς Ἐκκλησίας νά «ὠριμάζουν πολεοδομικῶς» τὰ ἀκίνητά τους προκειμένου νά τὰ ἀξιοποιήσουν καί σπεύδει, σχεδόν μὲ ὑψωμένον δάκτυλο ἀπέναντι στὴν Ἐκκλησίαν, νά Τῆς ὑποδείξει μετ' εὐθεωρήτου ἐπιτάσεως (παρ. 2) ὅτι τὸ προῖόν ὅμως ἀπὸ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν ἀκινήτων τῶν ἐκκλησιαστικῶν φορέων «θά διατίθεται ἀποκλειστικῶς γιὰ τὴ χρηματοδότησιν, ἐνίσχυσιν καί ἀνάπτυξιν τοῦ ἐν γένει κοινωνικοῦ καί φιλανθρωπικοῦ ἔργου τους». Ὁ νομοθετικὸς αὐτὸς πατερναλισμὸς μὴν τυχόν καί ... ξεστρατίσει ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τοὺς μὴ κερδοσκοπικοὺς σκοποὺς Της φαίνεται ἀπὸ ἀφελῆς ἕως προσβλητικὸς, ὡς ἐάν σοβοῦσε κάποιος ὄρατός κίνδυνος τὰ ἔσοδα τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας νά

διατεθούν, ἐλλείπει ἀντίθετης ὑποδείξεως τοῦ νομοθέτη, γιὰ ἀλλοτρίους σκοπούς, τοῦ ἐμπορικοῦ ἢ ἀκόμα καί τοῦ κοινοῦ ποινικοῦ δικαίου. Ἔχει ὅμως τό ἱστορικό του αἴτιο στίς περὶ Ἐκκλησίας ἐλληνικές πολιτικές ἀντιλήψεις τοῦ 19ου αἰῶνα καί στήν ἀδυναμία ἰδεολογικῆς τους ἐξελίξεως, ἐάν συγκριθοῦν μέ τήν ἀντίστοιχη καί σύγχρονη νομοθεσία καί τήν νομολογία τῶν ἄλλων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν.

Τό 1994 τό Εὐρωπαϊκό Δικαστήριο τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἄνθρώπου (Ἰερές Μονές κατά Ἑλλάδος, 9.12.1994, προσφυγή 10/1993/405/483-484) χρειάστηκε νά ἐπαναφέρει στήν (νομική καί λογική) τάξη τό Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας (ΣτΕ 5057/1987), ἀλλά καί τήν Ἑλληνική Κυβέρνηση, πού ὑποστήριζαν στά σοβαρά ὅτι ἐπειδή ἡ ἐν Ἑλλάδι Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία καί οἱ Μονές Τῆς εἶναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ἡ Πολιτεία ἔχει δικαίωμα νά ρυθμίζει διά νόμου καί νά ὀργανώνει παρεμβατικά τόν τρόπο διαχείρισεως τῆς περιουσίας τους, διότι εἶναι θέματα «μὴ ἀναγόμενα στό δόγμα καί τή λατρεία καί εἶναι καθαρῶς διοικητικῆς φύσεως», καί μάλιστα δέν προσβαλλόταν ἔτσι κάποιος «βασικός διοικητικός θεσμός» τῆς ὀργανώσεως τῆς Ἐκκλησίας, ὅποτε μόνο, κατά τήν νομολογία τοῦ ΣτΕ, θά ὑπῆρχε παραβίαση τοῦ Συντάγματος καί τῆς ΕΣΔΑ (ΣτΕ 5057/1987). Τό ΕΔΔΑ, χωρίς κἂν νά δεχθεῖ νά ἐμπλακεῖ στά ἐθνικά μας ἐπινοήματα περὶ «δογματικῶν» καί «διοικητικῶν» ὑποθέσεων τῆς Ἐκκλησίας, ὑπενθύμισε μέ ξεκάθαρα διαρθρωμένη ἐπιχειρηματολογία ὅτι τά νομικά πρόσωπα τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν κηρυχθεῖ ἀπό τόν Ἕλληνα νομοθέτη ὡς ν.π.δ.δ., ὥστε νά ἀπολαύουν τῆς προστασίας καί τῶν προνομίων, πού ἔχουν τά κρατικά ν.π.δ.δ., τό γεγονός ὅμως αὐτό δέν σημαίνει ὅτι ἡ περιουσία τους ἀνήκει στό κράτος καί ὅτι ἔχει παύσει νά περιβάλλεται μέ τίς ἐγγυήσεις σεβασμοῦ, πού ἰσχύουν ἔναντι τοῦ κράτους γιὰ κάθε ἰδιώτη, διότι τά νομικά αὐτά πρόσωπα δέν ἀποτελοῦν τμήμα τῆς κρατικῆς Διοικήσεως, ἀλλά μὴ κυβερνητικούς ὀργανισμούς (ΕΔΔΑ, 9.12.1994, σκ. 15, 49).

Ἐντυπωσιακά κοντινὴ εἶναι καί ἡ ἰδεολογικὴ ἀπόσταση ἀπὸ τήν πολιτικὴ ἀντίληψη τῆς Ἐπαναστατικῆς καί Βαυαρικῆς περιόδου μέχρι τίς σημερινές πολιτικές προτάσεις ἢ διακηρύξεις περὶ χωρισμοῦ «ἐκκλησίας καί κράτους», οἱ ὁποῖες σχεδόν πάντοτε ἀποσιωποῦν ἢ θεωροῦν ὅτι δέν ὑφίσταται ζήτημα τῆς

ἐπιστροφῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας, διότι ἡ ἀφαιρεθεῖσα περιουσία ἀνήκε ἐξ ἀρχῆς «στόν λαό», ὃ ἔστιν μεθερμηνευόμενον κατὰ τήν ἀντίληψη αὐτή, «στό κράτος» πλέον (ὡς ἱστορικοῦ καί θεσμικοῦ διαδόχου του). Θεωροῦν περίπου ὅτι τό ποίμνιο τῆς Ἐκκλησίας μετέχει τοῦ Σώματός Τῆς ὄχι ὡς κοινότητα χριστιανῶν, ἀλλά ὡς μέλη τοῦ ἑλληνικοῦ ἐκλογικοῦ σώματος. Ἐπομένως, οἱ πολιτικοὶ ἐκπροσωποῦν τόν λαό ἔναντι τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία κατὰ τήν θεώρηση αὐτῆ φυσικά καί δέν περιλαμβάνει τόν λαό. Ἡ ἀριθμητικὴ ταύτιση λαοῦ καί ποιμνίου εἶναι ἐν πολλοῖς ἀληθῆς ὡς κοινωνικὴ καί στατιστικὴ πραγματικότητα, ἀληθῆς ὅμως δέν εἶναι ἡ ταύτιση τῶν δύο ἰδιοτήτων. Τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας παρίστανται, κοινωνοῦν, μετέχουν σέ Αὐτὴν ἀδιάφορης οὔσας τῆς ἰδιότητάς τους ὡς πολιτῶν. Ἡ ἑλληνικὴ Πολιτεία διαχρονικά δέν πιστεύει σέ αὐτὴν τὴν διάκριση: αὐτὸ ἐξηγεῖ καί διάφορα σέ μῆκος χρόνου νομοθετήματα, τά ὁποῖα κηρύσσουν ἐκκλησιαστικά Προσκυνήματα ὡς ἐθνικά καί θρησκευτικὰ ἰδρύματα ἢ προσκυνήματα. Ἡ νομοθετικὴ ἀπόδοση αὐτῆς τῆς διττῆς ἰδιότητος ἀποβλέπει νά θεμελιώσῃ ἰδεολογικά, πολιτικά καί νομικά τήν συναρμοδιότητα τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας γιὰ μονομερῆ, τελικά, παρέμβαση στὴ διοίκηση καί διαχείρισή τους.

Ἡ παράδοξη αὐτὴ ἐξομίωση τῶν ἰδιοτήτων τοῦ «λαοῦ» ὡς πολιτικῆς κοινότητος καί τοῦ «ποιμνίου» ὡς εὐχαρισθηριακῆς θρησκευτικῆς κοινότητος ἐξηγεῖ, παραπέρα, τὴν σχεδόν προβαλλόμενη ὡς αὐτόνομη ἀξίωση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ὄχι μόνον γιὰ ἰσότημο μέ τοὺς Ἀρχιερεῖς λόγο στὴ διαχείριση σημαντικῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἀλλά καί γιὰ στέρηση ἢ ἐπίβλεψη τοῦ καθοδηγητικοῦ λόγου τῶν Ἀρχιερέων ἀπέναντι στό ποίμνιό τους. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὲς τέτοιες ἀντιδράσεις, οἱ ὁποῖες περίπου ὑπονοοῦν ὡς ἀπαγορευμένο τόν κοινωνικὸ λόγο τῶν ἐκπροσώπων τῆς ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας καί μάλιστα ἀντίθετο μέ τὴ δημοκρατικὴ ἀρχὴ καί τὴν ἀρχὴ τῆς κοινοβουλευτικῆς ἀντιπροσωπεύσεως, διότι ἀντιλαμβάνονται τὴν Ἐκκλησία ὡς ἕνα δημοκρατικὰ ἀνομιμοποίητο τμήμα τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, πού τοῦ ἔχει ἀνατεθεῖ ἀπὸ τό Κράτος ἡ διεξαγωγή «θρησκευτικῆς ὑπηρεσίας» μέ τὴν ἔννοια τῆς τελέσεως ἱεροπραξιῶν. Στερεῖται ὅμως δημοκρατικῆς νομιμοποιήσεως γιὰ νά ἀπευθύνεται στόν

«λαό», γιατί ο λόγος Τῆς κρίνεται μέ αξιώσεις πολιτικής νομιμότητας καί νομιμοφροσύνης. Ἔτσι συχνά στήν λαϊκή συνείδηση ὁ,τιδήποτε εἰσπράττεται ὡς μή υπερβατικός, ὡς «ἐπίγειος» ἐκκλησιαστικός λόγος ἐγείρει τήν αντίρρηση ὅτι ἡ Ἐκκλησία δέν μπορεῖ νά ἀναμειγνύεται σά κοινά. Ἡ νοοτροπία αὐτή εἶναι σοβαρή ἔνδειξη ὅτι τό νεοελληνικό Κράτος κρατικοποιώντας τήν Ἐκκλησία πέτυχε, σέ ἀνησυχητικό βαθμό, νά ἀποθρησκευτικοποιήσῃ τήν κοινωνία.

Ἀκόμα καί οἱ πλέον θεωρούμενες ὡς προοδευτικές πολιτικές καί ἐπιστημονικές φωνές ἀντιλαμβάνονται ὡς ἀδιανόητο τό πλήρες δικαίωμα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς σώματος κλήρου καί λαοῦ, νά διαχειρισθῇ τίς ἐσωτερικές Της ὑποθέσεις «ἐλευθέρως καί ἀκωλύτως ἀπό πάσης κοσμικῆς ἐπεμβάσεως» κατά τήν ἔκφραση τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τοῦ 1850. Στό ἴδιο πλαίσιο οἱ προτάσεις γιά «ἐπιστροφή» τῆς ἐκκλησιαστικῆς παρουσίας «στόν λαό» (ἐννοώντας ἀσφαλῶς τήν ἀνάθεση τῆς διαχειρίσεώς της ὄχι στόν λαό, ἀλλά τούς πολιτικούς ἐκπροσώπους του) ἢ οἱ ἀνησυχίες γιά τήν ὀρθή διαχείριση τῆς «προυσίας τοῦ λαοῦ» ἀπό τήν ποιμαίνουσα Ἐκκλησία ἔχουν τήν ἱστορική τους προεξόφληση στήν βαναρική σύλληψη τῆς Ἐκκλησίας ὡς κρατικοῦ διοικητικοῦ μηχανισμοῦ, μέ πλήρως ἐξοβελισμένο τό λαϊκό στοιχείο, ἢ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπό «ἔνστολους» κρατικούς λειτουργούς.

Ἡ εἰκόνα αὐτή συμπληρώνεται ἔξοχα ἀπό τό ιδεολογικό προκάλυμμα τοῦ κοραϊσμοῦ, πού ἔθεσε τίς πολιτικές προϋποθέσεις γιά τήν κρατική μισθοδοσία ὡς ἀπόδειξη τῆς ὑπαγωγῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν λειτουργῶν στό νέο ἐθνικό κράτος. Ὁ Κοραῖς, ἀπό νορμίσ ὑποστηρικτῆς τῆς κρατικοποιήσεως τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς ἀποσχίσεώς Της ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, διότι «τοῦ ἕως τήν ὄραν ταύτην ἐλευθερωθέντος μέρους τῆς Ἑλλάδος ὁ κληρὸς δέν χρεωστεῖ πλέον νά γνωρίζῃ ἐκκλησιαστικόν ἀρχηγόν του τόν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, ἐνόσφ ἢ Κωνσταντινούπολις μένει μολυσμένη ἀπό τήν καθέδραν τοῦ ἀνόμου τυράννου» (Προλεγόμενα στούς ἀρχαίους Ἑλληνες Συγγραφεῖς, τ. 2, 1988, σελ. 274), συνεπόμενος στήν ἀντίληψή του γιά μία ἐθνική Ἐκκλησία εἶχε ταχθεῖ ἤδη ἀπό τό 1822 σέ ἐπιστολή του πρὸς τούς Χίους ὑπέρ τῆς γνώμης «...νά πληρώνωνται ἀπό τό δημόσιον ἐκάστης πόλεως οἱ κατά πόλεις

εὐρισκόμενοι λειτουργοὶ τῆς θρησκείας» (Ἀλληλογραφία, τ. IV, σελ. 374). Ἡ μισθοδοσία δηλαδή τοῦ κλήρου ἦταν κατά τήν θεωρητική σύλληψη τοῦ νεοελληνικοῦ διαφωτισμοῦ ἢ προφανέστερη ἀπόδειξη ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἦταν ἕνας νέος κρατικός θεσμός, πού ἔπρεπε νά ἐξαρτᾶται καί σέ ἐπίπεδο μέσων διαβίωσης ἀπό τό Κράτος καί ἔπρεπε νά παύσει νά ζεῖ ἀπό τά ἔσοδά Της καί τίς ἐθελούσιες προσφορές τῶν πιστῶν Της, ὅπως συνέβαινε κατά τήν ὀθωμανική καί βυζαντινή περίοδο ἦταν δηλαδή ἕνα προφανές μέσο διακοπῆς τῆς ἀδιαμεσολάβητης σχέσεως τῆς Ἐκκλησίας μέ τήν κοινωνία καί τῆς θεσμοποιήσεώς Της ὡς τμήματος τῆς κρατικῆς μηχανῆς.

Ἀντιλαμβάνεται κανεῖς τήν κατά παρασάγγας ἀπόσταση τῆς «μοντέρνας» θεωρήσεως τοῦ Διαφωτισμοῦ τοῦ 19^{ου} αἰῶνα ἀπό τόν Γρηγόριο, Μητροπολίτη Χίου, τόν Βυζάντιο, ὁ ὁποῖος ὅταν τόν Δεκέμβριο τοῦ 1864 πληροφορήθηκε τήν φημολογούμενη πρόθεση τῆς Ὑψηλῆς Πύλης νά θεσπίσει τήν μισθοδοσία τῶν Ἀρχιερέων καί τοῦ Κλήρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπό τό Κυβερνητικό Ταμεῖο τῆς Ἀυτοκρατορίας καί νά διανεῖμει τό οἰκονομικό βάρος «κατ' ἀναλογίαν εἰς τό ἅπαν τό ὑπό τήν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ὑπαγόμενον ὀρθόδοξον πλήρωμα εἰσπραττόμενον ἀπ' εὐθείας παρά ἀρμοδίων ὑπαλλήλων τῆς Σ. Κυβερνήσεως ἐκάστης ἐπαρχίας ὁμοῦ μετά τῶν ἐπιβαλλομένων φόρων», δηλαδή κάτι ἀνάλογο μέ τήν σημερινή πρόταση νά φορολογοῦνται ὑπέρ τῆς Ἐκκλησίας τους ὅσοι δηλώνουν ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ στήν φορολογική τους δήλωση, ἀπέστειλε ὑπόμνημα στόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη προειδοποιώντας ὅτι: «Ἡ ἐπίσημος ἀποδοχή καί γενική ἀποδοχή καί καθιέρωσις τῆς καί παρά τῆς Πολιτικῆς Ἀρχῆς ἀμέσου καί εὐθείας μισθοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καί τῶν Ἀρχιερέων, ἄρδην ἀνατρέπει τό «ΑΙΩΝΙΟΝ ΝΟΜΙΜΟΝ» τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας (βλ. ἄρθρ. 21) ἐκλαϊκεύουσα, οὕτως εἰπεῖν, τόν Ἱερόν ἡμῶν Κλήρον, καί εἰς τάξιν πολιτικῶν ὑπαλλήλων τούς Ἱερούς τῆς Ἐκκλησίας Ποιμένας κατάγουσα» (Δύο ὑπομνήματα πρὸς τήν Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν κατά τῆς μισθοδοσίας τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, Χίος 1866, σελ. 5) καί διακηρύττει ὅτι ἡ κρατική μισθοδοσία (ἔστω καί ἀπό ἐπιβολή ἐιδικοῦ φόρου στό ὀρθόδοξο ποίμνιο) «ταπεινοῖ καί ἐκφραυλίζει τό ὑπερφυές καί

ύψηλόν τῆς Ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα, διότι ἐξευτελίζει τὸν πνευματικὸν χαρακτήρα τοῦ ποιμένου ἀπέναντι τῶν ἰδίων προβάτων, διότι ἀποσβέννυσι τὸ πρὸς αὐτὸν ὀφειλόμενον σέβας ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, διότι καταστρέφει τὴν ἐν τοῖς τῶν χριστιανῶν συμφέρουσαν ἐλευθέραν αὐτοῦ ἐνέργειαν, καὶ διότι, τέλος πάντων, καθιστᾷ αὐτὸν δέσμιον, δοῦλον καὶ ὑποχείριον τῆς Πολιτείας» (Δύο ὑπομνήματα, ὁ.π., 1866, σέλ. 7). Ἡ προειδοποίηση αὐτὴ εἶναι ἐπίκαιρη καὶ εὐστοχη, ἐὰν ἀναλογισθεῖ κανεὶς ὅτι τὸ Κράτος ἐπέβαλε ὥστε ὅσοι ἐκκλησιαστικοὶ ὑπάλληλοι πληρώνονται ἀπὸ τὸ Δημόσιο νὰ προσλαμβάνωνται μέσῳ Α.Σ.Ε.Π. (ἄρθρο 1 ν. 3812/2009), καὶ ἐπέβαλε τὴν ἀξιολόγησιν κατὰ τὰ δημοσιοὑπαλληλικά πρότυπα στοὺς κληρικούς με κριτήριον ἐπίσης ὅτι πληρώνονται ἀπὸ τὸ Κράτος (ἄρθρο 7 παρ. 5 ν. 4024/2011).

Ἡ μακρὰ καὶ εὐρεῖα καταλήστευση τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας μαζί με τὴν θέσπιση, προοδευτικά, τῶν ἀντιστοίχων νόμων γιὰ τὴν μισθοδοσίαν τοῦ κλήρου, ἀπέβλεπαν, καὶ σέ οἰκονομικὸ ἐπίπεδο, στὴν σταδιακὴ μετατροπὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τροφοῦ τοῦ Γένους σέ τροφίμο τοῦ Κράτους. Ἡ κρατικὴ μισθοδοσία, κατὰ συνέπεια, δέν εἶναι ἀπλῶς ἡ «συμβατικὴ ὑποχρέωσις» τῆς Πολιτείας γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιουσίαν, πού ἀνέξοδα ἀφαίρεσε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπως κατ' ἀποτέλεσμα λειτουργεῖ πλέον ὁ θεσμός, ἀλλὰ συνιστᾷ συνειδητὴν ἰδεολογικὴν ἐπιλογὴν τῶν θεμελιωτῶν τοῦ νεοελληνικοῦ κράτους γιὰ τὴν σύστασιν μιᾶς ἐθνικῆς Ἐκκλησίας ἀπεξαρτημένης ἀπὸ τὸν παραδοσιακὸν τρόπο αὐτοδιαχειρίσεώς Της, ὁ ὁποῖος αὐτόματα ταυτίσθηκε μετὰ τὸ ὀθωμανικὸν παρελθόν καὶ, ἐπιπλέον, θά διατηροῦσε τὴν Ἐκκλησίαν ἀνεξάρτητη ἀπέναντι στοῦ νέου Κράτους, πού ἤθελε νὰ ἐθνικοποιήσει ὁ,τιδήποτε προϋπήρχε τῆς συστάσεώς του.

Ἡ ἔκτασις τῶν δημεύσεων τῶν ἀκινήτων, πού ἀκολούθησαν τὸ 1833, 1834 καὶ μέσα στὸν 20^ο αἰῶνα καὶ ὠδήγησαν σέ νομιμοφανῆ καταλήστευση τῆς περιουσίας τῆς Ἐκκλησίας μετὰ ἀλλεπάλληλα βασιλικά διατάγματα, ἀναγκαστικούς καὶ μὴ νόμους, μόνο κατὰ προσέγγισιν μπορεῖ νὰ ὑπολογισθεῖ, καθ' ὅσον ἐπρόκειτο γιὰ σωρηδὸν ἀφαιρέσεις περιουσίας χωρὶς καμία ἀποζημίωσις, ἀλλὰ καὶ χωρὶς καμία ἄμυνα ἢ διαμαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐμπιστεύθηκε τὸ Κράτος καὶ διαφεύσθηκε πολλάκις, ὅτι τὰ ἀκίνητα Της θά ἀνακούφιζαν ἀνάγκες τῆς κοινωνίας φθάνον-

τας μέχρι ἐκείνους, πού εἶχαν πραγματικὴ ἀνάγκη. Ὁ «ἀλληλόχρεος λογαριασμός» μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας σὲ σημεῖο αὐτὸ γέρνει καταφανῶς σέ βάρος τῆς Πολιτείας. Ἀκόμα καὶ ἀπὸ αὐτά, τὰ μὴ πλήρη στοιχεῖα καταγραφῆς τῆς δημευμένης περιουσίας, καθίσταται σέ κάθε καλόπιστο προφανῆς ἡ προκλητικότης, ἀνεπιτόμητος καὶ παχυλὴ ἀμάθεια τῶν προοδευτικῶν ἢ νεοφιλελεύθερων προτάσεων γιὰ τὴν κατάργησιν τῆς κρατικῆς μισθοδοσίας τώρα πιά, πού ἡ Ἐκκλησία μετὰ κύρια εὐθύνη τοῦ Κράτους δέν ἔχει τὰ μέσα αὐτοδύναμης συντηρήσεώς Της, καὶ οἱ ὁποῖες προβάλλονται ὡς διήθεν ἀποφασιστικὸ βῆμα πρὸς τὴν πραγματικὴν ἔξοδο τοῦ Κράτους ἀπὸ τὸν ἐναγκαλισμὸν μετὰ τὴν θεοκρατίαν, τὴν ὁποία διήθεν τοῦ ἐπέβαλε καὶ συντηρεῖ ἡ Ἐκκλησία.

«Καιρὸς πλέον!» ἔγραφε ὁ μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Χριστόδουλος σέ τίτλο ἄρθρου του, πού εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος στίς 2.09.1983 σὲ φύλλο 570 τοῦ «Ὁρθόδοξο Ἵπυον». Ἀντιγράφω λίγες γραμμές: «Τὸ σύνθημα γιὰ μιὰ «ἐλεύθερη καὶ ζῶσα Ἐκκλησία», πού πρῶτος ἔρριψε στὸν ἐλλαδικὸν χῶρον πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια ὁ σημερινὸς Μητροπολίτης Φλωρίνης Ἀὐγουστίνος, ἀρχίζει στίς μέρες μας νὰ συνειδητοποιεῖται ἀπὸ ὅλο καὶ περισσοτέρους κληρικούς καὶ λαϊκούς, πού ὁραματίζονται μιὰ Ἐκκλησία ἐλεύθερη ἀπὸ κρατικὲς ἐπιρροές καὶ δεσμεύσεις καὶ μετὰ ζωντανὴν παρουσίαν μέσα σὲ τὸ σύγχρονον κόσμον. ... Πράγματι, τὸ σύστημα τῆς «νόμῳ κρατούσης Πολιτείας» ἢ ἀκόμη καὶ τῆς λεγομένης «συναλληλίας» –πού ὡστόσο πολὺ ἀπέχει στὴν πραγματικότητά ἀπὸ αὐτὸ πού ὁ ὅρος ὑποδηλώνει– ἀπεδείχθη ὅτι εὐνόησε σχεδὸν ἀποκλειστικὰ τὴν Πολιτείαν, ... Φοβοῦμαι ὅτι τὸ «ἐταιρικόν» πού συνάφθηκε μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ὑπῆρξε ἑτεροβαρὲς, σάν λεόντειας ἐταιρείας, σωρεύοντας μόνο ὀφέλη πρὸς τὴν πλευρὰ τοῦ Κράτους καὶ μόνο ζημίες πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἐκκλησίας». Τὸ ἄρθρον κατέληγε μετὰ τὴν πρότασιν –ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς ἀποδεσμεύσεως ἀπὸ τὴν Πολιτείαν– νὰ μὴν «ἀναμένῃ μοιρολατρικὰ» ἡ Ἐκκλησία «τὴν ὥραν πού κάποιος, θά τῆς ἐπιβάλουν τίς λύσεις τῆς ἀρεσκείας των».

Οἱ παραπάνω ἐπισημάνσεις τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου εἶναι, ὑποθέτω, ὁ πλέον ταιριαστὸς ἐπειτακὸς λόγος γιὰ τὰ γενέθλια τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος τῆς 23ης Ἰουλίου 1833.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΙ - ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Ἐσωτερικός Κανονισμός τῆς Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς Ἁγίου Πρωτομάρτυρος Στεφάνου Περαιίας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κασσανδρείας

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΙΕΡΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΜΟΝΗ
ΑΓΙΟΥ ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΠΕΡΑΙΑΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Ἄριθμ. Πράξης 2/19.1.2011 τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου τῆς Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς Ἁγίου Πρωτομάρτυρος Στεφάνου Περαιίας.

Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρὸς καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ σήμερον τήν 19ην τοῦ Μηνὸς Ἰανουαρίου 2011, ἡμέρα Τετάρτην καί ὥραν 11:00 π.μ., τό Ἱγουμενοσυμβούλιον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ἀφοῦ συνήλθε εἰς Συνεδρίαν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς μέ θέμα «Ψήφισις Ἐσωτερικοῦ Κανονισμοῦ τῆς Μονῆς», προβαίνομεν εἰς τήν σύνταξιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τούτου Κανονισμοῦ ἀφορῶντος εἰς τήν ὀργάνωσιν, τήν διοίκησιν, τόν κοινοβιακόν βίον καί τήν ἐν γένει λειτουργίαν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς συμφώνως πρός τοὺς Θείους καί Ἱεροῦς Κανόνας, τὰς μοναχικάς παραδόσεις τῆς καθ' ἡμᾶς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τοὺς Νόμους τοῦ Κράτους.

Παρέστησαν αἱ:

1. Ἀγάθη μοναχή, Καθηγουμένη
2. Στεφάνια μοναχή, σύμβουλος
3. Γρηγορία μοναχή, σύμβουλος
4. Ἀρσενία μοναχή, σύμβουλος
5. Ἐπιστήμη μοναχή, σύμβουλος

Τό Ἱγουμενοσυμβούλιον συνεδριάζον ἐν πλήρει ἀπαρτίᾳ, ἀφοῦ ἔλαβε ὑπ' ὄψιν του, ὅτι ἤδη ἡ ἀδεληφότης τῆς Μονῆς σύγκειται ἀπό δεκαεπτά (17) μοναχάς.

Ἀποφασίζει

1. Συντάσσει καί ψηφίζει τόν ὡς ἔπεται Κανονισμόν τῆς Ἱερᾶς Γυναικείας Μονῆς Ἁγίου Πρωτομάρτυρος Στεφάνου Περαιίας.

2. Ἀναθέτει εἰς τήν Καθηγουμένην τήν διενέργειαν τῶν δεόντων. Μετά ἀπό αὐτό καί μὴ ὑπάρχοντος ἄλλου ζητήματος, ἐλύθη ἡ Συνεδρία.

Ἡ Ἱγουμένη
Μοναχή Ἀγάθη

Αἱ Σύμβουλοι
Μοναχή Στεφάνια
Μοναχή Γρηγορία
Μοναχή Ἀρσενία
Μοναχή Ἐπιστήμη

Ἄρθρον 1
Γενικά

1. Ἡ Ἱερά Γυναικεία Μονή Ἁγίου Πρωτομάρτυρος Στεφάνου Περαιίας, ὑπαγομένη εἰς τήν Ἱεράν Μητροπόλιν Κασσανδρείας, εἶναι γυναικεία καί κοινόβιος, συμφώνως πρός τοὺς Ἱεροῦς Μοναχικοῦς Κανόνας καί τήν γνησίαν Μοναχικὴν Παράδοσιν.

Ἐκ παραδόσεως ἰδρύθη ἀπό τό 1999 (ΦΕΚ 162 τ. Α' 06.08.1999) καί λειτουργεῖ ἀδιαλείπτως καί ἀδιακόπως ἕως σήμερον.

2. Ἡ Ἱερά Μονή ἔχει ἀποκλειστικὴν χρῆσιν, νομήν καί κατοχὴν εἰς ἕναν ἀγρόν ἐμβαδοῦ χιλίων ὀκτακοσίων ἐξήντα (1860) τ.μ. περίπου κατὰ τοὺς τίτλους κτήσεως του καί κατὰ τό τοπογραφικόν διάγραμμα, τό ὁποῖον προσαρτᾶται εἰς τό ὑπ' ἀριθ. 15828/1998 συμβόλιον τῆς συμβολαιογράφου Στυλιανῆς Πουργάση-Λέπεση, χιλίων διακοσίων ὀγδόντα δύο καί 0,77 (1.282,77) τ.μ., ὅπως φαίνεται αὐτό μέ τὰ στοιχεῖα Α-Β-Γ-Δ-Α, εἰς τήν περιοχὴν τοῦ ἀγροκλήματος Τριλόφου καί εἰς τό 17^ο χιλ. τῆς Ἐθνικῆς ὁδοῦ Θεσσαλονίκης-Περαιίας, πού ἀποτελεῖται ἀπό τμήματα τῶν μέ ἀριθμούς 3347 καί 3405 συνεχόμενων κληροτεμαχίων, μετὰ τῶν ὑπαρχόντων ἐντὸς αὐτοῦ κτισμάτων, δηλαδή μία διώροφη κατοικία, τόν Ἱερόν Ναόν Ἁγίου Στεφάνου καί διάφορα Κελλιὰ, ἅπαντα δαπάναις ἀνεγέρσεως, ἐπισκευῆς καί συντηρήσεως αὐτῶν, ἀκόμη δέ καί δαπάναις τῆς Ἀδεληφότητος τῶν Μοναζουσῶν, ἐπιβαρύνουν τώρα καί εἰς τό μέλλον τήν Ἱε-

ράν Μονήν Κωνσταντινουπόλεως Ἁγίου Ἰωάννου. Τό ἀκίνητον αὐτό ἀπέκτησε κατά χρῆσιν, μέ σύμβασιν χρησιδανείου, τό ὁποῖον συστάθηκε μέ τό ἀπό 6.12.1997 ἰδιωτικόν συμφωνητικόν μέ τήν Ἱεράν Μονήν Κωνσταντινουπόλεως Ἁγίου Ἰωάννου.

3. Σήμερον μέ τήν πράξιν αὐτήν ἀπό κοινοῦ καί ἐκ συμφώνου, εἰς τό παραπάνω ἀγρόκτημα πού βρίσκεται στό 17ο χιλιόμετρον τῆς Ἐθνικῆς ὁδοῦ Θεσσαλονίκης - Περαιάς, τῆς κτηματικῆς περιοχῆς τῆς Κοινότητος Τριλόφου, ἰδιοκτησίας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἁγίου Ἰωάννου, τῆς ὁποίας τήν χρῆσιν θά ἔχη ἡ ἰδρυομένη Ἱερά Μονή, ἰδρύουσαν Ἱερά Μονή εὐσεβῶν καί ἐναρέτων γυναικῶν, ἐπιθυμουσῶν νά μονάσσουν ὑπό τήν ἐπωνυμίαν: «Ἱερά Γυναικεία Μονή Ἁγίου Πρωτομάρτυρος Στεφάνου Περαιάς». Θά λειτουργοῦν ἐσαεὶ εἰς τό μέλλον ὡς Νομικόν Πρόσωπον Δημοσίου Δικαίου, αὐτοτελές, αὐτοδιοίκητον καί ἀνεξάρτητον, πνευματικῶς ἀνήκον εἰς τόν ἐκάστοτε Μητροπολίτην Κασσανδρείας.

4. Ἡ παραπάνω Ἱερά Μονή θέλει λειτουργεῖ κατά τήν ὁμόφωνην βούλησιν ὄλων τῶν Μοναζουσῶν ἀδελφῶν, βάσει τοῦ παρακάτω μέ λεπτομέρεια συνταχθέντος Ἐσωτερικοῦ Κανονισμοῦ, ὁ ὁποῖος κατά τάς θεμελιώδεις καί βασικάς αὐτοῦ διατάξεις δέν δύναται νά μεταβληθῆ, παρά μόνον ἐάν ἀποφασισθῆ διά ὁμοφώνου ἀποφάσεως τοῦ συνόλου τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος, κατόπιν εἰσηγήσεως τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου, ἐγκρινομένης ὑπό τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

Ἄρθρον 2

Κανονικά Δικαιοδοσιαί Μητροπολίτου

Τά πνευματικά δικαιώματα, ἅτινα θέλει ἀσκεῖ ἐπί τῆς ἀνωτέρω Ἱερᾶς Μονῆς ὁ ἐκάστοτε Μητροπολίτης Κασσανδρείας, εἶναι τά ἀκόλουθα:

α) Ἡ ἐν γένει πνευματική ἐποπτεία καί παρακολούθησις παρ' αὐτοῦ τῆς ὁμαλῆς λειτουργίας καί ἀνεπιλήπτου κατά Χριστόν διαβιώσεως τῶν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ ἐγκαταβιουσῶν εὐσεβῶν Μοναζουσῶν ὡς καί ἡ παρ' αὐτῶν τήρησις τῶν διατάξεων τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

β) Ἡ χειροθεσία καί ἡ ἐγκατάστασις μέ ἐιδικήν τελετήν τῆς ἐκλογίσεως ὑπό τῆς Ἀδελφότητος Ἡγουμένης, κατά τά ἐιδικότερον ὀριζόμενα εἰς τό ἄρθρον 13 τοῦ παρόντος. Ἔχει ἐπίσης τήν ἐποπτείαν διεξαγωγῆς ἐκλογῶν διά τήν ἀνάδειξιν Ἡγουμένης καί συμβούλων εἴτε αὐτοπροσώπως παριστάμενος εἴτε διά τοῦ νομίμου ἀναπληρωτοῦ του.

γ) Ἡ κανονική μνημόνευσις τοῦ ὀνόματός του εἰς ὅλας τάς ἱεράς ἀκολουθίας τῆς Μονῆς, ὡς ὀρίζει ἡ τάξις τῆς κατ' Ἀνατολῆν Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

δ) Ἡ ἐγκρισις τῆς προσλήψεως τῶν δοκίμων καί τήν κουράν τους εἰς μοναχάς.

ε) Τήν ἀνάκρισιν τῶν κανονικῶν παραπτωμάτων τῶν ἀδελφῶν μοναχῶν, τά ὁποῖα ἐπισύρουν ποινήν ὀριστικῆς ἀποβολῆς ἐκ τῆς Μονῆς ἢ καί βαρυτέραν τοιαύτην, προτάσει καί εἰσηγήσει πάντοτε τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου. Ἡ διαδικασία τῆς ἀποβολῆς γενήσεται κατά τόν νόμον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων εἰς περίπτωσιν ἀρνήσεως τῆς ἀποβαλλομένης.

στ) Ἡ μέριμνα διά τήν σύμφωνον μέ τοὺς ἱερούς κανόνας λειτουργίας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

ζ) Ὁ Ἐλεγχος τῆς νομιμότητος τῶν δαπανῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καί τῆς ἐν γένει οικονομικῆς διαχείρισις αὐτῆς, ἐγκρίνει τόν προϋπολογισμόν καί ἀπολογισμόν τῆς Μονῆς.

Ἄρθρον 3

Ὁλη ἡ Ἀδελφότης ἔχει ὑποχρεωτικῶς κοινόν Πνευματικόν καί τό πρόσωπον αὐτοῦ ἐπιλέγεται ἀποκλειστικῶς ὑπό τῆς Ἀδελφότητος, προτάσει τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου καί ἐπευλογεῖται ὑπό τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

Ἄρθρον 4

Σκοπός

Σκοπός τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ὀρίζεται ἡ πνευματική, ἠθική καί θρησκευτική ἐξύψωσις καί εἰς Κύριον ἀφοσίωσις εὐσεβῶν γυναικῶν, ἐφιεμένων νά ἐξυπηρετήσουν ὡς μοναχαί τό Θεῖον καί διά προσευχῶν ἐπικαλούμεναι τήν Θεῖαν Χάριν πρὸς σωτηρίαν τῶν πεπληνημένων ψυχῶν, ἐνίσχυσις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καί τῆς Κοινωνίας διά θρησκευτικῶν ἔργων. Ὁ σκοπός αὐτός ἐπ' οὐδενί λόγῳ καί οὐδεμιᾷ αἰτίᾳ δύναται νά ἀλλοιωθῆ ἢ νά μετατραπῆ, εἰ μὴ μόνον ἐφ' ὅσον ἤθελε συγκατατεθεῖ εἰς τοῦτο τό σύνολον τῶν τακτικῶν Μοναζουσῶν, ἐχουσῶν διαμονήν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τουλάχιστον πέντε ἐτῶν ἀπό τῆς ἡμέρας τῆς κουρᾶς καί τῆς καταχωρήσεως των ἐν τῷ Μοναχολογίῳ ἢ τουλάχιστον τῆς πλειοψηφίας τῶν 4/5 τῶν τακτικῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος.

Ἄρθρον 5

Πᾶσαι καί ἐν τῇ Μονῇ ἐγκαταβιοῦσαι ἀδελφαί θά ἀποτελῶσι θρησκευτικὴν Κοινοβιακὴν Ἀδελφότητα, δρώσαν καί ἀκολουθοῦσαν τά θέσμινα τῶν Κοινοβιακῶν Μονῶν καί τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ὅσαι αἱ ἀδελφαί τῆς Μονῆς δεόν νά διαβιώσουν ἐν βίῳ ἀγνῶ καί ἀνεπιλήπτῳ, ἀφοσιωμένοι εἰς τήν λατρείαν τοῦ Θεοῦ.

Άρθρον 6

Διά νά έγγραφῆ μία μεταξύ τῶν μελῶν τῆς μονῆς ὡς δόκιμος ἀπαιτοῦνται τά ἀκόλουθα προσόντα:

α) Ἀγαμία ἢ κηρεία ἐν ζωῇ ἢ λόγῳ θανάτου καί ἡλικία οὐχί ἐλάσσων τῶν 18 ἐτῶν συμπληρωμένων.

β) Ἐγγραφή αἴτησις πρὸς τὴν Μονὴν ὑποβαλλομένη παρὰ τῆς ὑποψηφίας μετὰ πάροδον ἑξί (6) μηνῶν ἀπὸ τῆς εἰσόδου τῆς εἰς τὴν Μονήν, τοῦ χρονικοῦ τούτου διαστήματος χρησιμοποιουμένου διὰ τὴν παρακολούθησιν τοῦ τρόπου διαβιώσεώς της καί τῆς ἐν γένει διαγωγῆς τῆς ὑποψηφίου ἐν τῇ Μονῇ.

γ) Διὰ τὴν πρόσληψιν ἀδελφῶν ἡλικίας ἐλάσσονος ἢ μείζονος τῆς ἀνωτέρω καθοριζομένης εἰς τὴν Μονήν, ἀποφασίζει αἰτιολογημένως προτάσει τῆς Ἡγουμένης τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον.

Άρθρον 7

Ὡς ἔτη δοκιμασίας ὀρίζονται ἑπτὰ (7) τουλάχιστον διὰ τὴν κτῆσιν δικαιώματος τῆς δοκίμου εἰς ῥασοφόρον καί ἓνα (1) διὰ τὴν κουράν τῆς ῥασοφόρου εἰς μεγαλόσχημον. Ὡς βᾶσις περὶ τῆς ἀδοκιμότητος κρίσεως λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν μόνον συγκεκριμένοι πράξεις καί γεγονότα ἀντικείμενα εἰς τὴν ἠθικὴν καί τὸν μοναχικὸν βίον. Τὴν πρὸς κουράν ἔγκρισιν, αἰτήσιν τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου, παρέχει ὁ ἐκάστοτε Μητροπολίτης Κασσανδρείας καί κωλυομένου τούτου ὁ νόμιμος ἀναπληρωτής του.

Άρθρον 8

Περὶ Διοικήσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς

Ἡ διοίκησις τῆς Ἱερᾶς Μονῆς κατὰ μὲν τὸ πνευματικόν μέρος αὐτῆς εἶναι ἀνατεθελμένη εἰς τὴν Ἡγουμένην μετὰ τριμελοῦς, τετραμελοῦς ἢ πενταμελοῦς Ἡγουμενοσυμβουλίου. Ἡ ἀδελφότης ἀποτελεῖ τὸ ἀνώτατον ὄργανον τῆς Μονῆς.

Άρθρον 9

Καθήκοντα καί Δικαιοδοσίαι τῆς Ἡγουμένης

Ἡ Ἡγουμένη, οὔσα πνευματικὴ μήτηρ τῆς Ἀδελφότητος, ἀσκεῖ ἐσαεὶ πᾶσαν πνευματικὴν ἐξουσίαν ἐφ' ὅλων τῶν ἀδελφῶν - μελῶν τῆς Μονῆς.

α. Παρακολουθεῖ ἀγρύπνως καί ἐποπτεύει τὴν ζωὴν ἐκάστης τούτων, ὡς καί τὴν καθ' ὅλην λειτουργίαν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ρυθμίζουσα τὴν ἐν ἀφοσίωσει εὐσέβεια καί φόβον Θεοῦ ἐγκαταβίωσιν αὐτῶν.

β. Ἐποπτεύει αὐστηρῶς τὴν ἀκριβῆ τήρησιν παρ' αὐτῶν τῶν θρησκευτικῶν καί μοναχικῶν καθηκόντων καί ὑποχρεώσεων τῶν ἀδελφῶν, δίδουσα αὐτῇ πρώτῃ ἐκάστοτε τὸ παράδειγμα.

γ. Ἐπαγρυπνεῖ διὰ τὴν πλήρη καί ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν παρ' αὐτῆς καί τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου ἀνατιθεμένων εἰς ἐκάστην τῶν ἀδελφῶν διακονημάτων.

δ. Ἐλέγχει τὸ Ταμεῖον, τὴν Γραμματεῖαν καί τὴν Διαχείρισιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

ε. Προτείνει εἰς τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον τὴν πρόσληψιν δοκίμων, τὴν προαγωγὴν αὐτῶν εἰς ῥασοφόρους καί τὴν κουράν τῶν ὠρίμων πρὸς τοῦτο ἀδελφῶν.

στ. Ἐκπροσωπεῖ τὴν Ἱεράν Μονὴν ἐνώπιον πάσης Ἐκκλησιαστικῆς, Διοικητικῆς, Δημοτικῆς καί κοινωνικῆς Ἀρχῆς, παντός Δικαστηρίου καί Ὄργανισμοῦ (ΟΤΕ, ΔΕΗ, ΙΚΑ καί λοιπά), Ταχυδρομικοῦ Ταμιευτηρίου, Τραπεζῆς, ΔΟΥ, Ταμείου Παρακαταθηκῶν καί Δανειῶν, Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου καί ἰδιωτικοῦ Δικαίου καί παντός ἐν γένει τρίτου.

ζ. Ὑπογράφει πᾶν ἐξερχόμενον ἔγγραφο, τὰ ἀντίγραφα ἐκ τῶν πρακτικῶν ὡς καί τὰ διπλότυπα εἰσπράξεως καί πληρωμῶν.

Άρθρον 10

Ἡ Ἡγουμένη προΐσταται τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου ὡς καί τῶν συνελεύσεων τῆς Ἀδελφότητος, ἐν κωλύματι ἀναπληροῦται παρὰ τῆς ἐχούσης τὰ πρεσβεία τῆς κουρᾶς μεταξύ τῶν ἀδελφῶν, ἐκάστου τοῦ ἀνωτέρω διοικητικοῦ ὄργανου. Ὅσακις αὕτη, λόγῳ ἐξαιρέτου σοβαροῦ κωλύματος, προερχομένου ἐκ παρατεταμένης σοβαρᾶς ἀσθενείας της, ἀδυνατεῖ νά ἀσκήσῃ τὰ καθήκοντά της τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον συνεχόμενον διορίζει μία ἐκ τῶν μελῶν τούτου ὡς τοποτηρητρία καί ἀναφέρει τοῦτο τῷ σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Κασσανδρείας. Κωλυομένης, ἀπουσιάζουσας ἢ ἀσθενούσης τῆς τοποτηρητρίας, αὕτη ἀναπληροῦται ἀπὸ τὴν ἀμέσως ἐπομένη κατέχουσα τὰ πρεσβεία κουρᾶς ἀδελφῆν, μέλος τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου. Μετὰ τὴν ἀνάρρωσιν τῆς Ἡγουμένης καί τὴν παρ' αὐτῆς ἀνάληψιν τῶν καθηκόντων της, παύει αὐτοδικαίως ἡ τοποτηρητρία νά ἀσκῇ αὐτὰ πλεόν καί ἀναφέρεται τῷ σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Κασσανδρείας.

Ἐάν δι' ὁποιονδήποτε λόγον κωλύεται ἡ Ἡγουμένη νά ἐκπροσωπήσῃ τὴν Μονὴν εἰς εἰδικὴν ὑπόθεσιν ἢ κατηγορίαν ὑποθέσεων, ὀρίζεται, ἀποφάσει τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου, εἰδικὸς ἐκπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, ὁ ὁποῖος δύναται νά εἶναι εἴτε μέλος τῆς ἀδελφότητος εἴτε νομικὸς σύμβουλος ἢ πληρεξούσιος δικηγόρος.

Άρθρον 11

Ἡ Ἡγουμένη εἶναι ἰσοβία ἐκτός ἐάν ἀποδειχθῇ ἀνεπαρκῆς σωματικῶς ἢ πνευματικῶς ἢ ἐκτραπῆ σο-

βαρῶς, ἥτοι ὅταν ἀποδειχθῇ ἀνεπαρκής ἢ ἀδιάφορη διὰ τὴν ὁμαλὴν λειτουργίαν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς, καὶ ἰδίᾳ ὅταν ἐπανειλημμένως παραβιάζῃ τοὺς Ἱεροὺς κανόνας, τοὺς νόμους καὶ τὸν παρόντα κανονισμόν, ὅταν ἀρνεῖται νὰ ὑπογράψῃ, νὰ συμμορφωθῇ ἢ νὰ ἐκτελέσῃ ἀπόφασιν τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου καὶ ὅταν κωλύῃ τὴν σύγκλησιν τῶν διοικητικῶν ὀργάνων τῆς Μονῆς.

Ἐάν μετὰ ἀπὸ δύο ἐγγράφους παρατηρήσεις τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου καὶ μιᾶς συνελεύσεως τῆς ἀδελφότητος, ἥτις συγκαλεῖται πρὸς τοῦτο παρὰ τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου, ἢ Ἱγουμενὴ δέν συνεισθῇ ἀλλήλᾳ συνεχίσει ἐκτρεπομένη, τότε αὐτὴ παύεται ἀποφάσει τῆς Ἀδελφότητος, ἥτις ἀναφέρουσα τοῦτο εἰς τὸν οἰκεῖον Μητροπολίτην προβαίνει διὰ τὴν ἀνάδειξιν νέας Ἱγουμενῆς κατὰ τὰ ὀριζόμενα κατωτέρω ἐν τοῖς ἄρθροισι 12, 13 καὶ 14 τοῦ παρόντος. Εἰς τὴν ἀνωτέρω περίπτωσιν τῆς παύσεως τῆς Ἱγουμενῆς ἐκ τῆς Ἀδελφότητος, προεδρεύει τῆς τελευταίας ταύτης συνελεύσεως ἢ ἔχουσα τὰ πρεσβεῖα τῆς κουρᾶς ἀδελφῆς.

Ἄρθρον 12

Ἐκλογή Ἱγουμενῆς

Ἡ Ἱγουμενὴ ἐκλέγεται κατὰ πλειοψηφίαν ἐκ τῶν ἔχουσῶν τὸ δικαίωμα ψήφου τακτικῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ τῶν ἔχουσῶν πνευματικὰ καὶ διοικητικὰ προσόντα ἀδελφῶν. Ἐκλεγείσα αὕτη ὑπὸ τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου ἀναφέρεται εἰς τὸν οἰκεῖον Μητροπολίτην, ὅστις ἐντὸς δεκαπενθημέρου τὸ βραδύτερον γνωστοποιεῖ τὴν ὑπ' αὐτοῦ εὐλογία τῆς ἐκλεγείσης Ἱγουμενῆς, διὰ τὴν ἀνάληψιν τῶν πνευματικῶν αὐτῆς καθηκόντων ὡς Ἱγουμενῆς. Ἡ δέ τυχόν μὴ γνωστοποιήσῃ ἐντὸς δεκαπενθημέρου οὐδόλως κλονίζει τὸ κύρος τῆς ἐκλογῆς καὶ θεωρεῖται ἢ ἐκλεγείσα ὡς ἀναλαβοῦσα εὐθύς ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκπνοὴν τοῦ δεκαπενθημέρου τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τῆς Ἱγουμενῆς.

Ἄρθρον 13

Ἡμέρα τῆς ἐκλογῆς τῆς Ἱγουμενῆς ὀρίζεται παρὰ τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου τὸ βραδύτερον ἐντὸς δέκα πέντε ἡμερῶν ἀπὸ τῆς κενώσεως τῆς θέσεως, εἴτε λόγῳ θανάτου εἴτε λόγῳ παραιτήσεως ἢ ἀπαλλογή. Ἡ ἡμέρα τῆς ἐκλογῆς ἀνακοινοῦται παρὰ τῆς τοποτηρητρίας εἰς τὴν ἀδελφότητα ἐπὶ τρεῖς (3) ἡμέρας συνεχεῖς κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐστιάσεως ἐν τῇ τραπέζῃ ἐξ ὧν ἢ πρώτη πέντε (5) ἡμέρας πρὸ τῆς ἐκλογῆς. Ἐπίσης τρεῖς (3) ἡμέρας πρὸ τῆς ἐκλογῆς ἢ Ἀδελφότης κατὰ τὴν ὥραν τῆς τραπέζης ἐκλέγει δύο τῶν μελῶν αὐτῆς τὰ ὁποῖα, μετὰ τῆς τοποτηρητρίας ὡς προέδρου, θέ-

λοῦσι ἀποτελέσει τὴν Ἐφορευτικὴν ἐπιτροπὴν τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἐκλογῶν. Ἡ ἐκλογή γίνεται διὰ φανερᾶς ψηφοφορίας.

Ἄρθρον 14

Ἡ ἐκλογή τῆς Ἱγουμενῆς διεξάγεται διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας, κατόπιν προσευχῆς, ἐν τῷ Ναῷ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς κεκληρισμένων τῶν θυρῶν τούτου μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν καὶ ἀφοῦ αἱ προετοιμασμένοι πρὸς τοῦτο μοναχὰι μεταλλάβωσιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, ἐνώπιον τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ ἐπιτροπὴ καλεῖ τὰ μέλη νὰ προσέλθωσιν εἰς τὴν ψηφοφορίαν. Ἐκάστη ψηφοφόρος παραλαμβάνει παρὰ τῆς Προέδρου τῆς Ἐπιτροπῆς ψηφοδέλτιον, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι ἐγγεγραμμένα τὰ ὀνόματα ὄλων τῶν μελῶν τὰ ὁποῖα ἔχουν τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκλεγέσθαι, ἐσφραγισμένου μετὰ τὴν σφραγίδα τῆς Μονῆς. Ἀπομακρυνομένη εἰς τὸν ὀρισθέντα ἐκ τῶν προτέρων χώρον τοῦ Ναοῦ, τοποθετεῖ σταυρὸν ἀνεπηρέαστως καὶ ἀπροσωπολήπτως πρὸ τοῦ ὀνόματος τῆς παρ' αὐτῆς προτιμωμένης διὰ τὸ ἀξίωμα τῆς Ἱγουμενῆς ἀδελφῆς, τὴν ὁποῖα θεωρεῖ ὡς συγκεντροῦσα μείζονα διοικητικὰ καὶ πνευματικὰ προσόντα. Μετὰ τὴν ἀναγραφὴν τοῦ σταυροῦ πρὸ τοῦ ὀνόματος στό ψηφοδέλτιον, ἢ ψηφοφόρος τοποθετεῖ ἐντὸς φακέλου ἐσφραγισμένου ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τὸ ρίπτει εἰς τὴν ἐσφραγισμένην ψηφοδόχον καὶ ἐν συνεχείᾳ προσυπογράφει τὸν ὀνομαστικὸν κατάλογον τῶν ψηφοφόρων ἀδελφῶν, ὃν τηρεῖ ἢ τοποτηρήτρια μετὰ τῆς Γραμματέως τῆς Μονῆς. Εἰς περίπτωσιν ἀγραμμάτου Μοναχῆς καλεῖ αὕτη τὴν Προεδρον τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς κατ' ἰδίαν, εἰς ἣν καὶ ὑποδεικνύει νὰ ἀναγράψῃ τὸ ὄνομα τῆς ἐκλογῆς τῆς καὶ τὸ ψηφοδέλτιον ρίπτει ἢ ἰδίᾳ ἐντὸς τῆς ψηφοδόχου.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς ψηφοφορίας καὶ ἐφ' ὅσον ὄλοι αἱ Μοναχὰι τῆς Ἀδελφότητος ἐξήσκησαν τὸ δικαίωμα τῆς ψηφοφορίας, ἢ Ἐφορευτικὴ Ἐπιτροπὴ ἀφοῦ ἀνοίξῃ τὴν ψηφοδόχον προβαίνει κατὰ σειρὰν ἐξαγωγῆς ἐκάστου φακέλου καὶ μετὰ προηγουμένην μονογραφὴν ἐκάστου ψηφοδέλτιου ὑπὸ τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς, χρέν τῆς ὁποίας δύναται νὰ ἀσκῇ ὁ Μητροπολίτης ἢ ὁ ἀντιπρόσωπός του μετὰ δύο μοναχάς, ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὰ πρεσβεῖα τῆς κουρᾶς. Τὸ ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ψηφοφορίας καταχωρεῖται εἰς τὸ βιβλίον πρακτικῶν τῆς Μονῆς ἔνθα ἐμφαίνονται αἱ ψῆφοι τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἐκάστη τῶν ὑποψηφίων κατὰ τὴν ἐκλογὴν ὑπὸ τῶν ψηφισάντων ἀδελφῶν τῆς Μονῆς. Ἐν συνεχείᾳ ἐν τῷ αὐτῷ πρακτικῷ καταχωρεῖται ἀριθμητικῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ψήφων τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἢ πλειοψηφήσασα ἀδελφὴ τῆς Μονῆς, μεθ' ὃ πραιωμένης τῆς πράξεως τῆς ἐκλογῆς τῆς Ἱγουμε-

vns υπογράφει αυτή ἐν τῷ αὐτῷ πρακτικῷ τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς τό ὁποῖον υπογράφουσι ἅπασαι αἱ ψηφίσασαι ἀδελφαί. Ἀντίγραφον δέ τῆς πράξεως ταύτης περί τῆς ἐκλογῆς τῆς Ἠγουμένης συναποστέλλεται μετά σχετικῆς αἰτήσεως καί εἰς τόν οἰκεῖον Μητροπολίτην κατά τό ἄρθρον 11 τοῦ παρόντος κανονισμοῦ διά τά περαιτέρω. Ἀντίγραφον δέ τῆς παρούσης μερίμνη τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἀναρτᾶται εἰς τήν εἴσοδον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ἐπί ὀκταήμερον ἀπό τῆς ἐκλογῆς.

ἄρθρον 15

Ἠγουμενοσυμβούλιον

Τό Ἠγουμενοσυμβούλιον μετά τῆς Ἠγουμένης ὡς προέδρου, ἀποτελεῖ τό ἀνώτατον διοικητικόν ὄργανον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Τοῦτο ἀποφασίζει κατά πλειοψηφίαν ἐπί παντός ζητήματος καί ὀρίζει τό διακόνημα ἐκάστης ἀδελφῆς. Ἐκλέγει ἐπίσης τήν Οἰκονόμον καί τήν Γραμματέα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Ἡ γραμματεὺς εἶναι μόνιμος, δύναται ὁμως αὕτη νά ἀντικατασταθῇ ὑπό τοῦ Ἠγουμενοσυμβουλίου εἴτε λόγῳ ἀσθενείας εἴτε λόγῳ ἀνεπαρκείας ἢ ἀταξίας. Τό Ἠγουμενοσυμβούλιον ὑπό τήν προεδρίαν τῆς Ἠγουμένης ἀσκεῖ καί τήν πειθαρχικὴν ἐξουσίαν καί τόν προσήκοντα ἔλεγχον ἐπί τῶν ὑποπιπτουσῶν εἰς πειθαρχικά παραπτώματα ἀδελφῶν τῆς Μονῆς κατά τά ἐν ἄρθρῳ 25 τοῦ παρόντος καθοριζόμενα. Τέλος τό Ἠγουμενοσυμβούλιον ἀποφασίζει καί ἐπί παντός ἁλλοῦ ζητήματος περί οὗ προβλήπουσι αἱ διατάξεις τοῦ παρόντος.

ἄρθρον 16

Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τοῦ Ἠγουμενοσυμβουλίου μετά τῆς Ἠγουμένης ὀρίζεται εἰς τριμελῆς ὅταν ἢ Ἀδελφότης ἀριθμῇ μέχρι πέντε (5) μέλη, σέ πενταμελῆς ὅταν ἢ Ἀδελφότης ἀριθμῇ πέραν τῶν πέντε(5) καί ἕως σαράντα μελῶν (40) καί σέ ἔννεαμελῆς ὅταν ἢ ἀδελφότης ὑπερβῇ τά σαράντα (40) μέλη.

Τό Ἠγουμενοσυμβούλιον θεωρεῖται ἐν ἀπαρτίᾳ παρόντων ὄλων τῶν μελῶν, εἰς τήν περίπτωσιν πού εἶναι τριμελῆς, παρούσης τῆς Ἠγουμένης καί τριῶν μελῶν, ὅταν προβλήπεται πενταμελῆς καί παρόντων πέντε μελῶν τουλάχιστον, ὅταν προβλήπεται ἔννεαμελῆς, ὁπότε καί ἀποφασίζει ἐπί παντός ζητήματος τῆς ἀρμοδιότητος τῆς κατά πλειοψηφίαν. Ἐν ἰσοψηφίᾳ θεωρεῖται ὑπερισχύουσα ἡ γνώμη τῶν μελῶν μεθ' ὧν συγκαταλέγεται ἢ Ἠγουμένη.

ἄρθρον 17

Τό Ἠγουμενοσυμβούλιον συνεδριάζει προσκαλούμενον παρά τῆς Ἠγουμένης ὡσάκις παρίσταται

ἀνάγκη. Καθ' ἐκάστην συνεδρίασιν καταχωροῦνται εἰς τό οἰκεῖον βιβλίον πρακτικῶν, ὑπογραφόμενα παρά πάντων τῶν μελῶν αὐτῆς καί τῆς Γραμματέως λεπτομερῆ πρακτικά, τηρούμενα παρά τῆς τελευταίας, ἥτις παρίσταται εἰς τὰς συνεδριάσεις ἄνευ ψήφου ἐκτός τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν εἶναι μέλος τοῦ Ἠγουμενοσυμβουλίου.

ἄρθρον 18

Ἄπαντα τά μέλη ὀφείλουσι κατά τήν διάρκειαν τῆς συνεδριάσεως νά συμπεριφέρονται ἔναντι ἀλλήλων μετ' ἀπολήτου σεβασμοῦ καί ἐνδεικνύωσι πνεῦμα ἐξαιρέτου σεβασμοῦ, σεμνοπρεπείας καί πνευματικῆς ὑποταγῆς πρὸς τό πρόσωπον τῆς Ἠγουμένης. Αἱ τυχόν διαφωνοῦσαι ἐπί τινος ζητήματος, δέον μετὰ σεμνότητος, ὑποτακτικότητος καί εὐλαβείας νά διατυπώωσι τήν γνώμην αὐτῶν ἐκθέτουσαι ταύτην σαφῶς καί πράως. Ἡ γνώμη των καθαρογράφεται εἰς τά πρακτικά.

ἄρθρον 19

Τά μέλη τοῦ Ἠγουμενοσυμβουλίου ἐκλέγονται παρά τῆς ἀδελφότητος, προσκαλουμένης παρά τῆς Ἠγουμένης μετά τήν κένωσιν ἐκάστης θέσεως καί ἐντός δεκαπενθημέρου ἀφ' ἧς θά ἐμφανισθῇ τό κενόν. Ἡ ἐκλογή γίνεται διά μυστικῆς ψηφοφορίας μεταξὺ ὑποψηφίων ἔχουσῶν τά ἀπαιτούμενα προσόντα ἥθους, μορφώσεως καί διοικητικῆς ἰκανότητος, προτεινομένων δέ δύο δι' ἐκάστην κενὴν θέσιν παρά τῶν μελῶν τοῦ Ἠγουμενοσυμβουλίου, εἰσηγήσει τῆς Ἠγουμένης κατά τόν τρόπον ἐκλογῆς τῆς Ἠγουμένης. Πέντε ἡμέρας πλήρεις πρὸ τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἐκλογῆς ἀνακοινοῦται αὕτη ἐπί τρεῖς ἡμέρας εἰς τὴν ἀδελφότητα παρά τῆς Ἠγουμένης κατά τὴν ὥραν τῆς τραπέζης, ἐκλεγομένης καί Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκ δύο μελῶν διά φανερᾶς ψηφοφορίας, δύο πλήρεις ἡμέρας πρὸ τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἐκλογῆς κατά τὴν ὥραν τῆς τραπέζης. Τῆς Ἐφορευτικῆς Ἐπιτροπῆς προεδρεύει ἢ Ἠγουμένη, ἢ δέ ἐκλογή διεξάγεται ἐν τῷ Ναῷ κατόπιν προσευχῆς, ἀναδεικνύεται δέ ὡς μέλος τοῦ Ἠγουμενοσυμβουλίου ἢ πλειοψηφήσασα ἐκ τῶν δύο ὑποψηφίων ἀδελφῶν. Εἰς περίπτωσιν ἰσοψηφίας ἢ ἔχουσα ἀρχαιότητα κουρᾶς ἀναδεικνύεται ὡς μέλος τοῦ Ἠγουμενοσυμβουλίου.

Μετά τὴν ἀνάδειξιν συντάσσεται σχετικόν πρακτικόν ὅπερ υπογράφεται παρά τῆς Ἠγουμένης καί τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς, αἱ ὁποῖαι ἔλαβον μέρος κατά τὴν διεξαχθεῖσαν ἐκλογήν καί τῆς Γραμματέως. Ἀντίγραφον τοῦ Πρακτικοῦ τούτου ὑποβάλλεται παρά τῆς Ἠγουμένης εἰς τόν οἰκεῖον Μητροπολίτην.

ἄρθρον 20

Μέλος τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου, καταστάν σωματικῶς ἢ πνευματικῶς ἀνίκανον ἢ ἐκτραπέν σοβαρῶς καί μετὰ τρεῖς ἐγγράφους παρατηρήσεις ἐξ ὧν αἱ δύο πρῶται παρά τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου, ἢ τρίτη παρά τῆς Ἀδελφότητος συγκαλουμένης πρὸς τοῦτο παρά τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου ἐάν δέν σωφρονισθῇ, παύεται δι' ἀποφάσεως τῆς ἀδελφότητος, συνερχομένης προσκλήσει τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου καί ἀντικαθίσταται δι' ἄλλου ἐκλεγομένου παρ' αὐτῆς κατὰ ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ 19 τοῦ παρόντος ὀριζόμενα.

ἄρθρον 21

Πόροι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς

Πόροι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς εἶναι οἱ ἀκόλουθοι: α) Αἱ εἰς χρήματα ἢ εἰς κτήματα ἢ εἰς οἰονδήποτε ἄλλο εἶδος εἰσφοραὶ τῶν εισερχομένων πρὸς ἐγκαταβίωσιν εἰς τὴν Μονὴν εὐσεβῶν γυναικῶν, β) Τὰ ἀφιερούμενα εἰς τὴν Μονὴν ὡς δωρεαὶ ἢ αἰτίγ θανάτου ἢ κληρονομίας ἢ κληροδοσίας ἢ καὶ καθολικοῦ καταπιστεύματος κτήματα ἢ ἄλλα κινητὰ πράγματα οἰασδήποτε φύσεως ὡς καὶ αἱ πρόσοδοι αὐτῶν καί γ) Τὰ προσκομιζόμενα ἐξ ἐργασίας τῶν μελῶν τῆς Μονῆς (χειροτεχνίας, ζωγραφικῆς, ραπτικῆς κ.λπ.) χρηματικὰ ποσά. Ἄπαντες οἱ ἀνωτέρω πόροι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἐγκαταβιουσῶν Μοναζουσῶν ἐπαφιεμένου τοῦ δικαιώματος εἰς τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον ὅπως αὐτὸ τμήμα τῶν πόρων χρησιμοποιήσῃ ἐν καιρῷ διὰ τυχόν ἐμφανισθησομένη ἔκτακτον πνευματικὴν δρᾶσιν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

ἄρθρον 22

Αἱ συμβάσεις ἐκποιήσεως ἀκινήτων, ἐάν αὐταὶ ὦσιν συμφέρουσαι καὶ ἐπωφελεῖς διὰ τὴν Μονὴν, ἐξαιρουμένων τῶν ἀποτελουσῶν τὸ κτιριακὸν συγκρότημα τῆς Μονῆς ὅπερ καθίσταται διὰ τοῦ παρόντος ἀναπαλλοτρίωτον εἰς τὸ διννεκές, λόγῳ τοῦ χρησιδανείου κοινῆ τῶν ἰδρυτῶν καὶ ἀμετακλήτῳ ἀποφάσει ὡς καὶ αἱ συμβάσεις δανείων ἐνυποθήκων ἢ μὴ δωρεῶν διαθέσεως οἰονδήποτε ποσοῦ, ὑπερβαίνοντος τὰ 586€ ὑπὲρ ἀγαθοεργοῦ τινος σκοποῦ ἀποφασίζονται, συνομολογοῦνται καὶ ἐνεργοῦνται μόνον κατόπιν ἐγκρίσεως τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου τῆς Μονῆς, εἰσηγήσει τῆς Ἡγουμένης λαμβανομένης. Διὰ τὴν κατάθεσιν, ἢ ἀναληψιν χρημάτων εἰς Τραπεζας, ἢ Ταχυδρομικὰ Ταμειυτήρια, ἢ εἰς τὸ Ταμεῖον Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων, ἢ πάσης φύσεως ὀργανισμὸν ἀπαιτεῖται ἀπόφασις τῆς πλειοψηφίας τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου καὶ ἐξουσιοδοτήσεως διὰ πρακτικοῦ αὐτοῦ εἰς ἓν ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ νὰ ἀποσύρῃ ἢ νὰ καταθέσῃ ταῦτα ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

ἄρθρον 23

Ἡ Ἱερά Μονή, ὡς πρὸς τὸ διαχειριστικὸν μέρος, τυγχάνει ἀδέσμευτος καὶ αὐτοτελὴς ὑπαγομένη μόνον εἰς ἔλεγχον αὐστηρὸν καὶ ἄγρυπνον διὰ τε τὴν σκοπιμότητα ἐκάστης δαπάνης τοῦ παρά τῶν προβλεπομένων διὰ τοῦ παρόντος ὀργάνων αὐτοῦ, Ἡγουμενοσυμβουλίου καὶ Ἀδελφότητος καὶ τῆς οἰκείας Οἰκονομικῆς Ἐφορίας εἰς ἣν ἀνήκει. Τοῦτο ἀποτελεῖ ῥητὴν καὶ ἄκαμπτον βούλησιν τῶν πνευματικῶν θέσεων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

ἄρθρον 24

Ἡ Ἱερά Μονή ἐκπροσωπεῖται ἐνώπιον παντός δικαστηρίου καὶ πάσης ἀρχῆς διοικητικῆς, ἐκκλησιαστικῆς καὶ φορολογικῆς καὶ οἰασδήποτε ἄλλης φύσεως ὡς καὶ ἐνώπιον παντός ὀργανισμοῦ παρά τῆς Ἡγουμένης αὐτῆς καὶ ταύτης κωλυομένης δι' οἰονδήποτε λόγου καὶ αἰτίας παρ' ἐνός τῶν μελῶν τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου, ὀριζομένου δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ. Τοῦς καταλλήλους διὰ τὴν διαχείρισιν καὶ ὑπεράσπισιν οἰασδήποτε ὑποθέσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς δικηγόρους διορίζει ἐκάστοτε ἡ Ἡγουμένη τῆς Μονῆς ἐγκρίσει τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου αὐτῆς.

ἄρθρον 25

Περὶ Πειθαρχικοῦ Ἐλέγχου

Τὴν ἄσκησιν τοῦ πειθαρχικοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς, κέκτηται ἡ Ἡγουμένη μετὰ τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου ἀπαραιτήτως ὑπ' αὐτῆς προεδρευομένου, ὡς καὶ ἡ Ἀδελφότης, ἐφ' ὅσον ἡ ἐγκαλουμένη ὑπέπεσε σὲ παράπτωμα ἐπισύρον ποινὴ ὀριστικῆς ἀποβολῆς ἐκ τῆς Μονῆς. Διὰ τὰς ἐκάστοτε πειθαρχικὰς παραβάσεις καὶ τὰ παραπτώματα, τὰ διαπραττόμενα παρ' ἀδελφῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἐπιβιβάζονται μετὰ λεπτομερῆ ἔρευναν, ἐξέτασιν καὶ ἀπολογίαν τῆς ἐγκαλουμένης, διενεργουμένης παρά μέλους τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου, ὀριζομένου δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ, αἱ ἀκόλουθοι ποιναὶ συμφώνως πρὸς τὰ κρατοῦντα Μοναστικά Θέσμια: α) Παραίνεσις καὶ νουθεσία δις ἐνώπιον τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου καὶ τυχόν μὴ συμμορφώσεως ἅπαξ ἐνώπιον τῆς Ἀδελφότητος, συγκαλουμένης πρὸς τοῦτο παρά τῆς Ἡγουμένης, β) Ἀκοινωνησία τῆς κοινῆς τραπέζης καὶ ἀπομόνωσις τῆς ὑπαίτιου ἐν τῷ κελίῳ αὐτῆς ἀπὸ 2 μέχρι 30 ἡμερῶν, γ) Κομβοσχοίνιον, δ) Παῦσις ἀπὸ διακονήματος, ε) Ἐκπτώσις ἐκ τοῦ ἀξιώματος, ἐάν κατέχῃ ἀξίωμα, ἀπὸ ἐνός (1) ἕως πέντε (5) ἐτῶν, στ) Ἀπώλεια τῆς σειρᾶς κουρᾶς καὶ μετατάξις τῆς ὑπαίτιου εἰς κατωτέραν σειρᾶν, ὀριζομένην παρά τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου καὶ ζ) Ὅριστικὴ ἀποβολὴ τῆς ὑπαίτιου μο-

ναχῆς ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Αἱ ἐνέργειαι αὐταὶ ἀναφέρονται τῷ Σεβασμιωτάτῳ Μητροπολίτῃ Κασσανδρείας πρὸς γνώσιν ἐάν τοῦτο κρίνεται ἀναγκαῖον.

ἌΛΛΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ἄρθρον 26

Πᾶσαι αἱ ἀδελφαί, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως, ζῶσιν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ κοινοβιακῶς διαιτώμεναι ἐν κοινῇ τραπέζῃ. Εἰς οὐδεμίαν ἀδελφὴν ἐπιτρέπεται ἡ ἀπουσία ἐκ τῆς κοινῆς τραπέζης καὶ ἡ κατ' ἴδιαν ἐστίασις τῆς. Μόνον ἡ ὁμοηγουμένως ἐξ ἀσθενείας κωλυμένη ἀδελφὴ δύναται νὰ ἀπαλλαγῇ παρὰ τῆς Ἱγουμένης τῆς κοινῆς τραπέζης ἐφ' ὅσον χρόνον διαρκεῖ ἡ ἀσθενεία τῆς.

ἄρθρον 27

Ἀπαγορεύεται ἀπολύτως ἡ ἀπομάκρυνσις ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς οἰασδήποτε Μοναχῆς ἄνευ ἐιδικῆς ἐγγράφου ἀδείας τῆς Ἱγουμένης, ἐάν πρόκειται περὶ ἀπουσίας μέχρι 30 ἡμερῶν καὶ τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου ἐάν πρόκειται περὶ ἀπουσίας πέραν αὐτῶν. Αἱ ἄδειαι χορηγοῦνται μόνον λόγῳ ἀσθενείας ἢ ἐξαιρέτως σοβαρᾶς ἐργασίας τῆς αἰτούσης ἀδελφῆς.

ἄρθρον 28

Δοθέντος τοῦ Κοινοβιακοῦ χαρακτήρος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἀπαγορεύεται ἀπολύτως ἡ κατασκευὴ καὶ πώλησις παρὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς ἐργοχείρων οἰασδήποτε φύσεως ἐκτὸς τῆς Μονῆς. Πᾶν ποσὸν εἰσπραττόμενον ἐξ οἰασδήποτε ἀδελφῆς παραδίδεται ὑποχρεωτικῶς εἰς τὸ κοινὸν ταμεῖον τῆς Μονῆς διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ συνόλου τῶν ἀδερφῶν αὐτῆς.

ἄρθρον 29

Ἡ ἄσκησις τῆς ἀγάπης, ὑπακοῆς καὶ αὐστηρᾶς πειθαρχίας, τῆς ταπεινώσεως, τῆς προθύμου ἐπιτελήσεως τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἐργασιῶν, ὁ ἀπόλυτος πρὸς τὴν Ἱγουμένην καὶ τὰ λοιπὰ ὄργανα τῆς Μονῆς σεβασμὸς, ἡ ἀποχή πάσης συναφείας καὶ σχέσεως ἄνευ ἀδείας τῆς Ἱγουμένης μὲ πρόσωπα ἐκτὸς τῆς Μονῆς ἢ κεληλίου, ἔστω καὶ συγγενῆ τῶν ἀδελφῶν, ἡ μὴ ἀποδοχὴ δῶρων ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς Ἱγουμένης, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη μοναχικὴ καὶ χριστιανικὴ ἀρετὴ, ἀποτελοῦν ἠθικὸν διάγραμμα ἀπαρέγκλητον, τοῦ ὁποῦ ἡ τήρησις αὐστηρῶς ἐποπτεύεται παρὰ τῆς Ἱγουμένης καὶ τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου, ἡ δὲ παράβασις του αὐστηρῶς κολάζεται παρὰ τῶν ἀσκούντων τὴν πειθαρχικὴν ἐξουσίαν ἀρμοδιῶν ὀργάνων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

ἄρθρον 30

Πᾶν ἔγγραφον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς φέρει τὴν ὑπογραφήν τῆς Ἱγουμένης, ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν συντάσσεται τοῦτο ἐκ μέρους τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου, προστίθεται μετὰ τὴν ὑπογραφήν τῆς Ἱγουμένης καὶ ἡ φράσις: «καὶ αἱ σὺν ἐμοί ἐν Χριστῷ ἀδελφαί».

ἄρθρον 31

Ἡ Ἱερά Μονὴ φέρει σφραγίδα κυκλικὴ ἔχουσα ἐν τῷ μέσῳ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ περίξ αὐτῆς δύο κύκλους καὶ εἰς μὲν τὸν ἐξωτερικὸν ἀναγράφεται: «ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΕΙΑΣ», εἰς δὲ τὸν ἐσωτερικόν: «ΙΕΡΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΜΟΝΗ ΑΓΙΟΥ ΠΡΩΤΟΜΑΡΤΥΡΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΠΕΡΑΙΑΣ».

ἄρθρον 32

Ἐάν ἀδελφὴ τις οἰκειοθελῶς ἀποχωρήσῃ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς δὲν γίνεται δεκτὴ ἐκ νέου εἰς αὐτήν, εἰ μόνον ἐφ' ἅπαξ μετ' εἰλικρινοῦς μετανοίας καὶ ἐφ' ὅσον τοῦτο ἤθελεν ἐγκρίνει ἡ πλειοψηφία τῶν τεσσάρων πέμπτων (4/5) τῶν μελῶν τῆς Ἀδελφότητος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

ἄρθρον 33

Οὐδεὶς δύναται νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν ἄνευ ἐιδικῆς ἐγκρίσεως τῆς Ἱγουμένης. Παραμονὴ καὶ διανυκτέρευσις ἐν τῇ Μονῇ ἀπαγορεύεται, ἐκτὸς ἐάν πρόκειται περὶ προσώπου ἔχοντος σοβαρὰν ἐργασίαν εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν ἢ περὶ ἀλλῶν ἐξαιρετικῶν περιπτώσεων, περὶ ὧν κρίνει καὶ ἀποφασίζει ἡ Ἱγουμένη. Εἰς πάντας τοὺς λαβόντας ἄδεια εἰσόδου καὶ παραμονῆς ἐν τῇ Μονῇ ἐπιβάλλεται ἡ κοσμία καὶ σεμνὴ περιβολὴ καὶ εἰς ἄκρον εὐπρεπῆς καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἱερότητα τοῦ τόπου συμπεριφορὰ. Διὰ τὴν τήρησιν τῶν ἀνωτέρω εὐθύνεται ἡ θυρωρὸς καὶ ξεναγὸς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς.

ἄρθρον 34

Τὰ τηρούμενα βιβλία ὑπὸ τῆς Μονῆς ὑποχρεωτικὰ εἶναι:

Βιβλίον πρακτικῶν τοῦ Ἱγουμενοσυμβουλίου καὶ τῆς Συνάξεως τῆς Ἀδελφότητος.

Βιβλίον καταχωρήσεως εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων ἐγγράφων (Πρωτόκολλον).

Μοναχολόγιον.

Δοκιμολόγιον.

Κτηματολόγιον: ἦτοι βιβλίον ἀκινήτου περιουσίας καὶ βιβλίον κινήτου περιουσίας τῆς Μονῆς.

Βιβλίον ταμείου.

Κτηματολόγιον βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς.
Κατάλογος λειψάνων καί περιπέσεων εικόνων.
Κατάλογος Σκευῶν, Κειμηλίων, Εικόνων, τιμηφῶν
καί ἀφιερωμάτων.

Βιβλίον-Κατάλογος Εὐεργετῶν καί Δωρητῶν τῆς
Μονῆς.

Καθολικόν ἐσόδων καί ἐξόδων τῆς Μονῆς.

Ἄρθρον 35ον

Ἡ Ἱερά Μονή ἐορτάζει δύο φορές καθ' ἕκαστον
ἔτος: 1) Τὴν εἰκοστὴν ἐβδόμην Δεκεμβρίου, ἐορτὴν
τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, 2) Τὴν δευτέραν Αὐγούστου,
ἀνακομιδὴν λειψάνων Ἁγίου Στεφάνου.

Ἄρθρον 36

Ἐάν μέλος τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου προσκαλού-
μενο, ἀδικαιολογήτως δέν προσέληθῃ εἰς τρεῖς συνε-
δριάσεις αὐτοῦ τῶν δύο τελευταίων γενομένων πρὸς
αὐτὸ ἐγγράφως, τὸ Ἡγουμενοσυμβούλιον ἐάν θεω-
ρηθῇ ἢ ἐν λόγῳ ἀπουσία του καὶ μὴ προσέλευσὶς του
κακοβούλως ἠθελημένη συγκαλεῖ τὴν ἀδελφότητα, ἢ
ὁποῖα θεωροῦσα τὴν τοιαύτην ἀπειθεία τοῦ μέλους
τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου ὡς σιωπηρὰν παραίτησιν
τοῦ ἀξιώματος, προβαίνει εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς ἀντικα-
ταστάτιδος ἀδελφῆς κατὰ τὰ ἐν οἰκείῳ ἄρθρῳ τοῦ πα-
ρόντος ὀριζόμενα, ἀναφέρουσα τοῦτο εἰς τὸν Οἰκείον
Μητροπολίτην.

Ἄρθρον 37

Ἡ Ἱερά Μονή θεωρεῖται ὑφισταμένη ἐν ἐνεργείᾳ καὶ
λειτουργίᾳ καὶ ἐάν μόνο καὶ μία ἀδελφὴ ἐκ τῶν
μελῶν αὐτῆς ἐπιζῇ καὶ ταύτης ὅμως ἀποθανούσης,
κατὰ ῥητὴν βούλησιν τῆς Ἀδελφότητος δὲν θεωρεῖται
αὕτη διαλυμένη, ἀλλὰ ἀπλῶς τελεῖ ἐν διακοπαῖς τῆς
λειτουργίας αὐτῆς. Εἰς περίπτωσιν διαλύσεως τῆς
Ἱερᾶς Μονῆς τὸ χρῆσιδανεισθὲν ἀκίνητον ἐπιστρέφει-
ται εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Κωνσταντινουπόλεως Ἁγίου Ὁρους, ἢ
δέ ἀποκτηθησομένη ἔκτοτε περιουσία τῆς Ἱερᾶς Μο-
νῆς, εἰς περίπτωσιν διαλύσεως αὐτῆς, ἐπιστρέφει εἰς
τὴν Ἱεράν Μητροπόλιν Κασσανδρείας.

Ἄρθρον 38

Τὸ παρὸν καταστατικὸν δέν δύναται νὰ μεταβληθῇ
κατὰ τὰς θεμελιώδεις αὐτοῦ διατάξεις παρά μόνον με-
τὰ κοινὴν καὶ ὁμόφωνον ἀπόφασιν τῆς ἀδελφότητος
ἢ τουλάχιστον τῶν τεσσάρων πέμπτων (4/5) τῶν
μελῶν αὐτῆς δύναται νὰ τροποποιηθῇ τοῦτο κατὰ τὰς
ἐπουσιώδεις διατάξεις του.

ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

α. Ἀπὸ τῆς Ἰδρύσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς καὶ ἐφ' ἑξῆς
τὰ καθήκοντα τῆς Ἡγουμένης θέλει ἀσκήσει ἢ ἐκ τῶν
ἰδρυτριῶν Μοναχῆ Ἀγάθῃ, κατὰ κόσμον Φωτεινὴ θυ-
γάτηρ τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Ἀθανασίας Καραστεργίου.
Ἐπίσης ὡς μέλη τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου τῆς
Μονῆς ὀρίζονται ἀπὸ τῆς Ἰδρύσεως τῆς καὶ ἐφ' ἑξῆς αἱ
μοναχαὶ 1) Στεφανία Μοναχὴ κατὰ κόσμον Φαρδού-
λη Καλλιόπη τοῦ Ἐμμανουήλ καὶ τῆς Ἀγγελικῆς 2)
Γρηγορία μοναχὴ κατὰ κόσμον Χατζηϊωαννίδου Χιο-
νία τοῦ Ἀνδρέα καὶ τῆς Μαρίας, 3) Ἀρσενία μοναχὴ
κατὰ κόσμον Φατοῆ Εὐλαμπία τοῦ Γεωργίου καὶ τῆς
Ἀγαθονίκης καὶ 4) Ἐπιστήμη Μοναχὴ κατὰ κόσμον
Πολυξένη Καϊτατζίδου τοῦ Χαραλάμπους καὶ τῆς
Ἀναστασίας.

Ἐπιθυμία ὅλης τῆς Ἀδελφότητος, ἐγκρίσει καὶ εὐλο-
γία τοῦ πρῶτον Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κασ-
σανδρείας κ. Συνεσίου, ὠρίσθη ὡς πνευματικὸς πατήρ
ὁ Ἀρχιμανδρίτης Γέρων Ἀγάθων, Ἡγούμενος τῆς
Ἱερᾶς Μονῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἁγίου Ὁρους, ἐμπνευ-
στὴς καὶ ἰδρυτὴς αὐτῆς.

Ἄπασαι αἱ ἀνωτέρω ὡς καὶ ἡ Καθηγουμένη δέν δύ-
ναι νὰ παυθῶσι, εἰ μὴ μόνον ἐάν σοβαρῶς ἀσθενή-
σωσιν καὶ καταστῶσιν ἀνίκαναί σωματικῶς καὶ πνευ-
ματικῶς διὰ τὴν ἐνάσκησιν τῶν καθήκοντων ἢ ὑποπέ-
σωσιν εἰς ἐξαιρέτως σοβαρὸν παράπτωμα περὶ ὧν
ἀποφασίζει ἀμετακλήτως ἡ Ἀδελφότης συγκαλουμέ-
νη παρά τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου.

β. Ἡ ἰσχὺς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἄρχεται διὰ
μὲν τὴν Ἀδελφότητα ἀπὸ σήμερον, διὰ τὴν Ἱεράν Μο-
νὴν ἀπὸ τῆς ἐγκρίσεως ἀρμοδίως τοῦ παρόντος Κανο-
νισμοῦ.

Ἡ ΗΓΟΥΜΕΝΗ

Ἀγάθῃ μοναχῆ

ΤΟ ΗΓΟΥΜΕΝΟΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Στεφανία μοναχῆ

Γρηγορία μοναχῆ

Ἀρσενία μοναχῆ

ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

Θεοφανώ Μοναχῆ

Νεκταρία Μοναχῆ

Ἀθανασία Μοναχῆ

Ἀρτεμία Μοναχῆ

Ἡλιανὴ Μοναχῆ

Βασιλικὴ Δόκιμη Μοναχῆ

Ὁλγα Δόκιμη Μοναχῆ

Ἀγγελικὴ Δόκιμη Μοναχῆ

Ἄννα Δόκιμη Μοναχῆ

Χρυσούλα Δόκιμη Μοναχῆ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ - ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ

Ἱερά Μητρόπολις Βεροίας, Ναούσης καὶ Καμπανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἀγίου Νικολάου Ἀνατολικοῦ (β' θέσις),
Ἀγίου Δημητρίου Ἀρκοχωρίου,
Ἀγίων Πέτρου καὶ Παύλου Κυμίνων (β' θέσις),
Ἀγίων Ἀποστόλων Κωστοχωρίου,
Γενεσίου τῆς Θεοτόκου Νέων Μαλγάρων (β' θέσις),
Γενεσίου τῆς Θεοτόκου Πηλατέος (β' θέσις),
Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Χαράδρας,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Βεροίᾳ τῇ 17ῃ Ἰουλίου 2013

† Ὁ Βεροίας, Ναούσης καὶ Καμπανίας
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Βεροίας, Ναούσης καὶ Καμπανίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τῶν ἄρθρων 4,5,7 καὶ 20 τοῦ Κανονισμοῦ 230/2012 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἀγίων Ἀναργύρων Βεροίας,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Βεροίᾳ τῇ 17ῃ Ἰουλίου 2013

† Ὁ Βεροίας, Ναούσης καὶ Καμπανίας
ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Ἰγδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τῶν ἄρθρων 4,5,7 καὶ 20 τοῦ Κανονισμοῦ 230/2012 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Κοιμήσεως Θεοτόκου Αἰγίνης,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἰγδρᾷ τῇ 2ῃ Ἰουλίου 2013

† Ὁ Ἰγδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης ΕΦΡΑΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Κυθήρων

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τῶν ἄρθρων 4,5,7 καὶ 20 τοῦ Κανονισμοῦ 230/2012 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἐσταυρωμένου Χριστοῦ Χώρας
(Μητροπολιτικός),
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κυθήροις τῇ 28ῃ Αὐγούστου 2013

† Ὁ Κυθήρων ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερά Μητρόπολις Νέας Σμύρνης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) καὶ τῶν ἄρθρων 4,5,7 καὶ 20 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν

υποψηφίων προς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς

Μεταμορφώσεως Σωτῆρος (Ἅγιος Σώστης)
ἡεωφ. Συγγοῦ,

Ἄγιου Ἀλεξάνδρου Παλαιοῦ Φαλήρου,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Νέᾳ Σμύρνῃ τῆ 23ῃ Αὐγούστου 2013

† Ὁ Νέας Σμύρνης ΣΥΜΕΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Ἑλλάσῶνος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικῶν Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἄγιου Δημητρίου Ἑλλάσῶνος,
καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ἑλλάσῶνι τῆ 26ῃ Ἰουνίου 2013

† Ὁ Ἑλλάσῶνος ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἀρθρῶν 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) καὶ τῶν ἀρθρῶν 4,5,7 καὶ 20 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν υποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς

Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου (Μητροπολιτικός),
τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Κομοτηνῆς,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υπο-

βάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Κομοτηνῇ τῆ 29ῃ Αὐγούστου 2013

† Ὁ Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἄγιου Γεωργίου Σώστου,
Ἁγίας Αἰκατερίνης Ἰμέρου,
Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Ξυλαγανῆς,
Ἄγιου Γεωργίου Κρωβύθλης,
Ἄγιου Γεωργίου Νέας Σάντας
Ἄγιου Γεωργίου Χαμηλοῦ,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κομοτηνῇ τῆ 29ῃ Αὐγούστου 2013

† Ὁ Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἄγιου Ἰωάννου Θεολόγου Ἀγρινῶν,
Ἄγιου Νικολάου Ἁγίας Σοφίας,
Ἁγίων Ἀναργύρων Ἀγριοβοτάνου,
Ἁγίας Παρασκευῆς Αὐγαριάς,
Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Βασιλικοῦ (β' θέσις),
Ἄγιου Γεωργίου Βούνων,
Ἄγιου Ἀθανασίου Γαλατσάδων,
Τιμίου Προδρόμου Γαλατσώνας,
Ἄγιου Ἰωάννου Θεολόγου Γλυφάδας,
Ἄγιου Ἰωάννου Θεολόγου,
Ἄγιου Παντελεήμονος Καμματριάδων,
Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Καστέλλης,
Ἁγίας Τριάδος Κερασιᾶς,
Ἄγιου Ἰωάννου Κοτσικιᾶς,

Προφήτου Ἡλίου Κοτσικίων,
 Ἁγ. Δημητρίου Κούτουρῃο,
 Ἁγίων Ταξιάρχων Λάμαρης,
 Ἁγίου Ἰωάννου Μετοχίου Διρφυῶν,
 Ἁγίου Δημητρίου Μίστρου,
 Ἁγίου Τρύφωνος Ν. Λαμπάκου,
 Ἁγίας Παρασκευῆς Σέττας,
 Ἁγίου Δημητρίου Σπαθαρίου,
 Ἁγίου Ἰωάννου Σταυροῦ,
 Ζωοδόχου Πηγῆς Τσοῦκας,
 Ἁγίου Νεκταρίου Χαλκίδος (β' θέσις),

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Χαλκίδι τῆ 23ῃ Ἰουλίου 2013

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἀρθρῶν 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) καὶ τῶν ἀρθρῶν 4,5,7 καὶ 20 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς Ἱ. Ναοῖς

Ἁγίου Δημητρίου Χαλκίδος,

Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Γλώσσης Σκοπέλου,
 καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων» προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Χαλκίδι τῆ 23ῃ Ἰουλίου 2013

† Ὁ Χαλκίδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Κερκύρας, Παξῶν καὶ Διαποντίων Νήσων

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ζωοδόχου Πηγῆς Κάτω Κορακιάνας,

Ἁγίου Βαρβάρου Ποταμοῦ,
 Ἁγίας Τριάδος Ὁθωνῶν,
 Ἁγίας Τριάδος Ἀντιπερνῶν,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κερκύρα τῆ 7ῃ Αὐγούστου 2013

† Ὁ Κερκύρας, Παξῶν καὶ Διαποντίων Νήσων
 ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀργοῦδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νὰ πληρῶσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίας Τριάδος Ναυπηλίου,

Ἁγίου Γεωργίου Πυργιωτικῶν,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ναυπηλίῳ τῆ 3ῃ Αὐγούστου 2013

† Ὁ Τοποτηρητής
 Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀθμωπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἀρθρῶν 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τῶν ἀρθρῶν 4,5,7 καὶ 20 τοῦ Κανονισμοῦ 230/2012 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἁγίου Παντελεήμονος Χαλκηδόνας,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἐδέσσει τῆ 13ῃ Αὐγούστου 2013

† Ὁ Ἐδέσσης, Πέλλης καὶ Ἀθμωπίας ΙΩΗΛ

Ἱερά Μητρόπολις Κορίνθου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίου Παντελεήμονος Ἀλαμάνου,
 Ἁγίου Γεωργίου Ἐνω Διμνηιοῦ,
 Ἁγίου Νικολάου Ἐνω Τρικάλων,
 Ἁγίου Δημητρίου Βελίνας,
 Ἁγίων Θεοδώρων Ἑλληνικοῦ,
 Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Εὐαγγελιστρίας,
 Κοιμήσεως Θεοτόκου Θαληροῦ,
 Ἁγίου Σπυρίδωνος Θροφαρίου,
 Ἁγίας Τριάδος Καλυβίων,
 Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Καστρακίου,
 Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Καστανέας,
 Ἁγίου Νικολάου Κάτω Λουτροῦ,
 Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Κάτω Ταρσοῦ,
 Ἁγίας Τριάδος Κουταλιᾶ,
 Ἁγίου Γεωργίου Κουτσομαδίου,
 Ἁγίου Γεωργίου Κλημεντίου,
 Ἁγίων Κωνσταντίνου καί Ἑλένης Κουτσίου,
 Ἁγίας Τριάδος Λαγκαδεϊκῶν,
 Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Λαλιωτίου,
 Ἁγ. Νικολάου Λυκοποριάς,
 Ἁγίου Παντελεήμονος Μαύρων Λιθαρίων,
 Ἁγίου Ἰωάννου Μαψοῦ,
 Ἁγίου Δημητρίου Μελισσίου,
 Μεταμορφώσεως Σωτήρος Μεσ. Τρικάλων,
 Μεταμορφώσεως Σωτήρος Πιτσαδεϊκῶν,
 Ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου Παναριτίου,
 Ἁγίου Σπυρίδωνος Πελλήνης,
 Ἁγίας Παρασκευῆς Πισσίων,
 Ἁγίου Ἀθανασίου Πύργου,
 Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου Ροζενῶν,
 Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Σαρανταπήχου,
 Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Σουηίου,
 Ἁγίου Γεωργίου Σοφιανῶν,
 Ἁγίου Ἀθανασίου Στυλίων,
 Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Συκέας,
 Ἁγίου Ἀθανασίου Τιτάνης,
 Ἁγίου Σπυρίδωνος Φενεοῦ,
 Ἁγίου Νικολάου Χαλκείου,
 Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Χελιδορέου,
 Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ψαρίου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμε-

να δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Κορίνθῳ τῇ 27ῃ Αὐγούστου 2013

† Ὁ Κορίνθου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ζακύνθου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ

Ἁγίου Λέοντος Ἁγίου (Τ.Δ. Ἁγ. Λέοντος Ζακύνθου),
 καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω κενῆς θέσεως.

Ἐν Ζακύνθῳ τῇ 9ῃ Σεπτεμβρίου 2013

† Ὁ Ζακύνθου ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ξάνθης καί Περιθεωρίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίου Γεωργίου Κουτσοῦ,
 Ἁγίου Γεωργίου Λευκόπετρας
 Ζωοδόχου Πηγῆς Λυκοβουνίου,
 καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καί ἔχοντας τὰ κανονικά καί νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντός μηνός ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Ξάνθῃ τῇ 3ῃ Σεπτεμβρίου 2013

† Ὁ Ξάνθης καί Περιθεωρίου ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερά Μητρόπολις Φιλίππων, Νεαπόλεως καί Θάσου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περί Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καί τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περί Ἐφημερίων καί Διακόνων», προκειμένου νά πληρώσωμεν τὰς

κενός οργανικός θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίας Τριάδος Κρυονερίου,
Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Κορυφῶν,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Καβάλα τῆ 10ῃ Σεπτεμβρίου 2013

† Ὁ Φιλίππων Νεαπόλεως καὶ Θάσου
ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

**Ἱερά Μητρόπολις Φιλίππων,
Νεαπόλεως καὶ Θάσου**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τῶν ἄρθρων 4,5,7 καὶ 20 τοῦ Κανονισμοῦ 230/2012 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Τιμίου Προδρόμου Καβάλας,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καβάλα τῆ 10ῃ Σεπτεμβρίου 2013

† Ὁ Φιλίππων Νεαπόλεως καὶ Θάσου
ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

**Ἱερά Μητρόπολις Νικοπόλεως
καὶ Πρεβέζης**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις· α) τῶν ἄρθρων 38 παρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τῶν ἄρθρων 4,5,7 καὶ 20 τοῦ Κανονισμοῦ 230/2012 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ προκειμένου ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ

Ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Πρεβέζης,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὴν Διακονικὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προβλεπόμενα κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Πρεβέζῃ τῆ 12ῃ Σεπτεμβρίου 2013

† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

**Ἱερά Μητρόπολις Διδυμοτείχου,
Ὁρεστιάδος καὶ Σουφλίου**

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἄρθρων 4-7 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 230/2012 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου «Περὶ Ἐφημερίων καὶ Διακόνων», προκειμένου νά πληρῶσωμεν τὰς κενὰς οργανικὰς θέσεις τακτικῶν Ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν

Ἁγίας Εἰρήνης Κυανῆς,
Ἁγίου Δημητρίου Λαβάρων,
Ἁγίου Γεωργίου Πλάτης,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίης υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Διδυμοτείχῳ τῆ 4ῃ Σεπτεμβρίου 2013

† Ὁ Διδυμοτείχου, Ὁρεστιάδος καὶ Σουφλίου
ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

**Ἱερά Μητρόπολις Τριφυλίας
καὶ Ὀλυμπίας**

ΚΛΗΣΙΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΣ ΚΑΤΗΓΟΥΡΟΥΜΕΝΟΥ

Πρὸς

τὸν Ἱερέα

Δημήτριον Ἀδαμόπουλον

Κληρικόν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας.

(Νῦν ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλοῦμέν σε ὅπως ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου Χαραλάμπους Καραμπίνου ἐνεργοῦντος ὡς Ἀνακριτοῦ συνωδᾶ τῆ ὑπ' ἀριθμ. 189/22.3.2013 σεπτῆ ἐντολῆ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας κ. Χρυσοστόμου καὶ δυνάμει τῶν ἄρθρων 109 καὶ 110 τοῦ Νόμου 5383/32 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων καὶ τῆς πρὸ αὐτῶν διαδικασίας», ἐν Κυπαρισσίᾳ καὶ ἐν τοῖς Γραφείοις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας τῆ 16ῃ Ὀκτωβρίου 2013, ἡμέρᾳ Τετάρτη καὶ ὥρᾳ 6η μ.μ., ἵνα ἀπολογηθῆς ἐπὶ ἀποδιδομένων σοι κατηγοριῶν, αἵτινες κρίνεται σκόπιμον, ὅπως μὴ ἀναγραφῶσιν εἰς τὴν παρούσαν κλῆσιν.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῆ 24ῃ Ἰουλίου 2013

Ὁ Ἀνακριτὴς
Πρωτ. Χαράλαμπος Καραμπίνος

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Οἱ ἐργασίες τῆς Δ.Ι.Σ. τῆς 30.8.2013

Συνήλθε τὴν Παρασκευή, 30 Αὐγούστου 2013, στὴν πρώτη Συνεδρία Της γιὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου ἡ Διαρκὴς Ίερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Ἡ Διαρκὴς Ίερά Σύνοδος ἐπικύρωσε τὰ Πρακτικά τῆς Ἐξουσιοδοτήσεως.

Ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος ἐνημέρωσε γιὰ τίς ἐπικοινωνίες πού εἶχε μέ τὸν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἀντιοχείας κ. Ἰωάννη καθώς καὶ τὸν Ἐξοχώτατο Πρωθυπουργό τοῦ Λιβάνου, πού τὸν ἐπισκέφθηκε, σχετικά μέ τὴν δύσκολη κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στίς περιοχές τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Στὴν εὐρεια συζήτηση πού ἀκολούθησε, διαπιστώθηκε ἡ ἀνάγκη τῆς ἐνίσχυσης τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ Λαοῦ τῶν περιοχῶν αὐτῶν καὶ ἡ Διαρκὴς Ίερά Σύνοδος ἀποφάσισε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νά συμβάλει στὴν προσπάθεια αὐτή, μέσῳ ἀπαραιτήτων καὶ ἐμφρόνων ἐνεργειῶν τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου Αὐτῆς καὶ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου, ὑπὸ τὴν νῆαν Αὐτῆς σύνθεσιν.

Σχετικά μέ τοὺς ἀπαθῆντες δύο Σύριους Μητροπολίτες, οἱ Σεβασμιώτατοι Συνοδικοὶ Σύνοδοι ἐξέφρασαν τὴν εὐχή καὶ τὴν ἐλπίδα γιὰ τὸ αἴσιο πέρας τῆς περιπέτειας τῶν δύο Ἀρχιερέων, γιὰ τὴν σύντομη ἀπελευθέρωση τους καὶ τὴν ἐπιστροφή τους στὰ ποιμαντικά τους καθήκοντα.

Κατόπιν ἡ Διαρκὴς Ίερά Σύνοδος ἐνημερώθηκε ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο Πρόεδρο σχετικά μέ τὴν ἀπόφαση τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, γιὰ τὴν διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν θρησκευτικῶν στὰ σχολεῖα. Κατ' αὐτὴν ἔγινε γνωστὸ ὅτι ἡ διδασκαλία, ἡ διδακτέα ὕλη καὶ οἱ ὥρες τοῦ μαθήματος, σύμφωνα μέ τὸ ὠρολόγιο πρόγραμμα θά παραμείνουν ὡς ἔχουν.

Ἐπίσης ἡ Διαρκὴς Ίερά Σύνοδος ἐνημερώθηκε:

Ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Προκόπιο, ὁ ὁποῖος ἐκπροσώπησε τὴν Ἐκκλησία μας στίς ἐορταστικές ἐκδηλώσεις πού πραγματοποιήθηκαν στὴ Μόσχα, στὸ Κίεβο καὶ στὸ Μίνσκ, μέ τὴν εὐκαιρία τῆς συμπληρώσεως 1025 ἐτῶν τοῦ ἐκχριστιανισμοῦ τῶν Ρώσ, παρουσία πολλῶν Προκαθημένων καὶ Ἐκπροσώπων ὄλων τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τεθέντος σέ προσκύνηση τοῦ φυλασσομένου στὴν Πάτρα ἀποτμήματος τοῦ Σταυροῦ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, τὸ ὁποῖο συνόδευσαν, κατόπιν ἀδείας τῆς Ἱεραῆς Συνόδου, οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Πατρῶν κ. Χρυσόστομος καὶ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Ἀλέξανδρος.

Ἀπὸ τὸν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομο, γιὰ τὰ πορίσματα τῆς 14ης Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Συμβουλίου Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν, πού πραγματοποιήθηκε στὴ Βουδαπέστη ἀπὸ 3ης ἕως 8ης Ἰουλίου, καθώς καὶ γιὰ τίς διμερεῖς συνομιλίες μεταξύ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀντιπροσωπείας τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας.

Ἡ Διαρκὴς Ίερά Σύνοδος, τέλος, ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικά μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά ζητήματα.

Ἐκ τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῆς Συνόδου

Οἱ ἐργασίες τῆς ΔΙΣ τῆς 4.9.2013

Συνήλθε τὴν Τετάρτη 4 Σεπτεμβρίου 2013, στὴν πρώτη Συνεδρία τῆς ἡ Διαρκὴς Ίερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῆς 157ης Συνοδικῆς Περιόδου.

Στὴν ἀρχὴ τελέσθηκε ἡ εἰδικὴ Ίερά Ἀκολουθία ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἱεραῆς Συνόδου καὶ στὴ συνέχεια ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, καλωσόρισε τὰ νέα Μέλη τῆς Διαρκοῦς Ἱεραῆς Συνόδου, εὐχήθηκε εὐδόωση τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου σέ πνεῦμα ἀγάπης καὶ συνεργασίας καὶ τό-

νισε ότι έχουν αλλάξει οι δομές της κοινωνίας, γι' αυτό καλούμεθα, με πνεύμα ένότητας και χωρίς μεγαλοστομίες, να αντιμετωπίσουμε τά προβλήματα με έργα αγάπης, κοινωνικής αντίληψης και συμπαράστασης στόν δοκιμαζόμενο Έλληνικό Λαό, ώστε να υπάρξει συστηματική και δραστική παρουσία της Έκκλησίας μέσα στην κοινωνία, προς δόξαν του Τριαδικού Θεού και ανακούφιση και προκοπή του πιστού Λαού.

Μετά τόν Μακαριώτατο Πρόεδρο, εκ μέρους των Σεβασμιωτάτων Συνοδικών Συνέδρων αντήφωνσε ό Αντιπρόεδρος της Διαρκούς Ίερās Συνόδου, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρυστίας και Σκύρου κ. Σεραφείμ, ό όποιος, άφου εύχαρίστησε τόν Μακαριώτατο Πρόεδρο, γιά όσα έποικοδομητικά είπε, έξέφρασε τόν σεβασμό όλων και τόνισε ότι έν μέσω των ποικίλων δυσκολιών που άπασχολούν τόσον τήν έλληνική κοινωνία, όσο και τήν Έκκλησία μας, θά έργασθοΰμε ένωμένοι μέ τήν Χάρη του Κυρίου μας Ίησου Χριστού και τόν φωτισμό του Παναγίου Πνεύματος γιά να ένισχύει τίς καρδιές και τά φρονήματά μας και να όδηγεί «εις πάσαν τήν αλήθειαν» τίς σκέψεις και τίς αποφάσεις μας.

Ό Μακαριώτατος Πρόεδρος ένημέρωσε τό Σώμα σχετικά μέ τήν άποσταλείσα Ίπιστολή του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ίωαννίνων κ. Θεοκλήτου, ό όποιος ένημερώνει ότι άδυνατεί να έπιτελέσει τά Συνοδικά του καθήκοντα ως μέλος της παρούσης Διαρκούς Ίερās Συνόδου, γιά λόγους ύγείας. Η Διαρκής Ίερά Σύνοδος έκανε άποδεκτή τήν παραίτηση του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ίωαννίνων κ Θεοκλήτου και άποφάσισε να άποστείλει έπιστολή πρόσκλησης προς τόν έπόμενο έχοντα σειρά, Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κίτρους και Κατερίνης κ. Άγαθόνικο.

Μετά τήν επικύρωση των Πρακτικών της Έξουσιοδοτήσεως άπό της λήξεως της προηγούμενης Συνόδου έως σήμερα, συγκροτήθηκαν τά Συνοδικά Δικαστήρια σύμφωνα μέ τίς διατάξεις του Νόμου 5383/1932 «Περί Έκκλησιαστικών Δικαστηρίων και της πρό αυτών διαδικασίας». Στη συνέχεια διορίστηκαν οι Σεβασμιώτατοι Συνοδικοί Σύνδεσμοι - Μέλη των Συνοδικών Έπιτροπών κατά τίς διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 10 του Νόμου 590/1977, καθώς και τά Συνοδικά Μέλη στά Διοικητικά Συμβούλια Άποστολικής

Διακονίας, Έφορευτικής Έπιτροπής Βιβλιοθήκης της Ίερās Συνόδου και Ύποεπιτροπής «Διπτύχων». Επίσης, έγινε ή συγκρότηση του Α.Υ.Σ.Ε. και των λοιπών Ύπηρεσιακών Συμβουλίων.

Ειδικότερα, ως Συνοδικοί Σύνδεσμοι των Συνοδικών Έπιτροπών, διορίστηκαν:

- Στην Συνοδική Έπιτροπή επί της Άρχιγραμματείας ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νέας Κρήνης και Καλαμαριάς κ. Προκόπιος.
  - Στην Συνοδική Έπιτροπή Έκκλησιαστικής Τέχνης και Μουσικής ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Παραμυθίας, Φιλιατών και Γηρομερίου κ. Τίτος.
  - Στην Συνοδική Έπιτροπή Θείας Λατρείας και Ποιμαντικού Έργου ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θηβών και Λεβαδείας κ. Γεώργιος.
  - Στην Συνοδική Έπιτροπή Δογματικών και Νομοκανονικών Ζητημάτων ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Άνθιμος.
  - Στην Συνοδική Έπιτροπή επί του Μοναχικού Βίου ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Παροναξίας κ. Καλλίνικος.
  - Στην Συνοδική Έπιτροπή Χριστιανικής Άγωγής της Νεότητος ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Διονύσιος.
  - Στην Συνοδική Έπιτροπή Έκκλησιαστικής Εκπαίδεΰσεως και Έπιμορφώσεως Έφημεριακού Κλήρου ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Κηφισίας, Άμαρουσίου και Ώρωπου κ. Κύριλλος.
  - Στην Συνοδική Έπιτροπή Τύπου, Δημοσίων Σχέσεων και Διαφωτίσεως ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ίλίου, Άχαρων και Πετρούπολεως κ. Άθναγόρας.
  - Στην Συνοδική Έπιτροπή επί των Αιρέσεων ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μηθύμνης κ. Χρυσόστομος.
  - Στην Συνοδική Έπιτροπή Κοινωνικής Προνοίας και Εύποιίας ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Γρεβενών κ. Σέργιος.
  - Στην Συνοδική Έπιτροπή επί των Οικονομικών ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρυστίας και Σκύρου κ. Σεραφείμ.
- Έκπρόσωπος Τύπου της Διαρκούς Ίερās Συνόδου όρίσθηκε ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ίλίου, Άχαρων και Πετρούπολεως κ. Άθναγόρας.

Κατόπιν, αναγνώσθηκε ὁ Κανονισμός Ἐργασιῶν τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος ἐνημέρωσε γιά τίς ἐπικοινωνίες πού εἶχε μέ τόν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἀντιοχείας κ. Ἰωάννη, καθώς καί τόν Ἐξοχώτατο Πρωθυπουργό τοῦ Λιβάνου, πού τόν ἐπισκέφθηκε, σχετικά μέ τήν δύσκολη κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στίς περιοχές τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Στήν εὐρεια συζήτηση πού ἀκολούθησε, διαπιστώθηκε ἡ ἀνάγκη τῆς ἐνίσχυσης τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί τοῦ Λαοῦ τῶν περιοχῶν αὐτῶν καί ἡ Διαρκῆς Ἱερᾶ Σύνοδος ἀποφάσισε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος νά συμβάλει στήν προσπάθεια αὐτή, μέσῳ ἀπαραιτήτων καί ἐμφρόνων ἐνεργειῶν τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου Αὐτῆς καί τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἡ Διαρκῆς Ἱερᾶ Σύνοδος ἐνημερώθηκε γιά τίς ἐπιστολές πού ἀπέστειλαν ὁ Γενικός Γραμματεὺς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, κ. Ban Ki-moon, καί ὁ Πρόεδρος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, κ. Martin Schulz, σέ ἀπάντηση τῶν Γραμμάτων τοῦ Μακαριωτάτου Προέδρου σχετικά μέ τοὺς ἀπαθέντας δύο Σύρους Μητροπολίτες καί τήν δύσκολη κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στήν περιοχὴ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Τέλος, ἡ Διαρκῆς Ἱερᾶ Σύνοδος ἀσχολήθηκε μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά ζητήματα.

Ἐκ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου

Οἱ ἐργασίες τῆς Δ.Ι.Σ. τῆς 5.9.2013

Συνῆλθε τὴν Πέμπτη 5 Σεπτεμβρίου 2013, στήν δεύτερη Συνεδρία Της γιά τόν μήνα Σεπτέμβριο ἡ Διαρκῆς Ἱερᾶ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατὰ τὴν σημερινὴ Συνεδρία :

Ἡ Διαρκῆς Ἱερᾶ Σύνοδος ἐπικύρωσε τὰ Πρακτικά τῆς προηγουμένης Συνεδρίας.

Ὁ Μακαριώτατος Πρόεδρος ἐνημέρωσε τὴν Διαρκῆ Ἱερᾶ Σύνοδο σχετικά μέ τὴν δωρεά, τὴν ὁποία προσέφερε πρὸς τὴν Ἐκκλησία τὸ Ἴδρυμα «Νιάρχος» γιά τὴν ἐπιχορήγηση τοῦ προγράμματος τοῦ 3ου Τέκνου, πού ἐφαρμόζεται στίς περιοχές τῆς Θράκης. Τὸ Ἴδρυμα ἀναλαμβάνει ἐξ ὀλοκλήρου τὸ ποσὸν πού ἀπαιτεῖται γιά τὸ διάστημα ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου 2013 ἕως 31 Αὐγούστου

2014. Ἡ σημαντικὴ αὐτὴ δωρεά εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἐπαφῶν τοῦ Μακαριωτάτου μέ τὸν Πρόεδρο τοῦ Ἴδρυματος κ. Ἀνδρέα Δρακόπουλο, κατὰ τὸ πρόσφατο ταξίδι του στήν Ἀμερικὴ.

Ἡ Διαρκῆς Ἱερᾶ Σύνοδος, κατόπιν προτάσεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱεροθέου, ἤρε τὸ ἐπιτίμιον τῆς ἀκοινωνσίας στὸν Ἱερομόναχο Πρόδρομο Ἀσημακόπουλο, ἀδελφὸ τῆς πρώην Ἱερᾶς Μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Ναυπάκτου.

Ὅρισε τὸν Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδριτὴ κ. Ἰγνάτιο Σωτηριάδη καί τὸν Ἑλλογιμώτατο κ. Ἀντώνιο Παπαντωνίου, νά ἐκπροσωπήσουν τὴν Ἐκκλησία μας στίς ἐργασίες τῆς Ἐπιτροπῆς Ἐκκλησιῶν γιά τοὺς Μετανάστες στήν Εὐρώπη, πού θὰ γίνουν στίς Βρυξέλλες ἀπὸ 2ας ἕως 4ης Ὀκτωβρίου ἐ.ἔ.

Ἐπίσης ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικά μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά ζητήματα.

Ἐκ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου

Οἱ ἐργασίες τῆς Δ.Ι.Σ. τῆς 6.9.2013

Συνῆλθε τὴν Παρασκευὴ 6 Σεπτεμβρίου 2013, στήν τρίτη Συνεδρία Της γιά τόν μήνα Σεπτέμβριο ἡ Διαρκῆς Ἱερᾶ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπὸ τὴν Προεδρία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Κατὰ τὴν σημερινὴ Συνεδρία:

Ἡ Διαρκῆς Ἱερᾶ Σύνοδος ἐπικύρωσε τὰ Πρακτικά τῆς προηγουμένης Συνεδρίας.

Ἐνέκρινε τὸν Κανονισμό «περὶ Ὄργανώσεως, Ἀρμοδιοτήτων, Συγκροτήσεως, Λειτουργίας τῆς Ὑπηρεσίας Δομῆσεως (Υ.ΔΟΜ.) καί τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχιτεκτονικῆς (ΚΕ.Σ.Ε.Α.) τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Ἐπίσης, ἔλαβε ἀποφάσεις σχετικά μέ τρέχοντα ὑπηρεσιακά ζητήματα καί ἐνέκρινε ἀποσπάσεις Κληρικῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σέ Ἱερές Μητροπόλεις τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Ἐκ τῆς Διαρκoῦς Ἱερᾶς Συνόδου

Ἀνακοινωθέν τῆς 5.9.2013

Ἡ Ἱερᾶ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μετὰ ἀπὸ σχετικὴ τῆς ἀπόφαση στήν Συνεδρία τῆς 30ης Αὐγούστου ἐ.ἔ. ἀποφάσισε νά συμμετάσχει,

μέσω της Ίερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καί τῶν Ίερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στήν πανευρωπαϊκή πρωτοβουλία «Ἕνας ἀπό ἡμᾶς» (One of us), μέ στόχο νά ἐπανεξετασθεῖ ὑποχρεωτικά καί ἐνδεχομένως ἀκρωθθεῖ ἀπό τό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο ἡ νομιμοποίηση τῆς χρηματοδότησης εὐρωπαϊκῶν κονδυλίων τῆς τεχνολογικῆς ἔρευνας σέ ἀνθρώπινα ἔμβρυα.

Συγκεκριμένα, ἐφέτος διατέθηκαν 80.000.000€ γιά τήν χρηματοδότηση τέτοιων ἐρευνῶν, ἀλλά καί γιά τήν χρηματοδότηση Μ.Κ.Ο. ἐξειδικευμένων σέ ἐκτρώσεις στίς ἀφρικανικές –καί ὄχι μόνο– κῶρες, μέ τό ἐπιχείρημα ὅτι ἔτσι θά ἀνέλθει τό βιοτικό ἐπίπεδο τῶν κατοίκων αὐτῶν τῶν χωρῶν. Γιά τόν λόγο αὐτό συστάθηκε ἡ ἀνωτέρω πανευρωπαϊκή πρωτοβουλία συλλογῆς ἠλεκτρονικῶν ὑπογραφῶν, μέ στόχο τήν προστασία τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς ἀπό τήν σύλληψη μέχρι τόν φυσικό θάνατο. Ἡ Συνθήκη τῆς Λισαβόνας δίνει τήν δυνατότητα στούς Εὐρωπαίους πολίτες νά παρεμβαίνουν στήν διαδικασία λήψεως ἀποφάσεων νομοθετικοῦ περιεχομένου, ἐφ' ὅσον συγκεντρώσουν ἕναν ἐλάχιστο ἀριθμό ὑπογραφῶν, καθοριζόμενο ἀπό τόν πληθυσμό κάθε κράτους - μέλους τῆς Ε.Ε.. Γιά τήν Ἑλλάδα μας ὁ ἀριθμός εἶναι 16.500 ὑπογραφές. Τελευταία ἡμέρα ἠλεκτρονικῆς ὑποβολῆς τῶν ὑπογραφῶν ἔχει ὀρισθεῖ ἡ 1η Νοεμβρίου 2013. Σχετικά μέ αὐτήν τήν πρωτοβουλία στήν Ἑλλάδα ἔχει ὀρισθεῖ διά δικαστικῆς ἀποφάσεως ὡς ἐθνικός συντονιστής ὁ Σύλλογος Προστασίας Ἀγεννήτου Παιδιοῦ «Ἡ Ἀγκαλιά».

Ἔσοι ἐπιθυμεῖτε νά συμμετάσχετε σέ αὐτήν τήν ἐκστρατεία γιά τήν προστασία τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, μπορεῖτε νά ὑπογράψετε στήν ἴστοσελίδα, ὅπου θά βρεῖτε ὅλες τίς ἀπαραίτητες πληροφορίες: www.oneofus.eu/e/

Ἐκ τῆς Ίερᾶς Συνόδου
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Ἀπάντηση σέ ἀνακριβές δημοσίευμα

Σέ σχέση μέ τό δημοσίευμα τοῦ κ. Κώστα Γυφτοδήμου στό περιοδικό «UNFOLLOW» μέ τίτλο «Ἐκκλησία Α.Ε., «Ἱερές Ἐπενδύσεις» μέ ἀπαίτηση τῆς Ἱεραρχίας» (τεῦχος 20 Αὐγούστου 2013, σελ. 94-97) προβαίνουμε στήν κατωτέρω ἀνακοίνωση πρὸς ἀποκατάσταση τῆς ἀλήθειας :

Τό δημοσίευμα κατακρίνει τόν νόμο 4146/2013, ἐπειδή ἐπέτρεψε στά νομικά πρόσωπα τῆς Ἐκκλη-

σίας τῆς Ἑλλάδος (πλὴν δηλαδή Ἀγίου Ὁρους, Κρήτης καί Δωδεκανήσου, πού ἀποτελοῦν αὐτοτελεῖς ἐκκλησιαστικές δικαιοδοσίες) νά ἀξιοποιήσουν τά ἀκίνητά τους μέσω τῆς ἐπενδυτικῆς νομοθεσίας γιά τά ἰδιωτικά ἀκίνητα (νόμος 3894/2010), τηρώντας φυσικά τήν ἰσχύουσα πολεοδομική νομοθεσία καί τό Σύνταγμα. Ὁ νόμος χαρακτηρίσεν τά ἐκκλησιαστικά ἀκίνητα ὡς «ἰδιωτικά» διότι τά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ν.π.δ.δ.) τῆς Ἐκκλησίας δέν ταυτίζονται μέ τά ν.π.δ.δ. τοῦ Κράτους, καί, ἀντιθέτως, πρέπει νά ἔχουν τά ἴδια δικαιώματα, πού κατὰ τό Σύνταγμα καί τόν νόμο ἔχει κάθε ἰδιώτης στήν διαχείριση τῆς περιουσίας του, ὅπως νά ὑπαχθοῦν στόν ἐπενδυτικό νόμο 3894/2010 γιά τά ἰδιωτικά ἀκίνητα. Ὁ συντάκτης τοῦ ἀρθροῦ ἰσχυρίζεται ὅτι:

α. ὁ νόμος 4146/2013 εἶναι ἀντισυνταγματικός, ἐπειδή «ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος καί ὄλοι οἱ ἐκκλησιαστικοί θεσμοί [sic] εἶναι Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου», ἄρα, τά ἀκίνητά της Ἐκκλησίας «ἀποτελοῦν τμήμα τῆς δημόσιας περιουσίας καί δέν μποροῦν νά θεωρηθοῦν «ἰδιωτικά ἀκίνητα», ὅπως λάθρα ἐπιχειρεῖ νά τά χαρακτηρίσει ὁ νόμος 4146», διότι ἡ περιουσία αὐτή «συνεχίζει νά εἶναι κρατική» ! Οἱ ἀπόψεις αὐτές ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι τμήμα τοῦ κράτους καί τά ἀκίνητά της «περιουσία τοῦ Δημοσίου» μας πηγαίνουν πίσω, σέ σκοτεινές περιόδους τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἢ σέ ὀλοκληρωτικά καθεστώτα, χωρίς δημοκρατία καί συνταγματική προστασία τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας ἀπέναντι στό κράτος, τά ὁποῖα ἐλπίζουμε ὅτι δέν ἀντιπροσωπεύουν ἰδεολογικά τόν ἀρθρογράφο.

Σέ ὅμοια ἐπιχειρήματα εἶχε στηριχθεῖ τό Ἑλληνικό Δημόσιο καί σέ δημοκρατικές περιόδους, ὅταν ἐπιχείρησε μονομερῶς, μέ τόν νόμο 1700/1987, νά ἀφαιρέσει τήν ἀκίνητη περιουσία τῶν Ἱ. Μονῶν καί νά μεταφέρει τή διαχείρισή της σέ κρατικό ὄργανισμό. Τό Εὐρωπαϊκό Δικαστήριο τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου (ἀπόφαση τῆς 9.12.1994) καταδίκασε τήν Ἑλληνική Δημοκρατία καί νομολόγησε ὅτι τά νομικά πρόσωπα τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν ἀνακηρυχθεῖ «νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου», γιά νά ἀπολαύουν τῆς προστασίας, πού ἔχουν τά κρατικά ν.π.δ.δ., χωρίς αὐτό νά σημαίνει ὅτι ἡ περιουσία τους ἀνήκει στό κράτος, ἀντίθετα τά ἐκκλησιαστικά ν.π.δ.δ. δέν ἐντάσ-

σονται στή δημόσια Διοίκηση, και είναι «μή κυβερνητικοί οργανισμοί» (ΕΔΔΑ Holy Monasteries c. Greece). Τά ίδια ως προς τήν σχέση Κρατών και Ἐκκλησιῶν νομολόγησε τό Δικαστήριο και γιά Ἐκκλησίες, οἱ ὁποῖες ἐπίσης εἶναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου σέ ἄλλα κράτη (ΕΔΔΑ Holy Synod of the Bulgarian Orthodox Church c. Bulgaria, ΕΔΔΑ Siebenhaar c. Allemagne, ΕΔΔΑ Reuter c. Allemagne, ΕΔΔΑ Müller c. Allemagne, ΕΔΔΑ Fernandez Martinez v. Spain, ΕΔΔΑ Schuth c. Allemagne, ΕΔΔΑ Obst c. Allemagne). Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ὁ συντάκτης τοῦ ρεπορτάζ, ἀφοῦ μεριμνήσει νά ἐνημερωθεῖ γιά τίς ἀποφάσεις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Δικαστηρίου, θά προβληματισθεῖ γιά τίς ξεπερασμένες ἀπόψεις του στό θέμα αὐτό.

β. Ἡ «Ἐκκλησία διαθέτει μεγάλες ἐκτάσεις γῆς και σέ δάση και αἰγιαλούς, τά ὁποῖα, ὅπως παραπονιόταν ἡ ἡγεσία της, παρέμεναν «ἀναξιοποίητα». Οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος διακατεχόταν ἀπό τήν παράλογη και παράνομη ἐπιθυμία, πού τῆς ἀποδίδει ὁ συντάκτης, νά ἀνοικοδομήσει και δάση και αἰγιαλούς. Ἄν ὁ συντάκτης εἶχε καταβάλει στοιχειωδῶς τόν κόπο νά ἀνατρέξει στίς ἀνακοινώσεις τῆς Ἱ. Συνόδου και τοῦ Μακαριωτάτου θά εἶχε, ἴσως, ἀντιληφθεῖ ὅτι ἡ διαμαρτυρία ἀφορᾷ στό ἑκατοντάδες ἀστικά ἀκίνητα τῆς Ἐκκλησίας, πού ἀπό δεκαετίες εἶναι δεσμευμένα μέ ρυμοτομικές ἀπαλλοτριώσεις και βάρη, χωρίς νά ἀποζημιώνονται ἢ τουλάχιστον νά ἀποδεσμεύονται. Ἔχουν σχετικῶς ἐκδοθεῖ ἀμετάκλητες ἀποφάσεις διοικητικῶν δικαστηρίων ὑπέρ τῆς Ἐκκλησίας, τίς ὁποῖες ἡ Δημόσια Διοίκηση ἀρνείται νά ἐκτελέσει.

γ. Ὅτι ἡ Ἐκκλησία μέ τόν νέο νόμο θά κάνει «μπίζνες» και μάλιστα ὄχι γιά φιλανθρωπικούς σκοπούς, διότι «πολλές φορές στό παρελθόν, και ἀποκαλύφθηκε ὅτι στό ὄνομα τῆς φιλανθρωπίας ἡ Ἐκκλησία ἀσκεῖ ἐπιχειρηματικές δραστηριότητες και ἔχει δημιουργήσει ὑπεράκτιες ἐταιρεῖες μέ σκοπό τό φούσκωμα τοῦ «ἱεροῦ βαλαντίου». Οὐδέποτε ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος συνέστησε ὑπεράκτιες ἐταιρεῖες και οὐδέποτε ἔκανε ἐμπόριο. Οἱ φορεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος βασίζονται στίς πλέον ἀποδυναμωμένες κατά τήν παρούσα περίοδο πηγές ἐσόδων: στίς εἰσφορές τῶν πιστῶν και στό μισθώματα τῶν ἀκινήτων, πού

ἔχουν μειωθεῖ δραματικά, και μέχρι τό 2008 (ὅποτε και αὐτά ἀνεστάλσαν διά νόμου) και στό μερίσματα τῶν τραπεζικῶν μετοχῶν.

Ἐάν πάντως ὁ ἀρθρογράφος ἔχει κάποια καλύτερη ἰδέα ἀπό πού ἄλλοῦ, ἂν ὄχι ἀπό τό μοναδικό της περιουσιακό στοιχεῖο, πού εἶναι τά ἀναξιοποίητα ἀκίνητά της, θά ἀντλήσει ἡ Ἐκκλησία πόρους γιά τήν καθημερινή ἀνακούφιση ὅσων σιτίζει, στεγάζει, ἐπιχορηγεῖ, γηροκομεῖ, περιθάλπει, ἐνδύει και γενικά στηρίζει (και) σέ ἐπίπεδο ὕλικῶν παροχῶν, εἶναι ὅποσδήποτε εὐπρόσδεκτη. Ἡ ἀφ' ὕψηλοῦ ὁμως παράδοση μαθημάτων πουριτανικῆς ἠθικολογίας, εἰδικά σέ καιρούς γενικευμένης ἀνάγκης και φτώχειας, συνιστᾷ ἰδιαζόντως ἀνεπικαίρη πολυτέλεια.

Ἐκ τοῦ Γραφείου Τύπου
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, 28.8.2013

Ἐκδημία

*τοῦ Αἰδεσιμολογιωτάτου Πρωτοπρεσβυτέρου
Στεφάνου Ἀβραμίδη*

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος μέ βαθεῖα συγκίνηση ἀναγγέλλει τήν πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ Αἰδεσιμολογιωτάτου Πρωτοπρεσβυτέρου Στεφάνου Ἀβραμίδη. Ὁ ἐκλιπὼν ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον στίς 10 Σεπτεμβρίου και σέ ἡλικία 74 ἐτῶν.

Ὁ μακαριστός π. Στέφανος γεννήθηκε στήν Ἀμερική τό 1939. Σπούδασε Θεολογία στή Θεολογική Σχολή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Βοστώνης και στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Ἐπίσης διετέλεσε μαθητής τοῦ Φώτη Κόντογλου. Χειροτονήθηκε Διάκονος και Πρεσβύτερος τό 1964. Ὑπηρέτησε ὡς Ἐφημέριος και Προϊστάμενος Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ἐπί σειρά ἐτῶν, πλέον τῶν 45, διετέλεσε Γραμματεὺς τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων και Διαχριστιανικῶν Σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος και διεκρίθη γιά τήν ἐργατικότητα του, τό ἦθος του και τήν συνέπειά του. Συμμετεῖχε σέ πολυάριθμες ἀποστολές ἐκπροσωπώντας τήν Ἐκκλησία, καθὼς ἐπίσης και σέ διεθνή, διορθόδοξα και διαχριστιανικά Συνέδρια.

Διεκρίνετο γιά τό ὀρθόδοξο ἦθος του και τήν πιστότητά του στήν Ἐκκλησία.

Ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία τοῦ μακαριστοῦ ἐψάλη στόν Ἱερό Ναό Ἁγίου Χαράλαμπος Ἱλισίων τήν Πέμπτη 12 Σεπτεμβρίου και ὥρα 16.00, προεξάρ-

χοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου.

Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Δραστηριότητες τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων

Πραγματοποιήθηκε τήν Πέμπτη 12 Σεπτεμβρίου 2013, ὑπό τήν προεδρία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Δωδώνης κ. Χρυσοστόμου, Προέδρου τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου Προσκυνηματικῶν Περιηγήσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στά Γραφεῖα τῆς Ἱ. Συνόδου ἡ δεύτερη Συνάντηση Ἐργασίας σχετικῶς μέ τήν «Διοργάνωση Τουριστικῆς Ἐπιχειρηματικῆς Ἀποστολῆς Ἑλληνικῶν Ταξιδιωτικῶν Γραφείων» ὑπό τήν Αἰγίδα τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου καί μέ τήν εὐθύνη τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος στή Σανγκάη, Ἐξοχωτάτου κ. Εὐγενίου Καλύρη, πού προγραμματίζεται ἀπό 25 ἕως 31 Ὀκτωβρίου 2013 στή Σανγκάη καί ἄλλες πόλεις τῆς Κίνας.

Ὅπως ἔχει ἀναφερθεῖ, ἡ δράση αὐτή πραγματοποιεῖται μετά ἀπό ἐπίσημη σχετική πρόσκληση πού ἀπύθυνε πρὸς τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὁ Γενικός Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στή Σανγκάη, κ. Εὐγ. Καλύρης καί ἀποτελεῖ προϊόν καί συνέχεια τῆς ἐπιτυχοῦς πρώτης μεταβάσεως Ἀντιπροσωπείας τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου τόν Ἰούνιο 2013 στήν Κίνα.

Χαιρετίζων τοὺς συμμετέχοντες ὁ Σεβασμιώτατος Πρόεδρος τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου ἀναφέρθηκε στήν ἰδιαίτερα ἐπιτυχή προετοιμασία τῆς πρώτης Ἀποστολῆς, ἐκ μέρους τοῦ Γενικοῦ Προξένου καί τῶν συνεργατῶν του, καί ἐπεσήμανε τίς προοπτικές καί τό ἐνδιαφέρον, πού ἐκφράστηκαν ἀπό τοὺς Κινέζους τουριστικούς ἐπαγγελματίες μέ τοὺς ὁποίους ἦρθε σέ ἐπαφές ἡ πρώτη Ἀποστολή.

Στή συνάντηση συμμετεῖχαν, ἐκ μέρους τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου, καί ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης κ. Σπυρίδων Κατραμάδος, Γραμματέας, καί οἱ κ.κ. Βασίλειος Τζέρπος καί Χρῆστος Πετρέας, Μέλη αὐτοῦ, καθὼς καί οἱ ἐκπρόσωποι τῶν γραφείων (ἀλφαβητικῶς) Ambotis Tours Air Services, Exodos Travel & Congress, MP Mediterranean Partners, Panhellas International Travel & Tourism καί Travel Plan.

Ἡ νέα αὐτή δράση ἀποβλέπει στήν, διά τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου, γνωριμία τῶν ἑλληνικῶν του-

ριστικῶν γραφείων μέ Κινέζους Tour Operators καί λοιποὺς ἐπαγγελματίες τοῦ Τουρισμοῦ στήν Κίνα, ὥστε νά ἐπιτευχθοῦν ἐπιχειρηματικές συνεργασίες γιά τήν περαιτέρω ἀνάπτυξη τοῦ ἐκ Κίνας προερχομένου τουρισμοῦ στή χώρα μας.

Ἡ συνάντηση αὐτή πραγματοποιήθηκε σέ συνέχεια τῆς πρώτης, τῆς 29ης Αὐγούστου 2013, προκειμένου ἀφενός νά ὀριστικοποιηθεῖ ἡ συμμετοχή τῶν γραφείων πού θά συμμετάσχουν στήν ἐν λόγω Ἀποστολή καί ἀφετέρου νά συμφωνηθοῦν καί δρομολογηθοῦν οἱ ἀπαιτούμενες προετοιμαστικές ἐνέργειες γιά τήν καλύτερη ὑλοποίηση τῶν στόχων καί σκοπῶν τῆς προσπάθειας αὐτῆς.

Ραδιοφωνικός Σταθμός τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Συναυλία Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς στήν Τήνο

«Παρακαλῶ Σε Παρθένη» ὁ τίτλος τῆς πρώτης συναυλίας τοῦ Φεστιβάλ Ἱεροσολιτικῆς Μουσικῆς πού διοργάνωσε ὁ Ραδιοφωνικός Σταθμός τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στόν μοναδικό ἀπό ἀρχιτεκτονικῆς ἀποψῆς αὐτεῖο χῶρο τοῦ Πανελληνίου Ἱεροῦ Ἰδρύματος Εὐαγγελιστρίας Τήνου.

Ὁ Ραδιοφωνικός Σταθμός τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέ αὐτήν τήν κίνηση καί σέ συνεργασία μέ τήν Ἱερά Μητρόπολη Σύρου καί τό Πανελλήνιο Ἱερό Ἰδρυμα Εὐαγγελιστρίας Τήνου ἐγκαινίασε ἐφέτος ἕνα σημαντικό καλλιτεχνικό καί πνευματικό θεσμό.

Παρόντες ἦταν ἐκπρόσωπος τοῦ Μητροπολίτη Σύρου, ὁ Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος Τήνου, κληρικοί τῆς Μητροπόλης, ὁ Διευθυντής τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ Δήμαρχος Τήνου, ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Πανελληνίου Ἱεροῦ Ἰδρύματος Εὐαγγελιστρίας Τήνου, ὁ Ἀντιδήμαρχος Τήνου, Δημοτικοί Σύμβουλοι, Ἐπίτροποι τοῦ Π.Ι.Ι.Ε.Τ, ἀλλά καί πολλοί Τήνιοι καί ἐπισκέπτες.

Πρὶν ἀπό τήν ἑναρξη τῆς συναυλίας ἀναγνώσθηκε ὁ χαιρετισμός τοῦ Μητροπολίτη Σύρου κ. Δωροθέου, ὅπου ἀναφερόταν στό πρόσωπο τῆς Παναγίας καί στή θέση της στήν Ἐκκλησία. Σέ ἄλλο σημεῖο τοῦ μηνύματος ἀναφέρονταν πὼς «ἡ μουσική εἶναι ἡ ὕψιστη καλλιτεχνική δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου, ἕνα καθαρά πνευματικό δημιούρ-

γνημα, μία μορφή τέχνης, πού υποτάσσει τήν ὕλη στό πνεῦμα καί τήν «ἀναγκάζει» νά ἐξαυλωθεῖ, νά μετατραπεῖ σέ ἄρμονικό ἦχο, πού ταυτίζεται μέ –καί ἐκφράζει– τήν ἄρμονία τῆς Δημιουργίας”.

Σχετικά μέ τήν πρωτοβουλία τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ γιά τή δημιουργία τοῦ πρώτου φεστιβάλ θρησκευτικῆς μουσικῆς, ὁ Μητροπολίτης Σύρου τόνισε «Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ νέα αὐτή πολιτιστική καί μορφωτική δραστηριότητα τῆς Ἐκκλησίας μας θά ἀποτελέσει τήν ἀπαρχή ενός σημαντικοῦ Καλλιτεχνικοῦ καί Πνευματικοῦ θεσμοῦ, πού θά καλλιιεργεῖ καί θά προάγει τή μεγάλη καί ἀνεκτίμητη Ἑλληνορθόδοξη μουσική, πολιτιστική καί πνευματική παράδοση, ἰδιαίτερα στό σύγχρονο ἀποπροσανατολισμένο, ἀπογοητευμένο καί πνευματικά ἀφυδατωμένο κόσμο μας”.

Στή συνέχεια ὁ ἀντιπρόεδρος τοῦ Πανελληνίου Ἱεροῦ Ἰδρύματος Ἐυαγγελιστρίας Τήνου ἐπισήμανε: «Ἀποτελεῖ χαρά γιά τό ἴδρυμα τό γεγονός ὅτι τό πρῶτο φεστιβάλ θρησκευτικῆς μουσικῆς τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πραγματοποιεῖται ἐδῶ, στόν χώρο αὐτόν. Τό Πανελλήνιο Ἱερό Ἰδρυμα Ἐυαγγελιστρίας σέ συνεργασία μέ τήν Μητρόπολη Σύρου σηρίξαμε ἐξαρχῆς τήν διοργάνωση καί τόν ἐλπιδοφόρο θεσμό τοῦ φεστιβάλ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εὐχόμεστε ἡ εὐλογία καί χάρις τῆς Παναγίας μας νά σκέπει τό ἔργο τοῦ φεστιβάλ καί νά φωτίζει τοὺς διοργανωτές του, ὥστε νά ὑλοποιοῦν ἐσαεὶ πολλά ξεχωριστά καλλιτεχνικά γεγονότα πρὸς δόξαν Θεοῦ».

Ἀμέσως μετά ὁ Διευθυντής τοῦ ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ. Ἀλέξανδρος Κατσιάρας εὐχαρίστησε ὅλους ὅσοι συμμετεῖχαν στήν διοργάνωση τοῦ φεστιβάλ, ἀλλά καί ὅσους παραβρέθηκαν στήν ἐκδήλωση, ἐνῶ ἀνφέρθηκε στήν ἰδέα τῆς δημιουργίας τοῦ φεστιβάλ, λέγοντας «πρὶν ἀπό λίγους μῆνες δύο ξεχωριστοί καί γνωστοί καλλιτέχνες ἡ Νεκταρία Καραντζῆ καί ὁ Βασίλης Τσαμπρόπουλος κατέθεσαν στήν ἐπιτροπή διοικήσεως τοῦ Ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τήν πρόταση καί κυρίως τίς δυνάμεις τους γιά τή δημιουργία καί τήν ἴδρυση τοῦ φεστιβάλ θρησκευτικῆς μουσικῆς. Ἡ πρόταση ἦταν ἐλκυστική καί σημαντική. Στόν Βασίλη Τσαμπρόπουλο, διεθνoῦς φήμης μουσικό ἀνατέθηκε ἡ ὀργάνωση καί ἡ διεύ-

θυνση αὐτοῦ τοῦ ἐκκολαπτόμενου θεσμοῦ. Δική του σκέψη ἦταν ἡ πρώτη ἐκδήλωση νά λάβει χώρα “μέσ του Αἰγαίου τά νερά, πού ἄγγελοι φτερουγίζουν”. Ἐδῶ στόν περικαλλῆ αὐτόν χώρο, τόν εἰκαστικά μοναδικό καί φημισμένο Θεομπορικό προσκόνημα τῆς Παναγίας τῆς Τήνου. Μέ τίς εὐλογίες τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἡ σκέψη αὐτή σήμερα εἶναι μία πραγματικότητα χάρις στήν ἐξαιρετική συμβολή τοῦ Μητροπολίτη Σύρου, τῆς Διοικούσης Ἐπιτροπῆς καί ἰδιαίτερος τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπιτρόπου π. Γεωργίου Φανεροῦ».

Πρόσθεσε, ἐπίσης, ὁ κ. Κατσιάρας πὼς «ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι ξένη, οὔτε ἄσχετη μέ τήν τέχνη ἀπεναντίας τήν χρησιμοποιεῖ γιά νά φανερώσει ἕναν ἄλλο τρόπο ζωῆς. Σέ ἕναν ἄλλο τρόπο ἀκρόασης καί ποιότητας ἤχου καί μουσικῆς βαθιά ποτισμένο ἀπό τήν ὀρθόδοξη παράδοση θά μᾶς ταξιδέψουν ἡ Νεκταρία Καραντζῆ καί ὁ Βασίλης Τσαμπρόπουλος στήν πρώτη συναυλία τοῦ φεστιβάλ θρησκευτικῆς μουσικῆς τοὺς ὁποίους προσωπικά εὐχαριστῶ ἰδιαίτερα».

Λίγο πρὶν τήν ὀλοκλήρωση τῆς ἐκδήλωσης ὁ κ. Τσαμπρόπουλος εὐχαρίστησε τοὺς συμμετέχοντες καί ὅσους παρακολούθησαν τήν ἐκδήλωση. Ἀναφερόμενος στήν δημιουργία τοῦ φεστιβάλ ὑπογράμμισε πὼς «λίγοι ἦταν ἐκεῖνοι πού πίστεψαν στήν ἰδέα καί ὑπῆρξαν πραγματικοί χορηγοί. Χορηγός εἶναι αὐτός πού πιστεύει, πού ἐμπιστεύεται καί ἐλπίζει, ὅχι αὐτός πού ἀπλῶς δίνει τά χρήματα, ἀλλά αὐτός πού συμμερίζεται μία ἰδέα, πού ἐλπίζει καί βλέπει μπροστά. Αὐτό τό φεστιβάλ φιλοδοξεῖ νά κάνει μία καινούρια ἀρχή στά μουσικά δρώμενα τοῦ τόπου μας. Νά σμίξει τήν πολύτιμη, τήν ὑπερπολύτιμη μουσική τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, τή Βυζαντινή μουσική, πού ἐνώνει τοὺς ἀνθρώπους, δέν τοὺς χωρίζει, δέν τοὺς βάζει σέ κατηγορίες».

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Δέση γιά τά θύματα τῆς Μικρασιατικῆς Τραγωδίας

Δέση γιά τήν ἐπέτειο τῆς Μικρασιατικῆς Κατατροφῆς ἀνεπεμφε τήν Κυριακή 15.9.2013 ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος στόν Ἱερό Ναό Ἁγίας Εἰρήνης Αἰόλου.

Παρόντες ήταν Ὑπουργοί, Βουλευτές, ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Βουλῆς, ἐκπρόσωποι τοῦ Στρατοῦ, τῆς Ἑλληνικῆς Ἀστυνομίας καί συλλόγων Μικρασιατῶν.

Ὁ ἀναπληρωτὴς Ὑπουργὸς Ἀγροτικῆς Ἀνάπτυξης καί Τροφίμων Μάξιμος Χαρακόπουλος μεταξὺ ἄλλων ἀναφέρθηκε στό διαχρονικό ρόλο τοῦ ἐπίσημου Τουρκικοῦ κράτους στή διενέργεια διώξεων, στίς τραγικές συνέπειες τῆς ἐκριζώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου ἀπὸ τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή καί τὴν ὀλέθρια ροπή τῶν Ἑλλήνων στίς ἐσωτερικές ἔριδες. Κατέληξε μὲ τίς καταβαλλόμενες προσπάθειες διεθνούς ἀναγνώρισης τῆς γενοκτονίας τοῦ Μικρασιατικοῦ ἑλληνισμοῦ πρὸς ἀποφυγὴν μελλοντικῆς ἐπαναλήψεως ἀντίστοιχων ἀνθρωπιστικῶν καταστροφῶν. Βασικό ρόλο πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνση θὰ διαδραματίσει ἡ διαφύλαξη καί προστασία τῆς ἱστορικῆς μνήμης μας, ἡ ὁποία τὸ τελευταῖο χρονικό διάστημα ὑφίσταται ἐπιθέσεις.

Ἡ τραγωδία τῆς καταστροφῆς τῆς Σμύρνης ἀποτέλεσε τὸ ἀντικείμενο ἀναρίθμητων μελετῶν καί ἀναλύσεων καί ἀπασχολεῖ ἀκόμη καί σήμερὰ τὰ μεγαλύτερα εἰδησεογραφικὰ πρακτορεῖα παγκοσμίως.

Τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1922 ἐπτά ἡμέρες μετὰ τὴν ἀποχώρηση καί τοῦ τελευταίου ἑλληνικοῦ στρατιωτικοῦ τμήματος ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία ξεκίνησε ἡ σφαγὴ τοῦ ἑλληνικοῦ καί ἀρμενικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σμύρνης ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καθὼς καί ἡ πυρπόληση τῆς πόλης. Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ἀνέμου καί τῆς βενζίνης μὲ τὴν ὁποία οἱ Τούρκοι ράντιζαν τὰ σπίτια, ἡ φωτιά, πού διήρκεσε ἀπὸ τίς 13 ἕως τίς 17 Σεπτεμβρίου τοῦ 1922, κατέκαψε ὅλη τὴν πόλη, ἐκτός ἀπὸ τὴ μουσουλμανικὴ καί τὴν ἐβραϊκὴ συνοικία.

Στίς 11 Σεπτεμβρίου τοῦ 1922, εἶχε ἐκδηλωθεῖ στρατιωτικὸ κίνημα στή Χίο καί τὴ Μυτιλήνη, μὲ συνέπεια σχεδὸν ὅλος ὁ ἑλληνικὸς στόλος μὲ τὸ σύνολο τῶν ἐπίτακτων πλοίων νὰ τεθεῖ ὑπὸ τοὺς κινηματίες γιὰ τὴ μεταγωγὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ πρὸς τὸ Λαύριο. Τὸ ἑλληνικὸ θωρηκτὸ Κιλκίς πού ναυλοχοῦσε καί εἶχε ὡς βάση τὴ Σμύρνη, μὲ τὴν ἐκρηξη τοῦ κινήματος καί ὑπὸ τὸν κυβερνήτη πλοίαρχο Δεμέστιχα μετέβη στή Σάμο ὅπου καί παρέμεινε προκειμένου νὰ ἐπιβάλλει τὴν ἐπανάσταση παρότι οἱ καπνοὶ τῆς καταστροφῆς, (κατὰ

τὴν ἡμέρα), καί τὸ φέγγος τῆς πυρκαϊᾶς, (κατὰ τὴ νύχτα), ἦταν ὁρατὰ τόσο ἀπὸ τὴ Χίο ὅσο καί ἀπὸ τὴ Σάμο.

Στίς 15 Σεπτεμβρίου κατὰ τὴν τρίτη ἡμέρα τῆς καταστροφῆς τῆς Σμύρνης τὸ θωρηκτὸ Κιλκίς ἀπέπλευσε καί ἐνώθηκε μὲ τὸ θωρηκτὸ Ἀβέρωφ, μεταξὺ Χίου καί Σάμου, πού κατερχόταν ὀλοταχῶς τὸ Αἰγαῖο πρὸς Πειραιᾶ, προερχόμενο ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, ἀφοῦ προηγουμένως εἶχε σημειωθεῖ ἀνταρσία καί εἶχε ἀποχωρήσει ἀπὸ τὴ Διασυμαχικὴ Ἀνταντικὴ Ναυτικὴ Δύναμη, πού ναυλοχοῦσε στό Βόσπορο, (στὴν ὁποία εἶχε ἐνταχθεῖ μετὰ τὴν ὑπογραφή τῆς ἀνακωχῆς τοῦ Μούδρου), ὑπὸ τὸν κινηματῖα κυβερνήτη Ἀντιπλοίαρχο Γ. Χατζηκυριάκο.

Ἀνάμεσα στό πλῆθος τῶν μαρτύρων τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς ξεχωρίζουν οἱ μορφές Ἀρχιερέων, Ἱερέων καί Διακόνων, μεταξὺ αὐτῶν οἱ Χρυσόστομος Σμύρνης, Γρηγόριος Κυδωνιῶν, Ἀμβρόσιος Μοσχονοσίων, Προκόπιος Ἰκονίου καί Εὐθύμιος Ζήλων, πού συνελήφθησαν ἀπὸ τοὺς Τούρκους καί βρῆκαν μαρτυρικὸ θάνατο.

*Συνάντηση τοῦ Μακαριωτάτου
μὲ τὸν Ὑφυπουργὸ Ἐξωτερικῶν
κ. Γεροντόπουλο*

Ἐθιμοτυπικὴ συνάντηση μὲ τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο κ. Ἱερώνυμο εἶχε στίς 8.7.2013 ὁ νέος ὑφυπουργὸς Ἐξωτερικῶν, ἀρμόδιος καί γιὰ θέματα Ἐκκλησιῶν, κ. Ἰάκωβος Γεροντόπουλος.

Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας δέχθηκε τὸν νέο ὑφυπουργὸ στό γραφεῖο του στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν καί συζήτησαν θέματα κοινῶν ἐνδιαφέροντος μὲ σημαντικότερα αὐτὰ τῶν ἐξελίξεων σὲ Αἴγυπτο καί Συρία.

Σὲ δηλώσεις του στό Ραδιόφωνο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ κ. Γεροντόπουλος σημείωσε μετὰ ἀπὸ τὴ συνάντησή του μὲ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο: «Ζήτησα νὰ μὲ δεχθεῖ ὁ Μακαριώτατος γιατί ἤθελα τὴν εὐλογία του, τίς εὐχές του, τὴν πολυτιμὴ γνώση του στὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα. Τὸν ἐνημέρωσα γιὰ τίς συνεχεῖς ἐπαφές τοῦ Ὑπουργείου Ἐξωτερικῶν μὲ τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς. Μέχρι στιγμῆς δὲν εἶχαμε ἐπεισόδια σὲ βάρος τῶν Ἑλλήνων τῆς Κοινότητας. Παρακολουθοῦμε τὰ γεγονότα μὲ πολλὴ προ-

σοχή και θέλουμε να έντεινουμε τις προσπάθειές μας για την άνευρεση των δύο Σύρων Ίεραρχών ώστε να δοθεί ένα τέλος στην άγωνία του Μακαριωτάτου και των Χριστιανών όπου γής».

*Συνάντηση του Ἀρχιεπισκόπου
μέ τον Ὑφυπουργό Ἐξωτερικῶν
κ. Δ. Κούρκουλα*

Ἡ ἀνάληψη τῆς Προεδρίας τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσῆς καί οἱ προετοιμασίες πού γίνονται ἀπό τήν Ἑλληνική Κυβέρνηση βρέθηκαν στό ἐπίκεντρο συζήτησης ἀνάμεσα στόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο κ. Ἰερώνυμο καί στόν Ὑφυπουργό Ἐξωτερικῶν κ. Δημήτρη Κούρκουλα.

Στή συνάντηση, πού πραγματοποιήθηκε στίς 15.7.2013 στό Μέγαρο τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, παρέστη καί ὁ Πρωτοσύγκελλος Ἀρχιμανδρίτης π. Μάξιμος Παπαγιάννης, πού ἐνημέρωσε ἐκτενῶς τόν Ὑφυπουργό γιά τίς κοινωνικές δράσεις καί γιά τό ἐκτεταμένο φιλανθρωπικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

Σέ ἀποκλειστικές δηλώσεις του στόν 89,5 ὁ κ. Κούρκουλας δήλωσε μετά τό πέρας τῆς συνάντησης, ὅτι ἔχει βελτιωθεῖ ἡ εἰκόνα τῆς Ἑλλάδας στό ἔξωτερικό καί ἐργαζόμαστε γιά μία ἐπιτυχημένη Προεδρία τῆς ἑλληνικῆς Κυβέρνησης στήν Εὐρώπη. «Ἔβλεπα μέ πολύ προσοχή ἀπό τόν Μακαριώτατο γιά τό κοινωνικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί θά θέλαμε νά προσφέρουμε κάθε τεχνική ὑποστήριξη ἀπό τό Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν γιά τήν ἀπορρόφηση κοινοτικῶν πόρων στήν ἐνίσχυση τῶν δράσεων τῆς Ἐκκλησίας».

Γιά τήν τύχη τῶν δύο Ἱεραρχῶν στή Συρία ὁ κ. Κούρκουλας σημείωσε: «Δυστυχῶς ἡ κατάσταση στήν περιοχὴ δέν ἔχει βελτιωθεῖ καί δέν ἔχουμε κάτι θετικό ἀπό τήν ὑπόθεση ἀπαγωγῆς τῶν Μητροπολιτῶν. Ὡς Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν ὑπογραμμίζουμε στούς εὐρωπαϊούς ἐταίρους μας καί στά θεσμικά ὄργανα τήν κρισιμότητα τῆς κατάστασης καί τήν ἀνάγκη μίας πιό ἔντονης παρέμβασης στήν περιοχὴ».

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εὐχαρίστησε τόν Ὑφυπουργό Ἐξωτερικῶν γιά τό ἔντονο ἐνδιαφέρον του νά συνδράμει τό φιλανθρωπικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας καί εὐχήθηκε νά εἶναι καρποφόρα ἡ προσπάθειά του.

*Συνάντηση τοῦ Μακαριωτάτου
μέ τόν Ἀναπληρωτὴ Ὑπουργό Περιβάλλοντος
κ. Καλαφάτη*

Τόν Ἀναπληρωτὴ Ὑπουργό Περιβάλλοντος, Ἐνέργειας καί κλιματικῆς ἀλλαγῆς κ. Σταῦρο Καλαφάτη δέχτηκε στίς 21.7.2013 στό γραφεῖο του ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερώνυμος. Στή συνάντηση παρέστησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεσσηνίας κ. Χρυσόστομος καί ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς Διεύθυνσης Ναοδομίας Ἀρχιμανδρίτης π. Φιλόθεος Δέδες.

Τὴν περασμένη ἑβδομάδα ὁ ἀναπληρωτὴς Ὑπουργός παρουσίασε τό ἄρθρο 53 τοῦ νομοσχεδίου γιά τήν τακτοποίηση αὐθαιρέτων, μέ τό ὁποῖο συστήνεται νέα Ὑπηρεσία Δόμησης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ὑπηρεσία πού θά ἐποπτεύεται ἀπό τό ΥΠΕΚΑ, θά μπορεῖ νά ἐκδίδει ἄδειες δόμησης γιά μητροπολιτικά μέγαρα, ἱερές μονές καί ἱεροῦς ναοῦς, ἐφ' ὅσον ἀνήκουν σέ ἐκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα καί τά προσκίσημά τους.

Ἡ νέα Ναοδομία θά ἀσκεῖ τίς ἀρμοδιότητες τῶν ὑπηρεσιῶν δόμησης τοῦ ν. 4030/11 περὶ νέου τρόπου ἐκδοσης ἀδειῶν δόμησης καί ἐλέγχου κατασκευῶν.

*Διευκρινίσεις
γιά τὴν κοινὴ Α.Ε. Ἐκκλησίας - Πολιτείας
(30.7.2013)*

Κοινὴ ἀνακοίνωση ἐξέδωσε ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν καί τό Γραφεῖο τοῦ Πρωθυπουργοῦ, στήν ὁποία δίδονται περισσότερες διευκρινίσεις γιά τὴ σύσταση τῆς Α.Ε. πού θά διαχειρίζεται γιά λογαριασμό τῶν δύο πλευρῶν τὴν ἀκίνητη περιουσία τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καί ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων. Στὴν ἀνακοίνωση ἐπισημαίνεται:

«Σέ συνέχεια τῆς σχετικῆς πρότασης τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰερωνόμου - ἡ ὁποία ἔχει διατυπωθεῖ καί τεθεῖ ὑπ' ὄψιν τῆς Πολιτείας ἤδη ἀπὸ τόν Ὀκτώβριο τοῦ 2009- καί πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς ὑλοποίησής της, ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν καί τό Ἑλληνικὸ Δημόσιο ἀποφάσισαν νά προχωρήσουν ἄμεσα στήν ἀπό κοινοῦ σύσταση Ἀνώνυμης Ἐταιρείας μέ τὴν ἐπωνυμία Ἐταιρεία Ἀξιοποίησης Ἀκίνητης Ἐκκλησιαστικῆς Περιουσίας Α.Ε..

Σέ μία ἐξαιρετικά κρίσιμη περίοδο γιά τήν πατρίδα καί τήν κοινωνία μας, πού ἀπαιτεῖ λύσεις καί ἀπαντήσεις στίς βαρύτερες ἐπιπτώσεις τῆς σοβαρότερης κοινωνικῆς καί οικονομικῆς κρίσης τῶν τελευταίων ἐξήντα καί πλέον ἐτῶν, Ἐκκλησία καί Πολιτεία συνεργάζονται γιά τήν ἐξυπηρέτηση τοῦ κοινῶ καλοῦ. Μέ τήν Ἐκκλησία νά θέτει οὐσιαστικά γιά μία ἀκόμη φορά τήν παρουσία τῆς στή διάθεση τῆς Πολιτείας καί τοῦ λαοῦ μας.

Πρόκειται γιά μία κοινωνική σύμπραξη στό ἀνώτατο θεσμικό ἐπίπεδο μέ μοναδικό σκοπό τήν ἀνακούφιση τῶν σκληρῶ δοκιμαζόμενων συνανθρώπων μας καί τήν ἐνίσχυση τῆς κοινωνικῆς συνοχῆς.

Γι' αὐτό ἄλλωστε καί τά ἔσοδα πού θά προκύπτουν, θά κατευθύνονται ἀπό τήν μέν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν, στήν περαιτέρω στήριξη καί ἐπέκταση τοῦ κοινωνικοῦ καί φιλανθρωπικοῦ τῆς ἔργου, ἀπό τό δέ Ἑλληνικό Δημόσιο, στή διεύρυνση τῶν κοινωνικῶν ὑποδομῶν του καί στήν ἀρωγή τῶν πλέον εὐπαθῶν καί ἀδύναμων συμπολιτῶν μας».

Οἱ γραμματεῖς τῶν κομμάτων «Νέα Μέρα» καί «ΚΚΕ» ἐπισκέφθηκαν τόν Μακαριώτατο

Ἐπισημαίνεται ὅτι ὁ Γενικός Γραμματέας τοῦ ΚΚΕ Δημήτρης Κουτσούμπας ἐπισκέφθηκε στίς 10.9.2013 τόν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμο. Σέ δηλώσεις τοῦ ὁ κ. Κουτσούμπας ἀνέφερε: «Ἦταν μία πρώτη συνάντηση γνωριμίας μέ τόν Ἀρχιεπίσκοπο. Ἀνταλλάξαμε σκέψεις γιά τήν κατάσταση στή χώρα μας, τήν κρίση πού βιώνει ὁ λαός μας, τήν φτώχεια, τήν ἀνεργία, τά μεγάλα προβλήματα πού ἀντιμετωπίζει ὁ ἑλληνικός λαός. Ταυτόχρονα ἐνημερώσαμε τόν Ἀρχιεπίσκοπο γιά τήν ἀνησυχία τοῦ ΚΚΕ σχετικά μέ τίς ἐξελίξεις στήν εὐρύτερη περιοχή τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, στή Συρία καί βεβαίως ἐπισημάνσαμε τήν ἀναγκαιότητα ὁ λαός μας νά ἐπαρτυπηθῆ γύρω ἀπό αὐτές τίς ἐξελίξεις. Φυσικά εἶναι διακριτοί οἱ ρόλοι, ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ρόλος τῶν πολιτικῶν κομμάτων, ὁ ρόλος τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος στή χώρα μας. Θά συνεχίσουμε νά παλεύουμε γιά τό καλό του λαοῦ μας γιά νά μπορέσουν νά ξημερώσουν καλύτερες, πιά εὐτυχισμένες μέρες σέ μίαν ἄλλη κοινωνία. Αὐτόν τόν ἀγῶνα ὡς ΚΚΕ θά συνεχίσουμε νά τόν κάνουμε».

Ἐπισημαίνεται ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἀντίστοιχα, δήλωσε ὅτι «εἶναι μία εὐχάριστη μέρα καί ἕνα πρωτόγνωρο γεγονός ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Γ.Γ. τοῦ ΚΚΕ στήν Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν» καί πρόσθεσε πῶς «ἡ συζήτηση ἦταν γενική, ὅπωςδήποτε τονίστηκε πῶς ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι διαφορετικός. Δέν ξεχνᾶμε ὅτι τό κομμουνιστικό κόμμα εἶναι ἕνα κόμμα μέ τή δική του ἰδεολογία. Ἡ Ἐκκλησία, ὁμως, δέν εἶναι ἰδεολογία, εἶναι πράξη, εἶναι βίωμα, πού σημαίνει ὅτι κάθε μέρα, κάθε στιγμή, εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά ἀνοιγόμαστε πρὸς τόν ἄλλο ἄνθρωπο πού ἔχει ἀνάγκη, πού βρίσκεται σέ δυσκολία. Ἔτσι, λοιπόν, τονίστηκαν οἱ ἀνάγκες τῶν συνανθρώπων μας, ὅπως εἶναι ἡ φτώχεια, ἡ ἀνεργία καί ἡ ὑποχρέωση πού ἔχουμε ὁ καθένας ἀπό τή δική του σκοπιά νά βοηθήσει νά ξεπεραστοῦν αὐτά τά ἐμπόδια. Γιά ὅλους μας τίθεται ἕνα θέμα συνευθύνῃς. Μιλήσαμε, ἐπίσης, γιά τό θέμα τοῦ πολέμου στή Συρία, ἀλλά καί γιά τούς χριστιανούς πού βρίσκονται στήν εὐρύτερη περιοχή τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Νωρίτερα, ἐκπρόσωποι τοῦ κόμματος τῆς «Νέας Μέρας» μέ ἐπικεφαλῆς τόν Γραμματέα τοῦ κόμματος κ. Μιχάλη Γιαννάκη ἐπισκέφθηκαν τό πρῶτό τόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμο, μέ σκοπό νά ἐνημερωθοῦν καί νά συμπεριλάβουν στίς προτάσεις τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος τίς θέσεις καί τούς προβληματισμούς τῆς Ἐκκλησίας.

«Πιστεύουμε ὅτι ἡ Ἐκκλησία αὐτήν τήν ἐξαιρετικά δύσκολη περίοδο διαδραματίζει πολύ σημαντικό κοινωνικό ρόλο, ὅποτε τό νά ἀποτυπώσουμε στό πρόγραμμα μας τίς θέσεις μας γιά τίς σχέσεις Κράτους Ἐκκλησίας, ἀλλά καί πῶς μπορεῖ νά βοηθήσει ἡ Πολιτεία νά ἀξιοποιήσει ἡ Ἐκκλησία τά πλεονεκτήματα πού ἔχει, ὄλικά καί πνευματικά, εἶναι προτεραιότητα μᾶς» εἶπε ἀμέσως μετά τή συνάντηση ὁ Γραμματέας τοῦ κόμματος καί συμπλήρωσε: «οἱ θέσεις τῆς Ἐκκλησίας στά βασικά, ἂν ὄχι σέ ὅλα τά σημεῖα, συμφωνοῦν μέ τούς προβληματισμούς καί τίς θέσεις μας».

*Μήνυμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου
πρὸς τούς Ἐκπαιδευτικούς
(11.9.2013)*

Ἀγαπητοί μου ἐκπαιδευτικοί, ὅλων τῶν βαθμίδων, Ζοῦμε σέ μία σκληρῶ ἐποχή. Δέν εἶναι μόνο

οί έξωτερικές συνθήκες, ή μαζική ανεργία των ανθρώπων και ειδικά των νέων, ή φτώχεια, ό ύποσιτισμός πού 68 χρόνια μετά τή λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, τό 1945, επέστρεψαν και πάλι στην πατρίδα μας και σε όλη τήν Εύρωπαική ήπειρο. Έπιπλέον πρός τήν έξωτερική σκληρότητα τής ζωής, πρέπει νά αναλογιστούμε και τήν έσωτερική σκληρότητα τής καρδιάς μας, τήν άδιαφορία γιά τόν συνάνθρωπό μας, τήν άπάθεια ή, άκόμη χειρότερα, τή βία έναντίον του, τόν έθνοφυλετισμό και τό ρατσισμό, τή μισαλλοδοξία και τή μισαλληλία.

Ό Χριστός μας, πού είναι ό άληθινός Θεός τής αγάπης, γνώριζε αυτή τή ροπή τής καρδιάς του ανθρώπου πρός τή βία και τό κακό, γνώριζε ότι, ειδικά μέσα σε αντίξοες συνθήκες και σε δύσκολους καιρούς, όπως οί σημερινοί, ή καρδιά μās μπορεί νά γίνει σκληρή και άνελέπη, νά γίνει καρδιά άγριου θηρίου άπέναντι στους συνανθρώπους μας και γι' αυτό φρόντισε ό Κύριός μας, ό Δημιουργός του κόσμου πού πέθανε γιά τόν καθένα άπό έμās πάνω στό Σταυρό, φρόντισε, άδελφοί μου, νά μās δώσει «Καινήν έντολή», τή νέα, δηλονότι, έντολή του Εύαγγελίου του πού διαπερνά και συνοψίζει όλόκληρη τή σχέση του ανθρώπου μέ τόν Θεό και πού δέν είναι άλλη άπό τήν έντολή τής αγάπης.

Γιά τούς αρχαίους φιλοσόφους, αγαπητοί μου εκπαιδευτικοί, τόν Πλάτωνα και τόν Άριστοτέλη, πρίν άπό τή γνώση ύπήρχε ή ιδέα του αγαθού, του καλού, πρός τό όποιο έπρεπε νά συντείνουν όλες οί ανθρώπινες προσπάθειες και ενέργειες. Μετά τήν έλευση του Χριστού, ή Εύρώπη, δυτική και ανατολική υιοθέτησε μία άλλη όπτική, τή χριστιανική: τό αγαθό τώρα δέν είναι άπλως μία «ιδέα», αλλά ένα πρόσωπο, τό πρόσωπο του Χριστού, και βλέπουμε τό πρόσωπο του Χριστού στό πρόσωπο του συνανθρώπου μας, του άναγκεμένου άδελφού μας. Πρίν άπό τή γνώση ύπάρχει τώρα ή αγάπη πού είναι προϋπόθεση τής γνώσης και τής πνευματικής καλλιέργειας. Η αγάπη ποτέ δέν θά πάψει νά ύπάρχει. (Άπ. Παύλος, Πρός Κορινθίους Α' 13, 4-8).

Βλέπω μέ πόνο, άδελφοί μου, ότι τά σημερινά παιδιά είναι πολύ συχνά πνευματικά όρφανά: έχουμε σταματήσει νά τούς μιλάμε γιά τήν Άγία Γραφή και νά τούς τή διδάσκουμε, δέν τούς λέμε τίποτα πιά γιά τίς μεγάλες μορφές του χριστιανι-

σμού, δέν τούς μαθαίνουμε τά ήθικά παραδείγματα των Άγίων, δέν τούς μεταδίδουμε τή φλόγα τής ένσαρκωμένης στά πρόσωπά τους αγάπης. Αυτός πού θυσιάζεται γιά τούς άλλους, ό άγιος, έχει άξία μεγαλύτερη άκόμη και άπό τόν σοφό και τόν έπιστημόνα.

Άς διδάξουμε στά σχολεία μας, τήν άλληλεγγύη και τήν αγάπη γιά τόν άλλο, τό ευαγγελικό μήνυμα. Άν τό σχολείο δέν βγάλει μαθητές πού έχουν μάθει άπό τούς δασκάλους τους νά αγαπούν και νά συγχωρούν, τότε άποτυγχάνει ή ίδια ή δημοκρατία μας και ή κοινωνία μας κινδυνεύει νά μετατραπεί σε μία άνελεύθερη και άνελέπη κοινωνία. Η αγάπη και τό έλεος γιά τόν φτωχό και τόν ξένο άποτελοούν τά μυστικά θεμέλια μίας δημοκρατικής και φιλόφρων κοινωνίας, τής δημοκρατίας μας, πού τόσο βάλλεται σήμερα, έπειδή στην αγάπη γιά τόν άλλο κρύβεται ό ίδιος ό Χριστός, και αν δέν κατορθώσουμε νά τήν άποκτήσουμε άληθινά τήν αγάπη αυτή και νά τή μεταδώσουμε στά παιδιά μας, τότε έχουμε άποτύχει όλοι: τό σχολείο, ή παιδαγωγούσα Πολιτεία και ή Έκκλησία. Είθε ό μεγάλος Θεός του έλέους νά δίνει σε όλους μας ύγεία, πίστη και τή δύναμη νά συγχωρούμε, νά αγαπάμε και νά έλεούμε.

Καλή και εύλογημένη σχολική χρονιά

Άρχιεπίσκοπος
† Ό Άθηνών Ίερώνυμος

ΜΚΟ «Άποστολή»

Έπίσκεψη του Πατριάρχου Άλεξανδρείας

«Στή Σιέρα Λεόνε, ό πατέρας Θεμιστοκλής προσέχει 3.000 παιδιά πού δέν έχουν χέρια και πόδια, γιατί οί άνθρωποι εκεί αγάπησαν τά "ματωμένα διαμάντια". Ό πολιτισμένος άνθρωπος σήμερα προσέχει περισσότερο τά "ματωμένα διαμάντια" και αφήνει στην άκρη τήν προσοχή του στην καρδιά, τήν ψυχή και τό πνεύμα. Ευτυχώς αυτό τό κενό, όπως είδα καλύπτει στην Ελλάδα ή «Άποστολή». Μέ αυτό τό συμβολισμό ό Πατριάρχης Άλεξανδρείας κ. Θεόδωρος θέλησε νά δώσει άπαντήσεις στά αίτια τής οικονομικής κρίσης πού βασανίζει τήν Εύρώπη και νά άναφερθεί στό έργο τής Άρχιεπισκοπής Άθηνών κατά τήν έπίσκεψή του στά γραφεία του Φιλανθρωπικού Όργανισμού «Άποστολή».

Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Θεόδωρος συνοδευόμενος ἀπό τόν Σεβ. Μητροπολίτη Γουινέας κ. Γεώργιο, Ἐκπρόσωπο τῆς Α.Θ.Μ. καί Διευθυντή τοῦ Γραφείου τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας στήν Ἀθήνα ἔγινε δεκτός ἀπό τόν Γενικό Διευθυντή τῆς «Ἀποστολῆς» κ. Κωνσταντῖνο Δήμτσα καί ἀπευθυνόμενος στούς ἐργαζόμενους μίλησε γιά τήν ἔνταση πού ὑπάρχει στήν Αἴγυπτο, προβλέποντας δύσκολες ἡμέρες γιά τήν περιοχή. Μιλώντας γιά τήν «Ἀποστολή», δήλωσε συγκινημένος λέγοντας: «κάνετε κάτι πολύ σημαντικό. Μᾶς συνδέει ἡ λέξη "ἱερό", σεῖς κάνετε Ἀποστολή στούς ἀνθρώπους καί ἐγώ Ἱεραποστολή».

Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καί ὁ κ. Δήμτσας, σέ κατ' ἴδιαν συνάντηση πού εἶχαν, συζήτησαν κοινές δράσεις γιά τά παιδιά τῶν μεταναστῶν στήν Ἑλλάδα καί τή στήριξη τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ἔργου τοῦ Πατριαρχείου στήν Ἀφρική.

Ὁ Γενικός Διευθυντής τῆς «Ἀποστολῆς» χαρακτήρισε τό Πατριαρχεῖο τῆς Ἀλεξανδρείας φάρο τοῦ Ὁρθόδοξου Χριστιανισμοῦ στήν Ἀφρική ἀλλά καί φῶς τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀναφέρθηκε στή στήριξη πού προσφέρει ἡ «Ἀποστολή» στό Κονγκό καί στήν Οὐγκάντα καί διαβεβαίωσε τόν Πατριάρχη ὅτι ὁ Ὄργανισμός, στό μέτρο τῶν δυνατοτήτων του καί μέ τίς ἐδολογίες τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου, θά στηρίξει τήν ὀρθόδοξη Ἱεραποστολή. Ὁ κ. Δήμτσας εἶπε ὅτι σύντομα θά ἀποτυπωθεῖ καί γραπτά τό πλαίσιο τῆς συνεργασίας τῆς «Ἀποστολῆς» μέ τό Πατριαρχεῖο τῆς Ἀλεξανδρείας.

Ἱερά Μητρόπολις Φθιώτιδος

Τά ἐγκαίνια τοῦ Πνευματικοῦ καί Διοικητικοῦ Κέντρου τῆς Μητροπόλεως

Μία ἱστορική ἡμέρα ἔζησε ἡ πόλη τῆς Λαμίας τήν Κυριακή 19 Μαΐου μέ τά Ἱεγκαίνια τοῦ Πνευματικοῦ Διοικητικοῦ Κέντρου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως πού τελέσθηκαν μέ κάθε μεγαλοπρέπεια παρουσία ὀκτώ Ἀρχιερέων, ὄλων τῶν ἀρχῶν τῆς περιοχῆς καί πλήθους λαοῦ.

Ὁ ἑορτασμός τῶν Ἱεγκαίνιων ἀρχισε ἀπό τήν Παρασκευή 17 Μαΐου τό ἀπόγευμα μέ ὑποδοχή τοῦ ἀποτμήματος τοῦ ἱεροῦ Λειψάνου τοῦ Ἁγίου Λουκά τοῦ ἱατροῦ, Ἀρχιεπισκόπου Κοιμαίας, τό ὁποῖο προσκόμισε ἀπό τήν Ἱερά Μονή Σαγματᾶ

Θηβῶν στήν Ἱενορία τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Λαμίας ὁ Καθηγούμενος Ἀρχιμ. Νεκτάριος Ἀντωνόπουλος.

Στόν μεγάλο Ἑσπερινό τῆς Παρασκευῆς χοροστάτησε καί ὠμίλησε ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀβύδου κ. Κύριλλος. Στόν Μεγάλο Ἑσπερινό τοῦ Σαββάτου χοροστάτησε καί ὠμίλησε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ἑδέσσης Πέλλης καί Ἀλμωπίας κ. Ἰωήλ.

Τήν Κυριακή 19 Μαΐου, ἑορτή τῶν Μυροφόρων στόν ἴδιο ναό τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, ὅπου ἐξετίθετο σέ λαϊκό προσκύνημα τό ἅγιο Λείψανο, τελέσθηκε πολυαρχιερατική Θεία Λειτουργία προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ, Φαράν καί Ραιθῶ κ. Δαμιανοῦ μέ τήν συμμετοχή τῶν Σεβασμιωτῶν Μητροπολιτῶν Καρπενησίου κ. Νικολάου, Λαρίσης κ. Ἰγνατίου, Σιδηροκάστρου κ. Μακαρίου, Ἑδέσσης κ. Ἰωήλ, Θηβῶν καί Λεβαδείας κ. Γεωργίου, τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀβύδου κ. Κυρίλλου καί τοῦ Ποιμενάρχου κ. Νικολάου.

Στήν Θεία Λειτουργία ἔψαλε πολυμελής Βυζαντινή χορωδία ὑπό τήν διεύθυνση τοῦ Πρωτοψάλτου κ. Ἀνδρέα Ἰωακείμ.

Τόν Θεῖο Λόγο κήρυξε ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σιδηροκάστρου κ. Μακάριος, ὁ ὁποῖος ἀναφέρθηκε στήν ἑορτή τῶν Μυροφόρων καί συνεχάρη μέ λόγια ἀγάπης τόν Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη κ. Νικόλαο γιά τό ἐν γένει ποιμαντικό του ἔργο καί ἰδιαίτερα γιά τό Πνευματικό καί Διοικητικό Κέντρο, τό ὁποῖο σέ λίγο θά ἐγκαινιάζοταν.

Στό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Νικόλαος εὐχαρίστησε τοὺς Ἀρχιερεῖς, τοὺς ἐπισήμους καί ὄλο τό λαό γιά τή συμμετοχή τους καί τόνισε ὅτι ἡ μεγαλοπρεπής καί πολυαρχιερατική Θεία Λειτουργία εἶναι ἔκφραση ἀπείρων εὐχαριστιῶν πρός τόν Ποιητή τῶν καλῶν ἔργων Θεοῦ. Ἰδιαίτερα δέ ἔχει τόν χαρακτήρα τῆς εὐχαριστίας μέσα στήν ἐνότητα, στήν ἀγάπη καί στόν σύνδεσμο τῆς εἰρήνης, τοῦ Ποιμενάρχου ἐν ὄψει τῆς μεγάλης ὥρας τῶν Ἱεγκαίνιων.

Εἶπε ὁ Σεβασμιώτατος: «Κάλεσα τοὺς ἀγαπητούς ἀδελφούς γιά νά χαροῦν στή δική μας χαρά καί νά μᾶς ἐνισχύσουν μέ τή δική τους παρουσία. Μέσα στήν Ἐκκλησία καί ἡ χαρά καί ἡ θλίψη

διαμοιράζεται, άπλώνεται και σφουρηλατεί την ένότητα της αγάπης».

Στίς 12 άκριβώς μετέβησαν οί Ἀρχιερεῖς στό Ἀμφιθέατρο τοῦ Πνευματικοῦ καί Διοικητικοῦ Κέντρου, ὅπου ἔγιναν δεκτοί μέ αἰσθήματα σεβασμοῦ ἀπό τό χριστεπώνυμο πλῆθος καί ὁ Σεβασμιώτατος ἐτέλεσε τόν Ἅγιασμό τῶν Ἐγκαινίων.

Στήν προσφώνησή του μέ συγκίνηση ἀναφέρθηκε στό ἱστορικό τῆς ἀνεγέρσεως καί εὐχαρίστησε ὄλους ἐκείνους πού συνέβαλαν στήν ἀποπεράτωσή του. Καταλήγοντας στήν ὁμιλία του εἶπε: «Ὅποιος δέν πιστεύει στά θαῦματα ἄς ἴδει τό ἔργο αὐτό. Εἶναι ἓνα μεγάλο θαῦμα πίστεως, ἀγάπης καί δυνάμεως τοῦ Θεοῦ καί τοῦ λαοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Παραδίδεται ἀπό τήν Ἐκκλησία στόν λαό τῆς Ἐκκλησίας «τά σά ἐκ τῶν σῶν σοί προσφέρωμεν». Προσφέρουμε στό λαό τό δῶρο πού ἐκεῖνος μᾶς χάρισε βάζοντας ἀπάνω σέ αὐτό τή σφραγίδα τῆς εὐγνωμοσύνης μας. Σκοπός τῆς ἀνεγέρσεώς του εἶναι νά καταστῆ ὄργανον καί μέσον δοξολογίας τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ καί οἰκοδομῆς τῶν ἀνθρώπων. «Θεοῦ τό ἔργον, θεοῦ ἡ δόξα».

Μετά τό τέλος τῆς ἀκολουθίας ὁ Σεβασμιώτατος ξενάγησε τοὺς Ἀρχιερεῖς, τόν Ἀναπληρωτή Ὑπουργό Οἰκονομικῶν κ. Χρῆστο Σταϊκούρα, τοὺς Βουλευτές, τοὺς Στρατηγούς, τοὺς Δημάρχους καί ὄλους τοὺς ἐπίσημους στοὺς διάφορους χώρους τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου.

Ἱερά Μητρόπολις Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας

Τό Δεύτερο Πανελλήνιο Συνέδριο Ἑπευθύνων Νεότητος τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Στίς κατασκηνώσεις τῆς Ἱεράς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας, στήν Ρίζα Ἀντιρρίου, ξεκίνησε στίς 26.8.2013 τίς ἐργασίες τοῦ τό 2^ο Πανελλήνιο Συνέδριο τῶν Ἑπευθύνων Ἱερέων Νεότητος καί Στελεχῶν τοῦ Νεανικοῦ ἔργου τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τό θέμα τοῦ Συνεδρίου ἦταν: «Μέθοδοι καί τρόποι διδασκαλίας τῶν κατηχητικῶν μαθημάτων». Τό συνέδριο ξεκίνησε μέ τήν ἀκολουθία τοῦ ἁγιασμοῦ πού ἐτέλεσε ὁ Σεβασμιώτατος Μητρο-

πολίτης Φθιώτιδος κ. Νικόλαος, πρόεδρος τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τῆς Νεότητος. Στήν τελετή παρέστησαν ἐπίσης οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεος, Σισανίου καί Σιατίστας κ. Παῦλος καί ὁ Μητροπολίτης Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας κ. Κοσμάς ὁ ὁποῖος φιλοξενεῖ τίς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου.

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Φθιώτιδος κ. Νικόλαος στή προσφώνησή του πρὸς τοὺς συνέδρους μετέφερε τίς εὐχές τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου καί στή συνέχεια κατέθεσε σκέψεις γιά τήν ἀνάγκη ἀναζωογονήσεως τῆς κατηχητικῆς προσπάθειας τῆς Ἐκκλησίας μας. Συνεχάρη ὄλους τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων γιά τό ἔργο πού ἐπιτελοῦν καί τοὺς προέτρειψε νά δώσουν ὅτι καλύτερο διαθέτουν στό κατηχητικό ἔργο.

Μετά τό Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Φθιώτιδος κ. Νικόλαο ἔλαβαν τόν λόγο κατά σειράν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου κ. Ἱερόθεος, Σισανίου καί Σιατίστας κ. Παῦλος καί Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας κ. Κοσμάς οἱ ὁποῖοι εὐχήθηκαν ἐπιτυχία εἰς τό Συνέδριο.

Κατόπιν πραγματοποιήθηκε ἡ κεντρική ὁμιλία τοῦ Συνεδρίου ἀπό τόν Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερο π. Εὐάγγελο Μαρκαντώνη, Θεολόγο-Χημικό μέ θέμα: «Μέθοδοι καί τρόποι διδασκαλίας τῶν κατηχητικῶν μαθημάτων. Νέες παιδαγωγικοὶ μέθοδοι».

Στίς 28.8.2013 ὁλοκληρώθηκαν οἱ ἐργασίες τοῦ 2^ο Πανελληνίου Συνεδρίου τῶν Ἑπευθύνων Ἱερέων Νεότητος καί Στελεχῶν τοῦ Νεανικοῦ ἔργου τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τίς ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου κατηύθυνε ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμ. Πολύκαρπος Μπόγρης, ὡς ὑπεύθυνό τῆς Ἐπιτροπῆς Χριστιανικῆς Ἀγωγῆς τῆς Νεότητος τῆς Ἱεράς Συνόδου.

Οἱ 120 συμμετέχοντες συνέδριοι ἀπό 50 Ἱερές Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶχαν τή δυνατότητα γιά ἓνα γόνιμο καί ἐποικοδομητικό προβληματισμό συμμετέχοντας στίς 8 ὁμάδες ἐργασίας, οἱ ὁποῖες ἀσχολήθηκαν τόσο μέ τίς ἰδιαιτερότητες τῶν παιδιῶν πού κατηχοῦμε, ὅσο καί μέ τήν δημιουργία πρωτότυπων κατηχητικῶν μαθημάτων.

Τὴν τελευταία ἡμέρα τοῦ Συνεδρίου παρηκολούθησαν ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Αἰτωλίας καί Ἀκαρνανίας κ. Κοσμᾶς καθὼς ἐπίσης καί ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Σισανίου καί Σιατίσσης κ. Παῦλος, οἱ ὁποῖοι συμμετεῖχαν ἐνεργά τόσο στό διάλογο, ὅσο καί στίς ὁμάδες ἐργασίας καί τίς τρεῖς ἡμέρες τοῦ συνεδρίου.

Τὴν τελευταία ἡμέρα παρουσιάστηκαν τὰ πορίσματα τῶν ὁμάδων ἐργασίας στήν ὀλομέλεια τῶν συνέδρων, ὅπου ὁ Σεβασμιώτατος κ. Κοσμᾶς ἐκλείσει τίς ἐργασίες τονίζοντας τὴν ἀνάγκη νά παραμείνουν ὅλοι μέ ἐνθουσιασμό στή διακονία τῶν νέων ἀνθρώπων, πυρακτωμένοι μέ ζῆλο καί ἀγάπη, γνωρίζοντας ὅτι τὸ ἔργο πού ἐπιτελεῖται εἶναι ἔργο Θεοῦ.

Μεταξύ ἄλλων, ὁ Σεβασμιώτατος ἐπεσήμανε ὅτι «δέν εἴμαστε λίγοι ἀλλά εἴμαστε πολλοὶ στή διακονία τοῦ Εὐαγγελίου» καί δέν πρέπει σέ καμιά περίπτωση νά ἀπογοπευόμαστε ἀπό τίς ὁποῖες δυσκολίες μᾶς παρουσιαστοῦν, ἔχοντας ὡς κύριο στόχο «νά γίνουμε ὄργανα τῆς Χάριτος τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ μας, ὀδηγώντας στό μυστήριο τῆς σωτηρίας τίς νεανικές ψυχές, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, ὁ ὁποῖος προτίμησε νά θυσιάσει τὸν ἑαυτό του γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἄλλων ἀνθρώπων».

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καί Αἰγιαλείας

*Ὁ Μακαριώτατος παρέστη στόν Πανηγυρικό
Ἑορτασμό τῆς Παναγίας στό Μέγα Σπλάιου*

Στὴν Ἱερά Μονή Μεγάλου Σπλαιίου Καλαβρύτων τέλεσε τὸ μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας στίς 15.8.2013 ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, καί συλλειτουργήσαν οἱ Μητροπολίτες Κοζάνης κ. Παῦλος, Βρεσθένης κ. Θεόκλητος, Καλαβρύτων κ. Ἀμβρόσιος καί ὁ Ἐπίσκοπος Διαυλείας κ. Γαβριήλ.

Παρόντες ἦταν ὁ Δήμαρχος Καλαβρύτων Γιώργος Λαζουράς, βουλευτές, πολιτευτές, ἐκπρόσωποι τῆς Περιφέρειας, τῶν τοπικῶν ἀρχῶν, κληρικοί καί λαϊκοί.

Στό κήρυγμά του ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀναφέρθηκε στά πρόσωπα τῆς Εὐας καί τῆς Παναγίας λέγοντας πὼς «ἡ Εὐα ζοῦσε σέ ἕνα περιβάλλον ἐκπληκτικό πού εἶχε τὴ δυνατότητα νά ἔχει ἐπικοινωνία

μέ τὸν Ἀδάμ, ἀλλά ἤθελε νά ἀνεξααρτοποιηθεῖ, καί μέ τὴ δική της θέληση ἀπομονώθηκαν. Ἡ Θεοτόκος ζοῦσε στή Ναζαρέτ μέ πολλές δυσκολίες. Δύο διαφορετικὲς γυναῖκες μέ διαφορετικὲς συμπεριφορές. Δύο πρόσωπα πού εἶναι τόσο μακριὰ ἀπὸ ἐμᾶς χρονικά, ἀλλά διαπιστώνουμε καί σήμερα ὅτι ὑπάρχουν μέσα μας. Κάθε φορὰ πού ὁ ἑαυτός μας θέλει νά φύγει μακριὰ ἀπὸ τὸν Θεὸ μιλάει ὁ κόσμος τῆς Εὐας, ἐξουσιάζει αὐτὸ τὸ κομμάτι μας, ἐνῶ κάθε φορὰ πού θέλουμε νά εἴμαστε πλάι στόν Θεὸ μιλάει τὸ κομμάτι τῆς Παναγίας».

Σέ ἄλλο σημεῖο τοῦ κηρύγματός του ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἐπισημαίνει «Κάθε στιγμή πού ξεχνᾶμε τὸν Θεὸ, τὸ μετανιώνουμε, ἐνῶ κάθε στιγμή πού ζητᾶμε νά εἴμαστε κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη τῆς Παναγίας, νιώθουμε τὴν πραγματικὴ ἀγάπη τῆς μάνας, τὴν χαρὰ. Αὐτὸς ὁ διχασμὸς φαίνεται καί στήν κοινωνία μας».

Μέ ἀφορμὴ τὴν ἑορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καί τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ὑπογράμμισε πὼς «βλέποντας τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας προσκυνοῦμε καί συγκινούμαστε, ἀλλὰ πολλές φορὲς τίς εἰκόνες τίς ἀποϊεροποιοῦμε, τίς κάνουμε ἐκμεταλλεύσιμες, ἐμπορεύσιμες. Διαπιστώνουμε πὼς ἀκόμη καί τὴν μεγαλύτερη εἰκόνα, τὸν ἄνθρωπο πού εἶναι εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, τὸν ἔχουμε ἀποϊεροποιήσει καί ἔχει γίνῃ ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσιμο, πλάσμα χωρὶς ἀξίες».

«Εἶναι μία εὐκαιρία σήμερα πού ὀδηγήσαμε τὰ βήματά μας σ' αὐτὸν τὸν ἱερό χώρο καί προσκυνήσαμε τὴν Παναγία νά ψάξουμε μέσα μας, ὅπως ἐμεῖς ξέχουμε τὸν ἑαυτό μας καί ὄχι ὅπως μᾶς ξέχουν οἱ ἄλλοι, πόσες φορὲς εἴμαστε μέ τὴν Εὐα καί πόσες μέ τὴν Παναγία. Ἡ χάρη τῆς Παναγίας, ὡστόσο, εἶναι αὐτὴ πού νικάει διότι δέν εἴμαστε γιὰ τὴν πτώση, γίναμε γιὰ μεγάλα πράγματα καί αὐτοὶ πού πέφτουμε σηκώνομαστε καί προχωροῦμε, φτάνει μόνο νά εἶναι ἡ διάθεσή μας σέ προσπάθεια ἀνοδική».

Ὁλοκληρώνοντας τὸ κήρυγμά του ὁ Ἀρχιεπίσκοπος ἀναφέρθηκε στίς δυσκολίες τῆς ἐποχῆς καί τόνισε πὼς μέ τὴ βοήθεια τῆς Παναγίας θά ξεπεραστοῦν τὰ προβλήματα. «Ἐν βρισκόμαστε σέ ἕνα σχολεῖο καί ζητούσαμε ἀπὸ μαθητὲς νά κάνουν εἰκόνα τὸν χαιρετισμὸ “χαῖρε Παναγία, τῶν

δακρῶν τῆς Εὔας ἢ λύτρωση», ἐπισήμανε ὁ Ἀρχιεπίσκοπος “τότε θὰ μᾶς παρουσίαζαν τὴν Εὔα μὲ δάκρυα καὶ τὴν Παναγία νὰ ἀπλώνει τὸ χέρι της νὰ τίς σκουπίσει τὰ μάτια”. Σὲ μία ἐποχὴ, λοιπόν, πού περισσεύουν τὰ δάκρυα καὶ ὁ πόνος χρειάζεται ἡ Παναγία μας νὰ τὰ σφουγγίσει».

Μετά τῆ Θεῖα Λειτουργία ὁ Μητροπολίτης Καλαβρυτῶν ζήτησε ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο νὰ κάνει τὰ ἀποκαλυπτήρια ἑνὸς ζωγραφικοῦ πίνακα, ὅπου ἀπεικονίζονταν ἡ μορφή τοῦ Ἀρχιεπισκόπου νὰ προσκυνᾷ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Μεγαλοσπλαιώτισσας, σὲ ἀνάμνηση τῆς ἐπίσκεψής του στὴν Ἱερά Μονὴ γιὰ τὸν ἑορτασμό τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Ἱερά Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως, Πρωγωνιανῆς καὶ Κονίτις

Τὸ Ψήφισμα τῆς Ἱερατικῆς Συνάξεως

Εἶναι λόγος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀποτυπωμένος στὸν 132^ο Ψαλμὸ: «Ἴδού δὴ τί καλὸν ἢ τί τερόπνον, ἀλλ’ ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφούς ἐπὶ τὸ αὐτό;» (Ψαλμ. 132,1). Δηλαδή, τί ὠραιότερο καὶ τί πὸ εὐχάριστο ὑπάρχει παρά νὰ συγκατοικοῦν οἱ ὁμόφυχοι ἀδελφοὶ ὅλοι μαζί;

Πράγματι, οἱ Ἐφημέριοι τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως, Πρωγωνιανῆς καὶ Κονίτις, μὲ τὴν πατρικὴ φροντίδα καὶ καθοδήγηση τοῦ Μητροπολίτου μᾶς κυρίου Ἀνδρέου, ἐζήσαμε ἕνα διήμερο (2-3 Σεπτεμβρίου) εὐλογημένο στό Μοναστήρι τῶν Ταξιαρχῶν («Γκούρας»), ὅπου διεξήχθησαν οἱ ἐργασίες τοῦ 19^{ου} Γενικοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου τῆς Μητροπόλεώς μας. Τὸ Γενικὸ θέμα τοῦ Συνεδρίου ἦταν: «γνωριμία μὲ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας». Μᾶς δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ γνωρίσουμε μεγάλες μορφές τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ τονωθεῖ καὶ ἐνισχυθεῖ ἡ πίστη μας καὶ τὸ ποιμαντικὸ μας ἔργο στους σημερινούς δύσκολους καὶ ταραγμένους καιρούς. Ἐζήσαμε λατρευτικές εὐκαιρίες, μὲ κορυφαία τὴν Θεῖα Λειτουργία, ὅπου καὶ ἐτελέσθη μνημόσυνο τῶν κοιμηθέντων, κατὰ τὸ τελευταῖο ἔτος, συλλειτουργῶν μας, ἐνῶ στὴν κοινὴ μας τράπεζα ὅλοι οἱ σύνεδροι «μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλίασει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνοῦντες τὸν Θεόν» (Πράξ. β’ 46-47). Στὸ τέλος, ἐνεκρίθη διὰ βοῆς τὸ ἀκόλουθο ψήφισμα:

1) Συμμετέχουμε στὴν ἀγωνία τῆς Πατρίδος μας καὶ ζοῦμε μαζί μὲ τοὺς ἐνοριῆτες μας τὴν κρισιμότητα τῆς οικονομικῆς δυσπραγίας.

2) Καταγγέλλουμε τὴν ἐπίμονη προσπάθεια τῶν Δημάρχων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης νὰ προβάλλουν τὴν ἠθικὴ ἀνωμαλία καὶ νὰ μεταβάλλουν τὴν κοινωνία σὲ Σόδομα καὶ Γόμμορα.

3) Ἀγωνιοῦμε γιὰ τὴν συνεχῆ συρρίκνωση τῶν Ἐπαρχιῶν Πρωγωνίου καὶ Κονίτις ἀπὸ τίς διάφορες ὑπηρεσίες, μὲ ἀποτέλεσμα ὁ τόπος νὰ κινδυνεύει νὰ ἐρημωθεῖ.

4) Ζητοῦμε ἀπὸ ὅλους τοὺς παράγοντες τῆς Παιδείας ἐνότητα καὶ ὁμοφυχία, ὥστε νὰ ἀρχίσει χωρὶς προβλήματα ἡ νέα σχολικὴ χρονιά. Τέλος,

5) Διαμαρτυρόμαστε ἐντόνως γιὰ τὰ βίαια ἐπεισόδια σὲ βάρος κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, στὴν Πρεμετὴ τῆς Βορείου Ἡπείρου καὶ ἀπαιτοῦμε ἀπὸ τοὺς Ἀλβανούς σεβασμὸ πρὸς τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ τὸν Βορειοπειρωτικὸ Ἑλληνισμό.

(Ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως)

Ἱερά Μητρόπολις Δημητριάδος καὶ Ἀλμυροῦ

Συντονισμὸς τοῦ Ἐκκλ/κοῦ ἔργου στά Σπίτια Γαλήνης, στὴν Οἰκογένεια καὶ σὴ Νεότητα

Προγραμματισμένες συσκέψεις μὲ τοὺς Ἱερεῖς - Ὑπευθύνους, κατὰ σειρᾶν, τῶν Σπιτιῶν Γαλήνης, τῶν Σχολῶν Γονέων καὶ τοῦ Νεανικοῦ ἔργου τῆς Τοπικῆς Ἐκκλησίας, εἶχε στὶς 7 Αὐγούστου 2013 στό Συνεδριακὸ Κέντρο Θεσσαλίας, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Δημητριάδος κ. Ἰγνάτιος.

Ἀποφασίσθηκε ἡ ἐπαναλειτουργία τῶν 27 σημείων σίτισης, στὶς κατὰ τόπους ἐνορίες.

Καταγράφηκε καὶ ἀποτιμήθηκε ὁ θετικὸς ἀπολογισμὸς τῶν ἐλέγχων πού πραγματοποιήσαν οἱ ἀρμόδιες ἀρχές, σχετικὰ μὲ τίς συνθηκὲς ὑγιεινῆς, ἀσφαλείας τῶν Σπιτιῶν Γαλήνης, ὅπως καὶ ἡ διαδικασία καταγραφῆς τῶν τροφίμων.

Ἀποφασίσθηκε, ἐν ὄψει τῆς ἐπαναλειτουργίας τῶν Σπιτιῶν Γαλήνης, νὰ τελεστεῖ Μέγας Πανηγυρικὸς Ἑσπερινός, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἁγίου Εὐφροσύνου τοῦ Μάγειρος, στὶς 10 Σεπτεμβρίου 2013, στὸν Ἱερό Ναὸ Ἀναλήψεως τοῦ Χριστοῦ Βόλου, μετ’ ἀρτοκλασίας, ὑπὲρ ὑγείας τῶν ἐθελο-

ντών καί τῶν λοιπῶν ἐργαζομένων στό Σπίτια Γαλήνης. Στήν ἴδια λατρευτική ἐκδήλωση θά τελεστεῖ καί ὁ Ἅγιασμός τῆς ἐπαναλειτουργίας τους.

Ἀποφασίσθηκε ἐπίσης ἡ περαιτέρω ἐνίσχυση τῆς συμβολῆς τῶν ἐνοριῶν στήν ἀντιμετώπιση τοῦ ὑποσιτισμοῦ τῶν μαθητῶν, σέ ἀπόλυτη συνεργασία μέ τήν ἐκπαιδευτική κοινότητα.

Ὁ Σεβασμιώτατος ἐνημερώθηκε ἀπό τοὺς ὑπευθύνους Κληρικούς γιά τήν θεματολογία πού θά ἀκολουθήσουν στίς ἐνοριακές Σχολές Γονέων κατά τό ἐπερχόμενο Ἐκκλησιαστικό ἔτος, καί ἀποφασίστηκε ἡ λειτουργία τεσσάρων νέων Σχολῶν Γονέων στίς Ἐνορίες Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ἀλυκῶν, Ἁγίας Παρασκευῆς Βόλου, Πέτρου καί Παύλου Νέας Ἰωνίας καί στό Κέντρο Νεότητας Ἀλμυροῦ.

Ἀποφασίσθηκε νά πραγματοποιηθεῖ, γιά τά Μέλη τῶν Σχολῶν Γονέων, μεγάλη ἐκδήλωση, τήν Κυριακή 3 Νοεμβρίου 2013 στό Συνεδριακό Κέντρο Θεσσαλίας, μέ θέμα «Καταστροφικές λατρεῖες, μία σύγχρονη ἀπειλή γιά τοὺς νέους».

Ἱερά Μητρόπολις Δράμας

Ἡ ἐπίσημη ἀναγνώριση ἀγιότητας τοῦ Αὐτοκράτορος Δαβίδ Μεγάλου Κομνηνοῦ

Μετά ἀπό σχετική εἰσήγηση τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δράμας κ. Παύλου πρὸς τὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ἐν συνεχείᾳ στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, πραγματοποιήθηκε ἡ ἐπίσημη ἀναγνώριση καί ἀναγραφή στό ἀγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ τελευταίου Αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ.

Ὁ Μητροπολίτης Δράμας Παῦλος πρὸς ἅπαντα τά πνευματικά του τέκνα:

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Εἰς ἐμέ τόν ἐν ἐπισκόποις ἐλάχιστον ἔλαχεν ἡ τιμή καί ὁ κλῆρος ὅπως ἐκζητήσω παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τήν ἱεροκανονικὴν διενέργειαν τῶν δεόντων πρὸς ἐπίσημον κατάταξιν εἰς τό ἀγιολόγιον τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ τελευταίου αὐτοκράτορος τῆς Τραπεζοῦντος Δαβίδ τοῦ Μεγάλου Κομνηνοῦ, τῶν τριῶν αὐτοῦ τέκνων

Βασιλείου, Γεωργίου, Μανουήλ καί τοῦ ἀνεπιτοῦ αὐτοῦ καί διαδόχου τοῦ θρόνου Ἀλεξίου, τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μαρτυρικῶς τελειωθέντων κατά τὴν 1ην Νοεμβρίου τοῦ 1463.

Ἡ κατάταξις εἰς τὰς ἐπισήμους ἀγιολογικάς δέλτους τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἀνωτέρω Μαρτύρων, τό ἔτος 2013, κατά τό ὅποιον συνεπληρώθησαν 550 ἔτη ἀπὸ τῆς μαρτυρικῆς τελειώσεως αὐτῶν (1463-2013), ἀπετέλει ὑποχρέωσιν ἱεράν ἀπάσης τῆς Ἐκκλησίας ἀλλ' ἰδιαίτερος ἡμῶν τῶν ἐκ Πόντου καταγομένων καθὼς ἐν τῇ συνειδήσει ἡμῶν ὡς καί τῶν ἐχόντων γῶσιν τῆς ἱστορίας τῆς μαρτυρικῆς ἡμῶν πατρίδος, οὗτοι εἰσὶν ἡ καλὴ ἀπαρχὴ τῶν ἐν Πόντῳ νεομαρτύρων.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, υἱοθετήσασα τὴν ταπεινὴν εἰσήγησίν μου, ἀνέπεμψε τὸν ἀρτίως καταρτισθέντα φάκελλον εἰς τὸν πάνσεπτον Οἰκουμενικόν Θρόνον.

Ὅθεν, ὁ προσκυνητὸς ἡμῶν Δεσπότης, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Βαρθολομαῖος τὸν ἀποσταλέντα Αὐτῷ φάκελλον, ἀρκοῦντως μελετήσας, ὡς καί οἱ περὶ Αὐτὸν Σεβασμιώτατοι ἀρχιερεῖς καί ἱεροσυνοδικῶς μετ' αὐτοῦ συσκεψάμενοι, τὴν ἐπικλήσει τοῦ Παναγίου καί τελεταρχικοῦ Θείου Πνεύματος, ἱεροκανονικῶς ἀπεφάναντο καί διὰ Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεως ἐκδοθείσης τῇ δεκάτῃ Ἰουλίου τοῦ σωτηρίου ἔτους δισχιλιοστοῦ δεκάτου τρίτου κατέταξαν εἰς τὴν χορείαν τῶν Ἀγίων Μαρτύρων τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοὺς καλλινίκους τούτους Νεομάρτυρας, ὀρίσαντες, ὅπως ἡ ἱερά αὐτῶν μνήμη γεραίρεται ἐπισίως κατά τὴν 1ην τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου, ἡμέραν τῆς μαρτυρικῆς αὐτῶν τελειώσεως.

Ἐκπληρώσαντες τό ἱερόν τοῦτο ὄφλημα πρὸς τὸν τελευταῖον τῆς κλεινῆς Τραπεζοῦντος ἄνακτα, Ἅγιον Δαβίδ τὸν Μέγαν Κομνηνὸν καί τὴν συνοδείαν αὐτοῦ, μετ' εὐλόγου χαρᾶς γνωστοποιούμεντά τῃ ἐπινεύσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος τελεσιουργηθέντα εἰς τοὺς φιλομάρτυρας καί εἰς τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς διαβιούντας Ποντίους, ἐπικαλούμενοι τὰς πρᾶξεις αὐτῶν πρὸς τὸν Δεσπότην Χριστὸν δι' ἅπαντας τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανούς, τοὺς τιμῶντας τὴν ἱεράν μνήμην αὐτῶν ὡς καί διὰ τὸν γενέθλιον τόπον τῶν πατέρων ἡμῶν, τὸν «ἀνάσπαλτον» Πόντον.

ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ

Οικουμενικόν Πατριαρχεῖον

*Ἡ νέα σύνθεσις
τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου*

Ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐξεδόθη ἡ ἀκόλουθος ἀνακοίνωσις:

«Γενομένης τῆς τακτικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Ἁγίας καί Ἱερᾶς Συνόδου, αὕτη ἀπετελέσθη διά τό ἐξάμηνον 1.3.2013-31.8.2013, ὑπό τήν προεδρίαν τῆς Α.Θ. Παναγιόττου, ἐκ τῶν Σεβ. Ἱεραρχῶν:

Γέροντος Χαλκηδόνο κ. Ἀθανασίου
Γέροντος Δέρκων κ. Ἀπόστόλου
Πέργης κ. Εὐαγγέλου
Θεοδωρουπόλεως κ. Γερμανοῦ
Μυριοφύτου καί Περιστάσεως κ. Εἰρηναίου
Μύρων κ. Χρυσοστόμου
Σασίμων κ. Γενναδίου
Νέας Ἱερσέης κ. Εὐαγγέλου
Ρόδου κ. Κυρίλλου
Κυδωνίας καί Ἀποκορώνου κ. Δαμασκηνοῦ
Σιγκαπούρης κ. Κωνσταντίνου
Αὐστρίας κ. Ἀρσενίου

Πατριαρχικόν Μήνυμα

*ἐπί τῇ ἡμέρᾳ προσευχῆς ὑπέρ τῆς Προστασίας
τοῦ Φυσικοῦ Περιβάλλοντος (01.09.2013)*

Ἀδελφοί καί τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Ἐφθασεν ἡ πρώτη Σεπτεμβρίου, ἡ πρώτη τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, τήν ὁποίαν πρό ἐτῶν τό Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον καί ἐν συνεχείᾳ σύνολος ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία ὠρίσαμεν ὡς ἡμέραν προσευχῆς διά τό περιβάλλον. Ἐκτοτε, λόγῳ καί τῆς ἡμετέρας πρωτοβουλίας ταύτης, ἔχει γενικευθῆ τό ἐνδιαφέρον διά τήν προστασίαν τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος καί πολλά λαμβάνονται μέτρα ἐν προκειμένῳ διά τήν ἀειφορίαν καί τήν ἰσορροπίαν τῶν οἰκοσυστημάτων ἀλλά καί διά πᾶν σχετικόν πρός αὐτάς πρόβλημα.

Καθώς μάλιστα τυγχάνει γνωστόν καί ἐπιμεμαρτυρημένον ὅτι «οὐ λύνονται οἱ νόμοι τῆς φύσεως, οὐδέ σαλεύονται, ἀλλά μένουσιν ἀκίνητοι»

(πρβλ. Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, Εἰς τόν πτωχόν Λάζαρον ΣΤ', Ρ.Γ. 48, 1042), ὀφείλομεν σήμερον νά ἐπικεντρώσωμεν τήν προσοχήν μας εἰς τās ἀφανεῖς ἐπεμβάσεις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τήν ἰσορροπίαν τοῦ περιβάλλοντος, ἡ ὁποία διασαλεύεται ὄχι μόνον δι' ἐμφανῶν καταστρεπτικῶν ἐνεργειῶν, ὡς αἱ ἐκριζώσεις τῶν δασῶν, ἡ ὑπεράντλησις τῶν ὑδάτων, ἡ ἐν γένει ὑπερεκμετάλλεσις τῶν φυσικῶν καί ἐνεργειακῶν πόρων καί ἡ μέσῳ διαρροῆς καί ἀποθέσεως τοξικῶν καί χημικῶν οὐσιῶν μόλυνσις μεγάλων χειρσαίων καί ὑδατίνων περιοχῶν, ἀλλά καί δι' ἀφανῶν διά γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ πράξεων. Καί τοιαῦτα τυγχάνουν αἱ ἐπεμβάσεις εἰς τὰ γονιδιώματα τῶν ἐμβίων ὄντων καί ἡ δημιουργία κατ' αὐτόν τόν τρόπον μετπλαγμένων εἰδῶν ἀγνώστου ἐν συνεχείᾳ μετεξελέξεως, ὡς καί ἡ ἀνέυρεσις τρόπων ἀποδεσμεύσεως τεραστίων δυνάμεων, τῶν ἀτομικῶν καί πυρηνικῶν, τῶν ὁποίων ἡ μή ὀρθή χρῆσις δύναται νά ἐξαφανίσῃ πᾶν ἴκνος ζωῆς καί πολιτισμοῦ εἰς τόν πλανήτην μας. Εἰς τās περιπτώσεις ταύτας δέν εἶναι ἡ πλεονεξία καί ἡ ἐπιθυμία τῆς ὑπερισχύσεως τὰ μόνα κίνητρα τῶν ἐπιδιωκόντων νά ἐπέμβουν καί νά μεταλλάξουν τὰ ἔμβια ὄντα, τὰ ὁποία ὁ Θεός ἐδημιούργησεν ὡς «καλά λίαν», ἀλλά καί ἡ ὑπεροψία ὠρισμένων ὅπως ἀντιπαρταχθοῦν εἰς τήν Σοφίαν τοῦ Θεοῦ καί ἀποδείξουν ἑαυτούς ἱκανούς νά βελτιώσουν τό ἔργον Αὐτοῦ. Ἡ ψυχική στάσις αὕτη χαρακτηρίζεται ὑπό τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὡς «ὑβρις», δηλαδή ὑπεροπτική αὐθάδεια τοῦ ἔχοντος περιορισμένον νοῦν ἐναντι τοῦ Πανσόφου καί Παντοδυνάμου Δημιουργοῦ.

Ἀσφαλῶς δέν ἀντιτασσόμεθα πρός τήν ἐπιστημονικήν ἔρευναν, ἐάν καί ἐφ' ὅσον παρέχῃ ἐπιφέλεις ὑπηρεσίας εἰς τόν ἄνθρωπον καί τό περιβάλλον. Τοιοῦτοτρόπως, ἡ χρησιμοποίησις τῶν πορισμάτων αὐτῆς διά τήν θεραπείαν, παραδείγματος χάριν, ἀσθενειῶν εἶναι ἀσφαλῶς θεμιτή, ἀλλά ἡ βεβιασμένη ἐμπορική ἐκμετάλλεσις προϊόντων τῆς συγχρόνου χημικῆς καί βιολογικῆς τεχνολογίας πρό τῆς τετελεσμένης διαπιστώσεως ὅτι εἶναι διά τόν ἄνθρωπον ἀβλαβῆ, εἶναι ἀσφαλῶς

κατακριτέα, καθώς ἐπανεπιλημμένως ὠδήγησεν εἰς τραγικὰς συνεπειὰς αὐτόν καί τό περιβάλλον.

Ἡ ἐπιστήμη, καλῶς πράττουσα, διαρκῶς ἐρευνᾷ καί προσπαθεῖ νά ἐρμηνεύσῃ τήν φυσικήν νομοτέλειαν καί τάξιν. Ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς πρωτοπλάστους «κατακυριεύσατε τῆς γῆς» (Γεν. θ' 1) παρέχει τήν ἄδειαν τῆς ἐρέυνης καί γνώσεως τῶν φυσικῶν καί βιολογικῶν μηχανισμῶν οἱ ὅποιοι δροῦν εἰς αὐτήν, διὰ νά εἶναι σύνολον τό φυσικόν περιβάλλον παραδείσιον. Ἄρκεῖ ἡ ἐπιδίωξις τῆς γνώσεως καί ἡ ἐκμετάλλευσις αὐτῆς νά μή στοχεύῃ μόνον εἰς τό κέρδος καί νά μή εἶναι ἀλαζονική προσπάθεια οἰκοδομήσεως ἐνός νέου πύργου τῆς Βαβέλ, διὰ τοῦ ὁποίου τό δημιούργημα θά προσπαθήσῃ νά φθάσῃ καί ἴσως, κατά τήν ἔπαρσιν ὠρισμένων, νά ὑπερβῇ καί Αὐτόν τόν Δημιουργόν. Δυστυχῶς λησμονεῖ ἐνίοτε ὁ ἄνθρωπος ὅτι ὁ τοῦ «κάλους γενεσιάρχης ἔκτισεν αὐτά» (Σοφ. Σολ. ιγ', 3) καί χεῖρ Κυρίου «ἐθεμελίωσε τήν γῆν, καί ἡ δεξιὰ Αὐτοῦ ἐστερέωσε τόν οὐρανόν» (πρβλ. Ἦσ. μγ', 13).

Καθῆκον, λοιπόν, ἡμῶν τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας καί τῶν ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος καί τῆς ἐπιστήμης, ἀλλά καί πάντων τῶν εὐλαβῶν χριστιανῶν, εἶναι νά ἐργαζώμεθα τό ἀγαθόν καί κυρίως νά προσευχώμεθα ὅπως ὁ Δημιουργός τοῦ παντός Θεός φωτίξῃ τοὺς εἰδικῶς μέ τά ἀνωτέρα θέματα ἀσχολουμένους ἐπιστήμονας ἵνα ἐν ταπεινώσει ἔναντι Αὐτοῦ καί ἐν σεβασμῶ πρὸς τήν φυσικήν νομοτέλειαν καί τάξιν εἰσέρχωνται εἰς τά ἐνδότερα αὐτῆς καί ἀποφεύγουν τήν διὰ λόγους οἰκονομικῆς ἐκμεταλλεύσεως ἢ ἄλλους, ὡς ἀνεφέρομεν, βεβιασμένην χρησιμοποίησιν τῶν πορισμάτων τῆς ἐρέυνης τῶν. Χρειάζεται μακρὰ πείρα διὰ νά βεβαιωθῇ ὅτι αἱ διαπιστωθεῖσαι εὐεργετικαί ἐπιρροαί ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νέων γνώσεων δέν συνεπάγονται παραπλεύρως ἐπιβλαβεῖς παρενεργεῖαι εἰς τό περιβάλλον καί βεβαίως εἰς αὐτόν τοῦτον τόν ἄνθρωπον.

Κατά τήν δημιουργίαν τοῦ κόσμου ἡ τότε φωνή καί τό πρῶτον πρόσταγμα τοῦ Κυρίου «οἷον νόμος τις ἐγένετο φύσεως, καί ἐναπέμεινε τῇ γῆ, τήν τοῦ γεννᾶν αὐτῆ καί καρποφορεῖν δύναμιν εἰς τό ἐξῆς παρεχόμενος...» (Μεγάλου Βασιλείου, εἰς τήν ἑξαήμερον Θ', Ρ.Γ. 29, 96Α), ἐξασφαλίζουσα τήν ἀειφορίαν αὐτῆς. Καί ἡ γῆ θά συνεχίσῃ νά γεννᾷ

καί νά καρποφορῇ ἐφ' ὅσον ἀφεθῇ εἰς τήν φυσικήν αὐτῆς τάξιν καί ἐφ' ὅσον ἡμεῖς οἱ πάροικοι ἐπ' αὐτῆς πορευθῶμεν κατά τά προστάγματα καί τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καί φυλάττωμεν καί ποιῶμεν αὐτάς. Τότε Ἐκεῖνος μόνον «δώσει τόν ὑετόν ἡμῖν ἐν καιρῶ αὐτοῦ, καί ἡ γῆ δώσει τά γενήματα αὐτῆς, καί τά ξύλα τῶν πεδίων ἀποδώσει τόν καρπὸν αὐτῶν [...] καί φαγώμεθα τόν ἄρτον ἡμῶν εἰς πλησμονήν καί κατοικήσωμεν μετὰ ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς γῆς ἡμῶν. Καί πόλεμος οὐ διελεύσεται διὰ τῆς γῆς ἡμῶν[...]» (πρβλ. Λευιτ. 26, 4-5).

Προσευχόμενοι ἐπὶ τῇ εὐσήμερῳ ταύτῃ ἡμέρῳ καί τῇ εἰσόδῳ τοῦ ἐνιαυτοῦ μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, Συμεῶν τοῦ ἰσαγγέλου καί τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἑπταρίθμων παιδῶν καί μετὰ τοῦ ἱεροῦ Ψαλμοῦ Δαυὶδ πρὸς τόν Κύριον ὅπως ἐξαποστείλῃ τό πνεῦμα Αὐτοῦ καί ἀνακαινίσῃ τό πρόσωπον τῆς γῆς (πρβλ. Ψαλμ. 103, 30), εὐλογῶν τά ἔργα τῶν χειρῶν Αὐτοῦ καί καταξιῶν ἡμᾶς λυσιτελῶς περαιῶσαι τήν τοῦ χρόνου περίοδον, ἐπικαλούμεθα ὑπὲρ τῶν ἐρευνώντων τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως τόν φωτισμόν, τήν χάριν καί τήν εὐλογίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

βιγ' Σεπτεμβρίου α'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος
Ἁγαπητός ἐν Χριστῶ ἀδελφός καί διάπυρος
πρὸς Θεόν εὐχέτης.

*Ἡ ἐπίσκεψη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
στὴν Ἑσθονία*

Ἀκολουθεῖ τό ἐπίσημο ἀνακοινωθέν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιά τήν ἐπίσκεψη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου στὴν Ἑσθονία:

«Ἀνταποκρινόμενος εἰς τήν πρόσκλησιν τῆς Ἀυτονομῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑσθονίας καί τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας τῆς Ἑσθονίας ἡ Α.Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης μετέβη τήν 4ην Σεπτεμβρίου 2013 εἰς Ταλλίνην προκειμένου νά προεξάρχῃ εἰς τοὺς ἑορτασμούς ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 90 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑσθονίας ὡς Ἀυτονομῆς ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Συνοδοὶ τοῦ Πατριάρχου κατά τήν ἐπίσκεψιν ταύτην εἶναι οἱ Σεβ. Μητροπολίται Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἀθανάσιος, Βοστώνης κ. Μεθόδιος οἱ

Πανοσιολ. Τριτεύων κ. Θεόδωρος, καί Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου κ. Μακάριος Γρινιεζάκης καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Αὐτοῦ Ἐντιμ. κ. Συμεών Φραντζελάς.

Τόν Πατριάρχη ἐπεδέχθη ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ τῆς Ταλλίνης ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως ὁ Γενικός Γραμματεὺς αὐτῆς καί ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ταλλίνης καί πάσης Ἑσθονίας κ. Στέφανος μετὰ τῶν μελῶν τῆς περὶ αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου. Παρόντες ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ ἦσαν ἐπίσης οἱ Πρόσβεις τῆς Τουρκίας, τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Φιλλανδίας, καθὼς καί ἀρκετοὶ κληρικοί καί πρόκριτοι λαϊκοί.

Ὁ Πατριάρχης ἀπύθυε χαιρετισμὸν κατὰ τὴν ἀφιξίν Του εἰς τὸ ἀεροδρόμιον τῆς Ταλλίνης εὐχαριστῶν τοὺς παρόντας, διὰ τὴν ἐγκάρδιον ὑποδοχὴν καί εὐλογῶν τὸν λαὸν τῆς χώρας. Ἀκόμῃ, ἀπήντησεν εἰς ἐρωτήσεις τῶν παρόντων δημοσιογράφων.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας Πατριάρχης συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἑσθονίας παρεχώρησε συνέντευξιν Τύπου εἰς τὸν ἐπίσημον κρατικὸν τηλεοπτικὸν σταθμὸν ETV ἀναφερθεὶς εἰς θέματα ἐκκλησιαστικά καί κοινωνικά, ἐνῶ τὸ ἑσπέρας ἡ Α.Θ. Παναγιότης καί οἱ συνοδοὶ Αὐτῆς παρεκάθησαν εἰς δεῖπνον παρατεθὲν ὑπὸ τῆς ἐν Ἑσθονίᾳ Πρόσβειος τῆς Τουρκίας Ἐξοχ. κ. Ayşenur Arpaşlan.

Σήμερον τὴν πρωΐαν, Πέμπτην, 5ην Σεπτεμβρίου, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐπεσκέφθη ἀλληλοδιαδόχως τὸν Ἀρχηγὸν τοῦ κράτους κ. Toomas Hendrik Ilves, τὴν Πρόεδρον τῆς Βουλῆς κ. Ene Ergma, τὸν Ὑπουργὸν Ἐξωτερικῶν κ. Urmas Paet, ὁ ὁποῖος παρέθεσε γεῦμα πρὸς τιμὴν τῆς Α.Θ. Παναγιότητος, καί τὸν Πρωθυπουργὸν κ. Andrus Ansip.

Αἱ αὐτῶν Ἐξοχότητες ἐξέφρασαν πρὸς τὸν Πατριάρχη καί τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν διὰ τὴν στοργὴν καί τὴν ὑποστήριξίν της πρὸς τὴν Αὐτόνομον Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Ἑσθονίας εἰς τὸ παρελθόν καί ἀπὸ τοῦ 1996 καί ἐντεῦθεν διὰ τῆς ἐπανασυστάσεως τοῦ Αὐτονόμου αὐτῆς, ὁ δὲ Πατριάρχης νύχαρίσθη διὰ τὴν βοήθειαν πρὸς αὐτὴν τοῦ Ἑσθονικοῦ Κράτους, ὡς καί διὰ τὴν ἐπίσημον πρόσκλησιν ὅπως ἐπισκεφθῆ καί πάλιν τὴν Ἑσθονίαν.

Μετὰ τὴν συνάντησίν Του μετὰ τὸν Πρόεδρον τῆς

Δημοκρατίας, ὁ Πατριάρχης ἔδωκεν ὁμοῦ μετ' αὐτοῦ συνέντευξιν Τύπου, ἀπαντήσας εἰς τεθείσας ἐρωτήσεις διὰ τὰς δύο ἐν Ἑσθονίᾳ Ὁρθόδοξους δικαιοδοσίας, διὰ τὴν κατάστασιν ἐν Συρίᾳ, εὐχνηθεὶς νὰ λάβῃ θετικὰς δι' αὐτὴν ἀποφάσεις ἢ συνερχομένη ἀπὸ τῆς σήμερον ἐν Ἁγίᾳ Πετροπόλει συνάντησις Κορυφῆς G20, ὡς καί δι' ἄλλα ἐπίκαιρα θέματα.

Κατὰ τὴν συνάντησιν μετὰ τῆς κ. Προέδρου τῆς Βουλῆς λόγου γενομένου καί πάλιν περὶ τῆς Συρίας ὁ Πατριάρχης εἶπεν ὅτι ἀνταποκρινόμενος καί αὐτὸς εἰς τὴν γνωστὴν ἔκκλησιν τοῦ Πάπα θὰ προσευχηθῆ ἰδιαίτερος διὰ τὴν εἰρήνην εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολήν τὸ προσεχές Σάββατον, καίτοι δὲν παύει νὰ πράττῃ τοῦτο ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐνάρξεως τῆς αἱματοχυσίας ἐκεῖ.

Τὸ ἑσπέρας ἡ Α.Θ. Παναγιότης καί οἱ συνοδοὶ Αὐτῆς παρεκάθησαν εἰς ἐπίσημον δεῖπνον παρατεθὲν ὑπὸ τοῦ Ἐξοχ. Προέδρου τῆς Ἑσθονικῆς Δημοκρατίας εἰς ἐκτὸς της Ταλλίνης θέρετρον αὐτοῦ».

Ἡ ἐπίσημη ἐπίσκεψιν τοῦ Πατριάρχου Βουλγαρίας

Σὲ πανηγυρικὴ ἀτμόσφαιρα πραγματοποιήθηκε στὶς 22.9.2013 τὸ συλλεῖτουργο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου καί τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας Νεοφύτου, στὸν Πάνσεπτο Πατριαρχικὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στό Φανάρι.

«...ἔχομεν τὴν μεγίστην χαρὰν νὰ ὑποδεχόμεθα τὴν Ὑμετέραν διὰ πολλῶν χαρισμάτων περικεκοσμημένην Μακαριότητα ὡς ἄγγελον Κυρίου εἰς τὴν ἔδραν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὴν πνευματικὴν γεννήτριαν, τροφὸν καί κιβωτὸν καί τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας...», εἶπε ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης στὴν ὁμιλία του, ἀμέσως μετὰ τὴν Θεία Λειτουργία, ἀπευθυνόμενος στὸν Πατριάρχη Βουλγαρίας Νεοφύτο. Ὁ Προκαθήμενος τῆς Ὁρθοδοξίας ἀναφέρθηκε στὴν ἱστορικὴ διαδρομὴ καί τίς κοινές ἐμπειρίες καί βιώματα πού μοιράζονται ἡ Πρωτόθρονη Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ μετὰ τὴν θυγατέρα Αὐτῆς, Ἐκκλησίᾳ τῆς Βουλγαρίας, γιὰ τοὺς δεσμούς ἐνότητος πού παραμένουν ἰσχυροὶ καί ἀκλόνητοι παρὰ τίς ὅποιες δυσκολίες καί πειρασμούς πού ἐμφανίσθηκαν στό διάβα τῶν αἰώνων.

«...οἱ Ὁρθόδοξοι ἐπιμένοντες, στοιχοῦντες τῇ παρορθόδοξῳ ἱεροσυνοδικῇ καταδίκῃ παντός εἵδους ἔθνοφυλετισμοῦ, τονίζοντες διαρκῶς καί ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ, ὅτι ὡς τέκνα τῆς κολυμβήθρας τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦμεν τό Γένος τῶν Χριστιανῶν...», τόνισε ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἐνῶ σέ ἄλλο σημεῖο τῆς ὁμιλίας τοῦ ὑπογράμμισε: «Ἀκούομεν σήμερον τόν ἱερομάρτυρα Ἐπίσκοπον Σινώπης Φωκᾶν νά μᾶς καλῆ νά ἀναλάβωμεν τόν “θυρεόν τῆς πίστεως”, ἐπ’ ὧμων “τό ὄπλον τοῦ Σταυροῦ”, καί νά πορευθῶμεν “ἀκλινῶς τήν ὁδόν τῆς σωτηρίας”· ἀδιαχώριστοι καί ἠνωμένοι ἐν Κυρίῳ αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι πρὸς ἑαυτάς καί ἀλλήλας καί πρὸς τό κέντρον αὐτῶν, τό ἐν αὐταῖς πρῶτον τῇ ἀγάπῃ καί τῇ διακονίᾳ Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον· ἠνωμένοι καί ἐν συμπορείᾳ μέχρι τεομάτων αἰῶνος αἱ δύο ἡμῶν Ἐκκλησίαι Κωνσταντινουπόλεως καί Βουλγαρίας. Εἰς εἶναι ὁ Μάρτυς καί μία ἡ Μαρτυρία. Καί ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μαρτυρεῖ ἐν μαρτυρίῳ καί ἐκεῖνος ὅστις μαρτυρεῖ ἐν μαρτυρίᾳ».

«Μεγάλη χαρά καί εὐχαρίστηση γιά τό μεγάλο ἔλεος τοῦ Θεοῦ, γεμίζοντες τήν ψυχὴ καί τήν καρδιά μου, τήν ἡμέρα τῆς εἰρηνικῆς μας ἐπίσκεψης στόν Οἰκουμενικό Θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπό ὅπου πάντοτε ὁ Κύριος μετέφερε πρὸς πάντα τά ἔθνη ὀρθά τήν σωτήριο διδασκαλία Του», εἶπε στό ξεκίνημα τῆς ὁμιλίας του ὁ Πατριάρχης Νεόφυτος ἐνῶ σέ ἄλλο σημεῖο τῆς ὑπογράμμισε: «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη... (Ματθ. 28,19), λέγει ὁ Σωτήρας μας στοὺς μαθητὲς Του, τοὺς ὁποίους κατέστησε ἀποστόλους τοῦ σωτηρίου Εὐαγγελίου. Πιστός σέ αὐτὴ τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ἐν παντί καιρῷ, κατέστη καί ὁ καθοδηγούμενος ἀπὸ τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα Θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως καί μέ θεῖο ζῆλο φύτευε σέ ὀλόκληρη τὴν οἰκουμένη τὴν ἀπαξ παραδεδομένη σωτήρια πίστη στό Φῶς. Καί τώρα, κατὰ τὴν δευτέρη χιλιετία ἀπὸ ἐκεῖνες τίς ἡμέρες, ὅπου ἡ Μπέρα Ἐκκλησία θεμελίωσε τὴν ἀρχὴ τῆς δικῆς μας Αὐτοκέφαλῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ συνεχίζεται νά κηρύσσεται στήν γῆ τῆς Βουλγαρίας καί πέραν ἀπὸ αὐτὴν καί ὁ Κύριος κάθε ἡμέρα προσθέτει στήν Ἐκκλησίαν Του ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι σφύζονται. Γιά ὅλα αὐτὰ χρωστοῦμε τό δικό μας μεγάλο εὐχαριστῶ πρῶτα στόν Κύριο καί

Θεό μας καί μετὰ στό πρόσωπό Σας καί στήν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ τῆς Νέας Ρώμης».

Στό Πατριαρχικό συλλεῖτουργο συμμετεῖχαν οἱ συνοδοὶ Ἱεράρχες τοῦ Πατριάρχου Νεοφύτου καί συγκεκριμένα ὁ Μητροπολίτης ἐν ΗΠΑ, Καναδᾶ καί Αὐστραλίας Ἰωσήφ, ὁ Μητροπολίτης Δοροστόλου Ἀμβρόσιος καί οἱ Ἐπίσκοποι Στοβίου Ναοῦμ, Ἀρχιεραματέας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καί Ζνεπόλεως Ἰωάννης. Ἐπίσης οἱ Μητροπολίτες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Φιλαδελφείας Μελίτων, Σεβαστείας Δημήτριος, Ἰκονίου Θεοληπτος καί Κυδωνίων Ἀθηνάγορας.

Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι οἱ Μητροπολίτες Θεοδορουπόλεως Γερμανός καί Μαντινείας καί Κυνουρίας Ἀλέξανδρος, Ἀρχοντες Ὀφφικίαλοι τῆ Ἁγίας του Χριστοῦ Μεγάλῆς Ἐκκλησίας, ὁ Πρέσβης Νικόλαος Μαθιουδάκης, Γενικός Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στήν Κωνσταντινούπολη, ὁ Γενικός Πρόξενος τῆς Βουλγαρίας στήν Πόλη Ἀλέξανδρος Βελεν, ὁ Δήμαρχος Πατρῶων Ἰωάννης Δημαρᾶς, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Βουλγαρικῆς Παροικίας στήν Πόλη, Βασίλειος Λιάζε, Καθηγητὲς, μαθητὲς τῆς Πατριαρχικῆς Μεγάλῆς του Γένους Σχολῆς καί τοῦ Ζαπείου καί πλῆθος πιστῶν καί προσκυνητῶν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καί ἄλλες χώρες τοῦ ἔξωτερικοῦ.

Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον Ἱερὰ Κοινότης Ἁγίου Ὑορους

*Ἐπιστολὴ διαμαρτυρίας γιά τὴν κατάργηση
τῆς ἀγογίας τῆς Κυριακῆς*

Ἐξοχώτατον

Ἐπουργόν Ἀνάπτυξης, Ἀνταγωνιστικότητας,
Ἐποδομῶν, Μεταφορῶν καί Δικτύων κύριον
Κωνσταντῖνον Χατζηδάκην

Ἐξοχώτατε κύριε Ἐπουργέ,

Μετὰ βαθυτάτης θλίψεως ἡ Ἱερὰ Κοινότης, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Ἀντιπροσώπων τῶν εἴκοσιν Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὑορους, ἐπληροφορήθη τὴν κατάθεσιν εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ νομοσχεδίου «Κανόνες ρύθμισης τῆς ἀγορᾶς προϊόντων καί τῆς παροχῆς ὑπηρεσιῶν», μέ τό ὁποῖον ἐπιτρέπεται ἡ προαιρετικῶς καί ὑπὸ προϋποθέσεις λειτουργία τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων κατὰ τὰς Κυριακάς.

Ἐπιπλέον, τοῦτο ἀποτελεῖ ἐν οὐσιαστικόν βῆμα διὰ τὴν κατάργησιν τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς, ἡ ὁποία ἐθεσπίσθη ἀπὸ τὰ βυζαντινά χρόνια καὶ ἐτηρήθη ἀπὸ συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, ὡς ἀποτέλεσμα τοῦ σεβασμοῦ τοῦ πιστοῦ λαοῦ μας πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Παράδοσιν. Ἡ κατάργησίς της ἀπεφεύχθη κατὰ τὴν περίοδον τῆς τουρκοκρατίας χάρις εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ μεγάλου Ἁγιορείτου ἁγίου ἱερομάρτυρος καὶ ἐθναποστόλου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, ὁ ὁποῖος μεταξὺ ἄλλων ἔλεγε: «*Ἀδελφοί μου, Σᾶς συμβουλεύω νὰ φυλάγεται τὴν Κυριακὴν, ὡσάν ὁπού εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸν Θεόν*».

Κατὰ τὴν παροῦσαν λίαν δυσχερῆ καὶ κρίσιμον καμπὴν τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς χώρας ἡμῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔχει περισσότερον ἀπὸ ποτὲ ἄλλοτε ἀνάγκην κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, πνευματικῆς ἐνισχύσεως καὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὰς παραδόσεις καὶ ὅχι ἀποχριστιανοποιήσεως καὶ ἀποδομήσεως τῆς κοινωνικῆς συνοχῆς, θερμῶς παρακαλοῦμεν, Ἐξοχώτατε κύριε Ὑπουργέ, διὰ τὴν πλήρη ἀναθεώρησιν τοῦ ἄρθρου «*Λειτουργία καταστημάτων τῆς Κυριακῆς*».

Ἐλπίζοντες ὅτι θὰ ἀρθῆτε εἰς τὸ ὕψος τῶν περιστάσεων, τόσον Ὑμεῖς προσωπικῶς ὅσον καὶ οἱ ἀξιότιμοι Βουλευταῖ τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου, καὶ ὅτι ἐν τέλει ἡ Ὁρθόδοξος Παράδοσις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ θὰ γίνῃ σεβαστὴ ὑπὸ τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ ἡγεσίας, εὐχόμεθα νὰ ἔχετε τὴν σκέπην, εὐλογίαν καὶ ἄνωθεν φωτισμόν τῆς Ἐφόρου τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν Τόπου Ὑπεραγίας Θεοτόκου, καὶ διατελοῦμεν μετ' ἐξόχου τιμῆς

Ἄπαντες οἱ ἐν τῇ κοινῇ Συνάξει
Ἀντιπρόσωποι καὶ Προϊστάμενοι
τῶν εἴκοσιν Ἱερῶν Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους
Ἁθω

Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον Ἐκκλησία τῆς Κρήτης

*Ἀνακοινωθέν
γιὰ τὴν ἀργία τῆς Κυριακῆς*

Ἡράκλειον, 22 Ἰουλίου 2013

Ἡ Ἱερά Ἐπαρχιακὴ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης, μέ ἀφορμὴ ὅσα συζητοῦνται καὶ προτεί-

νεται νὰ νομοθετηθοῦν αὐτὲς τῆς ἡμέρας σχετικὰ μέ τὴν κατάργησιν τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς, ἡ ὁποία ἔχει καθιερωθεῖ ἔδῳ καὶ 17 αἰῶνες, ἀπὸ τὸ ἔτος 321 μ.Χ., ἐπανέρχεται σὲ παλαιότερη Ἀπόφασίς της καὶ ἐκφράζει γιὰ μιὰ ἀκόμα φορὰ τὴν ἐντονὴ ἀντίθεσίν της στὰ προτεινόμενα γιὰ τὴν κατάργησιν τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος πιστεύει στὴν ἀξία τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς, τὴν ὁποία ἔχει σεβασθεῖ τὸ Γένος μας σὲ ὁλόκληρη τὴν πορεία του. Ἡ ἀργία αὐτὴ ἀδιαμφισβήτητα ἀποτελεῖ οὐσιαστικὸ συνειδητὸ νομοθέτημα καὶ ἐργασιακὸ προνόμιο, τὸ ὁποῖο κατακτῆθηκε μέ πολλοὺς ἀγῶνες καὶ θυσίες.

Ἡ ἀργία τῆς Κυριακῆς, ὡς ἡμέρας καταπαύσεως τῶν ἐργασιῶν, ἀποτελεῖ καὶ ἐκφράζει αὐτὸ πού εἴμαστε ὡς Ὁρθόδοξοι Χριστιανοὶ καὶ τυχόν κατάργησίν της δημιουργεῖ ἐπιπλέον δυσλειτουργία, ἰδιαίτερος στὸν θεσμό τῆς οἰκογένειας, ἡ ὁποία ἐπηρεάζει καθοριστικὰ τὴ συνοχὴ τῆς Κοινωνίας, τὴν ὁποία ἔχομε μεγάλη ἀνάγκη, στοὺς χαλεποὺς καὶ κρίσιμους σημερινούς καιροὺς μας.

Ὅλοι οἱ Ἀρχιερεῖς τῆς Μεγαλονήσου ἐκφράζουν τὴν διαμαρτυρία τους πρὸς κάθε ἀρμόδιο καὶ ἀπευθύνουν ὁλόθυμη ἐκκλήσιν γιὰ τὴν ἀνάγκη σεβασμοῦ καὶ διατήρησιν τῆς θεσμοθετημένης ἀργίας τῆς Κυριακῆς, γιὰ λόγους ἐκκλησιαστικούς, κοινωνικούς καὶ ἐργασιακούς. Ἡ πιθανολογούμενη κατάργησιν αὐτῆς τῆς ἀργίας ὑποβαθμίζει τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο καὶ ἀποπροσανατολίζει τόσον τὴν ἀξία τῆς κοινωνίας μέ τὸν Θεό, ὅσο καὶ τὴ σημασία τῆς κοινωνίας καὶ ἐπικοινωνίας τῶν προσώπων μέσα στὴν οἰκογένεια. Ἡ ἀργία τῆς Κυριακῆς ἀποτελεῖ στὶς ἡμέρας μας, στὶς ὁποῖες πολλὰ ἀποδομοῦνται καὶ μεταβάλλονται ἀνψυχητικά, ἓνα ὀρόσημο, ἓνα σημεῖο ἀναφορᾶς, ἓνα κρίκο ἐνότητος, συνοχῆς καὶ δυνάμεως τοῦ Λαοῦ μας.

Τέλος, ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύνοδο τονίζεται ἐμφαντικὰ πρὸς κάθε κατεύθυνση ὅτι ὁ μοναδικὸς χαρακτηριστὴς τῆς Κυριακάτικης ἀργίας, μέ τὴν πολλαπλὴν σημασία, ἀξία καὶ σημασιολογία του, δέν πρέπει νὰ παρασαλευθεῖ γιὰ κανένα ἀπολύτως λόγο. Μιὰ ἀντίθετη ἀπόφασιν θὰ δώσει ἓνα ἀκόμη ἰσχυρὸ πλῆγμα στὸν πολύπαθο καὶ δοκιμαζόμενο

λαό μας, ό όποϊος δέν άντέχει άλλες πιέσεις και ταλαιπωρίες.

Ύπό τήν Ίερά Ύπαρχιακή Σύνοδο
τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης

Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας

Συνάντηση τοῦ Πατριάρχου

*κ. Θεοδώρου μέ τόν Ἀντιπρόεδρο καί
Ύπουργό Ἐξωτερικῶν κ. Εὐάγγελο Βενιζέλο*

Γιά τίς καταγιστικές πολιτικές ἐξελίξεις στήν Αἴγυπτο καί τήν ἔκρυθμη κοινωνική κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στή χώρα συζήτησαν ό ὑπουργός Ἐξωτερικῶν Εὐάγγελος Βενιζέλος καί ό Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόδωρος. Ὁ προκαθήμενος τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας συνομίλησε περίπου γιά 40 λεπτά μέ τόν αντιπρόεδρο τῆς κυβέρνησης καί ἐπικεφαλῆς τῆς ἑλληνικῆς διπλωματίας. Παρῶν στή συνάντηση ἦταν καί ό Ὑφυπουργός Ἐξωτερικῶν, ἀρμόδιος γιά θέματα Ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ, Ἄκης Γεροντόπουλος.

Ὁ Εὐάγγελος Βενιζέλος ἐξέφρασε τήν αγωνία του γιά τήν κατάσταση στήν Αἴγυπτο καί ἀπνύθυνε μήνυμα φιλίας καί συμπαράστασης στόν δοκιμαζόμενο λαό της. Ὁ ὑπουργός Ἐξωτερικῶν ὑπογράμμισε πώς ἡ ἑλληνική κυβέρνηση παρακολουθεῖ στενά τίς ἐξελίξεις στή χώρα, καθώς τό Πατριαρχεῖο, ό Πατριάρχης, οἱ κληρικοί καί τά ἱδρυματά του δέν ἐπιτελοῦν μόνο ὀρθόδοξο καί ἱεραποστολικό ἔργο, ἀλλά ἀποτελοῦν «προκεχωρημένο φυλάκιο» διαφυλάσσοντας τήν ἔθνικη παρουσία στή χώρα τοῦ Νείλου καί τήν ἀφρικανική ἥπειρο.

Ὁ κ. Βενιζέλος ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του γιά τήν ἀσφάλεια τῶν ἐγκαταστάσεων καί τοῦ προσωπικοῦ του Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας καί ἀπνύθυνε ἔκκληση στόν αἰγυπτιακό λαό γιά καταλαγή, τονίζοντας ὅτι ἡ κλιμάκωση τῆς βίας μπορεῖ νά ὀδηγήσει σέ ἀποσταθεροποίηση ὄχι μόνο τήν Αἴγυπτο ἀλλά καί τήν εὐρύτερη περιοχή.

Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Θεόδωρος περιέγραψε στόν ὑπουργό Ἐξωτερικῶν τήν κατάσταση πού ἐπικρατεῖ στήν Αἴγυπτο ἀπό πρῶτο χέρι καί μετέφερε τίς ἐμπειρίες του λέγοντας χαρα-

κτηριστικά, «ζῶ τά γεγονότα κάθε μέρα περπατώντας στούς δρόμους καί ἐπικοινωνώντας μέ τοὺς Ἕλληνες τῆς Αἴγυπτου. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι κοντά μας», δέν παρέλειψε μάλιστα νά εὐχαριστήσῃ τήν ἑλληνική πολιτεία γιά τή στήριξη καί τό ἐνδιαφέρον της γιά τό Πατριαρχεῖο, τόν Ἑλληνισμό τῆς Αἴγυπτου καί τό ἱεραποστολικό ἔργο πού ἐπιτελεῖ στήν ἀφρικανική ἥπειρο.

Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας

*Πλήθη πιστῶν προσκύνησαν τόν Σταυρό
τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέα*

Κατά τό β' δεκαπενθήμερο τοῦ Ἰουλίου ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας ἑόρτασε τά 1025 ἔτη ἀπό τόν ἐκχριστιανισμό τῶν Ρώσων. Τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐκπροσώπησε ό Σεβ. Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως καί Θάσου κ. Προκόπιος. Μέ ἔγκριση τῆς Ἱεράς Συνόδου οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Πατρῶν κ. Χρυσόστομος καί Μαντινείας καί Κυνουρίας κ. Ἀλέξανδρος μετέφεραν ἀπό τήν Πάτρα τόν Σταυρό ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἐμαρτύρησε ό Ἀπόστολος Ἀνδρέας.

Προκάλεσαν ἐντύπωση ό μεγάλος ἀριθμός καί οἱ συγκινητικές ἐκδηλώσεις τῶν πιστῶν, οἱ ὁποῖοι προσῆλθαν νά προσκυνήσουν τόν Σταυρό τοῦ Πρωτοκλήτου.

Ἐκκλησία τῆς Κύπρου

*Πραγματοποιήθηκε στό Μόναχο ἡ τελετή
ἐπαναπατριζοῦ 173 θρησκευτικῶν κειμηλίων*

Δεκαεπτά χρόνια (Μάρτιος 1997) μετά ἀπό τήν κατάσχεσή τους ἀπό τά ὑποστατικά τοῦ Τούρκου ἀρχαιοκάπηλου Α. Dikmen καί ἑννεά χρόνια σκληρῶν δικαστικῶν ἀγῶνων, παραδόθηκαν ἀπό τίς γερμανικές ἀρχές στήν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου καί τήν Μαρωνίτικη, 173 κειμήλια μεγάλης θρησκευτικῆς καί ἱστορικῆς ἀξίας.

Στήν σεμνή τελετή πού πραγματοποιήθηκε στίς 16.7.2013 στά γραφεῖα τῆς Ἀστυνομίας τοῦ Μονάχου, ἔλαβαν μέρος ἡ ὑπουργός Δικαιοσύνης τοῦ βαυαρικοῦ καντονίου κ. Β. Merk, ό διευθυντής τῆς Ἀστυνομίας τοῦ Μονάχου κ. Dathe, ἐκπρόσωποι τῆς Γενικῆς Εἰσαγγελίας τοῦ Μονάχου. Ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ό

Ἐπίσκοπος Νεαπόλεως κ. Πορφύριος, ἡ πρόξενος τῆς Κύπρου στό Βερολίνο κ. Ε. Παπανικολάου, ὁ ἐπίτιμος πρόξενος τῆς Κύπρου στό Μόναχο κ. C. Horn, ὁ δικηγόρος κ. Ε. Engbers καί ἡ Διευθύντρια τοῦ τμήματος Ἀρχαιοτήτων κ. Δ. Πηλείδου ἡ ὁποία καί χαιρέτησε ἐκ μέρους τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας τήν ἐκδήλωση. Ἐκ μέρους τῶν Γερμανικῶν ἀρχῶν σύντομο χαιρετισμό ἀπύθυσε ἡ ὑπουργός Δικαιοσύνης κ. Β. Μεγκ ἡ ὁποία ἐξέφρασε τήν μεγάλη της συγκίνηση γιά τόν ἐπαναπατρισμό τῶν 173 κυπριακῶν κειμηλίων καί τήν εὐχή γιά τήν σύντομη ἐπιστροφή τῶν ὑπολοίπων, τῶν ὁποίων ἡ ταυτοποίηση βρίσκεται ἐν ἐξελίξει.

Σύντομο χαιρετισμό ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ἀπύθυσε ὁ Ἐπίσκοπος Νεαπόλεως κ. Πορφύριος. Ἀφοῦ εὐχαρίστησε τίς Γερμανικές ἀρχές γιά τήν ἐκδήλωση παράδοσης τῶν κειμηλίων ἐξέφρασε τήν εὐχή τό γεγονός αὐτό νά ἀποτελέσει τήν ἀπαρχή γιά στενότερη συνεργασία τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας καί τῆς Γερμανίας στό τομέα τῆς πάταξης τοῦ παράνομου ἐμπορίου ἐκκλησιαστικῶν ἀγαθῶν. Ὑπογράμμισε τήν προσδοκία τῆς Ἐκκλησίας γιά τόν σύντομο ἐπαναπατρισμό καί τῶν ὑπολοίπων 80 περίπου κειμηλίων καθῶς καί τό γεγονός ὅτι τό τέλος τῆς ὁδύσειας τῶν θρησκευτικῶν θησαυρῶν δέν εἶναι ὁ ἐπαναπατρισμός τους ἀλλά ἡ ἐπαναποθέτησή τους στούς χώρους λατρείας, ἀπό ὅπου καί ἀφαιρέθηκαν. Τοῦτο θά πραγματοποιηθεῖ μέ τήν ἀπελευθέρωση τοῦ κατεχόμενου τμήματος τῆς Κύπρου ἀπό τά τουρκικά στρατεύματα κατοχῆς καί τήν ἐπαναλειτουργία τῶν χώρων λατρείας.

Τίς ἐπόμενες μέρες καί κατόπιν εἰδικῆς συσκευασίας, θά ταξιδέψουν γιά τήν Κύπρο τά 173 ἔργα τέχνης τά ὁποία κλάπηκαν ἀπό πενήντα περίπου κατεχόμενα χριστιανικά μνημεῖα τοῦ τόπου μας μετά τήν τουρκική εισβολή. Ψηφιδωτά ἀπό τήν Παναγία τῆς Κανακαριᾶς (6^{ος} αἰ.-Λιθράγκωμη) τοιχογραφίες ἀπό τόν ναό τοῦ Ἀντιφωνητῆ (15^{ος} αἰ.-Καλογραία), τήν Ἁγία Σολομωνή (8^{ος} αἰ.-Κῶμα τοῦ Γιαλοῦ), τήν Παναγία τήν Περγαμιώτισσα (14^{ος} αἰ.-Ἀκανθοῦ), βυζαντινές καί μεταβυζαντινές εἰκόνες, κ.ἄ.. Τρεῖς ἀπό τίς εἰκόνες ἀνήκουν στήν Μαρωνίτικη κοινότητα τῆς Κύπρου καί ἄλλες δύο μαζί μέ μία τοιχογραφία τοῦ Ἁγί-

ου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου (Παναγία Ἀφινθιώτισσα-Συγκάρι) στό Πατριαρχεῖο Ἱεροσολύμων.

Γιά τά ἄλλα ὀγκώδη ἀντικείμενα συνεχίζεται ἡ διερεύνηση καί ταυτοποίησή τους ἀπό εἰδικούς ἐπιστήμονες πού ὄρισε τό ἐφετεῖο τοῦ Μονάχου. Ἀπό αὐτά τά μισά εἶναι κυπριακές προϊστορικές ἀρχαιότητες. Ἡ ἀπόδοσή τους θά γίνει μετά τήν ὁλοκλήρωση τῆς ὅλης διαδικασίας.

*Συνοδική Ἐγκύκλιος
ὑπέρ τῆς Ἑλληνορθόδοξης Παιδείας*

(Δημοσιεύουμε ἀπόσπασμα Συνοδικῆς Ἐγκυκλίου πού ἀνεγνώσθη τήν Κυριακή 15.9.2013 σέ ὅλους τοὺς ναοὺς τῆς Κύπρου)

Τέκνα ἐν Κυρίῳ ἀγαπητά,

Μέσα στήν πολύμορφη κρίση πού ἐπηρεάζει ὅλες τῆς πτυχές τῆς ζωῆς καί ὅλα τά στρώματα τοῦ λαοῦ κρίνομεν ἀναγκαῖον ἐν ὄψει τῆς νέας σχολικῆς χρονιᾶς νά ἀπευθυνθοῦμε πατρικά πρὸς ὅλους, τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, καί νά σᾶς καταστήσουμε κοινωνούς τῶν ἀνσυχυῶν καί τῶν προβληματισμῶν μας γύρω ἀπό τή φιλοσοφία τῶν νέων ἀναλυτικῶν προγραμμάτων στά σχολεῖα μας.

Γίνεται ἀπό ὅλους ἀποδεκτό ὅτι ἡ Παιδεία ἀποτελεῖ στήν πράξη τόν προγραμματισμό τῆς Πολιτείας γιά τό τί εἶδους πολιτῆ θέλει νά πλάσει. Ἡ Πολιτεία φροντίζει, πρὸς τό σκοπό αὐτό, ὥστε ὁ κάθε μαθητῆς της μέσῳ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος νά ἀποκτήσει ὀρισμένες γνώσεις γιά τό κάθε ἀντικείμενο, νά ἀναπτύξει ὀρισμένες δεξιότητες, χρήσιμες γιά τό σύγχρονο κόσμο, ἀλλά ἐπίσης νά διαμορφώσει συγκεκριμένες στάσεις, συμπεριφορές καί ἀξίες.

Εἰδικά στήν Κύπρο ὁ ἄξονας τῶν ἀξιῶν, σύμφωνα καί μέ τό Σύνταγμα τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας, πρέπει νά ἔχει σχέση μέ τό δημοκρατικό μας πολίτευμα ἀλλά ἐπίσης καί μέ τήν ἐθνική μας καταγωγή καί τή θρησκευτική ταυτότητά μας. Σκοπός, ἐπομένως, τῆς Παιδείας μας εἶναι νά διαμορφώσει ἐλεύθερους καί δημοκρατικούς πολίτες ἀλλά καί νά δώσει πορεία ζωῆς στοὺς Ἕλληνες τῆς Κύπρου πού εἶναι ταυτόχρονα Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί, χωρὶς νά ἀποκλείει, βεβαίως

αὐτῆς τῆς Παιδείας καί ὁποιονδήποτε ἄλλον τό ἐπιθυμεῖ.

Ἄκριβῶς ἐδῶ, στόν τομέα τῶν ἀξιῶν, ἔχουμε τή γνώμη ὅτι τά ἀναλυτικά προγράμματα χρειάζονται, πρῶτα, ἐμπλουτισμό καί ἀναθεώρηση. Κάνουν λόγο μόνο γιά ἀνάπτυξη τῆς δημοκρατικῆς συνείδησης τῶν μαθητῶν μας καί ἀποσιωποῦν ἐντελῶς τήν ἑλληνικότητα καί τήν ὀρθόδοξη χριστιανική τους ταυτότητα. Δέν μποροῦμε ἀσφαλῶς νά δεχθοῦμε αὐτόν τόν ἀποκλεισμό. Δέν ἀρκεῖ μόνο νά δημιουργήσουμε μίαν κοινωνίαν ἐλεύθερων καί δημοκρατικῶν πολιτῶν. Χρειαζόμαστε μίαν κοινωνία μέ ταυτότητα. Καί αὐτή ἡ ταυτότητα δέν μπορεῖ νά εἶναι ἄλλη ἀπό τήν ἑλληνική καί τήν ὀρθόδοξη. Ἡ πολυπολιτισμική κοινωνία, μέ τήν ἔμφαση πού δίνει στήν ἑτερότητα, δέν καταργεῖ τήν ταυτότητα. Ἀντιθέτως, ἡ ἑτερότητα εἶναι γόνιμη εὐκαιρία γιά νά συνειδητοποιηθεῖ σαφέστερα ἡ ταυτότητα. Οἱ δύο ἔννοιες δέν εἶναι ἀλληλοαποκλειόμενες ἀλλά ἀλληλοσυμπληρούμενες. Ἡ ἱστορία διδάσκει ὅτι λαοί πού χάνουν τήν πολιτική τους ἐλευθερία μποροῦν σέ κάποια στιγμή νά ἀπελευθερωθοῦν. Λαοί πού καταντοῦν στήν οἰκονομική χρεοκοπία εἶναι δυνατόν νά ἐπανέρχονται τήν οἰκονομική τους ἰκμάδα. Λαοί ὅμως πού χάνουν τήν πολιτιστική τους φυσιογνωμία μοιραῖα ὀδηγοῦνται στήν ἐξαφάνιση.

Ἄσος ἀφορᾷ τό μάθημα τῶν Θρησκευτικῶν καί τόν κίνδυνο νά ἀπολέσει τή δυνατότητα μόρφωσης Χριστοῦ στίς καρδιές τῶν Ἑλληνοπαίδων, ἀπό τήν προσπάθεια μετατροπῆς του σέ θρησκευολογικό, καθῶς καί τήν ὑποβάθμισή του, μέ τήν εὐκόλη ἀπαλλαγὴ τῶν μαθητῶν ἀπό αὐτό, κοινοποιήσαμε τίς θέσεις μας σέ πρόσφατη ἀνακοίνωση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Τονίσαμε ἐπίσης τίς ὀλέθριες ἐπιπτώσεις ἀπό τήν ἐπιχειρούμενη μετατροπή τοῦ μαθήματος τῆς Ἱστορίας σέ ἰδεολογικό-πολιτικό.

Οἱ ἀνσυχίες μας ἐστιάζονται σήμερον στά ὅσα διαλαμβάνει τό ἀναλυτικό πρόγραμμα διδασκαλίας τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσας πού τέθηκε ἥδη σέ ἐφαρμογή. Ἐχουμε τή γνώμη ὅτι τό γλωσσικό μάθημα θά πρέπει νά εἶναι ἐπικεντρωμένο στήν ἀποτελεσματική διδασκαλία τῆς νεοελληνικῆς κοινῆς. Ἀντ' αὐτοῦ τό ἀναλυτικό δίνει μέγαν βαρύτητα στό τοπικό μας ἰδίωμα. Καί τό πῶς σοβα-

ρό: οὔτε καν ἀναφέρει ποιὰ γλωσσική μορφή εἶναι ἡ ἐπίσημη καί ποιὰ εἶναι ἡ ἀνεπίσημη! Αὐτό τό στοιχεῖο συνδέεται ἄμεσα μέ αὐτό πού εἶχαμε ἐπισημάνει σέ παλαιότερη ἐγκύκλιό μας, ὅτι δηλαδή τελευταίως παρατηρεῖται μιά προσπάθεια γιά ἀναγωγή τοῦ τοπικοῦ μας ἰδιώματος σέ ἐπίσημη γλώσσα! Ἄν εὐδοθεῖ ἡ προσπάθεια αὐτή, θά διασπαστεῖ ἡ ἐνιαία ἑλληνική μας γλώσσα καί παραλλήλως πρὸς τήν ἑλληνική γλώσσα, θα δημιουργηθεῖ μίαν «κυπριακή γλώσσα», ἡ ὁποία θά εἶναι μὲν ἑλληνογενής (πβ. τίς λατινογενεῖς γλώσσες), ὄχι ὅμως ἑλληνική! καί ἀφοῦ ἡ γλώσσα εἶναι ἕνας σημαντικότερος παράγοντας μέ τόν ὁποῖο διαμορφώνεται ἡ ἔθνική συνείδηση θά δημιουργηθεῖ «κυπριακή ἔθνική συνείδηση» ἡ ὁποία σαφῶς θά εἶναι διακεκριμένη ἀπό τήν ἑλληνική ἔθνική συνείδησή μας.

.....

† Ὁ Κύπρου Χρυσόστομος

Εὐρωπαϊκή Ἐπιτροπή

*Νά προστατευθεῖ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία
σὴν Ἀλβανία*

Ἡ Συμφωνία γιά τή ρύθμιση τῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς Ἀλβανίας καί τῆς Αὐτοκέφαλης Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας, ὁ ἐπικοδομητικός διάλογος καί ἡ διασφάλιση τῆς ὑπαρξης κράτους-δικαίου, σεβασμοῦ τῶν δικαιωμάτων ἰδιοκτησίας, θρησκευτικῆς ἐλευθερίας καί λατρείας, εἶναι τό πλαίσιο μέσα στό ὁποῖο πρέπει νά βρεθεῖ ἀμοιβαία ἀποδεκτὴ λύση - ἄρα λύση τήν ὁποία θά ἀποδέχεται ἡ Αὐτοκέφαλη Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας - γιά τό θέμα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου στήν πόλη Πρεμετή τῆς Ἀλβανίας. Αὐτό προκύπτει ἀπό τή σημερινή ἀπάντηση τοῦ ἀρμοδίου γιά τήν Διεύθυνση Ἐπιτρόπου, κ. Fule, σέ σχετική ἐρώτηση προτεραιότητας τοῦ εὐρωβουλευτῆ ΝΔ κ. Γώργου Κουμουτσάκου.

Ἐπιπλέον, ἡ Κομισιὸν ὑπογραμμίζει ὅτι «ἡ Ἀλβανία εἶναι ἀναγκαῖο νά καταβάλλει περαιτέρω προσπάθειες γιά τό σεβασμό τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων καθῶς παρατηρεῖται ἀνισότητα στήν ἀποτελεσματική ἐφαρμογή τους».

Τέλος, ὁ Ἐπίτροπος Fule ἐπιβεβαιώνει ὅτι ζητήματα σεβασμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ἀποτελοῦν ἀναπόσπαστο μέρος τῶν τακτικῶν ἐκθέσεων προόδου τῶν κρατῶν πού προσβλέπουν σέ ἔνταξή τους στήν ΕΕ.

«Ἡ ἀπάντηση τῆς Ε. Ἐπιτροπῆς, σέ συνδυασμό μέ τό Ψήφισμα “Ἐλευθερία τῆς πίστεως” πού ἐνέκρινε σήμερα ὁμόφωνα ἡ τακτική συνέλευση τοῦ ΕΛΚ στίς Βρυξέλλες, στό ὁποῖο καταδικάζονται οἱ ἐνέργειες τοῦ ἀλβανικοῦ κράτους στήν Πρεμετή, δίνουν μία ξεκάθαρη εὐρωπαϊκή ἀπάντηση καί ὑπόδειξη πρὸς τό ἀλβανικό κράτος καί τήν ἀλβανική κυβέρνηση γιά τό πῶς ὀφείλουν νά ἀντιμετωπίζουν τίς σχέσεις μέ τήν Αὐτοκέφαλη Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας», δήλωσε σχετικά ὁ κ. Κουμουτσάκος.

Χριστιανική Ἀρχαιολογική Ἐταιρεία

Ἀγωνία γιά τήν Ἁγία Σοφία Τραπεζούντας

Τήν ἀγωνία τῆς γιά τήν τύχη τοῦ ἱστορικοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας στήν Τραπεζούντα πού πρόσφατα μετατράπηκε καί πάλι ἀπό μουσεῖο σέ μουσουλμανικό τέμενος ἐκφράζει ἡ Χριστιανική Ἀρχαιολογική Ἐταιρεία καί ἀπευθύνει ἔκκληση στήν τουρκική πολιτεία καί στούς διεθνεῖς ὀργανισμούς νά ἐπιληφθοῦν τῆς προστασίας τοῦ μνημείου.

Σέ ψήφισμα τῆς (12.9.2013) ἀναφέρει μεταξὺ ἄλλων:

«Ἡ Χριστιανική Ἀρχαιολογική Ἐταιρεία πληροφορήθηκε πρόσφατα τήν ἐπαναλειτουργία τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας Τραπεζούντας, κορυφαίου βυζαντινοῦ μνημείου τῶν μέσων τοῦ 13ου

αἰῶνα, ὡς ἰσλαμικοῦ τεμένους. Καθίδρυμα ἑνὸς μεγάλου ἡγεμόνα τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζούντας, τοῦ Μανουήλ Α΄ Μεγάλου Κομνηνοῦ, φέρει ἐξαιρετες βυζαντινές τοιχογραφίες καί μοναδικό ἀνάγλυφο διάκοσμο στίς προσόψεις πού ἐμπνέεται ἀπό γεωργιανά, ἀρμενικά καί σελτζουκικά πρότυπα.

Τό ἐκλεκτό καί μοναδικό αὐτό σύνολο, εἶχε μετατραπῆ σέ τζαμί μετά τήν ἄλωση τῆς Τραπεζούντας ἀπό τοὺς Ὀθωμανούς. Τό 1962 καί ἀφοῦ μεσολάβησε ἕνα διάστημα (1958-1962) χρήσης τοῦ μνημείου ὡς ὀπλοστασίου καί νοσοκομείου, ἡ Ἁγία Σοφία Τραπεζούντας ἀνασπλώθηκε καί ἀποκαταστάθηκε ἀπό τό Πανεπιστήμιο τοῦ Ἐδιμβούργου. Τότε ἄρχισε νά λειτουργεῖ ὡς Μουσεῖο. Ἀπό τόν περασμένο Ἰούλιο ὁμως, μετά ἀπό δικαστική ἀπόφαση, σύμφωνα μέ τήν ὁποία ἡ ἀρμοδιότητα γιά τό μνημεῖο μεταβιβάσθηκε ἀπό τό Ὑπουργεῖο Τουρισμοῦ τῆς Τουρκίας στή Γενική Διεύθυνση Βακουφίων, ἡ Ἁγία Σοφία ἐπαναλειτουργεῖ ὡς τζαμί.

Τό γεγονός αὐτό ἀντίκειται στήν ἀρχή σεβασμοῦ τῆς ἱστορικῆς ταυτότητας τοῦ μνημείου. Ἐκτός ἀπό τίς φθορές πού ἀναπόφευκτα προκλήθηκαν κατά τή διάρκεια τῶν ἐπεμβάσεων γιά τήν κάλυψη τῶν μαρμαροθετημάτων τοῦ δαπέδου καί τῶν τοιχογραφιῶν, τίθεται σέ κίνδυνο ἡ ἀκεραιότητα τοῦ μοναδικοῦ ζωγραφικοῦ διακόσμου τοῦ μνημείου, ὁ ὁποῖος παραμένει καλυμμένος ὑπό μή ἐνδεδειγμένες ἐπιστημονικά συνθήκες. Ἀλλωστε, ἡ ἀπόκρυψη τῶν σπουδαίων μαρμαροθετημάτων καί τῶν τοιχογραφιῶν, ἀντίκειται στίς διεθνεῖς συμβάσεις πού ἐπιβάλλουν τήν ἀπρόσκοπτη πρόσβαση τοῦ ἐπισκέπτη στή σπουδαία καλλιτεχνικά δημιουργήματα, ἐνῶ συνιστᾷ διακριτική μεταχείριση μέ βάση τό θρησκευμα.